

การตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน
: กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา)
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DECISION MAKING ON YOUTHS' SUBSTANCE ABUSE
: A CASE STUDY OF REGIONAL JUVENILE VOCATIONAL TRAINING CENTRE 1,
RAYONG PROVINCE

Miss Rapeephan Buaphun

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Human and Social Development
(Interdisciplinary Program)
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

ระพีพรรณ บัวผัน : การตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง (DECISION MAKING ON YOUTHS' SUBSTANCE ABUSE : A CASE STUDY OF REGIONAL JUVENILE VOCATIONAL TRAINING CENTRE 1, RAYONG PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร. พิณิจ ลาภธนานนท์, 97 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน 2) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการถูกตีตราจากสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนและการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน และ 3) เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางสังคมในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยองจำนวน 128 คน เป็นเด็กและเยาวชนชาย 95 คน และเด็กและเยาวชนหญิงจำนวน 33 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ทั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 แบบ คือ 1. แบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi – Structured Questionnaires) และ 2.แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview guides) ข้อมูลที่ได้นำไปประมวลด้วยโปรแกรม SPSS และการวิเคราะห์ผลการศึกษิตตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยนำเสนอด้วยการเขียนพรรณนาประกอบกับข้อมูลเชิงสถิติจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามกึ่งโครงสร้างประกอบด้วย ทั้งนี้เพื่อสะท้อนคำตอบการวิจัยให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนมาจาก 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 ปัจจัยบุคคลและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน คู่รัก ญาติ ซึ่งมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อีกทั้งสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่มีแหล่งยาเสพติดและมีสมาชิกในชุมชนเสพยาและจำหน่ายยาเสพติด และส่วนที่ 2 ตัวเด็กและเยาวชน มีพฤติกรรมเรียนไม่จบ สมาชิกในครอบครัวมีปัญหา มีความเชื่อเชิงบวกต่อการเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติด และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนก่อนตัดสินใจเสพยาเสพติด มีผลทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติด ข้อที่ 2 พบว่า เด็กและเยาวชนสามารถเสพยาและจำหน่ายยาเสพติดได้ เพราะเรียนรู้จากบุคคลใกล้ชิดที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจึงทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเลียนแบบตามบุคคลนั้น สำหรับเด็กและเยาวชนที่ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะถูกตีตรา มาจากการถูกกล่าวหาบ่อยครั้งจากบุคคลรอบข้างว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสพยาและจำหน่ายยาเสพติด ทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจทำตามข้อกล่าวหาต่างๆ และข้อที่ 3) พบว่า เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะ 3 องค์ประกอบ 1) ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างเด็กและเยาวชนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2) บทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน และ 3) ความถี่ของการพบเห็นพฤติกรรมเสพยาและการจำหน่ายยาเสพติด ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติด จากข้อค้นพบที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นสะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุของการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะสามารถเป็นข้อมูลสำคัญในการช่วยแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้ตรงจุด อันจะทำให้ปัญหาเสพยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนเบาบางหรืออยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้ ไม่เกิดผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม คำสำคัญ เด็กและเยาวชน ยาเสพติด ตัดสินใจเสพยาเสพติด

สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5587160020 : MAJOR HUMAN AND SOCIAL DEVELOPMENT

KEYWORDS: CHILDREN AND YOUTH / JUVENILE / ADOLESCENTS / DRUGS / A DECISION TO TAKE DRUG

RAPEEPHAN BUAPHUN: DECISION MAKING ON YOUTHS' SUBSTANCE ABUSE : A CASE STUDY OF REGIONAL JUVENILE VOCATIONAL TRAINING CENTRE 1, RAYONG PROVINCE. ADVISOR: PINIT LAPTHANANON, Ph.D., 97 pp.

The objective of this research is to study factors contributing children and young people to use drugs, the process of learning, imitation and social stigma leading to deviant behaviors and use of drug improperly, further to learn how the decision making process of the juvenile to use drugs, based on social relationships, family, friends and community. The sample selected for the study has totally 128 children and youths from the Juvenile Training Center, District 1, Rayong province- 95 persons of the juvenile are boy, and 33 persons are girl. The study process uses the way of qualitative research as a principle. The analysis sectors is from a way of reaching the information in which the data is from Semi – Structured Questionnaires and In-Dept Interview guides, and bring the data to process by SPSS for Window program. Then, it's to analyze the information on defined assumptions by presenting an analyzed data with descriptive writing, along with a statistical analysis of data from semi-structured questionnaire, to reflect results found in these observations in more details.

As a result of 3- main factor analysis, the study found that children and youth who become addicted to drugs, have been associated and lived in an environment where they live with the drug and abusive substance, community members those who abuse and supply for the drugs, respectively related as friends, siblings, and parents. Among adolescents, peers are an important source of drug procurement. The research shows another risk leading the Juvenile to the drugs-induced that those who addicted to the drugs mostly found still not having finished their school, or have been faced with the family problems, including excessive family conflict among members. Teens who think their parents don't care are also more likely to pick up bad habits. Learning an experience of the drug existence, and positive attitude of taking drugs among the abusers and suppliers, impact adolescents to use it. Secondly, a person's environment includes many different influences, from family and friends to socioeconomic status and quality of life in general. It's assumed that persons who have main influences towards a decision whether to take drug or not are suspected to be friends, siblings, lovers, and parents by priority. The research shows that they act by imitating those people. Finally, the adolescents tend to be inherited vulnerability to drug abuse. However, the decision to drugs abuse occurred among the juvenile, frequently, was caused from an accusation against their actions. The insult from those surrounded drives them to feel inferior and become addicted to the drug. Teens might use drugs to cope with this stress, showing parents severely underestimate the impact of stress on their teens' decision to use drugs. Last but not least, Research shows that there're 3 relevant factors, causing the decision to use drugs. First of all, it's between the Juvenile and surrounding people associated with the drug. Secondly, it's the role of the people involved or related with drugs towards the juvenile's ways of life. Thirdly, it's the frequency of the scene of drug dealers and drug users' behavior, repeatedly exemplifying a bad role model for children and youths, and later become to the development of drug abuse, and attempt to drugs distribution towards the juvenile themselves.

These three elements are factors encouraging children and youth to drugs abuse. The research information reflects to the cause contributing the juvenile to abuse drugs, and can help to solve and prevent drug abuse among children and young teen directly to the point. This could help to reduce the drug problems among the juvenile to a level that can be controlled without any impacts on our society.

Field of Study: Human and Social Development
Academic Year: 2014

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน ซึ่งมีพระคุณท่านแรกและผู้เขียนขอกราบขอบคุณคือ อาจารย์ ดร.พินิจ ลาภธนานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นครูผู้สอนที่ให้ความรู้ คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ที่สุด ผู้เขียนตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบคุณ รองศาสตราจารย์.ดร. สุวัฒนา ธาดานิติ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ดร.ศยามล เจริญรัตน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผศ.ดร. สุชาติ ภัยหลักลี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำตลอดจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ นายเกษมสันต์ อำพัน ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง ที่กรุณาให้ผู้เขียนเข้าไปเก็บข้อมูลในศูนย์ฝึกฯ ขอขอบคุณนางสาวสาตี ผลจันทร์ นายนิพนธ์ มั่งคั่ง นายพิเชษฐ มาลินี และนางสาวอันธิกา วีระประเสริฐ และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกฯทุกท่านที่คอยช่วยเหลือ จัดหาข้อมูล และดูแลผู้เขียนเป็นอย่างดีในขณะที่ยังไปเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณเด็กและเยาวชนชายและหญิงในศูนย์ฝึกฯทุกคน ขอขอบคุณเด็กและเยาวชนชายและหญิงที่พร้อมจะเล่าเรื่องราวถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้สึกของตนเองให้ผู้เขียนฟัง ขอขอบคุณเด็กและเยาวชนชายและหญิงที่คอยให้กำลังใจและไต่ถามความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณมิตรภาพและความจริงใจที่เด็กและเยาวชนทุกคนมอบให้ผู้เขียนยินดีและขอบคุณอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัสวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึก ผู้เขียนขอเป็นกำลังใจให้เด็กและเยาวชนทุกคนกล้าออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและหลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อของยาเสพติดได้ในที่สุด

ขอขอบคุณโรงเรียนบ้านบางเบิด โรงเรียนบางสะพานวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ประสิทธิวิชาความรู้ให้ผู้เขียน ขอขอบคุณเพื่อนโรงเรียนและเพื่อนมหาวิทยาลัยทุกท่านที่คอยส่งกำลังใจมาให้ผู้เขียน ขอขอบคุณทุกคำอวยพร ทั้งนี้ผู้ที่ผู้เขียนจะไม่ลืมขอบคุณอย่างยิ่งคือ นางสาววาสนา ศรีจำปา เพื่อนผู้ช่วยเหลือทั้งเรื่องวิทยานิพนธ์และทุกเรื่องของผู้เขียน คอยให้กำลังใจและอยู่เคียงข้างผู้เขียนเสมอมา ขอขอบคุณ นายยงยุทธ นิลมงคล อีกหนึ่งกำลังใจพิเศษที่ทำให้ผู้เขียนมีพลังในการต่อสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งปวง ขอขอบคุณที่คอยปลอบโยน ขอขอบคุณที่เคียงข้างกัน

เหนือสิ่งอื่นใดที่เป็นพระคุณอย่างสูงสำหรับผู้เขียนคือครอบครัว ขอขอบคุณครอบครัวบัวผันและครอบครัว แซ่ตั้ง ขอกราบขอบพระคุณพ่อ นายเทิด บัวผัน พ่อผู้เป็นครูคนแรกในชีวิต ผู้ที่สอนให้ผู้เขียนรู้จักอดทน ตั้งใจ และมุ่งมั่น ผู้เขียนสำนึกในพระคุณของพ่ออย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณแม่ นางชลิตา บัวผัน แม่ผู้เป็นแม่ที่สมบูรณ์แบบ แม่ผู้สอนให้ผู้รู้จักกับความสุขุม ใจเย็น และรู้จักแบ่งปันกับเพื่อนมนุษย์รอบข้าง ขอขอบคุณ นายคุณฤทธิ บัวผัน น้องชายที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจผู้เขียนในเรื่องการศึกษาเสมอมา ขอขอบคุณความรักและความหวังดีของพ่อและแม่ ขอขอบคุณที่มอบโอกาสให้ลูกคนนี้ได้ศึกษาเล่าเรียนจนมีวิชาความรู้ เพราะนั่นคือเป็นสมบัติติดตัวที่ล้ำค่าที่สุดในชีวิต

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญแผนภาพ	ฌ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.5 นิยามเชิงปฏิบัติการ	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	9
2.1 การเรียนรู้ทางสังคม.....	9
2.2 การเลียนแบบทางสังคม.....	13
2.3 การตีตราทางสังคม	16
2.4 ธรรมชาติของวัยรุ่น.....	18
2.5 พฤติกรรมเบี่ยงเบนและสาเหตุการกระทำผิดของวัยรุ่น.....	23
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	31
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	34
3.1.ระเบียบวิธีวิจัย	34
3.2 พื้นที่ในการศึกษา ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	37

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล	38
บทที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากร ความสัมพันธ์ในครอบครัว	40
และการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน	40
4.1 ลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษา	40
4.2 ลักษณะทางคดีและการกระทำความผิดของกลุ่มตัวอย่าง	42
4.3 ลักษณะครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว	43
4.4 พฤติกรรมการเสพและจำหน่ายยาเสพติดของเด็กและเยาวชน	45
บทที่ 5 กระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน	52
5.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน	52
5.2 กระบวนการเรียนรู้ เลียนแบบ และการตีตราที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็ก และเยาวชน	66
5.3 กระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานความสัมพันธ์ใน ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชน	76
5.4 พฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน	82
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	86
6.1 สรุปผลการศึกษา	86
6.2 ข้อเสนอแนะการศึกษา	94
รายการอ้างอิง	97
ภาคผนวก ก.	2
ภาคผนวก ข.	11
ภาคผนวก ค.	32
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	33

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 จำนวนครั้งที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดจนเป็นคดีความ (N=128).....	42
แผนภาพที่ 2 บุคคลที่เด็กและเยาวชนครอบครัวสมบูรณ์อาศัยอยู่ด้วย (N=56).....	43
แผนภาพที่ 3 บุคคลที่เด็กและเยาวชนครอบครัวไม่สมบูรณ์อาศัยอยู่ด้วย (N=72).....	44
แผนภาพที่ 4 ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (N=128).....	46
แผนภาพที่ 5 อายุเริ่มขายยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (N=109).....	50
แผนภาพที่ 6 ลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่เด็กและเยาวชนอยู่ร่วมด้วย (N=128) ...	66
แผนภาพที่ 7 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดซึ่งเด็กและเยาวชนอยู่ร่วมด้วย (N=121).....	67
แผนภาพที่ 8 บุคคลในครอบครัวและญาติของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (N=88).....	68
แผนภาพที่ 9 วัตถุประสงค์ของการตัดสินใจเสพยาเสพติด (N=121).....	76
แผนภาพที่ 10 บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (N=121).....	78
แผนภาพที่ 11 บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนชายและหญิงกลุ่มตัวอย่าง (เด็กและเยาวชนชาย N=89, เด็กและเยาวชนหญิง N= 32).....	79

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ชนิดยาเสพติดที่เด็กและเยาวชนนิยมเสพ (N=128).....	47
ตารางที่ 2	อายุเริ่มเสพยาเสพติดแต่ละชนิดของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (N=121)	48
ตารางที่ 3	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด.....	65
ตารางที่ 4	ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการตีตราจากสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติด	75

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นและมีการแพร่ระบาดไปสู่ชุมชนต่าง ๆ ทั้งในเมืองและชนบทอย่างรวดเร็ว แม้จะมีนโยบายการปราบปรามอย่างจริงจังมาโดยตลอดทุกรัฐบาล ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นการลักลอบค้ายาเสพติดในปัจจุบันยังมีการทำงานในลักษณะของเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม นั่นคือเป็นการกระทำของกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกัน มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการแบ่งงานกันทำอย่างสลับซับซ้อน ยกแก่การติดตามจับกุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ายาเสพติดข้ามประเทศที่นับวันจะขยายมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้กลุ่มคนที่ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติดกลุ่มหนึ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคือเด็กและเยาวชน ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วมักจะมี ความคึกคะนองจนขาดความยั้งคิด อยากทดลองและเลียนแบบกัน เด็กและเยาวชนจำนวนมากจึงตกเป็นทาสยาเสพติดและก่อให้เกิดเรื่องเลวร้ายในชีวิตตามมามากมาย(วิโรจน์ สุ่มใหญ่, 2546) ปัญหา ยาเสพติดกับเด็กและเยาวชนจึงเป็นเสมือนสิ่งคู่กันในทุกยุคทุกสมัยและแพร่หลายไปในทุกชุมชน

เด็กและเยาวชนหรือวัยรุ่นถือเป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะก้าวผ่านจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ ทักษะคิดและความคิดเห็นของวัยรุ่นจึงมักจะแตกต่างออกไปจากผู้ใหญ่ อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่ต่างแข่งขันกันหารายได้และสร้างความร่ำรวยทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด วัยรุ่นส่วนหนึ่งจึงเกิดความรู้สึกสับสนในการดำเนินชีวิตและประสบปัญหาหลายด้าน และด้วยวัยที่ด้อยวุฒิและอ่อนประสบการณ์ทำให้พวกเขาหาทางออกด้วยวิธีการที่ผิดจากบรรทัดฐานสังคม ในสถานการณ์เช่นนี้การแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยยังมีหลายประเด็นที่บกพร่องและไม่ครอบคลุม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นข้อจำกัดในการทำงานของภาครัฐที่จะเข้าไปแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเสพติดที่ไม่ใช่ปัญหาใหม่ ของสังคมไทย คนไทยต้องเผชิญกับปัญหานี้มานาน โดยสภาพปัญหาได้ปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ทั้งด้านเคมีวิทยาศาสตร์ การติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยรวดเร็ว ที่ล้วนช่วยให้สามารถผลิตสารสังเคราะห์ยาเสพติดได้ง่ายและสะดวกกว่าในอดีต อย่างไรก็ตามแม้ว่าตัว ยาจะพัฒนาปรับเปลี่ยนไปอย่างมาก แต่เด็กวัยรุ่นยังคงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในกระบวนการเสพติดและค้ายาเสพติดมาโดยตลอด ทุกภาคส่วนต่างยอมรับว่ายาเสพติดในกลุ่มเด็กวัยรุ่นเป็นปัญหาที่สำคัญมากในสังคมปัจจุบัน เนื่องมาจากวัยรุ่นเป็นกำลังสำคัญในอนาคตของชาติที่ควรจะมีวิถีชีวิตที่ดี แต่ต้องกลับหันออกจากการดำเนินชีวิตปกติ มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งหมายถึงเด็กที่ประพฤติตนไปในทางที่ขัดต่อบรรทัดฐานของสังคม ประพฤติตนไปในทางตรงข้ามกับกรอบวัฒนธรรมอันดีงามของ

สังคม ซึ่งอาจจะรุนแรงถึงขั้นประกอบอาชญากรรมและกระทำผิดกฎหมายตั้งแต่อายุเยาว์วัย(กลุ่มเด็ก เยาวชน และสิ่งเสพติด สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556) จึงเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้ มักจะพบเห็นวัยรุ่นไทยติดสิ่งเสพติดกันมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเหล้า บุหรี่ ยาบ้า และไอซ์ อันเป็น จุดเริ่มต้นของพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ โดยเฉพาะที่เห็นได้ชัดคือเมื่อเยาวชนเริ่มเสพยาเสพติดก็เป็น สัญญาณของจุดเริ่มต้นในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติดในไม่ช้า

งานวิจัยหลายชิ้นได้พยายามหาสาเหตุของการเข้าสู่เส้นทางการเสพยาและการค้ายาเสพติดทั้ง ของเด็กวัยรุ่น ตัวอย่างเช่นงานวิจัยของกลุ่มวิจัยเด็ก เยาวชน และสิ่งเสพติด สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2556 โดย พินิจ ลาภธนานนท์ ซึ่งสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไข ทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่ออาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ว่า สาเหตุที่สำคัญของการเสพยาเสพติดของเยาวชนมาจากความอยากรู้อยากลอง เด็กและเยาวชน เริ่มใช้ยาเสพติดเมื่ออายุน้อยและมีแนวโน้มของอายุที่เริ่มใช้ลดลงเรื่อย ๆ โดยพบว่าเริ่มใช้ยาเสพติด บางชนิดขณะอายุเพียง 10-11 ปีเท่านั้น หรือหากเทียบกับระดับชั้นเรียนก็อยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ซึ่งเป็นช่วงอายุเริ่มใช้ยาเสพติดที่น้อยลงจากในอดีตมาก ด้วยอายุที่น้อยลงสะท้อนให้เห็นถึงความ เปลี่ยนแปลงและความรุนแรงของปัญหาที่เพิ่มมากขึ้น อีกสาเหตุหนึ่งมาจากการถูกชักชวนจากเพื่อน และบุคคลรอบข้าง สาเหตุนี้เชื่อมโยงมาจากความอยากรู้อยากลองของความเป็นเด็กและวัยรุ่น ประเด็นต่อมาคือความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว ความตึงเครียดในครอบครัว และการมีสมาชิกใน ครอบครัวที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด บุคคลในครอบครัวเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการผลักดัน เยาวชนให้ใช้สารเสพติด เด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนส่วน หนึ่งระบุว่าพฤติกรรมเสพยาเสพติดของพวกเขา มาจากการเลียนแบบพฤติกรรม นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมชุมชนที่อยู่อาศัยก็เป็นส่วนสำคัญเช่นเดียวกัน เด็กและเยาวชนที่เติบโตท่ามกลางบริบท ของชุมชนที่มีสมาชิกส่วนมากเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ล้วนเกิดการเรียนรู้ทางสังคมในทางที่ไม่พึง ประสงค์ โอกาสของการสัมผัสและการเข้าถึงยาเสพติดจะมีมากกว่าเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่าปัจจัยหลักของการเสพยาเสพติดมาจาก 2 ปัจจัยด้วยกันคือ ปัจจัยส่วนบุคคลคือ ตัวเด็กและเยาวชนเอง ซึ่งหมายถึงความรู้ ความเชื่อและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติด มีผลนำไปสู่การ ตัดสินใจเสพยาเสพติด ปัจจัยต่อมาคือปัจจัยจากบุคคลและสังคมแวดล้อมซึ่งหมายถึง คนในครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน และชุมชน เป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสการเข้าถึงยาเสพติด รวมถึงการมี สภาพความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ปัจจัย เหล่านี้มีความเชื่อมโยงกันในการสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน หากครอบครัวมีปัญหา พ่อแม่ ทอดทิ้งลูก รวมถึงพ่อแม่ที่ไม่มีเวลาใกล้ชิดลูก เด็กรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ความห่วงใยเอาใจใส่ ซึ่งปัญหานี้อาจเกิดขึ้นได้ทั้งกับครอบครัวในทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะยากดีมีจน เด็กวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่ อ่อนไหว ต้องการความรักและการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่มาก เมื่อขาดเด็กก็จะไปแสวงหาสิ่งชดเชย

ความเหงาและความว่าเหว่้นจากกลุ่มเพื่อน การที่เด็กอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกันทุกวัน หรืออยู่ในครอบครัวที่แตกแยกหย่าร้างหรือใช้ความรุนแรงในครอบครัว เด็กจะรู้สึกไม่อยากอยู่บ้านและอยากจะหนีไปให้ไกลๆ จากสภาพแวดล้อมเหล่านี้ เด็กบางคนจึงออกไปหาความสุขนอกบ้าน ซึ่งก็ไม่พ้นการไปมั่วสุมอยู่กับเพื่อนที่มีปัญหาเดียวกัน และนี่ก็เป็นความเสี่ยงอย่างมากที่เด็ก ๆ จะชักชวนกันหาทางออกจากปัญหาด้วยการใช้สารเสพติดในที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นหากพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เป็นผู้เสพหรือผู้ค้าเองก็นับว่าเป็นสาเหตุหลักที่มีส่วนผลักดันให้เด็กวัยรุ่นหนีไปหาสารเสพติดได้ง่ายๆ ลูกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีของพ่อแม่ขึ้นเพราะไม่เห็นว่าเป็นเรื่องผิดแปลกอะไร พ่อแม่ก็ทำจึงไม่มีสิทธิว่ากล่าวตักเตือน

ในสังคมปัจจุบันผู้ที่ใกล้ชิดเยาวชนมากที่สุดก็คือเพื่อน ยิ่งถ้ากลุ่มเพื่อนนั้นเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและเสี่ยงต่อการเข้าใกล้ยาเสพติด เยาวชนก็จะมีโอกาสสูงในการใช้ยาเสพติด นั้นเพราะแรงกดดันจากเพื่อน โดยเด็กและเยาวชนจะถูกกลุ่มเพื่อนชักชวนหรือบังคับทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ร่วมใช้สารเสพติด เช่น ถ้าไม่ใช้ก็ไม่ยอมรับเป็นพวกหรือกลุ่มเดียวกัน รวมทั้งเยาะเย้ยว่าเซยหรือไม่ทันสมัยหรือเป็นลูกแห่งไม่รู้จักโต (โดยเฉพาะวัยรุ่นชาย) ยิ่งถ้าเคยทดลองใช้สารเสพติดบางชนิด เช่น บุหรี่ เหล้า เบียร์ ไวน์ ก็จะนำไปสู่การใช้สารเสพติดที่ร้ายแรงขึ้น เช่น กัญชา ยาบ้า ต่อไปนอกจากนี้การที่วัยรุ่นไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน มีผลการเรียนต่ำ มีปัญหากับเพื่อนหรือคนรัก รวมทั้งปัญหาทางด้านจิตใจ เช่น เป็นคนที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความนับถือตนเอง ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง มีปมด้อยในเรื่องรูปร่างหน้าตา หรือปัญหาด้านจิตใจในลักษณะอื่นๆ ทำให้วัยรุ่นหันเข้าหายาเสพติด โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เกิดความเครียด เช่น ช่วงใกล้สอบ ช่วงเวลาที่ต้องตัดสินใจ เลือกรับเรียนต่อ หรือสถานการณ์อื่นๆ ที่ทำให้เกิดความเครียด รวมทั้งช่วงเวลาที่วัยรุ่นต้องการดูหนังสื่ออย่างหนักเพื่อเตรียมสอบก็มักจะใช้สารเสพติดเพื่อกระตุ้นให้ตนเองดูหนังสื่อได้มากขึ้นและนานขึ้น

สภาพแวดล้อมชุมชนที่มีสถานบริการและสถานบันเทิงใกล้บ้าน มีร้านเหล้า ผับ บาร์อยู่ใกล้โรงเรียน และมีสมาชิกในชุมชนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจำนวนมาก ย่อมส่งผลให้เด็กวัยรุ่นที่เติบโตมาในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงในการเสพสารเสพติดได้ง่ายมากยิ่งขึ้น เพราะสามารถที่จะเข้าถึงได้ง่าย ๆ เด็กวัยรุ่นจะมีแรงขับในการแสวงหาความแปลกใหม่ในเรื่องของการเสพสารเสพติดได้ไม่ยาก และยิ่งถ้ามีการชักชวนจากกลุ่มเพื่อนด้วยแล้ว ก็จะเป็นแรงเสริมให้เด็กอยากลอง และเมื่อได้ลองแล้วก็อาจจะถลัดตัวกลายเป็นเด็กติดยาในที่สุด

จากงานวิจัยของสรรมล กรนุ่ (2540) ศึกษาการกระทำผิดซ้ำกรณีเด็กและเยาวชนในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนภาคใต้ พบว่าสิ่งที่เด็กกังวลก็คือการจะได้รับโอกาสจากสังคมหรือไม่ และพบว่าเด็กบางคนที่กระทำผิดซ้ำเนื่องมาจากการถูกตีตราจากสังคม นอกจากนี้เหตุก้าวร้าวรักษาชาติ (2542) ยังทำการวิจัยเรื่องการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดในปี 2542 พบว่าการมองตนเองในด้านสังคมนั้นมาจากการสื่อสารที่เยาวชนได้รับจากครอบครัว คนใกล้ชิด และสังคมรอบ

ข้าง โดยสังคมแสดงท่าทางดูถูกเหยียดหยาม แสดงท่าทางรังเกียจ มีผลทำให้เยาวชนมองตัวเองต่ำ และไม่อยากกลับตัวเป็นคนดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของการตีตราจากสังคมว่ามีส่วนสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแบบซ้ำแล้วซ้ำเล่า หากเด็กคนใดที่มีความเข้มแข็งและสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาการตีตราได้อย่างเหมาะสมก็จะก้าวผ่านการตีตรานี้ได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ แต่ส่วนที่ไม่สามารถผ่านไปได้อาจต้องเข้าสู่กระบวนการกระทำผิดซ้ำหรือกระทำผิดครั้งใหม่ที่หนักหนาสาหัสกว่าเดิมจนก่อให้เกิดปัญหาสังคมไม่จบไม่สิ้น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าปัจจัยทางสังคมที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเน้นไปที่ครอบครัว เพื่อน และชุมชนที่มีลักษณะและความเสี่ยงเกี่ยวกับยาเสพติด โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของเยาวชน เชื่อมโยงไปสู่การเลียนแบบการกระทำที่ได้มาจากการเรียนรู้ อีกทั้งการถูกมองแบบตีตราจากบุคคลและสังคมแวดล้อมก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นต่อการตัดสินใจเสพยาและการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด รวมถึงสภาพแวดล้อมที่วุ่นวายในบ้าน พ่อแม่ที่ไร้ความผูกพันการเอาใจใส่ เพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ระบบการศึกษาที่ล้มเหลวในการดูแลเด็กและเยาวชนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง การมีทักษะในการรับมือกับปัญหาสังคมต่ำ การติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง การอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเหล่านี้เป็นปัจจัยที่เป็นผลเชิงลบต่อเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสพยาของเด็กและเยาวชนจำนวนมากแล้วก็ตาม แต่ผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับยาเสพติดยังคงมีข้อจำกัดในเชิงของการเข้าถึงข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน นอกจากนี้งานวิจัยในอดีตส่วนมากเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะผิวเผิน การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีวิจัยที่จะช่วยทำให้ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลที่มีความครอบคลุมและลุ่มลึกเพื่อให้สามารถตอบโจทย์ของปัญหาการวิจัยในครั้งนี้คือ “ปัจจัยด้านใดที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน และแต่ละปัจจัยมีผลอย่างไรในเชิงระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชน” โดยที่ผู้ศึกษาเลือกเก็บข้อมูลในประเด็นวิจัยนี้ที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง เนื่องจากศูนย์ฝึกฯระยองเป็นศูนย์ฝึกฯที่มีเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายในเชิงพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเขตพื้นที่อุตสาหกรรม เกษตรกรรม แหล่งท่องเที่ยว ชุมชนชนบท เป็นต้น อีกทั้งศูนย์ฝึกฯระยองยังเป็นศูนย์ฝึกฯหลักของภาคตะวันออกที่รับเด็กและเยาวชนเข้ามารับการฝึกและอบรมถึง 5 จังหวัดด้วยกัน ซึ่งได้แก่ ระยอง จันทบุรี สระแก้ว ปราจีนบุรี และตราด จะเห็นได้ว่าศูนย์ฝึกฯระยองมีความเหมาะสมในการเข้าไปศึกษาข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งในเชิงของความหลากหลายของข้อมูลซึ่งจะสามารถทำให้ข้อมูลชัดเจนและมีความหลากหลายขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน
- 1.2.2 เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการถูกตีตราจากสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนและการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน
- 1.2.3 เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางสังคมในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เน้นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาของเด็กและเยาวชนภายใต้กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม การเลียนแบบทางสังคม และการตีตราทางสังคม โดยเน้นศึกษาระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว (ทั้งพ่อแม่และญาติพี่น้อง) เพื่อน และคนในชุมชนที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัย โดยวิเคราะห์จากความสัมพันธ์ของพ่อแม่และผู้ปกครอง แบบแผนชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะของกลุ่มเพื่อนที่มีความเสี่ยงต่อการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด พฤติกรรมเบี่ยงเบนของครอบครัว กลุ่มเพื่อน และคนในชุมชนที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ยังครอบคลุมไปถึงประเด็นการเผชิญหน้ากับภาวะที่เด็กและเยาวชนถูกตีตราว่าจะต้องมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปตามพฤติกรรมของกลุ่มคนแวดล้อมหรือสถาบันทางสังคมที่สังกัด อันเป็นภาวะที่กดดันและผลักดันให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนตามไปด้วยในที่สุด ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมการเสพยา และการค้ายาเสพติดด้วย

ทั้งนี้ กรอบประเด็นเชิงเนื้อหาที่สามารถอธิบายถึงปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของเยาวชนครอบคลุม 8 ประเด็นดังนี้

1. ความสัมพันธ์ของพ่อและแม่หรือผู้ปกครอง การได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว ภูมิหลังและพฤติกรรมของคนในครอบครัวที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. ลักษณะของเพื่อนสนิท กลุ่มเพื่อนที่เยาวชนเป็นสมาชิก กิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อน แนวโน้มความเสี่ยงต่อการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
3. ชุมชนและสภาพแวดล้อมที่เยาวชนอาศัยอยู่ ลักษณะของวิถีชีวิตเสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนของสมาชิกในชุมชน
4. การเรียนรู้จากพฤติกรรมของคนในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชนที่อาศัยอยู่ ที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

พื้นที่เดียวกันด้วย เหตุผลเหล่านี้สนับสนุนต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ครอบคลุมทุกประเด็นตาม วัตถุประสงค์การศึกษา รวมถึงยังสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายในพื้นที่ทางสังคมอีกด้วย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

1.4.2 ทำให้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการถูกตีตราจากสังคมที่นำไปสู่ พฤติกรรมเบี่ยงเบนและการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

1.4.3 ทำให้ทราบถึงกระบวนการการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐาน ความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชน

1.4.4 เพื่อนำผลการศึกษาเสนอเป็นแนวทางป้องกัน ควบคุม และแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดใน กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและ คู้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

1.5 นิยามเชิงปฏิบัติการ

1.5.1 **ปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติด** หมายถึง สาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

1.5.2 **เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ** หมายถึง เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและถูก ควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจและคู้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จ.ระยอง

1.5.3 **ตัวแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบน** หมายถึง พฤติกรรมของครอบครัว เพื่อน และชุมชนที่ขัด ต่อบรรทัดฐานทางสังคม รวมไปถึงพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

1.5.4 **พฤติกรรมเบี่ยงเบน** หมายถึง พฤติกรรมที่มีผลจากการเรียนรู้ เลียนแบบ และการถูก ตีตราจากสังคมของเด็กและเยาวชน มีลักษณะที่ขัดต่อบรรทัดฐานทางสังคม เช่น พฤติกรรมดื่มเหล้า เล่นการพนัน ลักขโมย หรือเสพยาเสพติด เป็นต้น

1.5.5 **การเรียนรู้ทางสังคม** หมายถึง การรับรู้ เรียนรู้ โดยการสังเกตเห็นจนเกิดความเข้าใจ และสามารถจดจำพฤติกรรมจากบุคคลต้นแบบหรือบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน

1.5.6 **การเลียนแบบ** หมายถึง การปรับเปลี่ยนและพยายามทำตามแบบพฤติกรรมและ แนวคิดของบุคคลหรือกลุ่มคนต้นแบบของเด็กและเยาวชน

1.5.7 **การตีตรา** หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไป ตามกลุ่มหรือสถาบันทางสังคมที่สังกัด เช่น เสพยาเสพติด เป็นเด็กมีปัญหา และมีลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างจากคนในสังคม

1.5.8 **ครอบครัวสมบูรณ์** หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบไปด้วยพ่อ แม่ และลูก

1.5.9 **ครอบครัวไม่สมบูรณ์** หมายถึง ครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่ หรือทั้งพ่อและแม่

1.5.10 **คู่รัก** หมายถึง คู่ครองที่อาศัยอยู่ร่วมกัน อยู่ที่พักเดียวกัน และมีความสัมพันธ์เชิงสามี

ภรรยา

1.5.11 **ญาติ** หมายถึง พี่น้องฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ของเด็กและเยาวชน

1.5.12 **แก๊ง** หมายถึง กลุ่มเด็กและเยาวชนหรือกลุ่มวัยรุ่นที่รวมตัวกัน มีความสัมพันธ์กันในลักษณะของความเป็นเพื่อน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จ.ระยองครั้งนี้ มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 การเรียนรู้ทางสังคม
- 2.2 การเลียนแบบทางสังคม
- 2.3 การตีตราทางสังคม
- 2.4 ธรรมชาติและสังคมของวัยรุ่น
- 2.5 พฤติกรรมเบี่ยงเบนและสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดงานวิจัย

2.1 การเรียนรู้ทางสังคม

การศึกษาวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดและพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เป็นผลมาจากการได้รับอิทธิพลจากสังคม สิ่งแวดล้อม และบุคคลใกล้ชิดซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้และจดจำ นำไปสู่การเข้าใจในพฤติกรรมสังคมด้านลบและพัฒนาไปสู่การเลียนแบบพฤติกรรมนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสพยาเสพติดและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้นมีผลมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชน สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชนจะเป็นตัวกำหนดการแสดงพฤติกรรม ซึ่งจุดเริ่มต้นของการแสดงออกทางพฤติกรรมนั้นคือการเรียนรู้สถานการณ์ในสังคม การเข้าใจในพฤติกรรมของคนในสังคม รวมถึงการเข้าใจความหมายและการตีความการแสดงออกของสมาชิกในสังคม

การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึก ทั้งนี้ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองตามสัญชาตญาณ ฤทธิ์ของยาหรือสารเคมี หรือปฏิกิริยาสะท้อนตามธรรมชาติของมนุษย์เช่นกัน (Morrison and Macintyre, 1975 อ้างใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545) อีกความหมายหนึ่งที่ใกล้เคียงกันกล่าวว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงของบุคคลอันมีผลเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเหตุทำให้บุคคลเผชิญสถานการณ์แตกต่างไปจากสถานการณ์เดิมที่เรียนรู้มาก่อน(ประดินันท์ อุปรมัย,

2540) จึงอาจสรุปได้ว่าการเรียนรู้คือกระบวนการการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งมีผลมาจาก ประสบการณ์ การสังเกต และการฝึกฝน

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีการเรียนรู้ได้อย่างมากมาย มหัตคจรรย สามารถใช้ความรู้นั้นเพื่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมของตนได้ โดยพัฒนาการทางร่างกายและสมอง หรือโดยการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดในสังคมก็ตาม มนุษย์มีวิวัฒนาการของการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้เพื่อที่จะมีชีวิตรอดตามสัญชาตญาณของสิ่งมีชีวิตไปสู่การทำมาหากินยังชีพ จนพัฒนาขึ้นเป็นวิถีชีวิตของชนเผ่า จนเริ่มทำให้การเรียนรู้มีรูปแบบขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้เริ่มจากครอบครัว เรียนรู้ที่จะทำมาหากิน เรียนรู้ที่จะอยู่รอดในสังคม (ไหมไทย ไชยพันธุ์, 2557) นอกจากนี้ปัจจัยที่เข้ามาขับเคลื่อนให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมนั้นมี 3 ปัจจัยหลักที่สำคัญด้วยกัน และแต่ละปัจจัยก็มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งความสำคัญและองค์ประกอบของแต่ละปัจจัยมีรายละเอียดดังนี้

1) **บุคคล** การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากการสั่งสอนหรือการถ่ายทอดเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์ คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส จากผลการวิจัยประสิทธิผลของการเรียนรู้ของบุคคลด้วยวิธีการต่างๆของไหมไทย ไชยพันธุ์ (2557) พบว่า มนุษย์มีการเรียนรู้ด้วยตาหรือการพบเห็นมากที่สุด คนที่สามารถสร้างภาพที่เกิดจากความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเห็นและเข้าใจภาพนั้นได้ จะได้เปรียบเพราะคนเห็นภาพนั้นก็จำความคิดนั้นได้นาน แต่ผลการรับรู้หรือการเรียนรู้นั้นจะคงทนถาวรหรือไม่ขึ้นอยู่กับวิธีการได้มาซึ่งความรู้ต่างๆ ในการเรียนรู้ของบุคคลเรานั้นจะเกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มมีชีวิต และเป็นที่ยืนยันโดยทั่วไปว่าการเรียนรู้ได้ดีที่สุดนั้นจะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเองหรือเป็นการเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง

2) **พฤติกรรมทางสังคม** หมายถึงพฤติกรรมที่บุคคลกระทำออกไปซึ่งมีสาเหตุมาจากบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคลนั่นเองที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น เช่น พ่อทำหน้าที่บั้งตึงหลังจากกลับจากที่ทำงาน มีผลทำให้บรรยากาศในบ้านเคร่งเครียด พฤติกรรมของพ่อเป็นพฤติกรรมทางสังคมซึ่งแสดงออกทางสีหน้าของพ่อ ทำให้ภรรยาและลูกเกิดความตึงเครียด พฤติกรรมทางสังคมสามารถแบ่งระดับของพฤติกรรมได้ 3 ลักษณะ

2.1 พฤติกรรมระดับบุคคลแต่ละบุคคล (individual behavior) พฤติกรรมทางสังคมในระดับนี้จะกล่าวถึงบุคคลแต่ละคนว่าเข้าแสดงพฤติกรรมอย่างไร เมื่ออยู่ในสังคม ซึ่งรวมถึงทัศนคติ ความเชื่อ ความคิดเห็นรายบุคคล เป็นต้น

2.2 พฤติกรรมระหว่างบุคคล (interpersonal behavior) พฤติกรรมระหว่างบุคคลหมายถึง พฤติกรรมระหว่างคน 2 คน ซึ่งมีผลต่อกันและกัน ส่วนมากการแสดงพฤติกรรมจะอยู่ในลักษณะการโต้ตอบ มีก่อนและมีหลัง และต่างคนต่างทำ ไม่กระทำร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เป็นปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญมากที่สุดในชีวิตคนเรา เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจ ยินดีสนุกสนาน หรือก่อให้เกิดความทุกข์ ความไม่พอใจหรือความเสียใจ

ก็ได้ จะเห็นได้ว่าคนเราเป็นอยู่ได้ทุกวันนี้ก็เพราะพฤติกรรมทางสังคม การที่เรายอมรับว่าสังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อมนุษย์เราอย่างยิ่งนั้น อิทธิพลดังกล่าวจะเกิดผลก็ต้องผ่านพฤติกรรมระหว่างบุคคล ความเชื่อหรือค่านิยมที่กำหนดโดยวัฒนธรรม ซึ่งต้องกำหนดพฤติกรรมของคนให้เป็นไปในทางที่สังคมยอมรับ มนุษย์เราจะเรียนรู้ได้จากพฤติกรรมระหว่างบุคคลโดยผ่านตัวแทนของสังคมซึ่งเป็น พ่อ แม่ เพื่อน ครู ฯลฯ พฤติกรรมระหว่างบุคคลไม่จำเป็นจะต้องเผชิญหน้าระหว่างผู้แสดงพฤติกรรมก็ได้ เน้นที่การสื่อสารมากกว่า เช่น การยอมรับ การปฏิบัติตามหรือการเลียนแบบ

2.3 พฤติกรรมกลุ่ม (group behavior) พฤติกรรมกลุ่ม คือพฤติกรรมของคนที่ยกกันเป็นกลุ่ม เป็นพฤติกรรมที่ต้องแสดงร่วมกัน เช่น การเดินขบวน การประชุม ฯลฯ ข้อแตกต่างระหว่างระดับกลุ่มกับพฤติกรรมระดับระหว่างบุคคลก็คือ พฤติกรรมระหว่างบุคคลเป็นพฤติกรรมของคน 2 คน ทีละคน แต่พฤติกรรมกลุ่ม (จำนวนสองคนขึ้นไป) เป็นพฤติกรรมเดียวกันของคนทั้งหมดในกลุ่ม ทั้งนี้การรวมกลุ่มเป็นพฤติกรรมที่เป็นความต้องการของมนุษย์ทั่วไป กลุ่มจึงต้องมีหน้าที่จะตอบสนองความต้องการดังกล่าว โดยสร้างแบบแผนพฤติกรรมขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการ ในบรรดาแบบแผนของพฤติกรรมทั้งหลายก็มีบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) ซึ่งสมาชิกต้องทำตามแล้วสังคมจึงยอมรับให้เข้าร่วมกันได้ อย่างไรก็ตาม การเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มมีอยู่หลายระดับ แต่ละระดับมีผลต่อพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลแตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วการเข้าไปมีบทบาทในกลุ่มเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในกลุ่มนั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายลักษณะ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ขนาดของกลุ่ม วัฒนธรรมส่วนบุคคล ในขณะเดียวกันบุคคลก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของกลุ่มด้วย ซึ่งพฤติกรรมมีผลมาจากพฤติกรรมของแต่ละคนด้วยเช่นกัน (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2541 อ่างใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545)

3) **สิ่งแวดล้อม** สิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์จะเป็นตัวกำหนดการแสดงออก ซึ่งแยกได้ ออกเป็น 2 ประเภท คือสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม

3.1) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ทั้งทางด้านนิสัยใจคอ ความคิด การแต่งกาย การประกอบอาชีพ เป็นต้น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่สำคัญ ได้แก่ เวลา พื้นดินและพื้นน้ำ ภูมิอากาศ และ ทรัพยากรธรรมชาติ (ณรงค์ เส็งประชา, 2538)

3.2) สิ่งแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออก และพฤติกรรมของมนุษย์มีหลายปัจจัย ดังนี้

1) ครอบครัว สังคมที่บุคคลมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและต่อเนื่องมากที่สุดของมนุษย์คือ ครอบครัว บุคคลแสดงพฤติกรรมโดยการเรียนรู้ได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ ค่านิยมของ พ่อ แม่ พี่ชาย พี่สาว น้องชาย น้องสาว และบุคคลอื่นในครอบครัว เช่น บุตรชายตีมีสุราตามแบบอย่างพ่อ เด็กหญิงเจ้าอารมณ์ขี้บ่นตามแบบพฤติกรรมและบุคลิกภาพของแม่ เป็นต้น ครอบครัว

เป็นสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากที่สุด พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดู การแสดงตนเป็นแม่แบบที่ดีของพ่อและแม่ และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก ล้วนมีผลต่อพฤติกรรมของลูกทั้งสิ้น เช่น เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่นิยมความรุนแรง ทั้งร่างกายและวาจาก็มักจะ มีพฤติกรรมก้าวร้าวและรุนแรงด้วย (ศิริรักษา จามรमान, ปันดดา ชำนาญสุข, และทรศนะ ใจชุ่มชื่น, 2543)

2) เพื่อน เพื่อนมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลมาก พฤติกรรมของบุคคลจะดีหรือชั่วในส่วนหนึ่งก็มาจากเพื่อน เพราะความสัมพันธ์ที่มีต่อกันในกลุ่ม เพื่อนมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน เช่น วัยรุ่นสูบบุหรี่หรือดื่มเหล้าเพื่อให้เป็นจุดสนใจของเพศตรงข้าม การเลียนแบบการแต่งกาย การใช้ภาษาตามอย่างกลุ่มเพื่อน ดังนั้นถ้าหากบุคคลเลือกคบเพื่อนที่มี คุณสมบัติที่ดี เช่น ขยันเรียน ขยันทำงาน กิริยามารยาทเรียบร้อย มีความซื่อสัตย์ มีความกตัญญู กตเวที เป็นต้น บุคคลนั้นก็จะได้แบบอย่างในการประพฤติตนเป็นคนดีเช่นกัน ในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลเลือกคบเพื่อนผิด เช่น คบเพื่อนที่เสพยาเสพติด ลักเล็กขโมยน้อย ชี้เกียจ ชอบหนีเรียนหรือเพื่อนที่ ชอบทำตัวเป็นนักเลง ชอบพกพาอาวุธและยกพวกหาเรื่องกับกลุ่มอื่น เป็นต้น ถ้าบุคคลได้คบเพื่อน ประเภทดังกล่าวนี้ อาจจะได้รับความสะดวกสบายในภายหลัง ผลกระทบที่ตามมาคือมีผลต่ออนาคตและการดำรงชีวิตในสังคม(สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2543)

3) สื่อมวลชน ในสังคมปัจจุบันบุคคลทุกเพศทุกวัยส่วนใหญ่จะผูกพันกับ สื่อมวลชน ได้แก่ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสิ่งพิมพ์อื่นๆ การนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อมวลชนนั้นในบางครั้งอาจจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในเชิงบวก เช่น การรณรงค์ให้งดเหล้าในช่วงเข้าพรรษา การต่อต้านการข่มเหงสตรีและเด็ก เป็นต้น แต่ในบางครั้งอาจ กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเชิงลบ ได้แก่ การดื่มสุรา หรือการสูบบุหรี่ตามตัวแบบที่ปรากฏจากการ นำเสนอของสื่อหรือพฤติกรรมการบริโภควัตถุนิยม เป็นต้น (ศิริรักษา จามรमानและคณะ, 2543) นั่นคือ ถ้าบุคคลรู้จักเลือกสื่อมวลชนที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของตนก็จะสามารถเลือกรับข่าวสารข้อมูล และความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองได้ ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นพฤติกรรม หากบุคคลเลือกสื่อที่ไม่เหมาะสมกับตนแล้วจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

4) วัฒนธรรม วัฒนธรรมเกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ อันได้แก่ เครื่องไม้เครื่องมือต่างๆในชีวิตประจำวันและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี บรรทัดฐานทางสังคม เป็นต้น วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างมาก ทำให้พฤติกรรมของมนุษย์แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง ดังนั้น การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมต้องพิจารณาในแง่ของวัฒนธรรมตามไปด้วย(สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2529)

กล่าวโดยสรุปคือ การเรียนรู้ทางสังคมคือการรับเอาแบบต่างๆจากพฤติกรรมของตัวแบบ ทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต มาเป็นฐานของการกระทำและพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น ผ่านพฤติกรรม

การคล้อยตาม การเชื่อฟังผู้มีอำนาจ ความร่วมมือ การแข่งขันและพฤติกรรมการช่วยเหลือ อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมด้านบวกในสังคมนับเป็นพัฒนาการของการเรียนรู้ที่จะสามารถมีส่วนพัฒนาสังคมได้ แต่ถ้าหากสภาพแวดล้อมที่รายล้อมเรามีสถานะที่เป็นด้านลบ สังคมเสื่อมโทรม ผู้คนมีความก้าวร้าว เราจะสามารถรับเอาพฤติกรรมเหล่านั้นมาปฏิบัติได้ รวมไปถึงจะเกิดผลกระทบจากพฤติกรรมเหล่านั้นด้วย การเรียนรู้ทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมสังคม เมื่อทุกคนในสังคมต่างแสดงพฤติกรรมแล้ว มาอยู่รวมกันเป็นสังคมเพื่อตอบสนองความเป็นมนุษย์ก็จะกลายเป็นพฤติกรรมสังคม พฤติกรรมของคนหนึ่งก็จะมีผลต่อคนอื่นๆในสังคมด้วยเช่นกัน

ความสำคัญของการเรียนรู้ทางสังคมคือสามารถสะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ และลักษณะของปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน การศึกษาแนวความคิดการเรียนรู้นี้จะสามารถช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจลักษณะของปัจจัยที่เข้ามาขับเคลื่อนเด็กและเยาวชนให้เกิดการเรียนรู้ สามารถจำแนกได้ว่าปัจจัยต่างๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนมี ปัจจัยลักษณะใดบ้าง ซึ่งเหล่านี้จะทำให้การสรุปและอภิปรายผลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ชัดเจน และถูกต้องยิ่งขึ้น

2.2 การเลียนแบบทางสังคม

การเลียนแบบ หมายถึง พฤติกรรมบางอย่างภายใต้กระบวนการที่ถูกเร้าและชี้แนะซึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมที่เห็นจากคนหรือสิ่งแวดลอม พฤติกรรมการเลียนแบบเป็นพฤติกรรมของผู้เลียนแบบ ซึ่งแสดงออกโดยอาศัยพฤติกรรมของตัวแบบเป็นต้นแบบ ตัวแบบประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร แสดงกิริยาอาการอย่างไร ผู้เลียนแบบก็กระทำอย่างนั้นด้วย ฝ่ายตัวแบบอาจมีตัวตนอยู่จริงๆ ในอดีตและปัจจุบัน หรืออาจจะเป็นตัวแบบในจินตนาการ เช่น ในนวนิยายและวรรณคดี พฤติกรรมเลียนแบบอาจเหมือนกันหรือเป็นอย่างเดียวกับพฤติกรรมบางส่วนหรือทั้งหมดของตัวแบบในระดับที่มีความแตกต่างกันบ้าง จนกระทั่งไม่มีความแตกต่างระหว่างกัน กล่าวคืออาจเหมือนกันทุกประการในด้านการประพฤติปฏิบัติ และวิถีชีวิตของผู้เลียนแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความรู้สึก ความเลื่อมใส ศรัทธา ทศนคติ ค่านิยม อุดมคติ ของผู้เลียนแบบ และความสำคัญหรืออิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อผู้เลียนแบบรวมทั้งสถานการณ์แวดล้อมอื่นๆด้วย(รุจิรัชชัญญานันท์ ชัยแก้ว และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล, 2554) จึงกล่าวสรุปได้ว่า การเลียนแบบ หมายถึงการปรับเปลี่ยน หรือพยายามแสดงพฤติกรรมตามวิถีชีวิต โดยที่ทำตามตัวแบบซึ่งอาจจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นอาจเหมือนหรือทำได้ดีกว่าตัวแบบก็เป็นได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึก ความสัมพันธ์ และอิทธิพลของตัวแบบรวมทั้งสภาพแวดล้อมอื่นๆด้วย

2.2.1 กระบวนการเลียนแบบ

กระบวนการเลียนแบบเป็นการแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมเลียนแบบเกิดขึ้นได้อย่างไร ประกอบด้วยเงื่อนไขต่างๆ ทั้งทางจิตวิทยาและสังคม การเรียนรู้โดยการเลียนแบบเกิดจากการกระทำที่เป็นตัวแบบหรือโดยการสังเกตการกระทำของผู้อื่นบ่อยๆ ซ้ำๆ จนทำให้มีความคิดว่าควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร กระบวนการนี้ประกอบด้วยกระบวนการใส่ใจ กระบวนการทรงจำ กระบวนการแสดงพฤติกรรม และกระบวนการจูงใจ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบหรือพฤติกรรมการเลียนแบบ พัฒนาการของการเลียนแบบขึ้นอยู่กับพัฒนาการที่มีอยู่แล้ว การเลียนแบบอาจเพิ่มขึ้นด้วยการเสริมแรงพฤติกรรมที่เหมือนกับพฤติกรรมของต้นแบบการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการเรียนรู้ด้วยการปรับปรุงทักษะในการเลือกสังเกตการณ์ ผลตอบแทนของการกระทำตามคนอื่น ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเลียนแบบมากขึ้น(จรรยา สุวรรณทัต, 2521)

พฤติกรรมเลียนแบบเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ ค่านิยมของสังคมและวัฒนธรรม กลุ่มคนที่มีพฤติกรรมเลียนแบบคนอื่นได้ง่าย ได้แก่ เด็กและคนที่ขาดเอกลักษณ์ของตนเอง หรือคนที่ไม่มีจุดยืนนั่นเอง วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเลียนแบบเพื่อนได้ง่าย และกลัวว่าตนเองจะแปลกแยกจากกลุ่มเพื่อน จึงมักทำอะไรตามเพื่อนและอาจถูกชักจูงได้ง่าย ประกอบกับเป็นวัยที่มักมีความว่ารุ่นสับสนทางจิตใจได้มาก โดยเฉพาะวัยรุ่นในสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมที่นิยมเลียนแบบคนอื่นมากกว่ามีความคิดเป็นของตัวเอง เห็นเขาทำอะไร ก็จะทำตามเขาบ้าง ดังคำพังเพยที่รู้จักกันมานานว่า "เห็นช้างขี้ ขี้ตามช้าง" ซึ่งเมื่อพิจารณาตามลักษณะการเลียนแบบจะพบว่า การเลียนแบบของบุคคลมิได้เกิดจากการเสริมแรงโดยตรง แต่เกิดจากแรงจูงใจที่จะเลียนแบบให้เหมือนตัวแบบตามที่สังเกตเห็น และคิดว่าเมื่อตนเองมีพฤติกรรมเหมือนกันตัวแบบแล้วจะได้รับการเสริมแรงเช่นเดียวกับตัวแบบซึ่งทำให้เกิดความพึงพอใจ จึงทำให้เกิดการเลียนแบบขึ้น และมักจะเลียนแบบจากผู้ใกล้ชิด ผู้เคยให้ความรักความอบอุ่นแก่ตน หรืออาจเกิดจากการเลียนแบบคนแปลกหน้าด้วยก็ได้

กระบวนการเลียนแบบเกิดจาก 2 ปัจจัยหลัก คือปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยทางสังคม (ประภาวดี ธาณินรานนท์, 2554. อ่างใน รุจิรัชชญาณันท์ ชัยแก้ว และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล, 2554) ซึ่งกลุ่มที่มีพฤติกรรมเลียนแบบมากที่สุดคือ วัยรุ่น เนื่องจากต้องการตอบสนองความต้องการทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับเพื่อนเป็นหลัก วัยรุ่นต้องการการยอมรับจากสังคมเพื่อไม่ให้ตนเองดูแปลกแยก พยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนให้ได้ ทั้งวิถีชีวิต การแต่งตัว และแนวคิด ในกรณีของการเสพยาเสพติดที่นิยมกันในหมู่วัยรุ่นก็เป็นการเลียนแบบเพื่อนอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากความต้องการเลียนแบบโดยตรงหรือได้รับแรงเสริมจากปัจจัยอื่นๆ ด้วย

สำหรับการทำความเข้าใจกับแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเลียนแบบทางสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องจากจะสามารถช่วยให้ผู้ศึกษาจำแนกได้ว่าพฤติกรรมของเด็กเยาวชนแบบใดที่เรียกว่าพฤติกรรมเลียนแบบ มีองค์ประกอบใดบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจเลียนแบบของเด็ก

และเยาวชน รวมไปถึงสามารถทำให้ผู้ศึกษามองเห็นแนวทางในการวิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนอีกด้วย

2.2.2 ลักษณะของตัวแบบ

ลักษณะของตัวแบบสามารถแบ่งตัวแบบได้ 2 ชนิด คือ

1) ตัวแบบที่มีชีวิตจริง (live model) หมายถึงตัวแบบที่มีชีวิต ซึ่งผู้สังเกตสามารถปฏิสัมพันธ์หรือสังเกตพฤติกรรมหรือการปฏิบัติได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์อื่น

2) ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (symbolic model) หมายถึงตัวแบบที่บุคคลสังเกตผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่ปรากฏตามการบอกเล่าในหนังสือ แลบบันทึกภาพ หรือผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ เป็นต้น(สุจิตรา ศรีประสิทธิ์, 2541) การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบหรือไม่ขึ้นอยู่กับสาเหตุ 3 ประการ ดังนี้

1) ตัวแบบมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความใกล้ชิดผูกพันกับเด็กมาก เด็กก็จะเลียนแบบลักษณะหรือพฤติกรรมของตัวแบบมาก

2) ถ้าเด็กสนใจในตัวแบบมาก จะเลียนแบบตัวแบบได้มาก

3) ถ้าผลของพฤติกรรมที่ตัวแบบได้รับออกมาในทางที่น่าพึงพอใจ เด็กย่อมอยากเลียนแบบเพื่อให้ได้ผลที่น่าพึงพอใจนั้นบ้าง(สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2543)

ลักษณะของตัวแบบเป็นประเด็นที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจ เพราะจะสามารถสร้างความเข้าใจให้ผู้ศึกษาในเบื้องต้นว่าตัวแบบมีลักษณะอย่างไรบ้างที่มีผลต่อการเลียนแบบและมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนนอกจากนี้ความรู้ในส่วนนี้ยังสามารถมีส่วนช่วยวิเคราะห์ในประเด็นของการเลียนแบบที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานทางสังคมอีกด้วย

2.2.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ

การเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบนั้นจะได้ผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1) คุณสมบัติของตัวแบบ ตัวแบบที่มีลักษณะสถานภาพทางสังคมสูง เป็นคนเด่นมีเกียรติยศมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป มีความสามารถความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน ตัวแบบที่มีลักษณะเหล่านี้จะมีอิทธิพลมากสามารถดึงดูดความสนใจจากบุคคลอื่นได้มากกว่าตัวแบบที่มีลักษณะตรงกันข้ามกัน ที่กล่าวมาแล้วนั้นนอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนจะเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบที่มีลักษณะอบอุ่นใจดีมากกว่าตัวแบบที่มีลักษณะตรงกันข้าม

2) ความคล้ายคลึงกันระหว่างบุคคลที่ใช้เป็นตัวแบบและผู้สังเกตในด้านต่างๆ เช่น อายุ เพศ รวมทั้งระดับความสามารถการเลียนแบบจะน้อยลงตามระดับความแตกต่างกันระหว่างตัวแบบและผู้สังเกต

3) การใช้ตัวแบบอาจใช้ได้ทั้งตัวแบบชีวิตจริงหรือตัวแบบที่สมมุติขึ้นก็ได้ อาจจะเป็นคนหรือเป็นตัวการ์ตูนตุ๊กตาหรือสัตว์ แต่พบว่าตัวแบบที่เป็นคนจริงๆจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ประเภทนี้มากกว่า

4) ชนิดของพฤติกรรม พฤติกรรมที่มีลักษณะซับซ้อนจะเลียนแบบได้ยาก ต้องใช้การสังเกตหลายๆครั้ง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความก้าวร้าวรุนแรงทั้งหลายจะถูกเลียนแบบได้ง่ายและรวดเร็ว

5) ผู้เรียนจะเลียนแบบวิธีการตามมาตรฐานการให้รางวัลกับตนเองจากตัวแบบ ถ้าผลของพฤติกรรมที่ตัวแบบได้รับหรือผลกรรมออกมาในทางที่น่าพึงพอใจ เด็กก็อยากเลียนแบบเพื่อให้ได้ผลที่น่าพึงพอใจนั้นบ้าง เช่น การที่ตัวแบบได้รับเป็นการลงโทษ การไม่ได้รับการยอมรับ ความไม่สนใจของคนรอบข้าง คำตำหนิ ฯลฯ ซึ่งพฤติกรรมที่ได้รางวัลจะถูกเลียนแบบมากกว่าพฤติกรรมที่แสดงออกไปแล้วไม่ได้รับการลงโทษ(อัจฉรา ธรรมาภรณ์, 2547)

โดยสรุปแล้ว พบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลียนแบบ ส่วนมากจะเป็นตัวแบบที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียนรู้ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับตัวแบบในสังคมที่มีความใกล้ชิดและมีอิทธิพลกับผู้เรียนมากที่สุดคือพ่อและแม่ พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงออกจะเป็นพฤติกรรมบุคคลหรือพฤติกรรมทางสังคมก็มีผลต่อการเรียนรู้ การจดจำ และเข้าสู่กระบวนการการเลียนแบบได้ ลักษณะของตัวแบบและผู้เรียนที่คล้ายคลึงกันมีผลต่อการเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ตัวอย่างเช่นเพื่อนรุ่นเดียวกัน อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ชุมชนเดียวกัน ก็จะมีพฤติกรรมทางสังคมที่แสดงออกมามีคล้ายๆกัน ข้อสรุปเหล่านี้จะสามารถเป็นพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลียนแบบและสะท้อนแนวทางในการวิเคราะห์ผลในส่วนของปัจจัยบุคคลที่มีผลต่อการเลียนแบบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนได้

2.3 การตีตราทางสังคม

การตีตราทางสังคมหมายถึง ปฏิกริยาตอบโต้ของสังคมที่มีต่อผู้กระทำผิด ซึ่งแสดงออกมาในด้านลบได้แก่ ถูกรังเกียจเหยียดหยาม ไม่ยอมรับ ไม่ให้อภัย ไม่ให้ออกาสแก้ตัว พฤติกรรมต่างๆในทางลบที่สังคมแสดงต่อผู้กระทำผิด (แม้ผู้กระทำผิดจะได้รับโทษแล้วก็ตาม) เรียกได้ว่าสังคมเป็นผู้ตีตราแก่ผู้กระทำผิด ซึ่งนักอาชญาวิทยาต่างมีความเห็นว่าการตีตราแก่ผู้กระทำผิดหรือผู้ที่เคยกระทำผิดไม่เป็นผลดีต่อสังคมเลย มีแต่จะเกิดผลร้ายคือเสมือนผลักผู้กระทำผิดให้ลงเหวทำให้เขายิ่งถลไปในทางชั่วมากยิ่งขึ้น แม้จะกลับตัวเป็นคนดีแล้วสังคมก็ไม่ยอมรับพวกเขาจึงดูเหมือนไม่มีทางเลือกและไม่มีโอกาสที่จะกลับตัวกลับใจและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติอีกต่อไป ซึ่งพฤติการณ์ตีตรานี้เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำซากทวีขึ้นเรื่อยๆด้วย(เสริน ปุณณะหิตานนท์, 2523) ทั้งนี้การตีตราเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดผลลบตามมา คือการแสดงออกของพฤติกรรมเบี่ยงเบน สมมติว่าเรา

กำหนดพฤติกรรมเริ่มต้นว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือการกระทำผิด เช่น การถูกตีตราว่าเป็นโสเภณี จะเป็นผลให้เกิดการประกอบอาชีพโสเภณีขึ้นมาจริงๆ ในขั้นสุดท้าย(อัณณพ ชูบำรุง, 2555)

การตีตราทางสังคมเป็นการชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการตีตราก็คือกลุ่มที่มีอำนาจเพราะกลุ่มที่มีอำนาจเป็นผู้ที่สร้างกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นมาใช้บังคับสมาชิกในสังคม และเป็นผู้ที่คอยชี้ว่าใครคือผู้กระทำผิดหรือผู้เบี่ยงเบน ซึ่งแน่นอนผู้ที่ถูกตีตราจะได้แก่กลุ่มที่ไม่มีอำนาจ เช่น คนจน ชนกลุ่มน้อย ในขณะที่คนที่มีอำนาจและชนชั้นสูงมักจะไม่ต้องถูกประณามและลงโทษ ถึงแม้จะเป็นผู้กระทำผิดหรือเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนก็ตาม ดังนั้นพฤติกรรมใดเป็นการเบี่ยงเบนหรือไม่จะเป็นเรื่องที่ถูกกำหนดโดยมาตรฐานและการตัดสินของกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมและกฎเกณฑ์ที่ตัดสินใจว่าใครคือผู้เบี่ยงเบน จึงเป็นเรื่องที่พิจารณาจากลักษณะของตัวผู้กระทำผิดใช้พิจารณาจากลักษณะของการกระทำ สาธารณสุขของทฤษฎีตีตรานี้กล่าวไว้ว่าแม้อาชญากรรมหรือการกระทำผิดจะเป็นสิ่งเลวร้าย แต่ที่ร้ายยิ่งกว่าคือการที่สังคมพยายามผลักดันให้ผู้กระทำผิดถลำลึกลงไปทางที่ผิด เป็นภัยแก่สังคมอย่างมากยิ่งขึ้น โดยไม่ยอมเปิดโอกาสให้บุคคลที่ประพฤติดีกกลับตัวเป็นคนดี(จิรุจจ์ พรหมบอล, 2530) ทั้งนี้สรุปได้ว่าการตีตราทางสังคม หมายถึงการลงความเห็นว่าบุคคลเป็นคนไม่ดี มีความผิด ไม่เหมือนจากคนอื่นๆ ทั่วไป มีพฤติกรรมที่ไม่ดีจากการกระทำผิดในช่วงหนึ่งของชีวิต และเชื่อว่าจะเป็นเช่นนั้นตลอดไป รวมไปถึงการแสดงออกให้เห็นถึงความเชื่อนั้น เช่น การเยาะเย้ย ถากถาง ซ้ำเติม การทอดทิ้ง ละเลย เลือกปฏิบัติ แบ่งแยก กีดกัน ไม่เชื่อมั่น ไม่ไว้วางใจ ทั้งนี้จะสามารถนำไปสู่การเลือกปฏิบัติได้

การทำความเข้าใจกับแนวคิดและความหมายของการตีตรานั้น จะสามารถช่วยให้เข้าใจลักษณะของการตีตราในลักษณะที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติด ทำให้ผู้ศึกษามองเห็นถึงลักษณะของภาวะกดดันที่มีส่วนผลักดันให้เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าการกระทำผิดหรือมีพฤติกรรมตามตามที่ถูกตีตรานั้นจริงๆ จนกระทั่งตัดสินใจเสพยาเสพติด ความหมายของการตีตรายังช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถจำแนกได้ว่าลักษณะการตัดสินใจแบบใดที่มาจากการถูกตีตรา นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความเข้าใจให้ผู้ศึกษาอีกด้วยว่ามีพฤติกรรมแบบใดบ้างที่เข้าข่ายการตีตรา

กระบวนการตีตรา

กระบวนการตีตราเริ่มจากการรับรู้ของบุคคล ซึ่งการเกิดการรับรู้มีผลถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล และสามารถแบ่งผลจากการรับรู้ของการตีตราออกเป็น 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การที่บุคคลในสังคมตีตราในรูปแบบนามธรรมและรูปธรรม เช่น เจตคติของบุคคลในสังคมว่าเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีประวัติเสพยาเสพติดต้องเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเช่นกัน ซึ่งความคิดเหล่านี้มีผลต่อตัวเด็กและเยาวชนคือ ทำให้บุคคลในสังคมหลีกเลี่ยงการคบหาเด็กและเยาวชนหรือผู้ที่มีบุคคลในครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ขั้นที่ 2 มีคติต่อตนเองทำให้เกิดผลทั้งด้านความรู้สึกนึกคิดจนถึงเกิดพฤติกรรมการแสดงสีหน้า ท่าทาง กีดกันกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมแตกต่างจากสังคม จนกลุ่มคนที่ถูกตีตรารับรู้ตัวเองคือความแตกต่างในสังคมนั้น

ขั้นที่ 3 การเลี่ยงการถูกตีตรา ผู้ที่ถูกตีตราพยายามเลี่ยงการเผชิญหน้ากับสังคม เพื่อลดการตอกย้ำเพราะเชื่อว่าตนเองคือความแตกต่างในสายตาของคนในสังคม(Crocker Major และ Steele ,1998 อ้างใน วศรี คำหอม, 2552)

ความสำคัญของการทำความเข้าใจกับกระบวนการตีตรา คือการได้เข้าใจขั้นตอนของการตีตราว่าแต่ละขั้นตอนมีผลต่อการผลักดันให้เด็กและเยาวชนกรทำความผิดและตัดสินใจเสพยาเสพติดได้อย่างไร

2.4 ธรรมชาติของวัยรุ่น

วัยรุ่น คือวัยที่อยู่ในระยะกำลังเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ อยู่ระหว่างวัยที่กำลังจะเริ่มเป็นหนุ่มสาว จนถึงวัยที่จะเป็นผู้ใหญ่ หากพิจารณาตามช่วงอายุจะพบว่ามีการให้นิยามที่ต่างกันไป ทั้งนี้เพราะเด็กแต่ละคนเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นไม่พร้อมกัน นอกจากนี้ในด้านสภาพร่างกายวัยรุ่นมีอัตราการเพิ่มอย่างรวดเร็วทั้งในด้านส่วนสูงและน้ำหนัก ทางด้านอารมณ์ วัยรุ่นจะมีอารมณ์เหมือนพายุ ซึ่งหมายถึงอารมณ์รุนแรง อารมณ์บ่นเทิ่ง ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ และมักมีอารมณ์ค้าง เป็นต้น สำหรับลักษณะทางด้านสังคมของเด็กวัยรุ่นนั้น จะมีลักษณะเด่น 2 ประการ คือ เด็กวัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนจนยึดเพื่อนเป็นหลัก และเริ่มมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ(อุบล เสถียรปภิรมกรณ, 2540)

วัยรุ่นจึงเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นวัยแห่งการปรับตัว เป็นวัยแห่งปัญหา และเป็นวัยที่มีความเคร่งเครียดทางอารมณ์ อารมณ์วู่วาม เจ้าคิดเจ้าแค้น ตัดสินใจรวดเร็ว และรุนแรง อาจเกิดการทะเลาะวิวาทกันด้วยสาเหตุเพียงเล็กน้อยด้วยอารมณ์เพียงชั่ววูบได้ การแสดงออกโดยทั่วไปของวัยรุ่นนี้ มักจะมีอะไรที่ผิดแปลก เช่น ชอบแต่งตัวแปลกๆ ตัดผมทรงใหม่ พูดภาษาแสลง แต่การแสดงออกแปลกๆ ของวัยรุ่นนี้แท้จริงก็เป็นธรรมชาติของวัยรุ่นเอง(สุชา จันทรเอม, 2529)

จากลักษณะบุคลิกภาพของวัยรุ่นข้างต้น สรุปได้ว่าวัยรุ่นเป็นขั้นที่บุคคลจะก้าวขึ้นมาจากการเป็นเด็ก มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับความเป็นคน ต้องการพึ่งตัวเองและเป็นช่วงที่ต้องการอิสรภาพมากในขณะเดียวกัน ความต้องการตำแหน่งทางสังคมเป็นความต้องการอันสูงสุดของวัยรุ่น ต้องการเป็นคนสำคัญ การให้ตนเองมีคุณค่า พยายามทำตนเป็นใหญ่ ต้องการการยอมรับนับถือว่าเป็นผู้ใหญ่ เด็กวัยรุ่นนี้ไม่ชอบให้ใครบอกว่าเป็นเด็กอยู่เสมอ เขาต้องการชีวิตอิสระ โดยเฉพาะการตัดสินใจด้วยตัวเอง

2.4.1 ความต้องการของวัยรุ่น

ความต้องการของเด็กวัยรุ่นมักจะขึ้นอยู่กับ “ค่านิยม” ที่เด็กแต่ละบุคคลยึดถือ ซึ่งเด็กวัยรุ่นมักจะยึดถือค่านิยมในกลุ่มเพื่อน แต่ค่านิยมอาจเปลี่ยนได้ ซึ่งถ้าพิจารณาความต้องการพื้นฐานเบื้องต้นของเด็กวัยรุ่น สามารถที่จะแยกพิจารณาออกได้เป็นประเด็น ดังต่อไปนี้ คือ

1) ความต้องการความรัก ความรักที่เด็กวัยรุ่นต้องการนั้นอาจมีหลายรูปแบบ อาทิ ต้องการความรักจากบิดามารดา มีความรักเพื่อนฝูงพวกพ้อง รักเพื่อนต่างเพศ หรือรักตัวเองอยากประสบความสำเร็จ ฯลฯ

2) ความต้องการอิสระ เนื่องจากเป็นวัยรุ่นอยู่ระหว่างช่วงการเป็นเด็กและการเป็นผู้ใหญ่ จึงมีความต้องการอยากแสดงออกด้วยการเป็นตัวของตัวเอง ดังนั้น มักจะไม่ยอมให้ผู้ใหญ่หรือบิดามารดาเข้ามาก้าวร้าวภายในชีวิตของตนเองมากเกินไป บางครั้งชอบทำอะไรโดยมิให้บิดามารดาได้เห็น หรือรับทราบด้วยหรือมีความรู้สึกไม่ต้องการให้ใครมาสั่งสอน หรือมาคอยช่วยเหลือโดยมีความคิดว่าตนเองโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว

3) ความต้องการรวมกลุ่ม สำหรับในวัยรุ่นนี้ “เพื่อน” มีอิทธิพลมากและมีความสำคัญมาก ด้วยเหตุนี้ในวัยรุ่นจึงอยากให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ทำให้ต้องพยายามทำตัวและประพฤติปฏิบัติให้เหมือนเพื่อนมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การแสดงออก รสนิยม ความคิดเห็น ฯลฯ จึงทำให้มีความรู้สึกคล้ายกับว่า เพื่อนนั้นมีความสำคัญมากกว่าบิดามารดาเสียอีก หรือมักจะเชื่อถือเพื่อนมากกว่าบิดามารดาในบางเรื่อง

4) ความต้องการแบบอย่างที่ดี จริงอยู่แม้ว่าเด็กวัยรุ่นมีความต้องการอิสระเสรี ต้องการเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด แต่ในขณะเดียวกันเด็กวัยรุ่นยังต้องการคำแนะนำที่เป็นแนวทางที่ดีจากผู้ใหญ่ หรือผู้มีประสบการณ์มากกว่า ด้วยเหตุนี้ผู้ใหญ่ โดยเฉพาะบิดามารดาต้องประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดี ตลอดจนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ คอยตักเตือนในการประพฤติปฏิบัติทั้งในทางที่ดีและทางที่ไม่ดี เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เด็กวัยรุ่นเป็นผู้ที่ลองผิดลองถูกด้วยตนเอง

5) ความต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ วัยรุ่นมักมีความต้องการที่จะทดลองของใหม่ๆ แปลกๆ ที่ยังไม่เคยประสบพบ มักจะมีความปรารถนาอย่างรุนแรงที่จะเข้าไปเรียนรู้ด้วยตนเอง บางครั้งอาจเอาตัวเองไปทดลองเพื่อจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่เหล่านี้ จนอาจจะกลายเป็นการเสี่ยงมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อถูกห้ามหรือกีดกันมักจะต้องเอาชนะ เช่น อยากทดลองมีเพื่อนต่างเพศ อยากลองสูบบุหรี่ ดื่มสุรา หรือบางครั้งอาจถูกชักชวนไปในทางอบายมุขนานาประการ ทำให้บางครั้งเกิดความพลาดพลั้งหรืออันตรายต่อตัวเอง ทำให้ต้องเสียนาคตไปก็มี

6) มีความรู้สึกรุนแรง คุณลักษณะความต้องการมีประการหนึ่งของเด็กวัยรุ่น คือมีความรู้สึกทางอารมณ์รุนแรง ไม่ว่าจะเป็นด้านความรัก ความต้องการหรือความปรารถนา มักจะต้องให้ได้รับความสำเร็จสมความปรารถนาในสิ่งที่คาดหวังหรือในสิ่งที่ฝันเอาไว้ ทำให้บางครั้งเมื่อพลาดหรือ

ผิดหวังจะมีความรู้สึกเสียใจอย่างรุนแรง หรืออาจแสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น หนีออกจากบ้าน กินยาฆ่าตัวตาย หรือใช้สิ่งอื่นเป็นเครื่องปลอบใจ เช่น สุรา ยาเสพติด ฯลฯ (ก้อ สวัสดิภาพนิชย์, 2519)

การศึกษาประเด็นธรรมชาติและความต้องการของวัยรุ่นจะสามารถช่วยให้เข้าใจลักษณะของเด็กและเยาวชนมากขึ้น ช่วงวัยของเด็กและเยาวชนเป็นช่วงวัยรุ่น ความต้องการและลักษณะของความคิดและความเข้าใจในเรื่องต่างๆย่อมแตกต่างจากวัยอื่นๆ ประโยชน์ของการศึกษาประเด็นนี้คือการสร้างความเข้าใจว่าโดยพื้นฐานแล้วเด็กและเยาวชนจะมีพฤติกรรมอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้จำแนกได้ว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนแบบใดบ้างเป็นพฤติกรรมที่เป็นโดยธรรมชาติหรือพฤติกรรมที่ได้จากการเรียนรู้หรือการเลียนแบบ

2.4.2 อิทธิพลของสังคมกับวัยรุ่น

ครอบครัวกับวัยรุ่น

อิทธิพลของครอบครัวมีส่วนผลักดันให้เด็กวัยรุ่นมีแนวโน้มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนรวมถึงปัญหาการเสพติดยาเสพติดที่เป็นปัญหารุนแรงและเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาวัยรุ่นติดยาเสพติดประเภทแอมเฟตตามีนในรูปแบบต่างๆ โดยอาจเกิดจากเด็กวัยรุ่นถูกหลอกให้ทดลองหรือเพราะอยากทดลองเองหรือเพื่อนชักชวน เพื่อความสนุกหรือประสบการณ์แปลกใหม่ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าการที่เด็กวัยรุ่นต้องมาติดยาเสพติดหรือใช้ยาประเภทแอมเฟตตามีนเพิ่มมากขึ้นนั้น เหตุหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลภายในครอบครัวที่มีส่วนผลักดันเช่น ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่เลิกร่างกัน พ่อแม่ทะเลาะกัน เด็กขาดความรักและการเอาใจใส่ดูแล เด็กขาดสิ่งยึดเหนี่ยว รวมถึงขาดแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ และบางครั้งเกิดจากสิ่งแวดล้อมในชุมชนและการคบเพื่อนไม่ดี เป็นต้น

ครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่สัมพันธ์หรือมีอิทธิพลทำให้สมาชิกประกอบอาชีพการมาได้ เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่อบรมขัดเกลานิสัย ปลูกฝังค่านิยม สั่งสอนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี การสอนสมาชิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนให้รู้จักหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่งของสังคม ในภาพรวมแล้วถ้าเด็กถูกอบรมเลี้ยงมาในครอบครัวเช่นใด เด็กก็จะมีแบบแผนพฤติกรรมตามลักษณะพื้นฐานของคนในครอบครัวซึ่งรวมถึงการเป็นคนไม่เคารพกฎหมาย ไม่มีศีลธรรม หรือไม่ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี สรุปได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญที่พัฒนาเด็กในด้านอารมณ์ สติปัญญา ศีลธรรม และสังคม มีการวิจัยหลายเรื่องที่ว่าหากครอบครัวอ่อนแอไม่สามารถควบคุมเยาวชนและขาดความเข้มแข็งในการถ่ายทอดคุณค่าทางศีลธรรมแล้ว จะทำให้เด็กกระทำผิดกฎหมายได้(พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2539)

เพื่อนกับวัยรุ่น

โดยทั่วไปแล้วเด็กวัยรุ่นมักจะให้ความสำคัญกับ “เพื่อน” มากที่สุด จนมีลักษณะแบบติดเพื่อน ทำทุกอย่างตามเพื่อน มักจะเชื่อและขอคำปรึกษาจากเพื่อนมากกว่าคนในครอบครัวเพราะมักจะคิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจตนเองเพียงพอ หรือสามารถพูดให้เข้าใจได้ทุกเรื่อง จึงมีความไว้วางใจ

เพื่อนมากกว่า ด้วยเหตุนี้เด็กวัยรุ่นที่รวมกลุ่มในหมู่เพื่อนที่ไม่ดี ย่อมจะส่งผลให้เด็กรับเอาแบบแผนการประพฤติปฏิบัติตัวที่ไม่ดีตามไปด้วย บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ฉลาดย่อมพยายามที่จะให้คำแนะนำเพื่อโน้มน้าวชักจูงบุตรธิดาไปในทางที่ถูกที่ควร แทนที่จะใช้วิธีรุนแรงหรือหักหาญน้ำใจมาจกจนเกินไป เพราะจึงเป็นการเสียอย่างมากที่จะทำให้เด็กวัยรุ่นต้องหาทางออก หรือเอาชนะโดยวิธีผิดๆ เช่น การหนีออกจากบ้าน การไปมั่วสุมใช้ยาเสพติด หรือใช้อบายมุขเป็นเครื่องชดเชย ดังนั้น บิดามารดาหรือผู้ปกครองจึงควรที่จะศึกษาความต้องการและความรู้สึกของเด็กวัยรุ่นให้ถูกต้อง ตลอดจนรู้จักการผ่อนสั้นผ่อนยาว และให้คำแนะนำที่เหมาะสมด้วยวิธีที่ละมุนละม่อมมากกว่าใช้วิธีรุนแรงหรืออารมณ์มากกว่าเหตุผล

กลุ่มเพื่อนและเพื่อนมีความหมายที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่นมาก เพราะวัยรุ่นนี้มีความสนใจในการผูกมิตรเท่าๆ กับการทะเลาะวิวาท ในระยะวัยรุ่นตอนต้นการมีเพื่อนเป็นจำนวนมากถือว่าได้รับความนิยมนิยมชมชอบจากผู้อื่น แต่เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลางทัศนคติในการคบเพื่อนจะเปลี่ยนไป กล่าวคือวัยรุ่นมักจะคบเพื่อนที่มีฐานะเท่าเทียมกับตน สติปัญญาอยู่ในระดับเดียวกัน มีอารมณ์คล้ายกัน มีรสนิยมตรงกัน เพื่อนที่คบหาเป็นคนดีไว้ใจได้ และสามารถรับฟังความในใจของตนได้(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, 2527) วัยรุ่นมักจะเลือกคบเพื่อนตามความพอใจของตนมากกว่าจะใช้เหตุผล และถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองเข้าไปยุ่งยงในการเลือกเพื่อนจะทำให้วัยรุ่นมีความรู้สึกต่อต้าน เพราะวัยรุ่นจะคิดว่าผู้ใหญ่เข้ามาก้าวร้าวและล่วงล้ำสิทธิของตน ซึ่งกลายเป็นสาเหตุทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับวัยรุ่นได้ เพราะฉะนั้นวัยรุ่นจึงมักจะเป็นช่วงที่มีความขัดแย้งกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับครอบครัวไม่ค่อยราบรื่น ดังนั้นเพื่อนจึงมีบทบาทและอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากและชัดเจนในทุกเรื่อง

การคบเพื่อนและการเข้ากลุ่มเพื่อนเป็นพัฒนาการทางสังคมตามธรรมชาติของวัยรุ่น เพราะนอกจากจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจแล้ว ยังเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้แสดงความสามารถเฉพาะตัว และเป็นช่องทางสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับการที่เพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นนั้นอาจเป็นผลจากการที่เด็กวัยรุ่นมีเวลาอยู่ที่โรงเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าอยู่กับครอบครัว การมีโอกาสนี้ใช้เวลาร่วมกับเพื่อนมากทำให้พวกเขาเหล่านั้นมีโอกาสที่จะร่วมกันคิดสร้างวัฒนธรรมย่อยในกลุ่มตนนั้น มีความเห็นสร้างวัฒนธรรมย่อยในกลุ่มวัยรุ่น เช่น ในเมืองหลวงจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่างๆ เช่น การใช้คำแสลง การแต่งกาย การนิยมนดนตรีแบบวัยรุ่น ฯลฯ ซึ่งแสดงว่าวัยรุ่นมีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของกลุ่มคนที่อยู่ในวัยเดียวกัน ดังนั้นวัยรุ่นจึงพยายามปรับตัวให้เข้ากับทางเลือกของตนและกลุ่มเพื่อน เพราะฉะนั้นการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นจึงดำเนินไปตามครรลองที่สังคมวัยรุ่นเป็นผู้จัดระเบียบแบบแผนตามกันขึ้นมา การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นจึงมักจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของเพื่อน(พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2539) วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงระหว่างการเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งแต่ละคนยังไม่มีบทบาทหน้าที่เฉพาะ และยังไม่มีการรับผิดชอบในสังคม วัยรุ่น

จึงมารวมกลุ่มเพื่อจะร่วมกันประกอบกิจกรรมต่างๆ แล้วแต่กลุ่มใดจะสนใจในกิจกรรมใด เพื่อนจึงมีผลต่อชีวิตของวัยรุ่นอย่างมากและครอบครัวมีความสำคัญน้อยลง การที่เด็กเข้ากลุ่มเพื่อนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน อาจจะนำไปสู่การหาประสบการณ์ที่เสี่ยงอันตรายได้ เช่น ทดลองใช้สารเสพติดต่างๆตามพฤติกรรมกลุ่มเพื่อน

ชุมชนกับวัยรุ่น

สมาชิกในชุมชนของแต่ละสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนแตกต่างกัน ลักษณะความเป็นอยู่และรูปแบบพฤติกรรมส่งผลต่อการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนของเด็กและเยาวชน ซึ่งลักษณะชุมชนและของสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นมีดังนี้

1) สังคมชนบท เป็นสังคมขนาดเล็กมีระเบียบประเพณีเป็นเครื่องกำหนดสมาชิกในสังคมเกี่ยวข้องรู้จักกัน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจึงมักมีความเข้าใจและเห็นใจกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ วัยรุ่นในชนบทมักมีพฤติกรรมคล้อยตามสังคม ซึ่งอาจจะขาดความกระตือรือร้นไปบ้าง อย่างไรก็ตามเด็กในสังคมชนบทมักเป็นคนหัวอ่อน เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่และปฏิบัติตามประเพณีด้วยความเต็มใจ

2) สังคมเมือง เป็นสังคมขนาดใหญ่ สมาชิกในสังคมมักไม่ค่อยรู้จักกัน ความสัมพันธ์ค่อนข้างห่างเหิน การแข่งขันระหว่างสมาชิกมีมาก วัยรุ่นในสังคมเมืองมักมีพฤติกรรมรวมกลุ่มเฉพาะกลุ่มคนในระดับพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมเดียวกัน ทำกิจกรรมและมีแบบแผนพฤติกรรมในแนวเดียวกัน ทั้งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์

3) สังคมชนกลุ่มน้อย สมาชิกของสังคมแตกต่างจากสังคมกลุ่มใหญ่ในด้านเชื้อชาติหรือศาสนา มักมีประเพณีและกฎระเบียบข้อบังคับของตนเอง วัยรุ่นในสังคมนี้ต้องมีการปรับตัวอย่างมากเมื่อต้องเข้าร่วมกับสังคมภายนอก

4) สังคมแออัด มักเป็นชุมชนที่อยู่ในชุมชนขนาดใหญ่และไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีลักษณะการอยู่ชั่วคราว วัยรุ่นที่อาศัยในสังคมชนิดนี้มักจะมีปัญหาด้านพฤติกรรมไร้ระเบียบ เกราะ ก้าวร้าว ลักขโมย ดิตยาเสพติด โสเภณีเด็ก รวมทั้งปัญหาด้านสุขภาพ (ประสาร ทิพย์ธารา .2539)

ความสำคัญของการศึกษาประเด็นวัยรุ่นกับสังคมคือการสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มสังคมกับวัยรุ่น ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของครอบครัว เพื่อน และชุมชนที่มีต่อวัยรุ่น ความรู้ในส่วนนี้จะช่วยเป็น แนวทางในการตั้งคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เพื่อน และชุมชนของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังสามารถชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อกลุ่มทางสังคมของเด็กและเยาวชนอีกด้วย ความรู้ต่างๆเหล่านี้จะช่วยให้การวิเคราะห์ประเด็นเด็กและเยาวชนกับบุคคลรอบข้างให้มีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.5 พฤติกรรมเบี่ยงเบนและสาเหตุการกระทำผิดของวัยรุ่น

พฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นพฤติกรรมที่ละเมิดระเบียบหรือบรรทัดฐานของสังคมที่ได้ตกลงร่วมกัน เป็นพฤติกรรมที่ละเมิดระเบียบหรือบรรทัดฐานของสังคมที่กำหนดขึ้น (Parsons 1951 อ้างใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชาติ, 2539) ซึ่งพฤติกรรมใดจะเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือไม่นั้น ต้องนำไปพิจารณาที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา ประกอบด้วย ลักษณะของสังคม วัฒนธรรม อายุ เพศ สภาพการณ์ที่เกิด พฤติกรรม และการรับรู้ของคนในสังคม เป็นต้น ในการกำหนดความหมายของพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น ส่วนใหญ่มักจะอ้างอิงระเบียบและบรรทัดฐานของสังคมเป็นหลัก (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชาติ, 2539) ทั้งนี้สรุปได้ว่า การตัดสินว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นต้องเกิดจากการพิจารณาของกลุ่มในสังคมว่ากลุ่มใดถือว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน กลุ่มใดไม่ถือว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน พฤติกรรมเบี่ยงเบนจึงเป็นสถานการณ์ที่ก่อขึ้นโดยกลุ่มคนในสังคมซึ่งเป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมา

2.5.1 สาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ มากมายซึ่งในที่นี้จะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (สุพัตรา สุภาพ, 2535) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.5.1.1 ปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุมาจากตัวของเด็กและเยาวชน ได้แก่สาเหตุด้านชีวภาพและด้านจิตใจ

1) สาเหตุด้านชีวภาพ คือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น ความบกพร่องของสมอง หรือต่อมต่างๆ ซึ่งอาจเป็นโดยกำเนิดทางกรรมพันธุ์ หรือเกิดจากโรค ถูกทำร้าย และอุบัติเหตุต่างๆ เป็นต้น

2) สาเหตุด้านจิตใจ คือความบกพร่องทางจิตใจ เช่น จิตผิดปกติ มีความวิปริตทางความรู้สึกนึกคิด อารมณ์และแสดงออกในลักษณะที่ผิดปกติ ความบกพร่องทางจิตใจนี้อาจมีสาเหตุจากพันธุกรรมหรือจากการอบรมเลี้ยงดู หรือเผชิญกับเหตุการณ์ร้ายแรงในชีวิต ฯลฯ สาเหตุทั้งหลายเหล่านี้ทำให้เด็กและเยาวชนมีความบีบคั้นกดดัน หรือขัดแย้งในใจจนกลายเป็นการเก็บกด ถดถอย หรือเป็นแรงขับที่จะแสดงออกมาในเชิงพฤติกรรมที่รุนแรง เป็นต้น

จากการศึกษาทางจิตเวช พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากด้านจิตใจและอารมณ์เป็นสำคัญ คือมีพื้นเพของอารมณ์ไม่ปกติ แปรปรวน หวั่นไหวง่าย หุนหันพลุ่งพล่านรุนแรง ฯลฯ มีสภาพจิตใจที่อ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง ไม่มั่นคงหนักแน่น อุดหนุนในการยอมรับสภาพและเผชิญปัญหาเหตุการณ์ต่างๆ หรือมีสภาวะจิตใจไม่สมดุลกับการเจริญเติบโตทางร่างกาย สภาพแวดล้อมและครอบครัวทำให้เกิดความกดดันบีบคั้นจิตใจเป็นเวลานาน จนทำให้มีบุคลิกภาพถดถอย รู้สึกต่ำต้อย มีปมด้อย หรือมีบุคลิกภาพก้าวร้าว ชอบความรุนแรง สิ่งต่างๆ อันมีผลร้ายต่อจิตใจจะถูกสั่งสมและหล่อหลอมผสมผสานรวมกัน จนกลายเป็นนิสัย สันดาน การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดได้ง่าย เด็กและเยาวชนมีความบกพร่องทางจิตใจและบุคลิกภาพ

มากๆ เมื่อกระทำผิดแล้วถูกจับกุมลงโทษ พอพ้นกำหนดออกมา ก็มักจะกระทำผิดซ้ำอีก มีบางราย กระทำผิดซ้ำหลายครั้งมาก คือใช้ชีวิตส่วนใหญ่เข้าๆ ออกๆ สถานควบคุมผู้กระทำความผิดอยู่เป็นประจำคือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน หรือที่มักจะถูกมองว่าเป็นคุกเด็ก

2.5.1.2 ปัจจัยภายนอก หมายถึงสาเหตุมาจากภายนอก ที่มีส่วนผลักดันหรือชี้้นำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด คือสาเหตุทางสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งถือว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุด โดยอาจแบ่งออกได้เป็น 4 ประการ คือ ด้านครอบครัว การศึกษา เพื่อนและชุมชนละแวกบ้าน และสื่อสารมวลชน (ณรงค์ เส็งประชา, 2538)

1) สภาพแวดล้อมในครอบครัว ครอบครัวเป็นสังคมแห่งแรกของมนุษย์ มีอิทธิพลโดยตรงต่อบุตรหลานมากที่สุด และสามารถบั่นให้เติบโตขึ้นมีบุคลิกภาพตามที่หล่อหลอม ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการปรับตัวทางสังคมของเด็ก อันมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อการบ่มเพาะสร้างนิสัย ความคิดความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ การมองโลกทั้งแง่บวกและแง่ลบของเด็ก โดยปกติครอบครัวที่เป็นปกติสุขย่อมจะทำให้สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพจิตดี ดังคำกล่าวของนักจิตวิทยาที่ว่า “สุขภาพจิตดีเริ่มที่บ้าน” เมื่อบุคคลมีสุขภาพจิตดีก็มีผลให้บุคลิกภาพดีด้วย ในทางตรงกันข้ามหากครอบครัวไม่ปกติสุข สมาชิกในครอบครัวก็มีสุขภาพจิตไม่ดี เป็นผลทำให้บุคลิกภาพไม่ดี นำไปสู่การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและกลายเป็นการกระทำผิดในที่สุด

2) สภาพแวดล้อมทางการศึกษา โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนและช่วยคนอื่นในสังคม กล่าวคือมิใช่เพียงแต่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้มีความรอบรู้ในด้านวิชาการ แต่อย่างเดียวน แต่ยังมีหน้าที่อันยิ่งใหญ่ในการอบรมสั่งสอนปลูกฝังนิสัยและจิตใจอันดีงามให้แก่เด็ก เพื่อเด็กจะได้เป็นคนดีมีศีลธรรม สุขภาพอ่อนนุ่ม รู้จักอดทน เสียสละ และรู้จักร่วมมือกับหมู่คณะ มีทัศนคติที่ดี มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รักความยุติธรรม เข้าใจถึงค่านิยมและความประเพณีที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม รู้จักการรับและการให้ด้วยความสำนึกในแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ผู้ที่เป็นครูก็ต้องมีความเหมาะสมทั้งในด้านความรู้ ความชำนาญ ความเมตตากรุณา บุคลิกภาพ และความมั่นคงแห่งอารมณ์ เพื่ออบรมสั่งสอนเด็กให้สามารถเข้ากับกฎระเบียบของสังคมได้ ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทางกายและทางจิตของเด็ก โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีความสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อเด็กและเยาวชนมากทั้งในด้านการศึกษา ความประพฤติ และการประกอบอาชีพในอนาคต ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอยู่มาก ทั้งในแง่ปัญหาที่โรงเรียนก่อขึ้นมาเองและในแง่ที่เกิดขึ้นกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและโรงเรียน

3) สภาพแวดล้อมชุมชน สภาพของชุมชนและสังคมมีอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็กที่อยู่ใกล้เคียงกันมากทีเดียว ชุมชนมีความประพฤติและวัฒนธรรมไปในทางใด บุคคลในชุมชน

นั่นก็มักมีความประพฤติไปในทางเดียวกัน มิฉะนั้นจะเข้าอยู่รวมกลุ่มกับเขาไม่ได้ แต่ก็มีข้อสังเกตว่า สิ่งแวดล้อมนี้มีผลกระทบต่อบุคคลแต่ละคนไม่เท่ากัน สุดแต่บุคลิกภาพของบุคคลที่ได้รับ การหล่อหลอมมาจากครอบครัวเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็มีอิทธิพลต่อบุคคลในชุมชนนั้นอยู่มาก คนเรา จะต้องปรับตัวเองอยู่ทุกขณะเพื่อที่จะให้เข้ากันได้ดีกับ บุคคลส่วนใหญ่ในชุมชนนั้น ในลักษณะคล้าย ตามที่เรียกว่าพวกมากลากไป ถ้าบุคคลใดมีความประพฤติเป็นไปในทางฝืนต่อความรู้สึกของคนกลุ่ม ใหญ่ หรือไม่ปรับปรุงความประพฤติของตนเองให้มีลักษณะคล้ายตามก็จะอยู่ในกลุ่มชุมชนนั้นไม่ได้ เด็ก ที่เกิดและเจริญเติบโตขึ้นมาในละแวกบ้านที่มีสภาพแวดล้อมไม่ดี จึงมีโอกาสรับเอาสิ่งไม่ดีเข้าไปใน บุคลิกภาพได้มาก ในชุมชนที่เป็นแหล่งเสื่อมโทรม ความเป็นอยู่ไม่ดีบุคคลในชุมชนนั้นจะมีความ ประพฤติไปในทางฝืนระเบียบของสังคม เมื่อเด็กได้เห็นตัวอย่างที่ไม่ดีจากผู้ใหญ่ที่กระทำผิดแต่ไม่ถูก จับกลับใช้ชีวิตอย่างสบาย เด็กจะเกิดความนิยมชมชอบ อีกทั้งการคบเพื่อนซี้ก็ทำได้ง่าย เด็กใน ชุมชนดังกล่าวมักจะขาดการควบคุมทางครอบครัว หรือได้รับความบีบคั้นทางใจมาก เมื่อคับใจก็หา เพื่อน เพื่อนที่ทำได้ง่ายก็คือเพื่อนซี้ ซึ่งในที่สุดก็ชักชวนให้กระทำความผิด

4) สื่อสารมวลชน ได้แก่หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสืออ่านเล่น นับว่ามีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของเด็กอยู่มาก แม้จะมีไซ้สาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็ก โดยตรงก็ตาม แต่ก็ยังเป็นผลทางอ้อมที่โน้มน้าวจิตใจและทัศนคติของเด็กให้เห็นผิดเป็นชอบได้ เด็กนั้น ชอบเลียนแบบอยู่แล้ว เมื่อได้รับตัวอย่างจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือหนังสืออ่านเล่น ก็เก็บเอาไป เลียนแบบ หนังสือพิมพ์บางชนิดมุ่งแต่จะเร้าความสนใจผู้อ่านจึงลงเรื่องอาชญากรรมบ้าง ความผิด เกี่ยวกับเพศบ้าง หรือแสดงรูปอันขัดต่อศีลธรรมอันดี บางครั้งก็ลงข่าวเกินความเป็นจริงจนเด็กอาจ ประทับใจในตัวผู้ร้ายว่ามีความเก่งกาจ บางเรื่องก็ลงรายละเอียดแห่งวิธีประกอบอาชญากรรม กลายเป็นการชี้ช่องอาชญากรรมให้คนอื่น ๆ ไป การแพร่ภาพ เสียง และความคิดของสื่อมวลชน มีทั้ง ผลดีและผลร้าย ผลดีก็คือให้ความบันเทิงเบิกบานใจ ส่วนผลร้ายนั้นก็คือเป็นตัวอย่างที่เลวร้ายต่อเด็ก วัยรุ่นในเรื่องผิดศีลธรรมและการประกอบอาชญากรรม เพราะเด็กวัยรุ่นที่อ่อนต่อความนึกคิดในทาง ผิดชอบชั่วดี ย่อมจะเอาอย่างการกระทำนั้นๆ และรับความนิยมที่ผิดๆ เข้าไว้

โดยสรุปแล้ว นอกจากปัจจัยทางชีววิทยาและจิตวิทยาแล้ว ปัจจัยสิ่งแวดล้อมและค่านิยม สังคมก็มีส่วนสำคัญที่จะผลักดันสมาชิกในสังคมให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ ตัวอย่างเช่น สภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นชนบท เป็นเมือง มีผลต่อการกระทำผิดแตกต่างกัน นั้นหมายถึงปัจจัยที่ สนับสนุนการทำผิดทั้งสถานที่ นิเวศวิทยา เวลาที่เกิดเหตุ สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการ วิเคราะห์แรงสนับสนุนในการตัดสินใจเสพยาเสพติดได้ ปรากฏการณ์สังคมในด้านลบก็มีส่วนสำคัญใน การส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้เช่นกัน

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจะช่วยให้ผู้ ศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยและสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดและมีพฤติกรรม

เบี่ยงเบน ความรู้ในส่วนนี้จะเป็แนวทางในการการสร้างขอบเขตการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนการทบทวนเกี่ยวกับสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนจะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจสาเหตุพื้นฐานที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอีกด้วย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพียงตะวัน อ่อนกำบัง (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมต่อต้านสังคม และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับการเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมูขิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมูขิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี คือ เพศมีความสัมพันธ์กับเหตุสำคัญที่ทำให้เสพยา และอาชีพมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเสพยา ส่วนอายุ การศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส และรายได้ครอบคลุมครัวรั้วไม่มีความสัมพันธ์กับการเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกฯ พฤติกรรมต่อต้านสังคมและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับการเสพยาบ้าของเด็กและเยาวชน

งานวิจัยของเพียงตะวัน อ่อนกำบัง สะท้อนให้เห็นว่าลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ผลของงานวิจัยชิ้นนี้จะสนับสนุนผลของการวิเคราะห์ที่ในงานชิ้นนี้ว่าส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเสพยาเสพติดมาจากปัจจัยภายในหรือความเป็นตัวตน ทั้งเรื่องของช่วงวัย เพศ และการศึกษา

ประนัย ศรีสมบัติ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาเสพยาเสพติดของเยาวชนในเขตพื้นที่อำเภอนิคมนพัฒนาจังหวัดระยอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเยาวชนในอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยองส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัญหาครอบครัว การคบค้าสมาคมกับกลุ่มเพื่อน ปัญหาพฤติกรรมเลียนแบบ การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด และทัศนคติที่มีต่อยาเสพติด เหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญของการเสพยาเสพติดของเยาวชน โดยสภาพปัญหาแต่ละด้านมีสภาพที่เป็นปัญหาดังนี้คือ ประเด็นครอบครัว พบว่า พ่อแม่มีปัญหา มีพฤติกรรมมั่วเมา ลุ่มหลงอบายมุข ประเด็นเพื่อน พบว่า เพื่อนเพื่อนมีพฤติกรรมเคยเสพยามาก่อน ประเด็นการมีพฤติกรรมเลียนแบบ พบว่า เลียนแบบจากการเห็นบิดามารดาหรือผู้ปกครอง สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า และเล่นการพนัน ประเด็นการขาดความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด พบว่า คิดว่าลองแล้วไม่ติด และประเด็นสุดท้ายคือทัศนคติต่อยาเสพติด พบว่า เยาวชนถือว่าการเสพยาเป็นเรื่องปกติ

จากงานวิจัยของ ประนัย ศรีสมบัติ ชี้ให้เห็นว่าประเด็นครอบครัว เพื่อน และทัศนคติของชุมชนในเขตจังหวัดระยองมีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ความสำคัญของงานวิจัยคือการสร้างสมมุติฐานให้ผู้ศึกษาเห็นสภาพปัญหาในเบื้องต้นของพื้นที่ว่าประเด็นใดบ้างที่มีส่วนสำคัญต่อการเสพยาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่

ลลิตา เดชาวุธ (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยครอบครัวที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีรูปแบบครอบครัวกลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวที่มีทั้งพ่อแม่ ครอบครัวที่อยู่ร่วมกับญาติ ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว และครอบครัวที่มีพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีพ่อและแม่เลี้ยงมีอิทธิพลต่อการเสพยาเสพติดของเยาวชนได้ จากการศึกษาอธิบายได้ว่า การมีครอบครัวใหม่เป็นการรวมตัวของครอบครัวย่อยสองครอบครัวซึ่งต่างฝ่ายต่างมีความหลังและความผูกพันในอดีตที่แน่นแฟ้นมาก่อน ทำให้เป็นการยากที่จะยอมรับสมาชิกใหม่เข้ามาในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่นซึ่งมีส่วนร่วมกับความเจ็บปวดในครอบครัวเดิมมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ความจงรักภักดีต่อครอบครัวเดิม และพ่อหรือแม่ที่จากไปจะแน่นแฟ้นกว่า และเมื่อวัยรุ่นถูกกดดันให้รับพ่อหรือแม่ใหม่โดยที่ตนเองยังไม่พร้อมจึงอาจมีปฏิกิริยาตอบโต้ที่รุนแรงโดยออกไปจากครอบครัว หันไปคบเพื่อนนอกเพื่อนและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเพื่อเรียกร้องความสนใจจากคนในครอบครัวเพื่อเป็นการแก้แค้นพ่อหรือแม่ของตนเอง ในขณะที่เดียวกันสำหรับครอบครัวที่มีพ่อและแม่ ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว และครอบครัวที่อยู่กับญาติ ไม่มีอิทธิพลและไม่สามารถทำนายการเสพยาบ้าของวัยรุ่นได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครอบครัวเหล่านี้ประกอบด้วยบุคคลจากครอบครัวเดิมของวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นมีความรัก ความผูกพันด้วย มีความอบอุ่น มีความสนิทสนมกัน ทั้งนี้งานวิจัยชิ้นนี้ยังพบอีกว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวสัมพันธ์กับการเสพยาเสพติดของเยาวชน โดยที่ครอบครัวของวัยรุ่นที่เสพยาบ้ามีคะแนนเฉลี่ยของการทำหน้าที่ครอบครัวในทุกด้านน้อยกว่ากลุ่มที่ครอบครัวของวัยรุ่นไม่เสพยาบ้า โดยเฉพาะการควบคุมพฤติกรรมซึ่งเป็นหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับครอบครัวเพื่อให้สมาชิกทุกคนมีพฤติกรรมที่อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม โดยเฉพาะวัยรุ่นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ การที่ครอบครัวไม่ทำหน้าที่ด้านนี้จึงเป็นสาเหตุของการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมเสพยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

ผลของงานวิจัยของลลิตา เดชาวุธ เป็นส่วนสำคัญในการเป็นแนวทางวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นลักษณะครอบครัวที่มีผลต่อการเสพยาเสพติด เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ให้ความสำคัญกับปัจจัยครอบครัว ผลการวิเคราะห์ของ ลลิตา เดชาวุธ สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาครอบครัวแตกแยกและการมีครอบครัวใหม่มีผลต่อการเสพยาเสพติด เพราะเนื่องจากเกิดความบกพร่องในหน้าที่ของครอบครัว ทั้งนี้ผลวิจัยของลลิตา เดชาวุธ จะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบกับงานวิจัยชิ้นนี้ว่า สอดคล้องหรือขัดแย้งหรือไม่ อย่างไร

นิมิต บุรพาสถิต (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาบ้าของนักเรียน ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนมาบข่าวิทยาคาร พบว่า ปัจจัยบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียน โดยที่ปัจจัยบุคคลประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับผลเสียของยาบ้า พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ตัดสินใจที่จะเสพยาเสพติด ในขณะที่ทางโรงเรียนได้ให้ความรู้โดยผ่านอาจารย์ผู้สอน และวิทยากร

จากสถานีตำรวจ แต่พบว่านักเรียนไม่ได้รับความรู้มากนัก อำนาจการซื้อ พบว่า นักเรียนนำเงินมาโรงเรียนรายละ 50 - 200 บาทต่อวัน ซึ่งค่าใช้จ่ายในการซื้อยาเสพติดเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 100 บาทต่อครั้งที่เสพ นักเรียนใช้วิธีการรวมเงินและซื้อยาเสพติดมาแบ่งและเสพร่วมกับเพื่อน ในส่วนของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียน ประกอบไปด้วย ครอบครัว เพื่อน สถานการณ์ยาบ้าในโรงเรียน และสถานการณ์ยาบ้าในชุมชน ประเด็นเรื่องครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีสภาพครอบครัวที่ไม่อบอุ่น หลายครอบครัวมีปัญหาเรื่องการเลี้ยงชีพ บางครอบครัวมีอาชีพที่ผิดกฎหมาย บางครอบครัวมีปัญหาการหย่าร้าง ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุหนึ่งของการเสพยาเสพติดในกลุ่มเด็กนักเรียน ประเด็นเรื่องเพื่อน พบว่า เพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มนักเรียนตัดสินใจเสพยาเสพติดในครั้งแรกและเพื่อนก็ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องครอบครัวเนื่องจากเมื่อเด็กนักเรียนมีปัญหา ครอบครัวขาดความอบอุ่นและขาดการเอาใจใส่จากครอบครัว นักเรียนก็จะหันเข้าหาเพื่อนและเมื่อเพื่อนเสพยาเสพติดก็ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะเพื่อน ในส่วนของสถานการณ์ยาเสพติดในโรงเรียนและในชุมชน พบว่า เป็นการชักจูงและชักชวนจากผู้ที่เคยและกำลังเสพยาบ้ามาก่อน กล่าวคือ ผู้ที่เสพยาชักชวนเพื่อนให้ร่วมเสพโดยผู้ชักชวนจะซื้อยาบ้าให้ลองเสปก่อน ส่วนการเสพยาบ้าในโรงเรียนก็เช่นเดียวกันคือการชักชวนเพื่อนมาเสพหลายคนโดยแอบเสพในห้องน้ำหรือที่ลับของโรงเรียน

จากงานวิจัยของนิมิต บุรพาสถิติย์ ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ซึ่งประโยชน์ของการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยสร้างแนวทางในการมองเห็นปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อการตัดสินใจเสพยาในกลุ่มเด็กและเยาวชน

กนกรัตน์ แจ่มวิภูกุล (2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านครอบครัวและกลุ่มเพื่อนที่มีผลต่อการเสพยาบ้าของเด็กและเยาวชน พบว่า ปัจจัยเรื่องการคบเพื่อน ความขัดแย้งในครอบครัว การมีส่วนร่วมในครอบครัว และการควบคุมดูแลของบิดามารดามีอิทธิพลต่อการเสพยาบ้าของเด็กและเยาวชน โดยมีรายละเอียดข้อค้นพบดังนี้

การคบเพื่อน พบว่า เด็กและเยาวชนที่เสพยาบ้า นั้นจะเลือกคบหาและใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนที่มีความคิดเห็นหรือมีปัญหาในลักษณะใกล้เคียงกัน เด็กจะรู้สึกว่ามีเพื่อนในกลุ่มมีความเข้าใจ มีความร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเขา และคิดว่าสามารถตอบสนองความต้องการทางจิตใจ มีความเห็นอกเห็นใจกันเองมากกว่าพ่อแม่หรือคนในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-17 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก ความใกล้ชิด ความสนิทสนม ความเชื่อและความคิดที่คล้ายกัน มีผลทำให้เด็กและเยาวชนเลียนแบบหรือทำตามเพื่อน ซึ่งเมื่อเพื่อนเสพยาแล้วเด็กและเยาวชนเห็นอาการหรือผลที่ตามมาหลังจากเพื่อนใช้ยา ทำให้เด็กเกิดความเชื่อและทำตามคล้ายตาม

ความขัดแย้งในครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่ปัญหาจะเกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่และเด็ก ซึ่งเกิดจากการที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กด้วยการใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ขาดเหตุผลในการลงโทษ และการออกคำสั่ง ขาดการยืดหยุ่น และไม่พยายามทำความเข้าใจในความต้องการหรือความคิดเห็นของเด็กและเยาวชน หรือเข้มงวดเกินความเหมาะสม การไม่เปิดโอกาสให้เด็กอธิบายหรือระบายความรู้สึก โดยเฉพาะกับเด็กที่มีครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดพ่อและแม่ อยู่อาศัยกับบุคคลที่ไม่ใช่พ่อแม่ของตนเอง เด็กจะรู้ว่าสิ่งที่คนในครอบครัวปฏิบัติต่อตนไม่ยุติธรรมและรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่รักที่ต้องการของคนในครอบครัว ส่งผลให้เด็กต้องออกไปแสวงหาความรักนอกบ้าน และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเอรี (Ary and other, 1999 อ้างใน กนกรัตน์ แจ่มวิภูกุล, 2545) ซึ่งพบว่าความขัดแย้งในครอบครัวและการจัดการที่ไม่ดีของครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก ครอบครัวทะเลาะเบาะแว้งกัน นับเป็นการผลักดันให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ได้แก่ พฤติกรรมต่อต้านสังคม การลี้ภัยทาง การศึกษา รวมไปถึงการใช้ยาเสพติดในเด็กก็เป็นผลมาจากครอบครัวขัดแย้งเนื่องจากครอบครัวมีความบกพร่องในการควบคุมดูแลเด็ก เป็นผลให้เด็กมีโอกาสเข้ากลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและเสี่ยงในการติดยาเสพติดได้สูง

การมีส่วนร่วมในครอบครัว ในประเด็นนี้มีการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่พ่อแม่มีเวลาพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนน้อย ไม่สม่ำเสมอ หรือการที่เด็กไม่สามารถหากิจกรรมที่ตนเองชื่นชอบ และไม่สามารถหากิจกรรมที่ทำร่วมกับคนอื่นในครอบครัวได้ การถูกปฏิเสธจากครอบครัว การปิดโอกาสที่เด็กจะได้รับรู้ความเป็นไปในครอบครัว ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกแปลกแยกคิดว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ไม่ได้เป็นที่ต้องการของพ่อแม่ หรือพ่อแม่ไม่มีเวลาให้ ไม่ได้ใส่ใจในปัญหาของเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกเหงา ว่าเหว่ ขาดที่พึ่ง จะเป็นตัวผลักดันให้เด็กออกห่างจากพ่อแม่

การควบคุมดูแลของบิดามารดา พบว่า ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสพยาบ้านั้น ไม่สามารถทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นมาจากความไม่เข้มงวด ไม่สม่ำเสมอในการติดตาม ซักถาม หรือการที่ไม่พ่อแม่ไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดี การควบคุมแบบขึ้นๆลงๆ บางครั้งเข้มงวด บางครั้งยืดหยุ่น และบางครั้งเด็กสามารถทำอะไรก็ได้ตามคความพอใจโดยไม่ถูกลงโทษ หรือบางครั้งทำไปแล้วถูกทำโทษ ทั้งนี้มาจากการที่พ่อแม่ไม่ตั้งกฎระเบียบที่แน่นอน กฎที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามใจอารมณ์ของพ่อแม่ สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความสับสนว่าสิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ เด็กต้องตัดสินใจด้วยตนเอง ทำให้เด็กไม่มีความมั่นใจในความคิดของตนเองและไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เช่น เมื่อเพื่อนให้ลองเสพยาบ้าเด็กไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าควรทำอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ใจทิพย์ พวงทอง (2540) ที่พบว่า การอบรมสั่งสอนแบบตั้งกฎระเบียบให้เด็กทำตาม แต่สนับสนุนให้เด็กได้ออกความคิดเห็นและได้อธิบายเหตุผลจะทำให้เด็กมีลักษณะไม่พึ่งพาความคิดผู้อื่น เชื่อมั่นในตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็น

มิตรและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ลักษณะบุคลิกภาพเช่นนี้จะสามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนห่างจากปัญหายาเสพติดได้

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่กล่าวมานั้น พบว่า ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยเพื่อน และปัจจัยสภาพแวดล้อมมีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน จะเห็นได้ว่าครอบครัวเป็นปัจจัยแรกที่มีอิทธิพลต่อการออกจากบ้านของเด็กและเยาวชน ที่บ้านมีปัญหาพ่อแม่ไม่ใส่ใจ ไม่มีมาตรการในการอบรมเลี้ยงดูบุตร พ่อแม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก สิ่งเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้เด็กต้องการออกจากบ้านมาหาความสุขจากคนอื่น ซึ่งนั่นก็คือเพื่อน ในขณะเดียวกันเพื่อนก็เป็นบุคคลที่ครอบครัวเพื่อนก็มีปัญหา ทำให้เด็กและเยาวชนต่างมองว่าเพื่อนคือคนที่เข้าใจกันเพราะเจอปัญหามาแบบเดียวกัน สำหรับช่วงวัยของเด็กและเยาวชนเป็นช่วงวัยที่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก ความไวใจและความเชื่อใจที่มีต่อเพื่อนมีสูง ทำให้โอกาสของการทำตามพฤติกรรมเพื่อนมีมาก ถ้าเพื่อนเสพยา ก็มักจะเสพตามด้วย ถ้าเพื่อนชวนก็จะตัดสินใจเสพ ทั้งนี้เพราะเด็กและเยาวชนยังขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดการถูกอบรมสั่งสอนในลักษณะของการห้ามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้โอกาสของการตัดสินใจทำอะไรคล้ายทำตามเพื่อนก็มีมาก

งานวิจัยหลายชิ้นพยายามนำเสนอความบกพร่องของครอบครัวทั้งในแง่ของกระบวนการขัดเกลาและการมีครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ (การขาดสมาชิกของคนในครอบครัว) ว่ามีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ซึ่งผู้ศึกษาก็เห็นด้วยว่าการอบรมและกระบวนการขัดเกลาในครอบครัวก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด แต่ในขณะเดียวกันการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีและพฤติกรรมของพ่อแม่ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กตัดสินใจเสพยาเสพติด งานวิจัยชิ้นนี้จะชี้ให้เห็นว่าพ่อแม่ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือเสพยาเสพติดเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด เนื่องมาจากการเรียนรู้พฤติกรรมของพ่อแม่และบุคคลอื่นในครอบครัว และพัฒนามาสู่การเลียนแบบพฤติกรรมนั้นๆ นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้ยังสะท้อนปัจจัยภายนอกอื่นๆที่ไม่ใช่ครอบครัวแต่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน เช่น เพื่อน คู่รัก และสมาชิกในชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ เพราะกลุ่มคนที่กล่าวมานั้นล้วนมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น ปัจจัยภายนอกเหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันและมีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนไปในเชิงบวกโอกาสของการตัดสินใจเสพยาเสพติดก็มีมากขึ้น ทั้งนี้งานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นงานวิจัยที่ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณซึ่งสามารถหาคำตอบได้ไม่ลุ่มลิกเท่ากับวิธีเชิงคุณภาพ เนื่องจากรายงานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชนเป็นประเด็นที่ปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา เป็นเรื่องของทัศนคติและความเชื่อ เป็นเรื่องที่มีตัวแปรเข้ามาเกี่ยวข้องหลายตัวแปร ทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่าการวิจัยเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถเห็นคำตอบของปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาได้อย่างชัดเจน จึงนำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นหลักเพื่อให้ได้คำตอบอย่างถูกต้องและชัดเจนมากที่สุด

คำอธิบายกรอบแนวคิด

จากกรอบแนวคิดแสดงให้เห็นถึงปัจจัย 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ปัจจัยแรกคือ บุคคลที่อยู่รอบตัวเด็กและเยาวชน ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง และกลุ่มเพื่อน และอีกปัจจัยหนึ่งคือสภาพแวดล้อมชุมชนที่ล้วนมีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมเบี่ยงเบน และพฤติกรรมการเสพยาเสพติด งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัจจัยบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กและเยาวชนที่เป็นตัวกระตุ้นและสร้างให้เกิดการเรียนรู้ เป็นแบบอย่าง และสร้างความเคยชินที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเกิดความรู้สึก ทัศนคติ และมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในเชิงยอมรับและนำไปสู่การตัดสินใจเสพยาเสพติด เด็กและเยาวชนส่วนมากเรียนรู้พฤติกรรมการเสพยาเสพติดมาจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน ญาติพี่น้อง หรือคนในชุมชน

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุด พื้นฐานชีวิตของเด็กและเยาวชนเริ่มจากครอบครัว ลักษณะของครอบครัวกับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนย่อมมีความสัมพันธ์ต่อกัน ลักษณะของครอบครัวที่ขาดความสัมพันธ์ที่ดีและขาดการดูแลเอาใจใส่ ส่งผลต่อความรู้สึกขาดความอบอุ่น เด็กและเยาวชนที่ขาดพ่อ ขาดแม่ หรือแม้แต่ในครอบครัวสมบูรณ์ที่สมาชิกขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก็มีปัญหาขาดความอบอุ่นได้ พ่อและแม่เป็นบุคคลต้นแบบในการดำเนินชีวิต เด็กและเยาวชนได้รับอิทธิพลในการเลือกแนวทางการดำรงชีวิตจากพ่อและแม่ พฤติกรรมที่พ่อแม่ทำย่อมเป็นตัวอย่างให้ลูกได้เรียนรู้และเลียนแบบ เด็กและเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่ชายหรือเสพยา ก็จะมีโอกาสในการเรียนรู้มากกว่าเด็กและเยาวชนคนอื่นๆ ความคิดและความรู้สึกที่มีต่อการเสพยาเสพติดจะถูกปลูกฝังด้วยตัวอย่างของการกระทำของพ่อแม่หรือพี่น้องที่แสดงให้เห็นว่าการขายหรือเสพยาเป็นเรื่องปกติ โอกาสในการเข้าถึงยาเสพติดก็ง่ายขึ้น การเข้าสู่วงจรยาเสพติดอย่างเป็นทางการก็เกิดขึ้นเพราะมีฐานเดิมจากคนในครอบครัว

เพื่อนเป็นกลุ่มทางสังคมที่มีความสำคัญกับเด็กและเยาวชนรองจากครอบครัว เมื่อเด็กและเยาวชนมีปัญหาครอบครัวก็จะออกจากบ้านเพื่อหาความสุขจากเพื่อนหรือญาติพี่น้อง ความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและคนใกล้ชิดจะมีอิทธิพลต่อการแสดงออกของเด็กและเยาวชน เมื่อเพื่อนทำกิจกรรมหรือมีการปฏิบัติตนแบบใดเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะกระทำการเช่นนั้นได้เหมือนกัน ทั้งนี้เพื่อได้รับการยอมรับของคนในกลุ่มหรือแก๊ง เพื่อนสนิทและเพื่อนในแก๊งมีอิทธิพลมาก

ต่อการแสดงออกไม่ว่าการแต่งตัว ทรงผม หรือการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม หากเพื่อนสนิทหรือเพื่อนในกลุ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือชายหรือเสพยาเสพติดจะส่งผลต่อการเรียนรู้เรื่องยาเสพติดต่อเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนมีโอกาสได้รับข้อมูล ข่าวสาร และความรู้โดยตรงจากเพื่อน เด็กและเยาวชนจะมีโอกาสได้ฟังประสบการณ์การใช้ยาเสพติดหรือเรื่องราวที่สนับสนุนการใช้ยาเสพติดที่เพื่อนเล่าสู่กันฟัง แรงจูงใจจากคำชักชวนของเพื่อนพร้อมกับการแสดงวิธีการเสพและความสุขที่ได้จากการเสพยาจะสร้างความน่าสนใจเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความอยากรู้อยากลอง

ชุมชนและสภาพแวดล้อมที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติด ลักษณะของชุมชนที่เอื้อต่อการเข้าถึงยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ชุมชนที่มีการเสพและขายยาเสพติดในปริมาณมากก็ยิ่งเพิ่มโอกาสให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้วิธีและเข้าถึงยาเสพติดได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามชุมชนที่มีลักษณะพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างอื่นก็ย่อมมีผลต่อการเข้าถึงยาเสพติดได้เช่นกัน ตัวอย่างกรณีในชุมชนมีร้านเหล้า ผับ บาร์ โต๊ะสนุก ร้านคาราโอเกะ หรือบ่อนการพนัน ร้านเหล่านี้เป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงยาเสพติดได้เช่นกัน นอกจากนี้บทบาทของสมาชิกในชุมชนก็เป็นแรงผลักดันให้เด็กและเยาวชนเสพและขายยาเสพติด หากสมาชิกในชุมชนเกิดอคติต่อเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือการเข้าร่วมกลุ่มแก๊ง ก็มักจะมองเด็กและเยาวชนในเชิงลบอย่างมีอคติ และมักจะตีตราว่ามีพฤติกรรมแบบเสี่ยงต่อการเสพและขายยาเสพติด การตีตราเช่นนี้เป็นภาวะกดดันและกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนรู้สึกแปลกแยกจากสังคม รับรู้ว่าคุณเองมีปัญหา และท้ายที่สุดก็ปฏิบัติตัวตามการตีตราจากคนอื่นและชุมชน

แม้ว่าการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนจะมาจากตัวเด็กและเยาวชน แต่ปัจจัยบุคคลและสังคมแวดล้อมก็เป็นปัจจัยหลักสำคัญที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเกิดแนวคิด ทศนคติ และความเชื่อในเชิงบวกในการตัดสินใจเลือกเสพยาเสพติด บวกกับความบงการของคนในครอบครัว สิ่งชั่วร้ายที่มีอยู่ในสังคม และภาวะกดดันต่างๆ ปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงบีบให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพและขายยาเสพติด รวมไปถึงการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่นๆด้วย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1.ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดกระบวนการวิจัยซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการวิจัย ดังนี้

3.1.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยเอกสารนั้น ผู้ศึกษาได้เริ่มต้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการตีตราทางสังคม
- 2) แนวคิดธรรมชาติของความเป็นวัยรุ่น ลักษณะของวัยรุ่น ลักษณะพฤติกรรม และการกระทำผิด และวัยรุ่นกับสังคม (วัยรุ่นกับครอบครัว เพื่อน และชุมชน)
- 3) แนวคิดและความหมายของพฤติกรรมเบี่ยงเบนและสาเหตุการกระทำผิดของวัยรุ่น
- 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการตัดสินใจเสพยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
- 5) ข้อมูลเอกสารจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นที่การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการศึกษาที่เน้นไปที่การศึกษาข้อเท็จจริงทางสังคมที่ช่วยอธิบายประสบการณ์และสาเหตุการตัดสินใจเสพยาเสพติด ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการถูกตีตราจากสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติด ประเด็นเหล่านี้ต้องอาศัยวิธีการวิจัยที่สามารถดึงข้อมูลของความคิดเห็น ความรู้สึก และความรู้ต่างๆ เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถอธิบายจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจเสพยาได้อย่างชัดเจน คำตอบที่ได้มาจะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจสภาพปัญหาและความซับซ้อนได้ชัดเจนขึ้น โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi - Structured Questionnaires) โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้น (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) ซึ่งเป็นแบบบันทึกที่มีทั้งแบบกำหนดตัวเลือกและแบบปลายเปิด ผู้ศึกษาจะใช้ข้อมูลนี้สัมภาษณ์เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกทั้งชายและหญิง ซึ่งแบบบันทึกนี้จะช่วยให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ความสัมพันธ์ในครอบครัว ประวัติการถูกดำเนินคดี การตัดสินใจเสพยาหรือขายยาเสพติด พฤติกรรมเกี่ยวกับการเสพยาและการจำหน่ายยาเสพติดของเด็กและเยาวชน รวมไปถึงแนวโน้มการ

เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหลังพันโทษ ลักษณะของข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกนี้มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา ลักษณะการซื้อและขายยาเสพติด เป็นต้น และข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิด เช่น ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัว ลักษณะพฤติกรรมเสี่ยง สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เป็นต้น การสัมภาษณ์ในส่วนนี้มีแบบบันทึกซึ่งประกอบด้วย 6 ส่วนที่สำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากร สถานภาพ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยหรือที่พัก

ส่วนที่ 2 ประวัติการถูกดำเนินคดีของเยาวชนจำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และข้อหา

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ทางครอบครัว ลักษณะของครอบครัวก่อนถูกจับ ทั้งครอบครัวสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ จำนวนสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับคนในครอบครัวและบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย พฤติกรรมเบี่ยงเบนของกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ สภาพแวดล้อมของชุมชนที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 4 ลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พฤติกรรมการเสพ ความถี่ ประเภทยาเสพติด พฤติกรรมการจำหน่าย การแพร่ระบาดในชุมชน กลุ่มผู้เสพ พฤติกรรมการค้าในชุมชน สถานการณ์และแนวโน้มการระบาดการตัดสินใจเสพหรือขายยาเสพติด

ส่วนที่ 5 การตัดสินใจเสพและจำหน่ายยาเสพติด

ส่วนที่ 6 แนวโน้มพฤติกรรมของเยาวชนหลังจากพันโทษ

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้ง โดยขั้นตอนของวิธีวิจัยนี้เริ่มจากการสร้างกรอบคำถามที่สามารถนำคำตอบมาตอบใจทฤษฎีปัญหาการวิจัยได้ ความสำคัญของวิธีนี้คือการวางแผนคำถามให้อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดขึ้น ต้องครอบคลุมประเด็นที่ผู้ศึกษาสนใจ ซึ่งสามารถจะช่วยให้อธิบายและสะท้อนคำตอบได้อย่างชัดเจนและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ลักษณะของคำตอบที่ได้จะเป็นแบบเปิดกว้าง

การสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกจะใช้ข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ตามแบบบันทึกโดยผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางของการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกให้อยู่บนพื้นฐานความจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติดที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน รวมไปถึงการนำข้อมูลที่ได้จากการแบบบันทึกมาศึกษาเพื่อพิจารณาเลือกกรณีศึกษาที่น่าสนใจและมีความชัดเจนในประเด็นของประสบการณ์ กระบวนการเข้าสู่ยาเสพติด พื้นที่อยู่อาศัย พฤติกรรมการเสพยาเสพติด และพฤติกรรมเบี่ยงเบน อิทธิพลของบุคคลรอบข้างที่ส่งผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน เป็นต้น ซึ่งแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ความสัมพันธ์ของพ่อและแม่หรือผู้ปกครองเป็นอย่างไร ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวอย่างไร คนในครอบครัวเคยมีประวัติหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดบ้างหรือไม่ คนในครอบครัวมีใครเกี่ยวข้องกับกาพนัน ดินสุรา หรือเสพยาหรือขายยาเสพติดบ้างหรือไม่ พฤติกรรมเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อเยาวชนอย่างไร
- 2) มีเพื่อนที่เสพยาหรือขายยาเสพติดหรือไม่ ทำไมถึงเลือกคบเพื่อนกลุ่มนี้ มีเพื่อนสนิทนอกกลุ่มหรือไม่ สนทนกันเพราะอะไร ทำกิจกรรมอะไรร่วมกับเพื่อน จำนวนเพื่อนในกลุ่มมีกี่คน ใครในกลุ่มเสพก็คน พฤติกรรมการเสพเป็นอย่างไร เพื่อนเคยบังคับให้เสพหรือไม่ เยาวชนตอบรับหรือปฏิเสธการชักชวนของเพื่อนอย่างไร
- 3) หากเยาวชนกำลังศึกษาอยู่ มีเพื่อนในโรงเรียนเสพหรือขายยาเสพติดบ้างหรือไม่ พฤติกรรมการเสพเป็นอย่างไร รู้ได้อย่างไรว่าเพื่อนเสพหรือขาย เพื่อนที่เสพยาเสพติดถูกเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนกีดกันหรือขัดขวางการทำกิจกรรมที่โรงเรียนหรือไม่ เพื่อนที่เสพยามีอิทธิพลอย่างไรกับตัวเยาวชน เคยเกี่ยวข้องกับกลุ่มเพื่อนที่เสพยาหรือไม่ เกี่ยวข้องอย่างไร
- 4) ชุมชนและสภาพแวดล้อมที่เยาวชนอาศัยอยู่และชุมชนที่ทำงานเป็นอย่างไร ลักษณะของวิถีชีวิตของคนในชุมชนประกอบอาชีพอะไร มีคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ และอย่างไร ในชุมชนมีการค้าหรือเสพยาเสพติดมากน้อยเพียงใด
- 5) ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมาจากใคร ที่ไหน อย่างไร ใช้เวลานานแค่ไหนกว่าจะตัดสินใจเสพยา เพราะเหตุใดจึงเสพยา คิดว่าใครเป็นคนกระตุ้นให้เสพยาก่อนที่จะตัดสินใจเสพยามีมุมมองอย่างไรต่อคนที่เสพยาเสพติด
- 6) สายตาของคนในครอบครัว เพื่อน และคนในชุมชนที่มองคนที่เสพยาเสพติดเป็นอย่างไร มีคนในครอบครัว เพื่อน ญาติหรือบุคคลใดที่ทราบว่ายาวชนเสพยาเสพติด กลุ่มคนเหล่านั้นสนับสนุนหรือกีดกันการเสพยาเสพติดของเยาวชน
- 7) เยาวชนเสพยาเพราะต้องการเลียนแบบครอบครัว เพื่อน คนในชุมชน หรือบุคคลอื่นเกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร เพราะอะไร
- 8) สามารถหายาเสพติดได้ในบ้าน โรงเรียน ชุมชนได้หรือไม่ อย่างไร และหาได้จากใคร ปกติซื้อยาเสพติดจากใคร เพราะอะไร
- 9) ความต้องการเสพยาเสพติด วัตถุประสงค์ของการเสพยาเสพติด
- 10) ก่อนเด็กและเยาวชนจะตัดสินใจเสพยาเสพติด มีลักษณะพฤติกรรมเป็นอย่างไรใช้เวลานานเท่าใดกว่าจะตัดสินใจเสพยาเสพติด ตัดสินใจเสพในครั้งแรกที่มีคนมาชักชวนหรือปฏิเสธ สาเหตุที่ปฏิเสธและสาเหตุที่ตอบรับ

3.2 พื้นที่ในการศึกษา ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 พื้นที่ในการศึกษา การศึกษาครั้งนี้กำหนดพื้นที่ศึกษาที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จ.ระยอง (เลขที่ 144/1 หมู่ที่ 2 ถนนสุขุมวิทตำบล เนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 21000)

3.2.2 ประชากร เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ ที่ตัดสินใจดำเนินคดีเสร็จสิ้นระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ถึง 30 มิถุนายน 2557 ภายใต้กรอบระยะเวลา 1 ปี ซึ่งครอบคลุมกลุ่มเด็กและเยาวชนดังต่อไปนี้

- 1) เด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จ.ระยอง
- 2) เด็กและเยาวชนหญิงในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จ.ระยอง

จากสถิติการเข้าฝึกและอบรมของเด็กและเยาวชน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จ.ระยอง มีทั้งหมด 423 คน เป็นเด็กและเยาวชนชาย 377 คน และเด็กและเยาวชนหญิง 46 คน (ข้อมูลจากกลุ่มงานบำบัด ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จ.ระยอง ข้อมูลล่าสุดเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2557)

3.2.3 กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random) กับเด็กและเยาวชนทั้งหมด โดยเจาะจงไปที่เด็กและเยาวชนที่ถูกคัดกรองให้อยู่ในโปรแกรมบำบัดยาเสพติดซึ่งอยู่ในกลุ่มเสพและกลุ่มติดและเข้ารับการฝึกและอบรมในตามช่วงเวลาที่กำหนด (ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ถึง 30 มิถุนายน 2557) ซึ่งมีจำนวน 373 คนจากเด็กและเยาวชนทั้งหมด ทั้งนี้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 คน เป็นเด็กและเยาวชนชายจำนวน 95 คน และเด็กและเยาวชนหญิงจำนวน 33 คน (รายละเอียดภาคผนวก ค.)

โดยผู้ศึกษาจะคัดเลือกเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างตามคุณลักษณะพื้นฐานดังนี้

- 1) มีประสบการณ์ใช้ยาเสพติด (ถูกคัดกรองอยู่ในกลุ่มเสพและกลุ่มติด)
- 2) มีคนในครอบครัว เพื่อน คู่รัก หรือคนในชุมชนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 3) ถูกตัดสินให้ฝึกและอบรมในศูนย์ฝึกฯ ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ถึง 30 มิถุนายน 2557
- 4) เด็กและเยาวชนพร้อมและเต็มใจที่จะให้ข้อมูล

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.3.1 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง เป็นการเก็บรวบรวมรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิด พฤติกรรมการเสพ สถานภาพ ลักษณะครอบครัว กลุ่มเพื่อน บุคคลและสภาพแวดล้อมรอบข้างที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยรวบรวมในรูปแบบเอกสารแล้วตีความเก็บรวบรวมในโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสู่การวิเคราะห์ขั้นต่อไป

3.3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงรายละเอียดและความซับซ้อนของมูล ต่อเนื่องจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบบันทึก ผู้ศึกษาจะศึกษาข้อมูลของเด็กและเยาวชนจากข้อมูลของศูนย์ฝึกและแบบบันทึกการสัมภาษณ์ จากนั้นจะคัดเลือกกรณีศึกษาจากการเก็บข้อมูลจากแบบบันทึกโดยคัดเลือกตามความน่าสนใจที่สามารถสะท้อนถึงเนื้อหาที่ตอบคำถามการวิจัยได้ สะท้อนปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสพยาเสพติด ทั้งนี้จัดเก็บในรูปแบบเอกสารโดยนำมาเรียบเรียงและวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

3.4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

3.4.1 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามจะนำข้อมูลมาจัดทำรหัสข้อมูลและบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อการประมวลผลข้อมูล เปรียบเทียบเชื่อมโยง และวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างและแนวโน้มของข้อมูล สำหรับการนำเสนอข้อมูลในแบบบันทึกมาแสดงผลให้อยู่ในรูปแบบของร้อยละและค่าเฉลี่ย โดยนำเสนอด้วยกราฟ ตาราง และแผนภาพวงกลม ซึ่งประเด็นที่ใช้การวิเคราะห์และการนำเสนอตั้งที่กล่าวมาข้างต้นมีดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร
- 2) ลักษณะทางคดีและการกระทำความผิดของกลุ่มตัวอย่าง
- 3) ลักษณะครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว
- 4) พฤติกรรมการเสพและจำหน่ายยาเสพติด

3.4.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก จะวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีบนพื้นฐานของขอบเขตเนื้อหา ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นข้อมูลคุณภาพที่ต้องนำมาจำแนกโดยการแยกประเด็นและหาความสัมพันธ์ ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นความเป็นเรื่องเดียวกันของเนื้อหา จากนั้นจึงนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มานำเสนอตามประเด็นที่ตั้งไว้ด้วยการเขียนพรรณนาพร้อมกับการใช้ข้อมูลเชิงสถิติจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

กึ่งโครงสร้างประกอบด้วย ทั้งนี้เพื่อสะท้อนคำตอบการวิจัยให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยประเด็นที่มีการวิเคราะห์และการนำเสนอดังกล่าวมีดังนี้

- 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน
- 2) กระบวนการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการตีตราที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติด
- 3) กระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อนและชุมชน
- 4) พฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน

บทที่ 4

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากร ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

ในบทนี้จะนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรที่ศึกษา ลักษณะทางคดีและการกระทำความผิดของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว และพฤติกรรมการเสพและจำหน่ายยาเสพติด ซึ่งประเด็นเหล่านี้จะสามารถสะท้อนภาพรวมของลักษณะเด็กและเยาวชนที่ศึกษา สะท้อนข้อมูลการกระทำผิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัพฤติกรรมการเสพและขายยาเสพติด สะท้อนสภาพทางครอบครัวที่ผลักดันเด็กและเยาวชนให้ออกมาสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนนอกบ้าน สะท้อนให้เห็นสถานการณ์และพฤติกรรมการเสพและขายยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ความสำคัญของข้อมูลดังกล่าวมาเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะสาเหตุที่มาจากตัวเด็กและเยาวชนและสภาพครอบครัว

4.1 ลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษา

จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกควบคุมตัวระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ถึง 30 มิถุนายน 2557 ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จ.ระยอง มีทั้งหมด 423 คน เป็นเด็กและเยาวชนชาย 377 คน และเด็กและเยาวชนหญิง 46 คน ซึ่งเด็กและเยาวชนทั้งหมดนี้ถูกคัดกรองเพื่อเข้ารับการรักษาตามสภาพปัญหาและโทษความผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดในฐานะที่เป็นกลุ่มติดและกลุ่มเสพยาเสพติด ซึ่งมีจำนวน 339 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 80 ของเด็กและเยาวชนทั้งหมดที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการศึกษา จากนั้นผู้ศึกษาได้คัดเลือกเด็กและเยาวชนจำนวน 128 คน เป็นเด็กและเยาวชนชายจำนวน 95 คน และเด็กและเยาวชนหญิงจำนวน 33 คน โดยที่เด็กและเยาวชนที่ถูกคัดเลือกนั้นมีประสบการณ์และเกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามช่วงเวลาที่กำหนด ทั้งนี้เพื่อสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้างและสัมภาษณ์เชิงลึก

เด็กและเยาวชนจำนวน 128 คน มีภูมิลำเนามาจากจังหวัดระยอง สระแก้ว ปราจีนบุรี และจันทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่บริการของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง และเด็กและเยาวชนอีกส่วนหนึ่งมาจากจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเด็กและเยาวชนเหล่านี้มาจากการแลกเปลี่ยนและการฝากฝึกอบรมระหว่างศูนย์ฝึกฯ เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 17 ปี เด็กและเยาวชนชายมีอายุเฉลี่ย 17.2 ปี เด็กและเยาวชนหญิงมีอายุเฉลี่ย 17.1 ปี โดยที่เด็กและเยาวชนมีสถานภาพการสมรสที่เป็นโสดร้อยละ 47 และมีคู่อ้อยละ 53 ซึ่งเด็ก

และเยาวชนชายโสดร้อยละ 57 และมีคู่อ้อยละ 43 ซึ่งคู่ของเด็กและเยาวชนชายมีอายุเฉลี่ย 16-18 ปี เด็กและเยาวชนหญิงโสดร้อยละ 16 มีคู่อ้อยละ 84 ซึ่งคู่ของเด็กและเยาวชนหญิงมีอายุเฉลี่ย 30-33 ปี

สถานะการศึกษาของเด็กและเยาวชนพบว่า มีสัดส่วนมากกว่าครึ่งของเด็กและเยาวชนชาย และหญิงที่ออกกลางเทอมการศึกษา โดยมีเด็กและเยาวชนชายร้อยละ 67 และเด็กและเยาวชนหญิงร้อยละ 54 สำหรับเด็กและเยาวชนชายและหญิงที่เรียนจบนั้นมีเพียงร้อยละ 33 และร้อยละ 24 ตามลำดับ และเด็กและเยาวชนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่นั้นมีสัดส่วนน้อยที่สุด คือเด็กและเยาวชนชายร้อยละ 13 และเด็กและเยาวชนหญิงร้อยละ 9 เด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ถูกจับกุมขณะกำลังศึกษาอยู่ มีทั้งระหว่างช่วงเปิดเทอมและช่วงปิดเทอม ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนมักจะออกกลางเทอมการศึกษามากที่สุดจึงทำให้ระดับการศึกษาสูงสุดของเด็กและเยาวชนอยู่ในระดับประถมศึกษาโดยคิดเป็นร้อยละ 65 และร้อยละ 60 ทั้งเด็กและเยาวชนชายและหญิงตามลำดับ ซึ่งแน่นอนว่าระดับการศึกษาของเด็กและเยาวชนนั้นไม่ได้เป็นไปตามกำหนดการศึกษาขั้นพื้นฐานคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ยังมีเด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 6 ที่ไม่จบระดับประถมศึกษา

จากสถานะทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนชี้ให้เห็นว่าระดับการศึกษาของเด็กและเยาวชนอยู่ในภาวะที่เป็นปัญหา เด็กไม่สามารถประคับประคองตนเองให้เรียนจนจบหลักสูตรได้ อีกทั้งยังมีเด็กและเยาวชนอีกจำนวนหนึ่งที่ตัดสินใจไม่เรียนต่อในระดับที่สูงกว่า ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางครอบครัว เศรษฐกิจ ความพอใจส่วนตัว และปัจจัยทางสังคมด้านอื่นๆ เมื่อเด็กและเยาวชนออกจากโรงเรียนย่อมทำให้เด็กและเยาวชนมีเวลาว่างมาก ซึ่งบางคนทดแทนด้วยการทำงาน บางคนทดแทนด้วยกิจกรรมร่วมกับเพื่อนที่ออกจากโรงเรียนด้วยกัน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนผลักดันทำให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเข้าใกล้สังคมเสี่ยงมากขึ้น สำหรับเด็กและเยาวชนที่ตัดสินใจลาออกกลางเทอมการศึกษานั้นมีเหตุผลอยู่หลายประการ อย่างการทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น ไปโรงเรียนสายบ่อยครั้ง ไม่เข้าเรียน และไม่เข้าสอบ เด็กและเยาวชนใช้เวลาในช่วงเวลาเรียนไปอยู่นอกโรงเรียน เยาวชนชายยอมรับว่าหนีโรงเรียนไปอยู่ร้านเกมส์บ้าง ไปเสพยากับเพื่อนบ้าง ไปอยู่ร้านแต่งรถมอเตอร์ไซค์ ส่วนของเยาวชนหญิงยอมรับว่ามักใช้เวลาเรียนไปเที่ยวหรือช้อปปิ้งกับคู่อริ ทั้งเด็กชายและหญิงใช้เวลาของการเรียนไปกับการทำกิจกรรมนอกโรงเรียนบ่อยครั้งจนมีผลกระทบต่อผลการเรียน เมื่อโรงเรียนแจ้งผู้ปกครองมาพบบ่อยครั้ง เยาวชนก็เกิดอาการเบื่อหน่ายระบบโรงเรียนจนลาออกเองในที่สุด หรือมีจำนวนไม่น้อยที่ทางโรงเรียนเชิญเยาวชนออกจากโรงเรียนเอง เด็กและเยาวชนบางคนประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่มีเงินค่าเล่าเรียน เด็กและเยาวชนยอมที่จะออกจากโรงเรียนเพื่อช่วยทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว เหตุผลต่างๆเหล่านี้ล้วนกดดันทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจออกจากโรงเรียนกลางเทอมการศึกษาในที่สุด

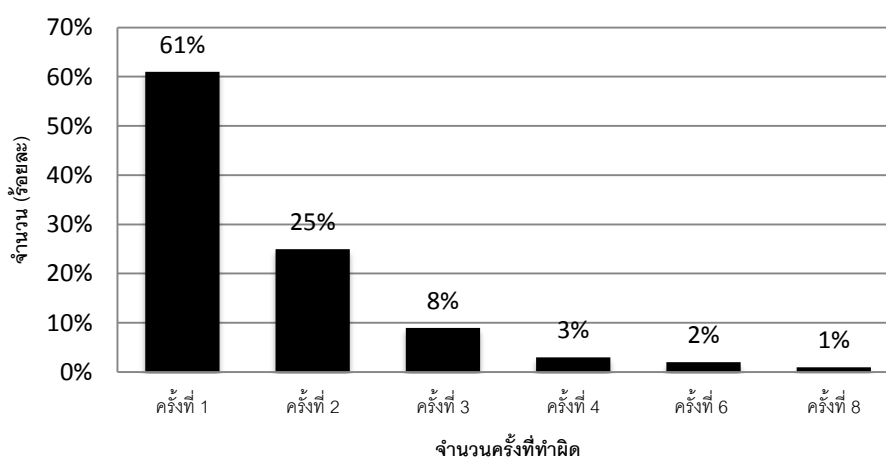
สำหรับอาชีพของเด็กและเยาวชนชายและเด็กและเยาวชนหญิงพบว่า มีสัดส่วนของการว่างงานมากที่สุด โดยที่เด็กและเยาวชนชายว่างงานร้อยละ 37 และเด็กและเยาวชนหญิงว่างงานร้อยละ 48 สำหรับเด็กและเยาวชนที่มีงานประจำทำเป็นเด็กและเยาวชนชายร้อยละ 26 และเด็กและเยาวชนหญิงร้อยละ 15 มีเด็กและเยาวชนช่วยทำงานในครอบครัวเป็นเด็กและเยาวชนชายร้อยละ 19 และเด็กและเยาวชนหญิงร้อยละ 21 เด็กและเยาวชนที่ทำงานชั่วคราวทั้งเด็กและเยาวชนชายและหญิงมีร้อยละ 7 และเป็นนักเรียนโดยเป็นเด็กและเยาวชนชายร้อยละ 11 และเด็กและเยาวชนหญิงร้อยละ 9 ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ว่างงานและช่วยงานครอบครัวซึ่งหมายถึงไม่ได้รับรายได้ที่แน่นอน จึงทำให้อัตราของการหารายได้เสริมด้วยการจำหน่ายยาเสพติดสูงในกลุ่มเด็กและเยาวชนและสูงถึงร้อยละ 90 ของเด็กและเยาวชนทั้งหมด โดยที่รายได้เสริมที่ผิดกฎหมายที่เด็กและเยาวชนสามารถหาได้เฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 22,780 บาท ซึ่งมากกว่ารายได้สุจริต (รายได้จากอาชีพของเด็กและเยาวชนที่สุจริตเฉลี่ยต่อวัน 7,830 บาท) ที่เด็กและเยาวชนหาได้ถึง 3 เท่า โดยเฉพาะรายได้สูงสุดของรายได้ประเภทผิดกฎหมายสูงถึง 200,000 บาทต่อวัน

เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่พยายามหารายได้เสริมด้วยวิธีการจำหน่ายยาเสพติดเพื่อนำเงินมาซื้อสิ่งของเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง แม้ว่าเด็กและเยาวชนจะได้เงินค่าตอบแทนจากครอบครัวก็ตามแต่นับเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอนและส่วนใหญ่ก็ไม่ได้รับเงิน ประเด็นนี้เป็นส่วนผลักดันให้เด็กและเยาวชนพยายามหารายได้ แต่อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาที่สูงพอที่จะสมัครงานที่มั่นคงได้ จึงหันไปหาวิธีการหาเงินแบบทุจริตแทน โดยเฉพาะการขายยาเสพติดเพราะเป็นวิธีที่ที่เยาวชนคิดว่าง่าย ได้เงินเร็ว และได้เงินเป็นจำนวนมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2 ลักษณะทางคติและการกระทำความผิดของกลุ่มตัวอย่าง

แผนภาพที่ 1 จำนวนครั้งที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดจนเป็นคดีความ (N=128)

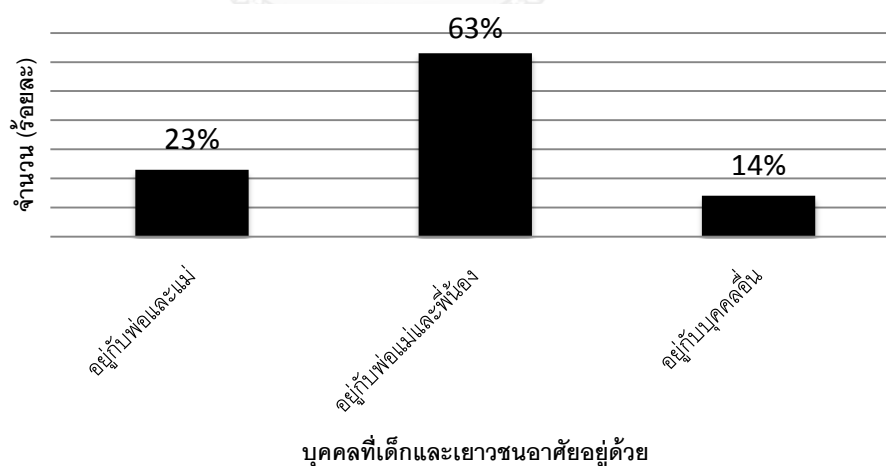

เด็กและเยาวชนร้อยละ 61 กระทบผิดเป็นคดีความเป็นครั้งแรก เด็กและเยาวชนที่อีกร้อยละ 25 กระทบผิดซ้ำ 2 ครั้ง เด็กและเยาวชนที่เหลืออีกร้อยละ 14 กระทบผิดซ้ำกว่า 3 4 5 6 และ 8 ครั้งตามลำดับ ซึ่งโดยภาพรวมแล้วมีเด็กและเยาวชนเกือบร้อยละ 40 ที่กระทบผิดซ้ำเท่ากับหรือมากกว่า 2 ครั้ง นั่นหมายถึงเยาวชนเหล่านี้ยังกลับไปสู่วงจรการกระทบผิดซ้ำๆ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนราวร้อยละ 80 เข้ามาฝึกและอบรมด้วยข้อหาครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย รองลงมาคือ ข้อหาครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพร้อยละ 8 เด็กและเยาวชนที่มีข้อหาคดีอื่นๆ แต่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกร้อยละ 12 ประเด็นหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นคือ เด็กและเยาวชนที่กระทบผิดเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนมากถูกจับและดำเนินคดีด้วยข้อหาจำหน่ายยาเสพติด ทั้งนี้จำแนกได้เป็นเด็กและเยาวชนชายร้อยละ 96 ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 17.2 ปี และเด็กและเยาวชนหญิงร้อยละ 97 ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 17.1 ปี

4.3 ลักษณะครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว

จากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างพบว่า เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีครอบครัวที่สมบูรณ์ร้อยละ 56 และเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่มีครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ร้อยละ 44 ซึ่งความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวนั้นอยู่ในลักษณะของการขาดพ่อหรือแม่ หรือทั้งพ่อและแม่ อาจจะอาศัยอยู่กับพี่น้องญาติผู้ใหญ่หรือคนอื่นๆที่ไม่ใช่พ่อแม่ โดยที่เด็กและเยาวชนที่มีครอบครัวทั้งสองลักษณะอาศัยอยู่กับบุคคลดังต่อไปนี้

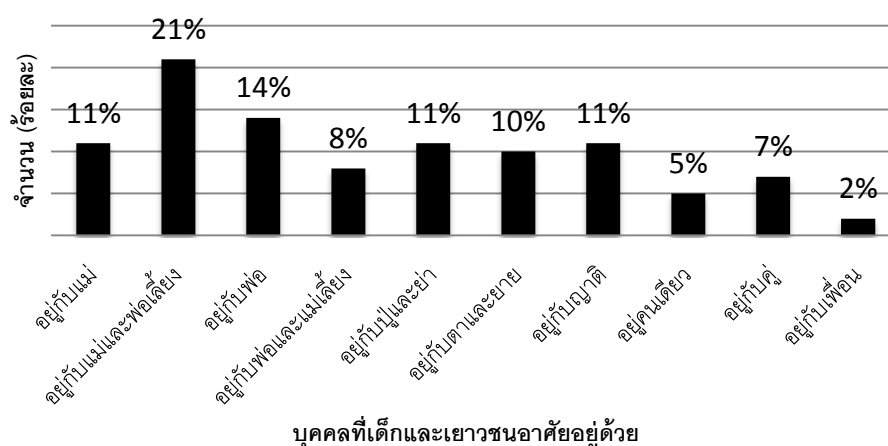
แผนภาพที่ 2 บุคคลที่เด็กและเยาวชนครอบครัวสมบูรณ์อาศัยอยู่ด้วย (N=56)

เด็กและเยาวชนในครอบครัวสมบูรณ์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่รวมกับพ่อแม่และพี่น้องร้อยละ 63 รองลงมาเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับพ่อแม่โดยไม่มีพี่น้องอาศัยร่วมอยู่ด้วย ส่วนเด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 14 ตัดสินใจย้ายออกจากครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ครบไปอาศัยอยู่กับบุคคลอื่น มีทั้งญาติที่เคยเลี้ยงดูเยาวชนมาตั้งแต่เด็ก คู่รัก และเพื่อน

จากการสัมภาษณ์พบว่าในครอบครัวมีพี่น้องหลายคนมีการแยกตัวไปอยู่ต่างหาก ทั้งในรูปแบบของการย้ายถิ่นฐานไปทำงาน การสร้างครอบครัวใหม่ หรือตั้งใจย้ายไปอยู่ที่อื่นเพราะความแออัดในครอบครัว และอีกกรณีคือครอบครัวที่มีลูกคนเดียว โดยเด็กและเยาวชนให้ข้อมูลว่าเป็นความสมัครใจของตัวเองเยาวชนเอง จากการสัมภาษณ์เยาวชนถึงประเด็นการตัดสินใจย้ายออกจากบ้านแบบถาวรนั้นมาจากปัจจัยหลายประการ ส่วนหนึ่งมาจากการแบกรับภาระที่บ้านไม่ไหว ความแออัดของครอบครัว และความต้องการความเป็นส่วนตัวของเยาวชน

แผนภาพที่ 3 บุคคลที่เด็กและเยาวชนครอบครัวไม่สมบูรณ์อาศัยอยู่ด้วย (N=72)

จากสถิติสะท้อนให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับฝ่ายแม่มากกว่าฝ่ายพ่อ ซึ่งอาศัยอยู่กับแม่ทั้งหมดร้อยละ 32 โดยอาศัยอยู่กับแม่และพ่อเลี้ยง (ร้อยละ 21) และอาศัยอยู่กับแม่ (ร้อยละ 11) ในขณะที่อาศัยอยู่กับพ่อร้อยละ 22 โดยอาศัยอยู่กับพ่อ (ร้อยละ 14) และพ่อและแม่เลี้ยง (ร้อยละ 8) นอกจากนี้ยังมีเด็กและเยาวชนถึงร้อยละ 14 ออกมาใช้ชีวิตอยู่นอกบ้านโดยอิสระ ไม่มีผู้ปกครองดูแล ทั้งอยู่กับเพื่อน อยู่คนเดียวและอยู่กับคู่รัก นั้นหมายถึงอิสระในการตัดสินใจหรือการดำเนินชีวิตก็ย่อมเป็นไปตามที่เด็กและเยาวชนต้องการ ไม่มีผู้ปกครองคอยชี้แนะแนวทาง แน่นนอนว่าย่อมส่งผลต่อการเกิดปัญหาสังคมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นสาเหตุความไม่สมบูรณ์ในครอบครัวพบว่า สาเหตุส่วนใหญ่มาจากปัญหาครอบครัวแตกแยกซึ่งมีมากกว่าครึ่งหรือร้อยละ 64 พ่อและแม่มีปัญหากันแยกทางและแยกกันอยู่โดยไม่สามารถกลับมาอยู่ด้วยกันอย่างเป็นครอบครัว ทำให้เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องเลือกอยู่หรือพึ่งพิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นหลัก รองลงมาคือการที่พ่อหรือแม่หรือทั้งสองคนเสียชีวิตร้อยละ 28 ทั้งด้วยความเจ็บไข้ได้ป่วยและอุบัติเหตุ และปัญหาพ่อแม่หย่าร้างคิดเป็นร้อยละ 8 ในส่วนนี้เด็กและเยาวชนยอมรับว่าพ่อและแม่แยกทางกันด้วยดี ตั้งใจหย่าร้างกันด้วยกฎหมาย ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการแยกกันอยู่คนละที่ เช่น ทำงานคนละที่ ไม่มีเวลาอยู่ด้วยกัน ทำให้บางครอบครัวตัดสินใจมีครอบครัวใหม่

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนที่มีครอบครัวไม่สมบูรณ์พบว่าปัญหาครอบครัวแตกแยกของเด็กและเยาวชนเป็นไปในลักษณะของการที่พ่อแม่มีพฤติกรรมติดเหล้า แม้มีพฤติกรรมติดการพนัน การทะเลาะวิวาทในครอบครัว สาเหตุทางการเงิน ความแออัดของที่อยู่อาศัย จนท้ายที่สุดพ่อแม่จำเป็นต้องแยกทางเดินเพราะอดทนกับปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ เด็กและเยาวชนจึงจำเป็นต้องเลือกอยู่อาศัยเป็นหลักกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนแน่นอน

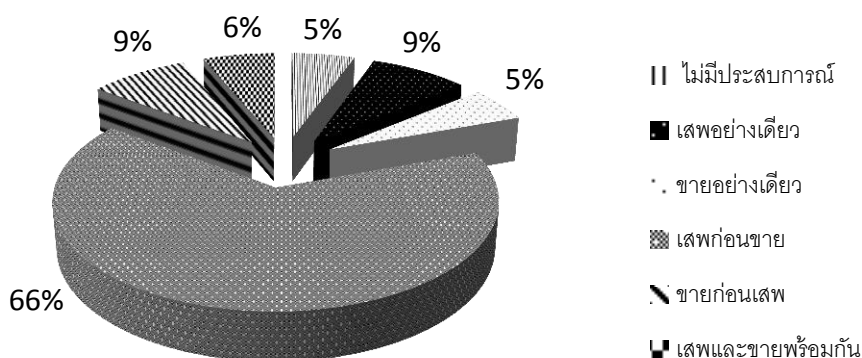
ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน เพราะบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ถ่ายทอดพฤติกรรมหรือรูปแบบการดำเนินชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนเป็นคนแรก การเรียนรู้และการเลียนแบบของเยาวชนมักเริ่มมาจากคนในครอบครัว ทั้งเรื่องของพฤติกรรม ค่านิยม และความเชื่อของคนในครอบครัวก็เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงผลักดันให้เยาวชนมีพฤติกรรม ค่านิยม หรือความเชื่อเช่นนั้น การตัดสินใจเสพยาหรือขายยาเสพติดของเด็กและเยาวชนก็มิผลมาจากสังคมรอบตัว ซึ่งสังคมที่ใกล้ชิดเยาวชนมากที่สุดคือพ่อแม่และพี่น้อง และหากบุคคลเหล่านั้นมีประวัติที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็ยิ่งทำให้โอกาสของการเรียนรู้เรื่องยาเสพติดของเด็กและเยาวชนยิ่งง่ายและรวดเร็วมากขึ้น แรงผลักดันในการตัดสินใจเสพยาหรือขายก็ยิ่งมากขึ้น

4.4 พฤติกรรมการเสพยาและจำหน่ายยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถแยกได้หลายประเภท เด็กและเยาวชนบางรายเสพยาอย่างเดียว บางรายจำหน่ายอย่างเดียว แต่ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทั้งเสพยาและจำหน่าย นอกเหนือจากพฤติกรรมหลักๆนี้ ยังมีพฤติกรรมอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทั้งการเดินยา การรับส่งยาเสพติด การเป็นผู้ติดตามผู้จำหน่ายยาเสพติด ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังตัดสินใจเสพยาหรือขายยาเสพติดก็ได้ การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเสพยาหรือการจำหน่ายยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนจะสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการตัดสินใจเสพยาหรือจำหน่าย พัฒนาการของการความรุนแรงปัญหาเด็กและเยาวชนที่เสพติดยาเสพติด ความเกี่ยวข้องกันระหว่างผู้จำหน่ายและผู้เสพยา ค่านิยมในการเลือกเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติดชนิดต่างๆ ลักษณะของการเสพยาหรือการตัดสินใจเสพยาเสพติด สิ่งเหล่านี้จะสามารถบอกได้ว่าปัจจัยใดที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเยาวชน

4.4.1 พฤติกรรมการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

แผนภาพที่ 4 ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (N=128)

เด็กและเยาวชนเกินครึ่งหรือร้อยละ 66 มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในลักษณะเสพก่อนจำหน่าย นอกจากนั้นยังมีเด็กและเยาวชนบางส่วนที่มีพฤติกรรมการเสพยาเสพติดแบบเสพอย่างเดียว ขายก่อนเสพ เสพและขายพร้อมกัน ขายอย่างเดียว และไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเด็กและเยาวชนที่ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดนั้นเป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยทั้งเสพและจำหน่ายโดยตรง แต่มีประสบการณ์อยู่ในกระบวนการเสพและจำหน่ายในฐานะผู้ร่วมกระบวนการเท่านั้น ซึ่งมีทั้งหมดร้อยละ 5 หรือจำนวน 7 คน

จากแผนภาพและรายละเอียดดังกล่าวพบว่า ส่วนมากแล้วเด็กและเยาวชนจะตัดสินใจเสพยาเสพติดก่อนจำหน่าย เนื่องจากการเสพยาเป็นขั้นตอนแรกเริ่มของการเข้าไปสู่วงการยาเสพติด จาก การเก็บข้อมูลในส่วนนี้สามารถชี้ให้เห็นพัฒนาการของความรุนแรงในการตัดสินใจเสพและจำหน่ายยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนมักจะเริ่มที่การเสพก่อนแล้วยกระดับตัวเองด้วยการจำหน่าย ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า การเปลี่ยนตนเองจากผู้เสพไปเป็นผู้ค้ำนี้มีสาเหตุมาจากการต้องการเสพเพิ่มขึ้นในจำนวนมาก หากเป็นผู้จำหน่ายเองจะสามารถหาซื้อยาเสพติดมาเสพได้ตามที่ ต้องการและได้ราคาที่ถูกลง

ชนิดยาเสพติดที่เด็กและเยาวชนนิยมเสพ

เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่นิยมเสพยาบ้ามากที่สุดและมีพฤติกรรมการเสพต่อเนื่องจนกระทั่ง ถูกจับกุมมีจำนวนร้อยละ 80 เด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 16 นิยมเสพไอซ์และยังคงใช้ไอซ์อยู่ กัญชาก็เป็นยาเสพติดอีกหนึ่งชนิดที่เยาวชนนิยมใช้ซึ่งมีเด็กและเยาวชนร้อยละ 19 ยังเสพอยู่ ทั้งนี้ยังมีเด็กและเยาวชนที่เสพยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิดขึ้นไปโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ชนิดยาเสพติดที่เด็กและเยาวชนนิยมเสพ (N=128)

กัญชา			ไอซ์			รวม (คน)
			ไม่เคยเสพ	เคยเสพ	ยังเสพอยู่	
ไม่เคยเสพ	ยาบ้า	ไม่เคยเสพ	13/10	0	1/1	14/11
		เคยเสพ	1/1	3/2	2/2	6/5
		ยังเสพอยู่	14/11	5/4	19/15	38/29
	รวม (คน)	28/22	8/6	22/17	58/45	
เคยเสพ	ยาบ้า	ไม่เคยเสพ	1/1	1/1	0	2/2
		เคยเสพ	0	0	0	0
		ยังเสพอยู่	4/3	8/6	32/25	44/34
	รวม (คน)	5/4	9/7	32/25	46/36	
ยังเสพอยู่	ยาบ้า	ไม่เคยเสพ	0	0	1/1	1/1
		เคยเสพ	0	1/1	1/1	2/2
		ยังเสพอยู่	2/2	2/2	17/13	21/16
	รวม (คน)	2/2	3/2	19/15	24/19	

หน่วย : (จำนวนคน/ร้อยละ)

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่ายาเสพติดที่เด็กและเยาวชนนิยมเสพมีอยู่ 3 ชนิดหลักคือ ยาบ้า กัญชาและไอซ์ ซึ่งเด็กและเยาวชนนิยมเสพยาบ้ามากที่สุดถึง 103 คนหรือร้อยละ 80 รองลงมาคือ ไอซ์จำนวน 73 คนหรือร้อยละ 58 และกัญชาจำนวน 24 คนหรือร้อยละ 19 ทั้งนี้เด็กและเยาวชนยังนิยมเสพยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิด ซึ่งเด็กและเยาวชนที่เสพยาบ้าและเสพไอซ์มีมากถึง 68 คนหรือร้อยละ 53 ของเด็กและเยาวชนทั้งหมด ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่เสพยาบ้าและกัญชามีจำนวน 21 คนหรือร้อยละ 16 ของเด็กและเยาวชนทั้งหมด เด็กและเยาวชนที่เสพไอซ์และกัญชามีจำนวน 19 คน หรือร้อยละ 15 ของเด็กและเยาวชนทั้งหมด ทั้งนี้ยังมีเด็กและเยาวชนอีก 17 คน หรือร้อยละ 13 ของเด็กและเยาวชนทั้งหมดที่เสพยาเสพติดทั้ง 3 ชนิดร่วมกัน

ตารางที่ 2 อายุเริ่มเสพยาเสพติดแต่ละชนิดของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (N=121)

	ยาบ้า	ไอซ์	กัญชา	สาร ระเหย	ยาอี หรือ ยา เลิฟ	ยาเค	กระ ท่อม	น้ำ กระท่อม
อายุ 11 ปี	2	-	3	-	-	-	-	-
อายุ 12 ปี	14	1	5	1	-	-	-	-
อายุ 13 ปี	22	19	7	-	-	-	-	-
อายุ 14 ปี	21	18	17	4	-	-	-	-
อายุ 15 ปี	36	32	18	2	2	2	3	1
อายุ 16 ปี	14	19	16	3	-	-	-	-
อายุ 17 ปี	2	3	2	-	-	-	-	-

หน่วย = คน

จากตารางแสดงอายุของเด็กและเยาวชนที่ตัดสินใจเสพยาเสพติดโดยแบ่งเป็นยาเสพติดแต่ละชนิดและแบ่งตามอายุของเด็กและเยาวชนพบว่า เด็กและเยาวชนอายุน้อยที่สุดคือ 11 ปี จำนวน 5 คน ที่ตัดสินใจเสพยาเสพติดครั้งแรกเร็วที่สุดโดยเสพบ้าและกัญชา ประเด็นที่น่าสนใจคือ เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 15 ปี โดยเป็นช่วงอายุที่ทดลองเสพยาเสพติดอย่างหลากหลาย ทั้งยาบ้า กัญชา ไอซ์ สารระเหย ยาอี ยาเค กระท่อม และน้ำกระท่อม ทั้งนี้เพราะ

เป็นช่วงวัยที่เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ กำลังจะจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเด็กและเยาวชน บางรายเพิ่งออกจากโรงเรียนมา ความอยากรู้อยากเห็นมีสูงมากในช่วงอายุเท่านี้

4.4.2 พฤติกรรมการขายยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการขายยาเสพติดของเด็กและเยาวชนชายและหญิง (N=128), (เด็กและเยาวชนชาย N=95, เด็กและเยาวชนหญิง N=33)

		จำหน่ายยาเสพติด			รวม (คน)
		ไม่เคยจำหน่าย	เคยจำหน่าย	เคยและก่อนถูกจับยังคงจำหน่ายอยู่	
เพศ	ชาย	14/14	2/3	79/83	95
	หญิง	5/15	0	28/85	33
รวม (คน)		19/15	2/1	107/84	128

หน่วย : (จำนวนคน/ร้อยละ)

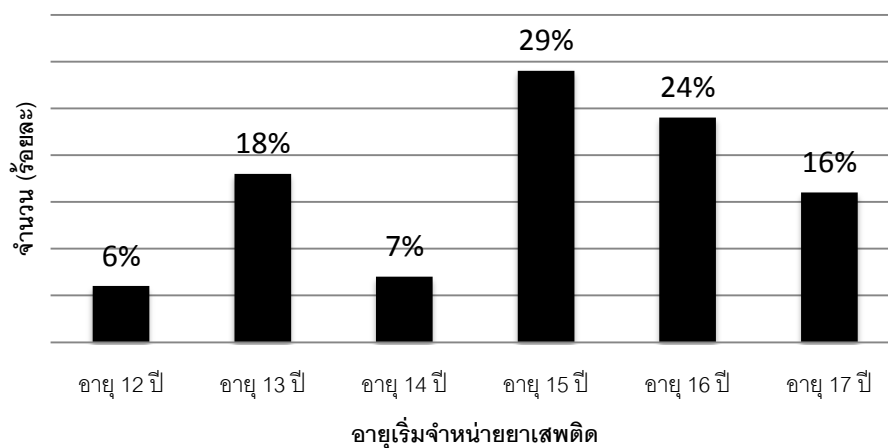
จากการเก็บข้อมูลในส่วนของพฤติกรรมการจำหน่ายยาเสพติดพบว่า เด็กและเยาวชนจำนวน 107 คน หรือร้อยละ 84 จากกลุ่มตัวอย่างเคยจำหน่ายและก่อนถูกจับกุมก็ยังคงจำหน่ายอยู่ ในขณะที่เดียวกันเด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 14 หรือจำนวน 19 คนที่ไม่เคยจำหน่ายยาเสพติด เด็กและเยาวชนร้อยละ 2 เคยจำหน่ายแต่เลิกจำหน่ายแล้ว ทั้งนี้จากแผนภาพจะเห็นว่าเด็กและเยาวชนหญิงมีสถิติจำหน่ายยาเสพติดเพิ่มสูงขึ้น จากการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนหญิงจำนวนทั้งหมด 33 คน พบว่าเด็กและเยาวชนหญิงร้อยละ 85 เป็นผู้ที่เคยจำหน่ายและยังคงจำหน่ายยาเสพติดอยู่ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างเด็กและเยาวชนชายซึ่งมีร้อยละ 83 ที่เป็นผู้ที่เคยจำหน่ายและยังคงจำหน่ายยาเสพติด สัดส่วนของเด็กและเยาวชนหญิงเป็นผู้ค้ามากกว่าเป็นเยาวชนชาย เยาวชนหญิงหลายรายยอมรับว่าการเป็นเพศหญิงมีข้อได้เปรียบมากกว่าเพศชาย ซึ่งข้อได้เปรียบนั้นมีอยู่ดังนี้

- 1) เด็กและเยาวชนหญิงเป็นกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในสายตาเจ้าหน้าที่เท่าที่ควร การตรวจจับกุมหรือการค้นตัวสามารถหลีกเลี่ยงได้ เยาวชนหญิงจำนวนไม่น้อยที่เคยโดนจับแล้วถูกปล่อยตัวเพราะสามารถอ้างได้ว่าไม่ใช่ยาเสพติดของตนเอง อ้างว่าขายให้พ่อ ให้แฟน หรือเพื่อน ความเป็นผู้หญิงสามารถทำให้อยู่ในวงการยาเสพติดได้นานกว่าผู้ชาย
- 2) เด็กและเยาวชนหญิงมีความรอบคอบมากกว่าเด็กและเยาวชนชาย เยาวชนยอมรับว่าการจะรับหรือส่งยาแต่ละครั้งจำเป็นต้องมีวิธีที่แน่ใจแล้วว่าปลอดภัยและรัดกุมมากที่สุด เด็กและเยาวชนหญิงมีการวางแผนก่อนทำงานทุกครั้ง

3) เด็กและเยาวชนหญิงตั้งใจขายจริงจังกมากกว่าเด็กและเยาวชนชาย มีการบริหารจัดการยอดยาเสพติดและจำนวนเงิน มีการจัดสรรปันส่วนเพื่อเสพและเพื่อขาย ทั้งนี้เพื่อหากำไรให้ได้มากที่สุด บางรายยอมรับว่ามีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือรายใหญ่ก็เปิดหลายบัญชีเพื่อการพอกเงินให้สามารถดูน่าเชื่อถือ (ยุ้ย นามสมมุติ เยาวชนหญิง อายุ 18 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2557, นา นามสมมุติ เยาวชนหญิง อายุ 19 ปี ถูกจับกุมใน จ.สระแก้ว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2557, พงษ์ นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 19 ปี ถูกจับกุมใน จ.ชลบุรี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2557)

เด็กและเยาวชนนิยมจำหน่ายยาบ้าถึงร้อยละ 84 จำหน่ายไอซ์ร้อยละ 31 และจำหน่ายกัญชา ร้อยละ 9 ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับสถิติของยาเสพติดที่เด็กและเยาวชนนิยมเสพ สังเกตได้ว่าเยาวชนยังคงเสพยาบ้าอยู่มากกว่ายาเสพติดชนิดอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากความแพร่หลายของยาบ้ามีมากกว่ายาเสพติดชนิดอื่นๆ ช่องทางการเข้าถึง ราคา และความนิยม ทั้งนี้มีเด็กและเยาวชนจำนวนร้อยละ 38 ที่จำหน่ายทั้งยาบ้าและไอซ์ เด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 4 จำหน่ายไอซ์และกัญชา และเด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 10 ที่จำหน่ายยาบ้าและกัญชา ทั้งนี้ยังมีเด็กและเยาวชนถึงร้อยละ 4 ที่จำหน่ายยาเสพติดทั้งสามชนิดด้วยกัน

แผนภาพที่ 5 อายุเริ่มขายยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (N=109)

อายุเฉลี่ยของการตัดสินใจเริ่มจำหน่ายยาเสพติดอยู่ที่ 15 ปี ซึ่งมีร้อยละ 29 ของเด็กและเยาวชนกลุ่มที่จำหน่ายยาเสพติด รองลงมาคือ 16 ปี ร้อยละ 24 และเด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 18 ที่เริ่มจำหน่ายตั้งแต่อายุ 13 ปี หากพิจารณาถึงรายละเอียดของข้อมูลชุดนี้จะพบว่าเด็กและเยาวชนอายุ 12-13 ปี ซึ่งมีถึงร้อยละ 24 เริ่มตัดสินใจเริ่มจำหน่ายยาเสพติด ตัวเลขของจำนวนนี้สะท้อนให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนจำนวนมากเริ่มเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเร็วขึ้น จากสถิติที่เริ่มเสพตั้งแต่อายุ 11 ปี เริ่มจำหน่ายอายุ 12 ปี ตัวเลขจำนวนชี้ให้เห็นว่าความรุนแรงของปัญหามีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในช่วงอายุเท่านั้น เมื่อเทียบกับชั้นเรียนเด็กกำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และกำลังเลื่อนชั้นเป็นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง

จากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างการเลื่อนชั้น การปรับตัวเข้ากับสังคมโรงเรียนใหม่ เพื่อนใหม่ และการรับรู้ว่าตนเองกำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เยาวชนยอมรับว่าความรู้สึกของการขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เหมือนกับตนเองโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว เห็นรุ่นพี่ทำอะไรก็อยากทำตาม ยิ่งเปลี่ยนโรงเรียนใหม่สังคมใหม่ก็ยิ่งต้องทำตัวให้อยู่ในสังคมได้ ไม่อยากอ่อนแอให้ใครมารังแก

ลักษณะของการจำหน่ายยาเสพติดของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการขายปลีกและขายส่งโดยคิดเป็นร้อยละ 78 เด็กและเยาวชนในจำนวนนี้ยอมรับว่าเริ่มต้นด้วยการขายปลีกก่อนและค่อยขยายเป็นขายส่ง เยาวชนหลายรายยอมรับว่าไม่ได้ตั้งใจขายส่งแต่เมื่อลูกค้าต้องการและขอซื้อมาบ่อยครั้งพร้อมกับการเสนอราคาที่เป็นที่พอใจจึงตัดสินใจขายส่ง เด็กและเยาวชนร้อยละ 13 เป็นจำหน่ายยาเสพติดในลักษณะของการเป็นผู้ขายปลีก เด็กและเยาวชนที่ขายปลีกส่วนใหญ่แล้วเป็นเยาวชนที่เพิ่งเริ่มจำหน่ายและอีกส่วนหนึ่งเป็นเยาวชนที่ตั้งใจขายปลีกเท่านั้นเพราะวัตถุประสงค์ในการจำหน่ายยาเสพติดของเยาวชนคือเพียงแค่ต้องการรายได้พิเศษเท่านั้น ส่วนเด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 9 เป็นผู้ขายส่ง เยาวชนเริ่มจากการขายปลีกจนกระทั่งขยายเป็นขายส่งและเลือกที่จะขายส่งเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลหลายประการ ประการแรกคือเยาวชนไม่จำเป็นต้องออกไปเสี่ยงส่งยาบ่อยครั้ง การขายส่งจะขายยาเสพติดจำนวนมากและการรับส่งยาเสพติดไม่บ่อยเท่าการขายปลีก ประการที่สองคือได้กำไรมากกว่าการขายปลีก และประการที่สามคือสำหรับเยาวชนที่ต้องการยาเสพติดไว้เสพจำนวนมากก็สามารถที่จะทอนยาเสพติดจากส่วนที่จะส่งลูกค้ามาไว้เพื่อเสพได้ในราคาที่ลดลง

บทที่ 5

กระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

การตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตที่ก้าวเข้าสู่สังคมเบี่ยงเบน ซึ่งล้วนเป็นผลจากได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมรอบข้างที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดคือ ปัจจัยรอบข้างที่แวดล้อมเด็กและเยาวชนทั้งครอบครัว เพื่อน โรงเรียน และชุมชน ซึ่งเด็กและเยาวชนรับอิทธิพลผ่านการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการติดตามจากบุคคลที่เด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์ด้วยและผลสำคัญให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่นๆตามมา บทวิเคราะห์ที่จะนำเสนอในส่วนนี้เป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ด้วยแบบบันทึกและแนวคำถาม โดยเน้นถึงกระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ประเด็นสำคัญดังนี้

- 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน
- 2) กระบวนการเรียนรู้ เลียนแบบ และการติดตามที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติด
- 3) กระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อนและชุมชน
- 4) พฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน

5.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

ลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะได้ดังนี้คือ

- 1) ปัจจัยตัวเด็กและเยาวชน หรือปัจจัยภายในที่มาจากความเป็นตัวตนของเด็กและเยาวชนนี้จะสะท้อนให้เห็นในเรื่องของความเชื่อ ทศนคติ และมุมมองที่เด็กและเยาวชนมีต่อยาเสพติด
- 2) ปัจจัยบุคคลและสังคมแวดล้อม หรือปัจจัยภายนอกเป็นเงื่อนไขที่มาจากครอบครัวและสังคมแวดล้อมรอบข้างเด็กและเยาวชน ปัจจัยในส่วนนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของคนในครอบครัว เพื่อน และชุมชนที่อาศัยอยู่ ที่ทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติด

ทั้ง 2 ปัจจัยนี้มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยบุคคลและสังคมแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้พฤติกรรมจากครอบครัวและสังคมแวดล้อม ดังนั้นบุคคลและสังคมแวดล้อมก็เปรียบเสมือนตัวต้นแบบของการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ทศนคติ และความเชื่อต่างๆที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้เด็กและเยาวชน ทั้งนี้จาก

การศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนยอมรับว่าเงื่อนไขทั้งจากปัจจัยภายนอกและภายในล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พวกเขาตัดสินใจเสพยาเสพติด ดังนี้

5.1.1 ปัจจัยตัวเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติด

1) สังคมวัยรุ่นเชื่อว่าการเสพยาเสพติดเป็นกิจกรรมเพื่อเข้าสังคม

เด็กและเยาวชนมีความเชื่อว่าการเสพยาเสพติดเป็นกิจกรรมที่ทำให้มีเพื่อน มีกลุ่มแก๊ง มีคนรู้จักมากมายหลายตา โดยเฉพาะคนที่เป็นผู้ใหญ่กว่าจะเข้ามาทำความรู้จักตัวเด็กและเยาวชนเอง เด็กและเยาวชนที่เสพยาจะสามารถดึงดูดเพศตรงข้ามได้ดีกว่าคนที่ไม่ใช้สารเสพติด วัยรุ่นที่ต้องการเป็นที่รู้จักจึงต้องการเสพยา หรืออยากถูกมองว่ามีอิทธิพลและน่าเกรงขามก็ต้องเข้าสู่วงการค้ายาเสพติด การเสพและการค้ายาเสพติดจึงถูกมองว่าเป็นช่องทางหนึ่งที่เพื่อนจะเข้าหาและต้องการที่จะคบค้าสมาคมด้วย จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าเด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือในการเข้าสังคมนั้น มีเป้าหมายในการเข้าสังคมที่แตกต่างกัน โดยมีสาเหตุและความเชื่อดังนี้

1.1) เด็กและเยาวชนต้องการการยอมรับจากเพื่อน เยาวชนหลายรายยอมรับว่า ก่อนเสพยาเสพติดนั้นมีเพื่อนน้อย เหมือนมีปมด้อยในชีวิต การกระทำหรือลักษณะหน้าตาไม่ได้เป็นที่สนใจของเพื่อนฝูง และมักจะถูกรังแกในกรณีที่มีเรื่องทะเลาะวิวาทโดยไม่มีเพื่อนเป็นกลุ่มหรือแก๊งที่ จะสามารถไปต่อรองหรือไกล่เกลี่ยกับฝ่ายตรงข้ามได้ เวลาใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเยาวชนต้องการไปไหนมาไหนแบบกลุ่มใหญ่เพื่อดูน่าเกรงกลัวต่อรุ่นพี่ รุ่นน้อง หรือรุ่นเดียวกัน เวลาใช้ชีวิตอยู่นอกรั้วโรงเรียนก็เช่นกันต้องการมีเพื่อนต่างโรงเรียนเป็นที่รู้จักและคนทักทาย ทั้งนี้เพราะเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ต้องการการปกป้องจากความเป็นกลุ่ม ความต้องการอยากอยู่เป็นหมู่คณะ ความต้องการมีสังคม และต้องการการยอมรับจากเพื่อนรอบข้าง การเสพยาเสพติดเป็นกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนนิยมที่จะทำร่วมกับเพื่อน ไม่ค่อยชอบทำตามลำพังคนเดียว หากมีโอกาสมาร่วมกันเสพยาเสพติดไม่ว่าจะชนิดใด กับใคร จะถือเป็นกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนอยากจะทำร่วมกันมาก เพราะการเสพยาเสพติดร่วมกันจะมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินกว่าการเสพคนเดียว เนื่องจากการเสพยาเสพติดมักจะมีทั้งกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนชอบที่จะทำร่วมกันทั้งก่อนเสพ ระหว่างเสพ และหลังเสพ การเสพยาเสพติดจึงมีลักษณะเป็นกิจกรรมส่วนบุคคล พฤติกรรมกลุ่ม และพฤติกรรมสังคม

โดยทั่วไปเด็กและเยาวชนมักจะมีกรรวมตัวเป็นกลุ่มเล็กบ้างใหญ่บ้าง กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ศึกษาคิดว่าหากต้องการที่จะทำความรู้จักกับกลุ่มเพื่อนอาจจำเป็นต้องใช้ยาเสพติดเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในขั้นต้น เยาวชนบางรายเล่าว่าเริ่มจากการไปขอร่วมทำกิจกรรมอย่างอื่นก่อน ด้วยการคลุกคลีและปลื้มตัวจากเพื่อนกลุ่มเก่าที่มาใช้ชีวิตอยู่กับกลุ่มใหม่ เยาวชนเริ่มสังเกตได้ว่าคนในกลุ่มที่ใช้ยาเสพติดมักมีการสนทนากับคนแปลกหน้าบ่อยครั้ง มีโทรศัพท์โทรเข้าบ่อยครั้ง ซึ่งถือเป็นเรื่องดีนับว่าเป็นที่รู้จักของใครหลายคน แต่เมื่อเยาวชนกลับมามองตนเองก็รู้สึกว่ายังไม่เป็นที่รู้จักของกลุ่มเพื่อนอื่นๆ เยาวชนจึงตัดสินใจว่าจำเป็นต้องรู้จักการเสพยาเสพติดเพราะจะได้เป็นที่รู้จัก เป็นที่

สนใจของเพื่อนในกลุ่มและดูเข้มแข็งมากขึ้น ความปลอดภัยของการอยู่ในสังคมก็เพิ่มมากขึ้น เพราะเพื่อนกลุ่มเดียวกันจะต้อนรับเข้าเป็นพวกและมีความสมัครสมานกันมากขึ้น มีอะไรก็ต้องคอยช่วยเหลือกัน ยกตัวอย่างเช่นกรณีของตั้ม (ตั้ม นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 19 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2557) ตั้มอาศัยอยู่ที่จังหวัดระยอง ทำอาชีพกรีดยางพาราเป็นงานประจำ ตั้มเล่าให้ฟังว่า “...ผมทำงานกลางคืนตลอด พอกลางวันก็อยากพักผ่อน ไม่นอนพักก็ไปเล่นกับเพื่อน เพื่อนผม 10 กว่าคน ส่วนใหญ่จะใช้ยาเสพติดทุกคน ผมเป็นคนสุดท้ายที่เข้าไปอยู่กลุ่มนั้น มันเริ่มจากการที่ผมโดนรุ่นพี่อีกหมู่บ้านรังแก แบบมาชกต่อยเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง ผมไม่มีทางสู้ เพราะผมไม่มีพวก ผมจึงพยายามทำตัวสนิทสนมกับเพื่อนในหมู่บ้านเดียวกันเพื่อเป็นเกราะป้องกันตนเอง แรกๆพวกเขาก็เหมือนจะไม่ยอมรับ แต่พอผมตัดสินใจซื้อยาของเพื่อนในกลุ่มมาเสพ เพื่อนๆก็พร้อมที่กลับไปเอาคืนรุ่นพี่คนนั้นให้ผม”

นัท (นัท นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 15 ปี ถูกจับกุมใน จ.สระแก้ว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2557) นักเรียนชั้น ม.3 เล่าถึงสาเหตุการตัดสินใจเสพยาเสพติดว่า นัทตัดสินใจเริ่มเสพยาเสพติดเมื่ออายุ 14 ปี ตอนนั้นนัทอยู่ ม.2 นัทต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆในโรงเรียน นัทเห็นรุ่นพี่ที่เสพยาดูเท่ ดูมีอำนาจ จะใช้หรือวานให้ใครไปทำอะไรให้ก็ได้ ใครๆในโรงเรียนก็กลัวรุ่นพี่คนนั้น นัทรู้สึกว่าการเสพยาเป็นเรื่องที่คนโตเขาทำกัน “ใครใหญ่ใครก็เสพ” นัทพยายามเก็บเงินที่มีอยู่ไปขอซื้อยาบ้าจากเพื่อนที่รู้จักกัน ยอมรับว่าช่วงแรกๆพยายามทำให้เพื่อนรุ่นเดียวกันรู้ว่าตนเองเสพยาเสพติด เพราะต้องการจะแสดงตัวว่าไม่มีใครมารังแกได้ “...ผมอยากทำให้พวกที่เคยเก๋ามันรู้ว่าผมก็เก๋ได้ รุ่นพี่เค้าเสพได้ผมก็มีตั้งค์ซื้อมาเสพได้เหมือนกัน มันเท่ดี ...” ช่วงแรกๆผมก็เริ่มจากการหัดสูบบุหรี่ก่อน เวลาผ่านไปวันแล้วรุ่นน้องหรือสาว ๆ เห็นมันเหมือนเราหล่อกมาก เวลาเดินไปห้องน้ำกับเพื่อนเยอะๆมันดูเท่ ไม่มีใครมากล้ายุ่ง หลังกมาผมเริ่มเห็นรุ่นพี่เสพยาบ้าในห้องน้ำ มันดูเท่กว่าและแพงกว่า ผมจึงตัดสินใจไปหายาบ้ามาเสพเหมือนพี่เค้าบ้าง...”

1.2) เด็กและเยาวชนต้องการเป็นบุคคลต้นแบบในสังคมวัยรุ่น ในปัจจุบันเป็นยุคแห่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ วัยรุ่นไทยนิยมแสดงตัวตนผ่านสังคมออนไลน์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เด็กและเยาวชนเชื่อว่าการเป็นที่รู้จักในสังคมวงกว้างเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่งในชีวิตวัยรุ่น เริ่มต้นตั้งแต่ยุคที่นิยมถ่ายวิดีโอทำท่ายและแสดงศักยภาพของความเป็นลูกผู้ชายให้สังคมออนไลน์เห็น บางรายโพสต์อาวุธปืน ระเบิด หรืออาวุธสงครามอื่นๆ เพื่อข่มขู่คู่อริ เด็กและเยาวชนมองว่าบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่น่าสนใจและต้องการเป็นแบบนั้น ในเวลาต่อมามีคลิปวิดีโอและเพลงเฟสบุ๊คมากมายของกลุ่มวัยรุ่นที่พยายามจะนำเสนอตนเองบนโลกออนไลน์ มีทั้งเด็กและเยาวชนชายและหญิง เด็กและเยาวชนยอมรับว่าพยายามเลียนแบบกลุ่มคนเหล่านั้นโดยการโพสต์ข้อความหรืออัปเดตวิดีโอเรียกร้องความสนใจ อย่างการทำท่ายคู่อริ โพสต์ข้อความแสดงความเป็นตัวตนในเฟสบุ๊ค รวมไปถึงการถ่ายภาพตนเองและกลุ่มเพื่อนด้วยท่าทางที่ดูน่าเกรงขาม โดยเฉพาะเยาวชนชายนิยมอย่างยิ่งกับการ

ถ่ายภาพหมู่โดยการถอดเสื้อโชว์รอยสักและแสดงอิริยาบถที่ดูผ่อนคลายกับเพื่อนในแก๊งเดียวกัน ซึ่งเป็นค่านิยมที่กลุ่มวัยรุ่นปฏิบัติกันมาเพราะเชื่อว่าเป็นการนำเสนอความเป็นตัวตนและกลุ่มแก๊งวิธีหนึ่ง

นอกจากเด็กและเยาวชนจะต้องการเป็นบุคคลต้นแบบในสังคมออนไลน์แล้ว เด็กและเยาวชนในสังคมออฟไลน์ก็มีบุคคลต้นแบบเช่นกัน ซึ่งส่วนใหญ่ก็มีที่มาเหมือนบุคคลต้นแบบในสังคมออนไลน์คือมีคติหรือข้อหาเกี่ยวกับยาเสพติด แต่จะมีชื่อเสียงจากการเล่าสู่กันฟังปากต่อปาก ในประเด็นของการติรนฟันแทง ค้ายาเสพติด หรืออำนาจการต่อรอง บุคคลต้นแบบนี้มักเป็นเยาวชนซึ่งเข้าฝึกและอบรมอยู่ตามศูนย์ฝึกฯ ลักษณะเด่นที่ทำให้บุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลต้นแบบได้คือระยะเวลาการขยายฝึกหรือสถิติการกระทำผิดซ้ำ ความสามารถในการต่อสู้ คนที่มีไหวพริบดี หรือคนที่มีบุคลิกเป็นผู้ใหญ่ ดูน่าเชื่อถือ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในประเด็นนี้พบว่า การมีชื่อเสียงอย่างเดียวยังไม่ถือว่าประสบความสำเร็จพอ จะต้องให้สังคมเพื่อนหรือสังคมอื่นขนานชื่อที่มีนามสกุลที่บ่งบอกความเป็นตัวตนด้วย ยกตัวอย่างเช่น ดิว สนามชัย, เท็น พาเพลิน หรือ บาส ริมน้ำ เป็นต้น

จุดเริ่มต้นของการเป็นบุคคลต้นแบบได้จะต้องมีคติหรือข้อหาที่แสดงให้เห็นว่าเป็นคนที่น่าสนใจ เยาวชนหลายคนยอมรับว่าการสร้างกลุ่มแก๊งก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะได้รับความสนใจ แต่ในกลุ่มต้องมีเอกลักษณ์ ทำวิธีใดก็ได้ให้แก๊งดูน่าเกรงขามและเข้มแข็งมากที่สุด เยาวชนเชื่อว่าการเสพหรือขยายยาเสพติดเป็นวิธีการที่พวกเขาทำได้ แม้ว่าการเสพยาเสพติดจะไม่ได้ดูแตกต่างหรือมีเอกลักษณ์ต่างจากกลุ่มอื่นๆก็ตาม แต่ถือเป็นบันไดขั้นแรกของการมีชื่อเสียงในวงการวัยรุ่นด้วยกัน การเสพยาเป็นวิธีที่จะทำให้เยาวชนมีชื่อเสียงและเป็นที่น่าสนใจทั้งในกลุ่มและนอกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่เป็นผู้เสพแล้วยังสามารถโพสต์หรือแสดงตัวตนผ่านสังคมออนไลน์หรือออฟไลน์ก็ตามได้ ก็จะถือว่าเป็นบุคคลที่มีความกล้าและมีเกราะป้องกันที่ดี

เด็กและเยาวชนหญิงก็เช่นกัน จากการสัมภาษณ์พบว่า ประเด็นที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างชื่อเสียงคือการเสพและขยายยาเสพติดด้วยตนเองโดยไม่ผ่านครอบครัว พี่น้อง หรือแฟน สามารถซื้อขายด้วยตนเองโดยไม่พึ่งพาใคร นับว่าเป็นหญิงที่ผู้ชายต้องการ หากมีรูปร่างและลักษณะที่ดูดีก็จะนับเป็นจุดเด่นอีกข้อหนึ่งด้วย เยาวชนหญิงยอมรับว่าการสักลายตามร่างกายเพราะต้องการแสดงให้ผู้ชายเห็นว่าผู้หญิงก็ทำได้และทำได้ดีกว่า การสักลายในเด็กและเยาวชนหญิงเป็นค่านิยมของความชอบส่วนบุคคล บางคนสักเพราะต้องการสัญลักษณ์ว่าเป็นกลุ่มแก๊งค์เดียวกัน ในปัจจุบันจึงมีเด็กและเยาวชนหญิงจำนวนไม่น้อยที่มีรอยสัก เด็กและเยาวชนหญิงเล่าว่าการมีชื่อเสียงด้วยเรื่องของยาเสพติดเป็นเรื่องที่น่าตื่นเต้น คนที่ถูกสังคมเพื่อนพูดถึงว่าเจ๋งและแจ๋วในประเด็นยาเสพติดก็นับว่าประสบความสำเร็จ ยังมีบริวารรายล้อมมากมายก็ยังเป็นที่จับตามองของคนในสังคมและนั่นก็ถือเป็นเรื่องดีและเป็นการสร้างชื่อเสียงจนกระทั่งสามารถเป็นบุคคลต้นแบบในหมู่สังคมวัยรุ่นได้

2) เด็กและเยาวชนเชื่อว่า การเสพยาเสพติดเป็นตัวช่วยให้ลดความเครียดและเกิดความสุขสนาน

การใช้สารเสพติดเป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดอารมณ์สุขสนาน เพลินเพลิน และคลายเครียด นั้นเป็นความเชื่อที่เด็กและเยาวชนบอกต่อกัน และแนะนำเพื่อนให้ทดลองใช้ ส่วนใหญ่แล้วเด็กและเยาวชนที่เชื่อเช่นนี้มักเป็นกลุ่มที่ชอบเที่ยวสถานบันเทิง ชอบเที่ยวหรือทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้สารภาพว่าปริมาณการเสพต่อวันไม่มากนัก ประมาณ 1-7 เม็ดต่อวัน เยาวชนมักจะเสพก่อนออกไปทำกิจกรรมเพื่อความบันเทิง เพราะเมื่อค่านวมช่วงเวลาแล้วจะทำให้เกิดความเพลิดเพลิน เที่ยวสนุก อารมณ์ดี และสบายใจ

จากการสัมภาษณ์พบว่า เด็กและเยาวชนที่เชื่อว่ายาเสพติดทำให้หายเครียดได้นั้น เป็นเด็กเยาวชนที่มีปัญหาครุ่นคิดตลอดเวลา ทั้งเรื่องครอบครัว การเรียน คนรัก และเรื่องเพื่อน เยาวชนต้องการหยุดคิดและลืมเรื่องราวปัญหานั้นจึงเลือกเสพยาเสพติด ความเชื่อเช่นนี้มาจากการฟังเพื่อนในกลุ่มเล่าสู่กันฟัง บางคนเริ่มจากการสังเกตเพื่อนที่เสพยา เห็นเพื่อนมีความสุข ไม่คิดมาก เยาวชนจึงตัดสินใจเสพเพื่อลดความเครียดที่มีอยู่

เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดเพราะชอบกิจกรรมกลุ่ม ชอบรวมตัวกับเพื่อน โดยเฉพาะการจัดงานปาร์ตี้ การแข่งชิงมอเตอร์ไซค์ เยาวชนมีแนวคิดที่ว่า การเสพยาเสพติดเป็นการ “ยกระดับปาร์ตี้” หรือกิจกรรมที่พวกเขาทำ การดื่มสุราและการเล่นการพนันเป็นกิจกรรมที่วัยรุ่นแบบไหนก็ทำได้ ไม่ได้มีความแตกต่างหรือตื่นเต้นอะไร แต่การจัดปาร์ตี้มียาเสพติดเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงฐานะทางการเงินของกลุ่มและความเจ๋งของแก๊ง ในขณะเดียวกันก็มีเด็กและเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งที่เสพยาเสพติดเพื่อหนีปัญหาการคิดมากและความกังวล แต่กลับเครียดและกังวลมากกว่าเดิม มีอาการประสาทหลอน เห็นภาพซ้อน หรือเห็นบุคคลหรือสิ่งของที่ทำให้เครียด เยาวชนส่วนใหญ่ต่างยอมรับว่าในช่วงแรกๆของการเสพยาเสพติดคลายเครียดได้บ้าง สนุกสนานกับการเสพจริงๆ เพราะไม่รู้สึกร่างหลังเสพยา แต่เมื่อเสพเป็นระยะเวลานานขึ้นก็จะทำให้ประสาทหลอน บางคนเครียดกว่าเดิม บางคนก็สนุกจนเกินความจริง แล้วแต่ใครเคยเจอหรืออยากเจอประสบการณ์แบบไหนมาเท่านั้น สมองจะสั่งการให้ผู้เสพคิดเช่นนั้น ตัวอย่างเช่นคนที่ขายยาเสพติด จะหวาดระแวงกับเสียงคนเดิน ตำรวจ และรถกระบะ คนที่ชอบสนุกสนานก็จะหูแว่วได้ยินเพลงซ้ำเป็นเพลงเร็ว เยาวชนยอมรับว่าแต่ละคนออกมาจากภาวะประสาทหลอนเช่นนั้นยากมาก

3) การใช้ยาเสพติดเป็นตัวช่วยให้มีความกล้ามากขึ้น

แรงจูงใจของการตัดสินใจเสพยาเสพติดอย่างหนึ่งมาจากความเชื่อในผลของฤทธิ์ยา เด็กและเยาวชนเชื่อว่า การเสพยาเสพติดจะทำให้กล้ามากขึ้น มีผลทำให้จิตใจเข้มแข็งมากขึ้น และกล้าที่จะทำกิจกรรมหรือสิ่งที่ทำหยา ซึ่งด้วยวัยของเด็กและเยาวชนที่กำลังค้นหาตนเองและชอบความแปลกใหม่ ย่อมต้องการความกล้าที่จะลองและเผชิญสิ่งที่ทำหยาในชีวิต โดยเด็กและเยาวชนส่วนมากเชื่ออย่างยิ่ง

ว่ายาสีฟันเป็นตัวช่วยสำคัญที่สามารถพาพวกเขาก้าวข้ามความกลัวไปได้ ทั้งนี้ความกลัวและความกล้าที่เด็กและเยาวชนกล่าวถึงกันมากคือความกล้าที่จะเผชิญหน้ากับคู่อริหรือกลุ่มพวกที่ทะเลาะวิวาทกัน ทุกครั้งที่มีเรื่องทะเลาะวิวาทจำเป็นที่จะต้องใช้ยาเสพติดเพื่อปลุกเร้าความกล้าที่จะต่อรองหรือพูดคุยกับคู่อริ เยาวชนที่เสพยาเสพติดเพื่อสร้างความกล้าเชื่อว่าการเสพยาก่อนไปมีเรื่องทะเลาะวิวาทนั้นจะช่วยให้อึดใจมากขึ้น ไม่กลัวความรุนแรง นอกจากนี้เยาวชนยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่าหากเสพยาในปริมาณที่มากเกินไปเกินความต้องการยิ่งมีผลทำให้เยาวชนไม่รู้สึกลัวความเจ็บปวด และบางครั้งเมื่อเยาวชนเสพยาเสพติดในปริมาณมากก็จะรู้สึกว่าจะอยากจะทำร้ายผู้อื่น

4) ยาเสพติดสามารถทำให้รูปร่าง หน้าตา และผิวพรรณดูดีได้

ความเชื่อเชิงบวกเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนหญิงที่ใส่ใจและให้ความสำคัญกับรูปร่างหน้าตาและผิวพรรณ แต่ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่าเยาวชนชายส่วนหนึ่งมีความเชื่อที่คล้ายเยาวชนหญิงเช่นกัน โดยที่มีสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) ต้องการให้ดูดีเพื่อประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพกลุ่มเยาวชนหญิงที่ทำงานกลางคืนในสถานบันเทิง เช่น ร้านคาราโอเกะ ผับ และบาร์ ทั้งนี้ประกอบอาชีพเป็นโคโยตี้ สาวขายบริการ และพนักงานเสิร์ฟอาหาร เยาวชนยอมรับว่ารูปร่าง หน้าตา และผิวพรรณเป็นองค์ประกอบสำคัญในการประกอบอาชีพ ยังมีรูปร่างดียิ่งเป็นที่สนใจของลูกค้าก็จะสามารถดึงดูดลูกค้าได้มาก ค่าตอบแทนที่ได้ย่อมสูงขึ้น เยาวชนกลุ่มนี้เชื่อว่าการเสพยาเสพติดเป็นตัวช่วยที่ดีที่สุดสำหรับการลดน้ำหนักและทำให้อ้วนยาก ซึ่งแน่นอนว่ามีผลโดยตรงกับรูปร่างและเสื้อผ้าที่ใส่ในการทำงาน เยาวชนยังเชื่ออีกว่ายาสีฟันบางชนิดจะสามารถช่วยให้เยาวชนมีใบหน้าและผิวพรรณที่ขาวเปล่งปลั่งได้ การเสพยาเสพติดเพื่อรูปร่างนั้นเริ่มจากการค้นพบปัญหาของตัวเองก่อนว่ามีปัญหาเรื่องใดและควรจะใช้ยาสีฟันชนิดใดตามความเหมาะสมกับสภาพปัญหา เช่น เลือกสเฟอไอซ์เพื่อลดความอ้วน เป็นต้น

(2) ต้องการดึงดูดเพศตรงข้าม เยาวชนชายและหญิงส่วนหนึ่งตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะเชื่อว่าเป็นการเสริมความดูดีให้กับบุคลิกภาพเป็นความเชื่อของเด็กและเยาวชนชาย โดยเฉพาะเพื่อสร้างความโดดเด่นและเป็นที่ดึงดูดของวัยรุ่นสาว ๆ เยาวชนชายเชื่อว่าการเสพยาเสพติดเป็นการสร้างเสริมบุคลิกให้ดูเป็นชายมากขึ้น และอ้างว่าการเสพยาเสพติดบางชนิดมีผลต่อร่างกายแตกต่างกัน หากเข้าใจว่าร่างกายของเยาวชนตอบสนองกับยาเสพติดแบบใดจะสามารถช่วยเสริมบุคลิกได้

โดยภาพรวมแล้ว เยาวชนชายไม่ได้มีความตั้งใจเสพยาเสพติดเพื่อรูปร่างเท่ากับเยาวชนหญิง เนื่องจากความจำเป็นในการใช้แตกต่างกัน เด็กและเยาวชนหญิงมีความจำเป็นในการทำงานเพื่อหา

รายได้ แต่เยาวชนชายให้ความสำคัญไปที่การเรียกร้องความสนใจจากเพศตรงข้าม ทำให้ความเชื่อในประเด็นนี้จะอยู่ในกลุ่มเด็กและเยาวชนหญิงมากกว่าเด็กและเยาวชนชาย อย่างไรก็ตามสาเหตุของการตัดสินใจเสพเพื่อการดูแลรูปร่างหน้าตาและผิวพรรณเป็นสาเหตุของการตัดสินใจเสพ แต่เมื่อเยาวชนเสพแล้วและได้ผลตามที่ต้องการแล้ว แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าเยาวชนจะเลิกเสพ สะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อที่ตัดสินใจเสพเป็นปัจจัยเริ่มต้นที่มีผลต่อการเสพต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไข

5.1.2 ปัจจัยบุคคลและสังคมแวดล้อมที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

1) คนในครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติด

จากจำนวนเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 128 คน มีเด็กและเยาวชนจำนวน 40 คน หรือราวร้อยละ 30 ที่ไม่มีคนในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ในขณะเดียวกันมีเด็กและเยาวชนจำนวนร้อยละ 70 ที่มีคนในบ้านเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยมีเด็กและเยาวชนจำนวนร้อยละ 39 ที่มีสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 1 คน อีกร้อยละ 20 ของเด็กและเยาวชนมีคนในครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2 คนหรือร้อยละ 2 มีคนในครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 3 คน ร้อยละ 5 มีสมาชิกมากกว่า 4 คนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่คือร้อยละ 70 ที่มีบุคคลในครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการใกล้ชิดยาเสพติด ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเสพยาหรือขายยาเสพติด แน่แน่นอนว่าโอกาสของการเข้าถึงและการเรียนรู้เรื่องราวของยาเสพติดระหว่างเด็กและเยาวชนกับคนในครอบครัวย่อมเกิดขึ้น เพราะในครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีอย่างน้อย 1 คนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กันย่อมเกิดขึ้นทั้งที่ผ่านคำพูดและพฤติกรรม แน่แน่นอนว่าทัศนคติเรื่องยาเสพติดของสมาชิกย่อมเป็นทางบวก

ยกตัวอย่างกรณีของ เซ (เซ นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 16 ปี ถูกจับกุมใน จ.จันทบุรี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2557) เยาวชนหญิงอายุ 17 ปี จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเยาวชนเล่าว่า “...หนูเห็นแม่เสพยาตั้งแต่หนูอายุ 9 ขวบ ปู่กับย่าก็เสพ พ่อก็เสพแต่พ่อติดคุก หนูจึงไม่สนิทกับพ่อ พอหนูอายุ 11 ขวบ แม่ก็ย้ายไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่น แม่ไม่เคยบอกว่าทำงานอะไร หนูรู้แค่เวลาแม่กลับมาที่บ้านแม่จะเอาไอซ์กลับมาให้หนูและย่าเสพตลอด หนูมองว่าการเสพยามันเป็นเรื่องปกตินะ ทุกคนในบ้านก็เสพ เพื่อนที่มาบ้านหนูหนูก็ให้เสพหมดทุกคนนะ ซื่อใจเพื่อนด้วยยา เมื่อถึงกำหนดปล่อยตัว หนูก็คิดว่าหนูกลับไปเสพอีกแน่นอน จะเลิกได้ไง แม่ไม่เคยบอก ทุกคนในบ้านก็ยังเสพอยู่ หนูเสพยาเป็นก็เพราะแม่ มันเห็นทุกวันจนเคยชินและไม่เห็นว่าเป็นเรื่องผิด...”

2) การเสพยาเสพติดเป็นเงื่อนไขของการเข้ากลุ่ม

เยาวชนมักจะให้ความสำคัญกับการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม กิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างเพื่อนในกลุ่มก็ ต้องไปในทิศทางเดียวกัน เยาวชนบางรายยอมรับว่าในช่วงแรกที่เห็นเพื่อนเริ่มเสพยาเสพติดนั้น ไม่มีความคิดที่จะตัดสินใจเข้าร่วมเสพยา แม้เพื่อนชักชวนก็ตาม แต่เมื่อคนส่วนใหญ่ในกลุ่มเสพยาทั้งหมดก็ กลายเป็นว่าถ้าอยากจะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอย่างแท้จริงจะต้องเสพยาเหมือนกัน ไม่เพียงแต่ เพื่อนในกลุ่มที่ต้องเสพยาทุกคน ใครก็ตามที่จะเข้ามาคลุกคลีหรือทำกิจกรรมในกลุ่มก็ต้องเสพด้วย เช่นกัน จากการสัมภาษณ์พบว่า การเสพยาที่เป็นพิธีการเข้ากลุ่มนั้นมีได้เป็นการบังคับเสพแต่อย่างใด เป็นความสมัครใจของเยาวชนและเป็นภาวะกดดันจากปัจจัยอื่น ๆ มากกว่า เช่น การเที่ยวกลางคืน เพื่อนทุกคนในกลุ่มมักจะตั้งวงเสพยา เยาวชนยอมรับว่าไม่สามารถนั่งอยู่นอกกลุ่มได้ จำเป็นต้องทำ ตัวให้กลมกลืนกับเพื่อนโดยตัดสินใจเข้าไปเสพด้วย การพูดคุยหรือสนทนากับยาเสพติดในกลุ่ม ประเด็นเรื่องรสชาติ ราคา การต่อรอง หรือตัวยาตัวใหม่ เมื่อทุกคนในกลุ่มสนทนากันรู้เรื่องแต่ เยาวชนไม่สามารถเข้าใจเรื่องนั้นๆ ได้ดีก็จะดูแตกต่างจากคนอื่น เยาวชนคิดเสมอว่าอาจจะทำให้เพื่อน ในกลุ่มไม่เชื่อใจและไม่สนิทใจเมื่ออยู่ด้วย เพราะฉะนั้นวิธีที่จะทำให้เยาวชนเป็นที่ไว้วางใจและที่รัก ของเพื่อนก็คือการตัดสินใจเสพยาเสพติดร่วมกับเพื่อน ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับค่านิยมหรือความพอใจของแต่ละกลุ่มว่าจะเสพยาประเภทไหน จำเป็นต้องเสพเหมือนหรือแตกต่างก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละกลุ่มนั่นเอง

จากการสัมภาษณ์มีเรื่องราวของเยาวชนหลายรายที่สามารถสะท้อนสาเหตุของการตัดสินใจ เสพยาเสพติดเพราะคิดว่าเป็นเงื่อนไขของการเข้ากลุ่ม ยกตัวอย่างเช่นเอก (เอก นามสมมุติ เยาวชน ชาย อายุ 16 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2557) เยาวชนอายุ 16 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ปัญหาเสพยาเสพติดในระดับวิกฤติแห่งหนึ่งในจังหวัด ระยอง เอกมีภูมิลำเนาเดิมจากจังหวัดชลบุรี และย้ายตามน้ามาทำงานที่จังหวัดระยอง สมัยเด็กจนถึง อายุ 15 ปี เอกยอมรับว่ามีมุมมองด้านลบต่อเสพยาเสพติดมาตลอด เพราะโรงเรียนก็มีกิจกรรมรณรงค์ ต่อต้านเสพยาเสพติดอยู่ตลอดเวลา เพื่อนๆก็ไม่มีใครยุ่งเกี่ยวกับเสพยาเสพติดเลย จนเมื่อย้ายมาอยู่ที่ระยอง เอกเริ่มสังเกตว่าเพื่อนๆหลายคนเสพและขายยาจนเป็นเรื่องธรรมดาไปแล้ว เอกยอมรับว่าไม่ค่อยมี เพื่อนทั้งเพื่อนที่ทำงานและเพื่อนในซอย เอกเริ่มเห็นตนเองแตกต่างจากคนในซอยเพราะเอกไม่ได้เสพ ยา ไม่มีรถแต่ง ไม่มีเงินไปเที่ยว ช่วงแรกๆเอกเริ่มจากการเข้าไปสนิทกับกลุ่มเพื่อนที่บ้านใกล้กัน เพื่อน ที่ระยองเป็นรุ่นพี่ทั้งหมด ช่วงแรกๆที่เข้าไปอยู่กลุ่มนั้นก็ยังไม่สนิทมาก เอกเริ่มปรับตัวด้วยการไปแข่ง รถ ไปเที่ยว หรือไปหาเรื่องทะเลาะวิวาทกับคู่อริของเพื่อน ต่อมาเมื่อเริ่มสนิทมากขึ้นก็เริ่มไม่ไปทำงาน อยู่แต่ที่บ้านรุ่นพี่ พอเวลาเย็นทุกคนในแก๊งก็ชอบมารวมตัวกัน พูดคุยเรื่องยาบ้า ไอซ์ เอกยอมรับว่ารู้ เรื่องบ้างไม่รู้บ้าง พอหลายๆไปเริ่มรู้สึกว่าการที่พี่ๆเริ่มพูดคุยเรื่องเสพยาเสพติดให้ฟังบ่อยขึ้นก็เป็นเหมือน การกดดันทางอ้อมอย่างหนึ่ง พี่ๆไม่เคยเอ่ยปากชวน แต่กดดันด้วยการสนทนาที่เกิดขึ้นในกลุ่ม เอก

ตัดสินใจขอยาฆ่าตัวตายที่เสพ ช่วงแรกๆเอกเสพยาฟรีตลอด เอกรู้สึกที่ตัวเองเริ่มติดมากขึ้น และรู้สึกเกรงใจที่จะต้องขอยาที่เสพ จึงตัดสินใจขอซื้อยาเสพเองในช่วงหลังๆ เอกเริ่มรู้สึกว่าตัวเองเป็นสมาชิกของแก๊งมากขึ้น “... ผมว่ามันเหมือนเป็นการรับน้อง ใครที่จะเข้ามาเป็นแก๊งเดียวกับพวกเราก็ต้องเสพยาเป็น คนไม่เสพเค้าอยู่กับเราไม่ได้หรอก เพราะคงใช้ชีวิตกันคนละแบบ”

มังกร (มังกร นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 17 ปี ถูกจับกุมใน จ.ชลบุรี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2557) เยาวชนจากจังหวัดชลบุรี อายุ 17 ปี มังกรตัดสินใจเริ่มเสพยาเมื่ออายุ 12 ปี มังกรยอมรับว่ารู้จักยาเสพติดเพราะพี่ชายซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้อง เห็นพี่เสพกับเพื่อนๆในบ้านของย่า ความรู้สึกของการเห็นยาบ้าตอนอายุ 11 ขวบคือเฉยๆ คิดว่าพี่สูบบุหรี่หรือกำลังเล่นอะไรสักอย่างหนึ่ง แต่พอเวลาผ่านไปเห็นอาการของพี่ๆแปลกไปหลังเสพยาก็เริ่มสนใจว่าสิ่งที่พี่ทำคืออะไร มังกรชอบแอบดูพี่ๆเสพยาจนพอเข้าใจวิธีการ เพื่อนพี่และพี่ชายอายุประมาณ 20-30 ชอบมาเสพยาที่บ้านเป็นประจำโดยที่ย่าไม่รู้ จนมาวันหนึ่งเพื่อนของพี่ชายมังกรชวนให้ลองเสพดู มังกรไม่ปฏิเสธที่จะลองเสพเพราะสงสัยมานาน รุ่นพี่คนนั้นแนะนำว่า “...ถ้าอยากมานั่งเล่นนั่งคุยก็ได้ ไม่มีปัญหา มาเสพยากับพวกพี่ก็ได้ มาสนุกด้วยกัน” ตอนนั้นมังกรรู้สึกพอใจกับการเสพยามาก นอกจากจะชอบความรู้สึกของฤทธิ์ยาแล้วยังรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น”

3) การเสพยาเสพติดเป็นเรื่องธรรมดาที่สังคมวัยรุ่นยอมรับกันได้

เด็กและเยาวชนจำนวนมากไม่น้อยมีทัศนคติต่อยาเสพติดว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของวัยรุ่น นับว่าเป็นเรื่องไม่ผิดต่อสังคมรอบข้างที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ แม้จะทราบและเข้าใจว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายก็ตาม เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ ล้วนมองว่าการเสพยาเสพติดถือเป็นวิสัยปกติของวัยรุ่น “เกิดมาครั้งหนึ่งในชีวิตลูกผู้ชายต้องลอง” (นัน นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 16 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2557) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่มีสมาชิกในบ้านหรือคนในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะเพิ่มความเชื่อในประเด็นนี้เพิ่มขึ้นอีก ในเมื่อพ่อแม่หรือพี่น้องทำได้ ญาติผู้ใหญ่ทำได้ ก็นับเป็นสิ่งที่เยาวชนสามารถทำได้เช่นกัน ในขณะที่เดียวกันเด็กและเยาวชนที่ไม่มีสมาชิกในบ้านเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ไม่ได้รับการดูแลปลูกฝัง ตักเตือน หรือห้ามเกี่ยวกับการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างจริงจัง เยาวชนก็มองว่าผู้ปกครองไม่ห้ามหรือกีดกันแต่อย่างใด ก็นับเป็นเรื่องง่ายที่เยาวชนจะสามารถใช้ยาเสพติดได้ เยาวชนหลายรายยอมรับว่าคนที่บ้านรับรู้มาตลอดว่าเยาวชนใช้สารเสพติดแต่ไม่มีการสั่งห้ามอย่างจริงจัง เด็กและเยาวชนถูกเลี้ยงดูแบบอิสระ ให้อยู่ตามลำพัง หรือผู้ปกครองขาดการเอาใจใส่ดูแล เยาวชนจึงมีอิสระในการดำเนินชีวิต จะตัดสินใจทำอะไรก็ตามแต่ที่เยาวชนพอใจและทำในสิ่งที่สังคมวัยรุ่นมองว่าเป็นเรื่องธรรมดา คือการเสพและการค้ายาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุหลักๆของการมองการเสพติดเป็นเรื่องธรรมดานั้นมีอยู่หลายประการดังนี้

(1) การเสพยาเสพติดเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น จากการสัมภาษณ์พบว่า ทั้งวัยรุ่นชายและหญิงเชื่อว่าการเสพยาเป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องสัมผัส โดยเฉพาะวัยรุ่นชายมักจะถือเป็นเรื่องปกติที่ต้องเคยลองเสพลิงเสพติด อย่างน้อยที่สุดก็ต้องเคยสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ยาเสพติดก็นับเป็นอีกหนึ่งสิ่งเสพติดที่วัยรุ่นคิดว่าต้องลอง เยาวชนมักใช้คำว่า “ใครๆก็ต้องเคยลอง” เด็กและเยาวชนเข้าใจว่าการเสพยาเสพติดเป็นเรื่องผิดกฎหมายแต่นับเป็นเรื่องหนึ่งกลุ่มวัยรุ่นยึดถือ หากใครยังไม่เคยลองจะถูกมองว่ายังไม่แน่พอ

(2) ผู้ปกครองไม่เคยปลูกฝังและห้ามเรื่องยาเสพติด ในขณะที่เดียวกันเด็กและเยาวชนที่อยู่ร่วมกับครอบครัวที่ขาดการอบรมสั่งสอนและเอาใจใส่เรื่องพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชน ปล่อยให้อิสระให้เยาวชนสามารถตัดสินใจกระทำการใดตามใจได้ เยาวชนส่วนหนึ่งยอมรับว่าผู้ปกครองทราบและรู้ว่าเยาวชนเสพยาเสพติด แต่ก็ไม่เคยห้ามหรือจัดการอย่างเด็ดขาด เพราะผู้ปกครองถือว่าไม่ได้เป็นการสร้างความเดือดร้อนแต่อย่างใด เด็กและเยาวชนยอมรับว่าการที่ผู้ปกครองไม่ได้ห้ามและกีดกันการเสพยาเสพติดนั้นนับเป็นการเปิดทางให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้ ทั้งนี้มีเด็กและเยาวชนที่สามารถเสพยาในบ้านได้โดยไม่ถูกว่ากล่าว ประเด็นนี้สะท้อนเห็นว่าการปลูกฝังและการอบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงโทษของยาเสพติดนั้นเป็นเรื่องจำเป็นต่อครอบครัวที่มีสมาชิกที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าครอบครัวไม่เห็นด้วยกับการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด แสดงค่านิยมของต่อต้านการไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้เยาวชนได้รับรู้และตระหนักถึงโทษของยาเสพติด

4) การเสพยาเสพติดเป็นแฟชั่นนิยมในกลุ่มวัยรุ่น

แฟชั่นหรือกระแสของการเสพยาแล้วดูดี ดูเท่ เป็นค่านิยมของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง จากการเก็บข้อมูลพบว่าประเด็นของการตัดสินใจลองเสพเพราะการเสพยาเป็นแฟชั่นนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้เยาวชนตัดสินใจลองเสพเสพติดในครั้งแรก เพราะถือว่าเป็นพฤติกรรมที่กำลังนิยมทำกันในหมู่วัยรุ่น พฤติกรรมการเสพเสพติดเพื่อตามกระแสเป็นภาพสะท้อนที่เห็นได้ชัดในโรงเรียน เด็กและเยาวชนในโรงเรียนคิดว่าการพูดคุยกันเรื่องยาเสพติด ราคา และวิธีการเสพเสพติดนั้นเป็นการแสดงตัวตนว่าเป็นวัยรุ่นเต็มตัว ยิ่งได้เข้าไปรู้จักกับเพื่อนแกนนำที่มีอิทธิพลเรื่องยาเสพติดในโรงเรียนแล้วยิ่งทำให้เยาวชนรู้สึกว่าเป็นวัยรุ่นแนวหน้ามากขึ้น เพื่อนๆคนอื่นก็เกรงกลัวเยาวชนมากขึ้น เยาวชนชายยอมรับว่าการสูบบุหรี่เป็นพื้นฐานของแฟชั่นการใช้สารเสพติดในโรงเรียน ขั้นตอนต่อมาคือการใช้ยาเสพติดอื่นๆที่แรงขึ้น อย่างไรก็ตาม เด็กและเยาวชนอธิบายเพิ่มเติมว่าการเสพเพื่อแฟชั่นขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละโรงเรียนด้วย ไม่เหมือนกันทุกโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า เยาวชนที่เสพเพื่อแฟชั่นนั้นมักจะเสพในปริมาณน้อย และเสพเฉพาะเวลาที่อยู่และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเท่านั้น โดยมากแล้วเยาวชนยอมรับว่าพยายามจะแสดงให้เพื่อนรอบข้างเข้าใจว่าเยาวชนเสพและมี

ยาเสพติด ทั้งนี้เพื่อเรียกร้องความสนใจและต้องการจะแสดงตัวว่าเป็นวัยรุ่นสมบูรณ์แบบ โดยเฉพาะเยาวชนชายมีความเชื่อเช่นนี้กันมาก

5) เงื่อนไขของการทำงาน

ด้วยวุฒิการศึกษาและวัยวุฒิที่เด็กและเยาวชนยังไม่พร้อมที่จะเลือกทำงานที่เหมาะสม ได้กลายเป็นผลกระทบทำให้เยาวชนต้องพยายามหารายได้ด้วยการทำงานที่ใช้แรงงานหรืองานที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้มากนัก ลักษณะงานที่เด็กและเยาวชนทำมักเป็นงานที่ใช้ทักษะค่อนข้างน้อย เป็นงานใช้แรงหรืองานที่มีช่วงเวลาการทำงานยาวนาน ซึ่งแน่นอนว่าด้วยช่วงที่ยังไม่มีความแข็งแรงและความอดทนพอที่จะทำงานในลักษณะนั้นย่อมต้องการตัวช่วยที่สามารถจะทำให้เยาวชนทำงานได้ตามเงื่อนไขการทำงาน เยาวชนกลุ่มนี้จึงเลือกใช้ยาเสพติดสามารถกระตุ้นให้ตนเองทำงานได้ดีมากขึ้น ยาวนานมากขึ้น และเกิดความอดทนในการทำงาน จากการเก็บข้อมูลพบว่าลักษณะของการนำยาเสพติดมาใช้เพื่อการทำงานนั้นมีความแตกต่างกันระหว่างเด็กและเยาวชนชายและเด็กและเยาวชนหญิง ดังนี้

เด็กและเยาวชนชาย กลุ่มเด็กและเยาวชนชายที่ใช้สารเสพติดเป็นตัวช่วยในการกระตุ้นทำงานเพราะคิดว่าฤทธิ์ของยาเสพติดชนิดที่เลือกเสพนั้นสามารถช่วยให้พวกเขาเกิดความขยัน ความอดทนในการทำงาน อาชีพของเด็กและเยาวชนที่ใช้สารเสพติดได้แก่ อาชีพกรีดยางพาราซึ่งต้องอาศัยความอดทนและการอดนอน เพราะช่วงเวลาของการทำงานเป็นช่วงกลางคืน อาชีพขับรถทั้งรถบรรทุกและรถรับจ้าง เยาวชนกลุ่มนี้ยอมรับว่าการขับรถแม้ไม่ใช่งานหนักแต่เป็นงานที่ทำติดต่อกันอย่างต่อเนื่องและใช้เวลานาน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีตัวช่วย นอกจากอาชีพสุจริตแล้วยังรวมไปถึงอาชีพทุจริตที่เยาวชนประกอบและใช้ยาเสพติดเป็นตัวช่วยในการทำงาน เช่น อาชีพพนักงานในบ่อน การพนันจำเป็นที่ต้องคอยบริการลูกค้าตลอดทั้งวัน อาชีพเก็บเงินกู้ที่ต้องตระเวนขับรถเก็บเงินไปในหลายๆที่ ทั้งนี้เหตุผลหลักที่เด็กและเยาวชนชายใช้สารเสพติดเพื่อกระตุ้นให้การทำงานยาวนานมากขึ้น เพราะเห็นว่าลำพังร่างกายของเยาวชนไม่สามารถทำงานเช่นนั้นได้ เยาวชนจะใช้ยาเสพติดก่อนเริ่มทำงานและเมื่อยาออกฤทธิ์จะเริ่มรู้สึกอยากทำงานและสามารถทำงานได้ดี เยาวชนเรียนรู้ผ่านการบอกเล่าจากกลุ่มเพื่อนหรือคนในสายอาชีพเดียวกัน และหากเยาวชนหยุดใช้สารเสพติดจะไม่สามารถทำงานได้ดีและไม่สามารถทำงานอย่างต่อเนื่องได้

เด็กและเยาวชนหญิง เด็กและเยาวชนหญิงตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะต้องการทำงานให้ยาวนานขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะเยาวชนหญิงที่ประกอบอาชีพในเวลากลางคืนมีความเห็นว่ายาเสพติดบางชนิดจะสามารถทำให้พวกเขาสามารถอดทนและทำงานได้ยาวนานขึ้น และการเสพยาเสพติดจะสามารถกระตุ้นทำให้ทำงานได้ดีขึ้นอีกด้วย เช่น เยาวชนหญิงที่ทำงานเป็นโคโยตี้มีหน้าที่ทั้งเต้นและนั่งดื่มร่วมกับแขก เยาวชนยอมรับว่าการทำงานกลางคืนมีอุปสรรคอย่างหนึ่งที่สำคัญคืออาการง่วงนอน ซึ่งมีผลโดยตรงต่ออารมณ์ในการทำงาน การนั่งหาวหรือแสดงอาการเหนื่อยล้าต่อหน้าแขก นับเป็นข้อบกพร่องที่ส่งผลเสียต่องานเช่นนี้อย่างยิ่ง นั่นหมายถึงเยาวชนหญิงจำเป็นที่จะต้องมีตัวช่วย

การทำงาน เยาวชนหญิงหลายรายยอมรับว่าในช่วงแรกยังไม่ตัดสินใจเสพ แต่เมื่อทำงานหลายวัน ติดต่อกันเกิดอาการง่วงนอนสะสม หน้าตาซีดโทรม และร่างกายไม่พร้อมที่จะทำงาน ทำให้ตัดสินใจเสพในเวลาต่อมา ทั้งนี้เยาวชนหญิงได้รับแนวคิดเช่นนี้มาจากเพื่อนร่วมงานที่ทำงานอยู่ก่อนหน้าและจากการสังเกตพฤติกรรมของเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเมื่อตัดสินใจใช้สารเสพติดแล้วก็พบว่าสามารถทำงานได้ยาวนานขึ้น และไม่เกิดอาการง่วงนอน

อย่างไรก็ตามทั้งเยาวชนชายและเยาวชนหญิงยอมรับว่าการใช้ยาเสพติดแต่ละชนิดให้ฤทธิ์ในการกระตุ้นการทำงานที่แตกต่างกัน โดยการเลือกตัดสินใจเสพนั้นมาจากการเรียนรู้ผ่านเพื่อนร่วมงานและการทดลองด้วยตนเอง เยาวชนชายคิดว่ายาบ้ามีฤทธิ์ทำให้ไม่ง่วงนอน มีผลต่อการความรู้สึกละเลยและต้องการทำงานตลอดเวลา ในขณะที่เยาวชนหญิงก็คิดเช่นเดียวกัน ดังนั้นในภาพรวมแล้วเด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิงคิดว่ายาบ้าหรือยาขยันเป็นยาเสพติดที่ตัวช่วยในการทำงานมากที่สุด เพราะยาชนิดนี้เมื่อเสพแล้วจะเกิดอาการไม่อยู่หนึ่ง ต้องการทำสิ่งใดตลอดเวลา

6) เสพยาเสพติดเพื่อการจำหน่ายหรือการตรวจสอบคุณภาพยา

โดยทั่วไปแล้วเป็นที่ทราบกันว่าผู้เสพยาเสพติดมักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายยาเสพติดในหลายรูปแบบ เช่น ผู้ขายยา เด็กส่งยา เด็กเดินยา นายหน้าและอื่นๆ ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วยกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งหญิงและชาย พฤติกรรมเช่นนี้มีผลเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับการเสพยาติดของเยาวชน จากการศึกษาพบว่าการตัดสินใจเสพยาเสพติดเพื่อการจำหน่ายยาเสพติดนั้นเริ่มเกิดขึ้นอย่างเด่นชัดมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่ามีเหตุผลอยู่ 2 ประการสำคัญคือ

(1) ความต้องการควบคุมคุณภาพยา ในปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งที่เป็นผู้จำหน่ายยอมรับว่าเริ่มจากการขายหรือการส่งยาเสพติดก่อนโดยที่ไม่คิดจะเสพยาเสพติด แต่เมื่อตลาดมีความซับซ้อนและมีการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการมั่นใจว่าจะต้องได้ยาเสพติดที่มีคุณภาพดี ความต้องการของผู้เสพเริ่มหลากหลายขึ้น ทำให้เกิดภาวะกดดันจากลูกค้าเมื่อลูกค้าสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพยาเสพติดก่อนการซื้อขายทุกครั้ง แต่ผู้ขายตอบหรือให้รายละเอียดไม่ได้ หรือบางรายสั่งซื้อและระบุคุณภาพยาเสพติดตามที่ชอบเสพ ดังนั้นเด็กและเยาวชนผู้จำหน่ายจึงจำเป็นต้องตรวจสอบระดับคุณภาพสินค้าด้วยการทดลองเสพด้วยตนเอง จึงจะสามารถอธิบายรายละเอียดให้แก่ลูกค้าได้ ในที่สุดจึงเป็นผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด

(2) ความต้องการลดความเสี่ยงเรื่องยาเสพติดปลอม เยาวชนให้ข้อมูลว่าเหตุผลหลักของการจำเป็นต้องเสพยาเสพติดเพราะการมียาเสพติดปลอม ยาเสพติดคุณภาพต่ำ และยาเสพติดที่หลากหลายชนิดขึ้นในวงการค้ายาเสพติด ผู้จำหน่ายมีความจำเป็นต้องทำความรู้จักสินค้าที่ตนเองจำหน่ายอย่างดี โดยการทดลองเสพเพื่อทดสอบคุณภาพตัวยาที่จำหน่ายว่าจัดอยู่ในราคาไหน

คุณภาพระดับใด และสามารถจำหน่ายให้กลุ่มลูกค้าแบบใด จากการสัมภาษณ์พบว่าระบบการผลิตยาเสพติดเริ่มมีการผสมผสานตัวยาอื่นๆที่ทำให้ยามีทั้งคุณภาพที่ดีขึ้นและแรงแลง ทั้งนี้อยู่ที่ตัวผู้จำหน่ายว่าต้องการจำหน่ายยาเสพติดแบบใด แน่แน่นอนว่าการทดสอบยาเสพติดก่อนจำหน่ายจะสามารถทำให้ผู้จำหน่ายตรวจสอบยาเสพติดได้ว่าไม่ใช่ยาเสพติดปลอม และสามารถสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าได้ ทั้งนี้หากผู้จำหน่ายไม่ทดสอบและจำหน่ายไปโดยที่อาจจะเป็นยาปลอม หรือยาเสพติดผสมแป้ง อาจจะทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับลูกค้าและเครือข่ายได้ จนอาจจะกลายเป็นการสูญเสียความน่าเชื่อถือ และต้องเสียลูกค้าและเครือข่ายไปในที่สุด

7) เสพยาเสพติดเพื่อประชดคนใกล้ตัว

เด็กและเยาวชนหญิงมีสัดส่วนของการตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะประชดคนใกล้ตัวมากกว่าเด็กและเยาวชนชาย จากการศึกษาในส่วนนี้พบว่า เด็กและเยาวชนต้องการเรียกร้องความสนใจและการดูแลเอาใจใส่จากคนใกล้ตัวและคนรอบข้าง การตัดสินใจเสพยาเสพติดเป็นอีกหนึ่งวิธีที่เยาวชนเชื่อว่ามีผลต่อการได้รับการดูแลเอาใจใส่มากขึ้น เยาวชนหญิงยอมรับว่าบุคคลที่ต้องการประชดมากที่สุดคือคนในครอบครัว คู่รัก และพี่น้อง ตามลำดับ ยกตัวอย่างกรณี รัน (รัน นามสมมุติ เยาวชนหญิง อายุ 17 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2557) เยาวชนหญิงที่ตัดสินใจเสพยาเสพติดตั้งแต่อายุ 15 ปีเพราะประชดแม่ รันเล่าว่า “...หนูตัดสินใจหนีออกจากบ้าน เพราะแม่ไม่เคยใส่ใจอะไรหนูเลย เค้าทำมาหากินอย่างเดียว ถามหนูอย่างเดียว มีดั่งค์หรือเปล่า หนูต้องการให้เค้าพูดคุยกับหนูมากกว่าเรื่องเงิน หนูคิดอย่างเดียวว่าจะหาวิธีไหนให้แม่สนใจหนูมากกว่างาน หนูจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านและไปหาเพื่อน ขอยาเพื่อนเสพเพื่อประชดแม่ อยากให้แม่รู้ว่าเรามีปัญหาชีวิตมากกว่าเงินไม่พอใช้ หนูต้องการการเอาใจใส่จากแม่มากกว่าที่แม่จะมาถามหนูแค่เรื่องเงิน...”

ดา (ดา นามสมมุติ เยาวชนหญิง อายุ 16 ปี ถูกจับกุมใน จ.สระแก้ว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2557) เยาวชนหญิง อายุ 16 ปี “...หนูตัดสินใจเสพยาเสพติดเมื่ออายุ 15 ปี ดายอมรับว่าต้องการเสพยาเสพติดเพราะประชดแฟน แฟนดาขายยาไอซ์ ดารู้จักและเรียนรู้วิธีการจำหน่ายและเสพยาไอซ์จากแฟนโดยที่ดาไม่เคยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับตัวเอง จนกระทั่งแฟนดาเริ่มนอกใจและไม่กลับบ้านเป็นระยะเวลา 5 - 6 วัน ทำให้ดาเครียดและไม่สบายใจ แฟนไม่เคยเอาใจเหมือนแรกๆที่คบกัน ดาตัดสินใจเสพไอซ์เพราะรู้ว่าแฟนห้ามและเป็นเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้กับแฟน ดาต้องการประชดแฟนและเรียกร้องให้แฟนกลับบ้าน ตั้งแต่ที่ตัดสินใจเสพไอซ์ก็ไม่เคยเลิกได้อีกเลย ต่อมาดาเลือกก็เลิกกับแฟนมากกว่าที่จะคิดเลิกเสพไอซ์...”

โดยสรุปแล้วพบว่าเงื่อนไขต่างๆที่ทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดมีทั้งที่มาจากตนเอง ครอบครัว เพื่อน ชุมชน ที่ทำงาน และค่านิยมในสังคม นอกจากนี้ผลการศึกษาในประเด็นปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเงื่อนไขที่ชักจูงเด็กและเยาวชนให้เข้าสู่ วงจรยาเสพติดตั้งแต่เด็กและเยาวชนยังไม่เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติดจนกระทั่งเด็กและเยาวชน มีโอกาสได้เข้าไปเรียนรู้และรับรู้ความเชื่อ ทศนคติ และแนวคิดของคนในวงจรยาเสพติดจนมีผล กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดในที่สุด ซึ่งจากปัจจัยที่มีผลทำให้เด็กและเยาวชน ตัดสินใจเสพยาเสพติดนั้นมีความสัมพันธ์กับการเข้าสู่วงจรยาเสพติดดังนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด

	ก่อนเข้าสู่วงจรยาเสพติด	ใช้ชีวิตอยู่ใน วงจรยาเสพติด
ปัจจัยตัวเด็กและเยาวชน	สังคมวัยรุ่นเชื่อว่าการเสพยาเสพติดเป็นกิจกรรมเพื่อเข้าสังคม	1) เด็กและเยาวชนเชื่อว่าการเสพยาเสพติดเป็นตัวช่วยให้ลดความเครียดและเกิดความสุขสนาน 2) การใช้ยาเสพติดเป็นตัวช่วยให้มีความกล้ามากขึ้น 3) ยาเสพติดสามารถทำให้รูปร่างหน้าตา และผิวพรรณดูดีได้
ปัจจัยบุคคลและสภาพแวดล้อม	1) คนในครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติด การเสพยาเสพติดเป็นเงื่อนไขของการเข้ากลุ่ม 3) การเสพยาเสพติดเป็นแฟชั่นนิยมในกลุ่มวัยรุ่น 4) เงื่อนไขของการทำงาน	คนในครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติด การเสพยาเสพติดเป็นเรื่องธรรมดาที่สังคมวัยรุ่นยอมรับกันได้ 3) เสพยาเสพติดเพื่อการจำหน่ายหรือการตรวจสอบคุณภาพยา

จากตารางสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยของครอบครัวที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนตั้งแต่ก่อนเข้าไปเรียนรู้จนกระทั่งเด็กและเยาวชนเข้าสู่

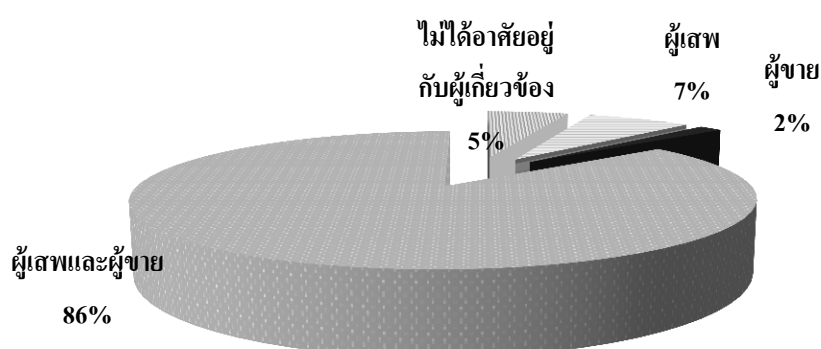
วงจรรยาเสพติด เพราะฉะนั้นอาจสรุปได้ว่าปัจจัยเรื่องครอบครัวเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการการ ผลักดันเด็กและเยาวชนเข้าสู่วงจรรยาเสพติดและเป็นเงื่อนไขสำคัญของการตัดสินใจ

5.2 กระบวนการเรียนรู้ เลียนแบบ และการติตราที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็ก และเยาวชน

5.2.1 การเรียนรู้และการเลียนจากบุคคลและสังคมแวดล้อม

จากการศึกษาข้อมูลสนามกล่าวได้ว่าจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ส่วนมากมาจากการเรียนรู้เรื่องยาเสพติดจากบุคคลและสังคมใกล้ชิด ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เริ่มที่การ อยู่ใกล้ พบเห็น เริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จนกระทั่งสามารถปฏิบัติได้เหมือนหรือคล้ายพฤติกรรม ต้นแบบ กรณีของการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างก็เช่นเดียวกันเริ่มจากการคลุกคลีและใช้ ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งเป็นโอกาสของการเรียนรู้สูงขึ้นตามระดับความ ใกล้ชิด

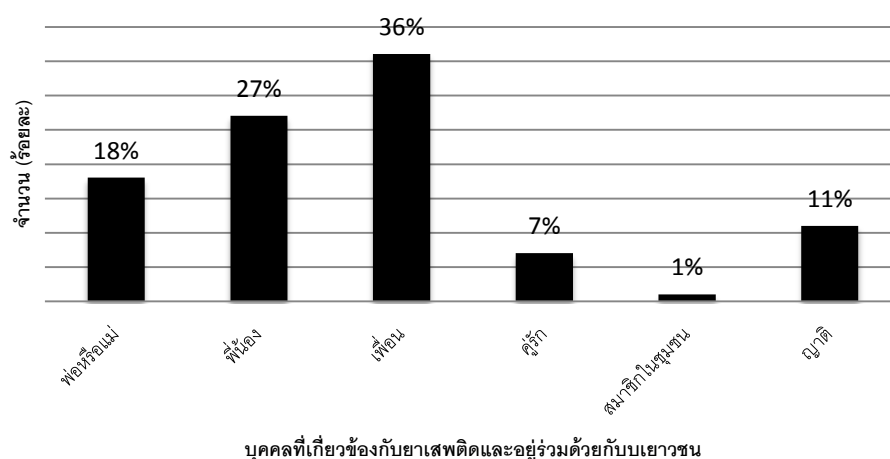
แผนภาพที่ 6 ลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่เด็กและเยาวชนอยู่ร่วมด้วย (N=128)

จากข้อมูลพบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลที่เป็นทั้งผู้เสพและผู้ขายโดย คิดเป็นร้อยละ 86 เด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 7 อาศัยอยู่กับบุคคลที่เป็นผู้เสพยาเสพติด และอีกร้อยละ 2 ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้จำหน่ายยาเสพติด ทั้งนี้เด็กและเยาวชนจำนวนร้อยละ 5 ไม่ได้อาศัยอยู่กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่อย่างไรก็ตามจากสถิติที่สะท้อนให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ กับผู้ที่มีประสบการณ์และเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งที่เป็นผู้เสพและผู้ขาย นั่นคือ โอกาสในการเข้าถึง และเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับยาเสพติดมีมากขึ้น ประตุของการเข้าสู่วงจรรยาเสพติดก็เปิดกว้างขึ้นด้วย แน่นอนว่ายิ่งบุคคลที่เด็กและเยาวชนใกล้ชิดเป็นบุคคลที่เยาวชนให้ความเชื่อถือและศรัทธาด้วยแล้ว

เด็กและเยาวชนจะมีทัศนคติต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้นเป็นไปในทางบวกแรงจูงใจของการเลียนแบบพฤติกรรมย่อมสูงขึ้น ข้อมูลจากสถิติเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าปัจจัยเรื่องการอาศัยอยู่ร่วมกับผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะมีอิทธิพลอย่างยิ่งกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเสพและการค้าของเด็กและเยาวชน

แผนภาพที่ 7 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดซึ่งเด็กและเยาวชนอยู่ร่วมด้วย (N=121)

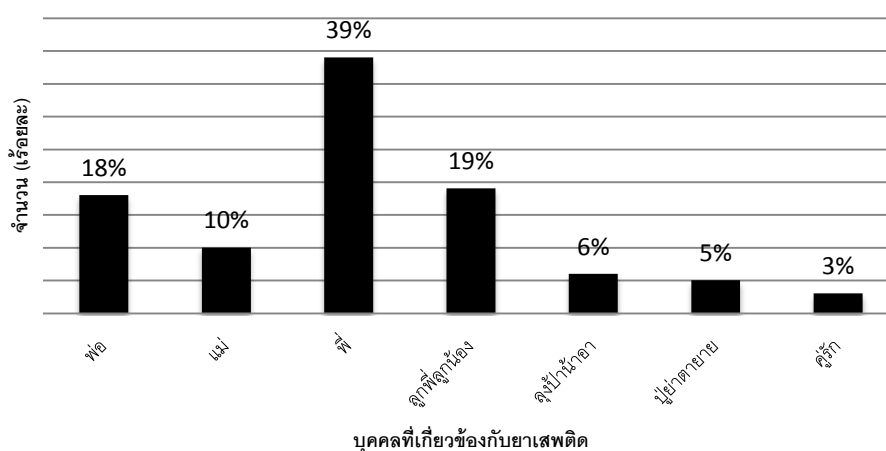

จากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนเด็กร้อยละ 95 อาศัยอยู่ร่วมและใกล้ชิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเด็กและเยาวชนอยู่ร่วมกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36 เด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 27 อาศัยอยู่กับพี่หรือน้องซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เด็กและเยาวชนร้อยละ 18 อาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 19 อาศัยอยู่ร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยเป็นบุคคลนอกครอบครัว ได้แก่ ลุงร้อยละ 7 สมาชิกในชุมชนหรือเพื่อนบ้านร้อยละ 1 และญาติอีกร้อยละ 11 ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งสิ้น ประเด็นที่น่าสนใจของสถิตินี้คือ แม้ว่าเด็กส่วนใหญ่จะยอมรับว่าตนเองใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่าบุคคลอื่นๆ แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่และพี่น้องซึ่งเป็นคนในครอบครัวมีถึงร้อยละ 45 พ่อแม่และพี่น้องของเยาวชนเป็นคนในครอบครัวย่อมมีความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนเชื่อว่าการกระทำหรือพฤติกรรมของพ่อแม่หรือพี่น้องเป็นสิ่งที่ทำได้หรือเป็นสิ่งที่ดี การปลูกฝังและการถ่ายทอดผ่านผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นช่องทางโดยตรงที่เด็กและเยาวชนจะรับเอาพฤติกรรมเช่นนั้นมาปฏิบัติตาม จะเห็นได้ว่าคนในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการเลียนแบบของเด็กและเยาวชน

จากจำนวนเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีเด็กและเยาวชนที่มีสมาชิกในครอบครัวที่กำลังมีคดีเกี่ยวกับยาเสพติดคิดเป็นร้อยละ 34 ส่วนหนึ่งในจำนวนนั้นมีเด็กและเยาวชนร้อยละ 23 ที่มีคนในครอบครัว 1 คนที่กำลังมีคดีความที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด อีกร้อยละ 10 มีคนในครอบครัวกำลังมีคดีเกี่ยวกับยาเสพติด 2 คนและอีกร้อยละ 1 ที่มีคนในครอบครัว 3 คนที่กำลังมีคดีความเกี่ยวกับยาเสพติด นั่นหมายความว่าเด็กและเยาวชนมีโอกาสได้เรียนรู้และเข้าใจถึงผลกระทบของการเข้าสู่วงจรยา

เสพติดนั้นมิผลอย่างไร แต่ในทางกลับกันจากการสัมภาษณ์พบว่า เด็กและเยาวชนหลายรายยอมรับได้ว่าพ่อหรือแม่หรือคนในครอบครัวที่กำลังมีคดีหรือเข้าไปอยู่ในเรือนจำเป็นเรื่องที่ยอมรับได้และนับว่าเป็นโอกาสที่ดีหากจะขยายเครือข่ายวงจรรยาเสพติด ทำให้เยาวชนมีคนในวงการยาเสพติดรู้จักมากขึ้น มีผู้สนับสนุนการทำงานในวงการยาเสพติดมากขึ้น ทั้งนี้หมายถึงความปลอดภัยในการซื้อขายยาเสพติดอีกด้วย เพราะการรู้จักหรือมีเครือข่ายในเรือนจำย่อมทำให้ระบบการทำงานเข้มแข็งและปลอดภัยจากสายตาเจ้าหน้าที่มากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างจากการสัมภาษณ์บอล (บอล นามสมมติ เยาวชนชาย อายุ 19 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2557) เยาวชนชายที่ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะเชื่อว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าสังคมและต้องการเป็นที่รู้จักของกลุ่มเพื่อนที่ระดับสังคมรุ่นพี่ บอลเล่าว่ามีพี่ชายกำลังมีคดีความและอยู่ที่เรือนจำในข้อหาค้ายาเสพติด บอลพอใจกับการที่พี่ชายเข้าไปอยู่ในเรือนจำ เพราะทำให้บอลมีโอกาสได้รับงานที่ใหญ่ขึ้น ได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ และสามารถทำเงินได้มากกว่าตอนที่พี่ชายยังเป็นแค่คนเสพยา พี่ชายเป็นเหมือนสะพานเชื่อมต่อให้บอลได้รู้จักผู้ค้ารายหลักของจังหวัด แม้ว่าชีวิตความเป็นอยู่ของบอลจะมีสังคมที่เสี่ยงมากขึ้นก็ตามแต่บอลก็ได้เป็นที่รู้จักในสังคมรุ่นพี่ว่าเป็นเด็กที่มีอิทธิพลคนหนึ่งในกลุ่ม

แผนภาพที่ 8 บุคคลในครอบครัวและญาติของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (N=88)

จากแผนภาพสะท้อนให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวและเครือญาติที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด บุคคลในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดมีความเกี่ยวข้องกับเยาวชนเป็นพี่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 39 ลูกพี่ลูกน้องร้อยละ 19 พ่อร้อยละ 18 แม่ร้อยละ 10 และญาติอีกร้อยละ 11 ในภาพรวมสะท้อนให้เห็นว่าคนใกล้ชิดตัวของเยาวชนล้วนมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งสิ้น คนในครอบครัวเป็นตัวแปรสำคัญให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่วงการยาเสพติดทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะคนในครอบครัวที่เยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนนั้นไม่ใช่มาจากปัญหาสภาพครอบครัวไม่สมบูรณ์เป็นปัจจัยหลัก แต่เกิดขึ้นจากความบกพร่องหรือขาดคุณภาพของสมาชิกในครอบครัว ทั้งพ่อ แม่ พี่ น้องและญาติที่อาศัย

อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามากกว่า 2 ใน 3 ของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และยิ่งไปกว่านั้นบุคคลที่มีสถิติสูงสุดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดคือ พี่โดยบทบาทของคนเป็นพี่มักจะเป็นแบบอย่างให้น้อง ผู้เป็นน้องจะเรียนรู้การดำเนินชีวิตในช่วงที่อยู่กับพี่จากพฤติกรรมของพี่ โอกาสในการเรียนรู้และการเลียนแบบพฤติกรรมของพี่ย่อมมีสูง จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของครอบครัวมีผลทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้อย่างชัดเจน

5.2.2 ผลของการเรียนรู้ผ่านการอาศัยอยู่กับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

จากการศึกษาประเด็นของการอยู่ร่วมกันและใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเยาวชนพบว่า กระบวนการก่อนการตัดสินใจเสพหรือจำหน่ายยาเสพติดเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับการอยู่อาศัยร่วมกับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เด็กและเยาวชนได้รับประสบการณ์จากการเข้าไปพัวพันกับงานยาเสพติดที่แตกต่างกัน บางรายเรียนรู้และอยู่ในวงการนี้มานานตั้งแต่ยังเยาว์วัย บางรายเริ่มเข้ามาสัมผัสและรู้จักกับยาเสพติดในช่วงวัยเข้าเรียนชั้นมัธยมตอนต้น บางรายเพิ่งเริ่มต้นรู้จักได้ไม่นานมากก็ถูกจับกุม การเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรืออยู่ร่วมกับคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนแต่ละรายจึงแตกต่างกัน โดยที่ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

1) เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเลียนแบบการเสพยาเสพติด

เด็กและเยาวชนยอมรับว่าสิ่งแรกที่ได้รับคือการเรียนรู้วิธีการเสพยาเสพติดชนิดต่างๆ จากบุคคลที่เยาวชนอาศัยอยู่ด้วยถ่ายทอดวิธีการทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ เยาวชนจะเรียนรู้ผ่านกระบวนการสังเกตและพบเห็นพฤติกรรมของบุคคลนั้น ซึ่งพบเห็นอย่างต่อเนื่องทุกวัน สิ่งที่ยาวชนได้เรียนรู้คือ วิธีการเสพ เสพอย่างไรให้ยาออกฤทธิ์แรงที่สุด ช่วงเวลาในการเสพที่เหมาะสมที่สุด การผสมยาเสพติดชนิดอื่นร่วมกับยาเสพติดชนิดหลักที่เสพ อุปกรณ์ในการเสพ แหล่งซื้อขายเสพติด ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ที่ยาวชนได้รับมาล้วนเป็นวิธีการที่สร้างความสนุกสนานให้เกิดขึ้นในการเสพยาเสพติด ปุณณ์ (ปุณณ์ นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 18 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2557) เยาวชนผู้เสพติดยาเสพติดมานานกว่า 5 ปี เล่าว่า ปุณณ์ได้เรียนรู้วิธีการเสพยาจากลูกพี่ลูกน้องแต่อาศัยอยู่บ้านหลังเดียวกัน ปุณณ์ตัดสินใจเสพยาบ้าตั้งแต่อายุ 12 ปี พี่ชายเป็นคนสอนวิธีการเสพยา ปุณณ์เสพต่อเนื่องมาตลอดและคิดว่าคงเลิกไม่ได้ ปุณณ์และเพื่อนรุ่นพี่พยายามหาวิธีการต่างๆ ที่สามารถทำให้เสพยาได้สนุกมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้เครื่องต้มที่มีรสหอมหวานผสม ใช้อุปกรณ์ที่แตกต่างไปจากเดิม ปุณณ์เล่าว่าบ่อยครั้งที่สังคมนักเสพจะต้องคุยโม้อวดถึงวิธีการเสพยาที่แต่ละคนคิดขึ้นมา ใครค้นพบและได้วิธีการที่เสพและดีหรือยาออกฤทธิ์ดีและเร็วก็นับว่าเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่ง เยาวชนหลายรายยอมรับว่าวิธีการเสพยาเสพติดที่ใช้สารอย่างอื่นมาผสมให้เกิดความสนุกและความสุขที่ต่างก็นับเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งในการเสพยาเสพติด แต่ก็ไม่จำเป็นเสมอไปว่านักเสพทุกคนจะทำอย่างที่กำลังมา หากแต่ในกลุ่มของเด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ตั้งใจเสพจริงจังจะมีทัศนคติในการมอง

การเสพยาเสพติดที่เป็นไปในด้านบวกซึ่งแน่นอนว่าจะมีผลต่ออัตราการตัดสินใจเสพยาเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

2) เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเลียนแบบการจำหน่ายยาเสพติด

การอาศัยอยู่ร่วมกับผู้ที่จำหน่ายยาเสพติดทำให้เด็กและเยาวชนเข้าใจถึงกระบวนการจำหน่ายยาเสพติดได้ดีและตัดสินใจจำหน่ายเองในเวลาที่ยาวขึ้น สิ่งที่ยาวขึ้นระบุว่าเรียนรู้ได้จากการใช้ชีวิตร่วมกับผู้จำหน่ายคือ กระบวนการเริ่มตั้งแต่การไปสั่งยาเสพติด รับ-ส่งยาเสพติด การเรียนรู้ขนาดของหีบห่อยาเสพติด การเรียกชื่อและการตั้งรหัสเรียกยาเสพติด การบรรจุและแจกจ่ายยาเสพติดให้ลูกค้า จนกระทั่งกระบวนการทางบัญชีการเงิน เยาวชนสามารถเรียนรู้การเปิดบัญชีโอนถ่ายเงินเป็นสัดส่วนทั้งด้านกำไร เงินทุนที่ต้องส่งคืนเอเยนและเงินเพื่อสำรองซื้อยาเสพติดยามฉุกเฉิน เยาวชนยอมรับว่ากระบวนการจำหน่ายยาเสพติดจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนและแผนการต้องรัดกุม เยาวชนได้รับประสบการณ์ดังกล่าวทั้งจากการสั่งสอนผ่านวาจาและการสังเกตจากบุคคลที่จำหน่าย รวมไปถึงการศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเอง

3) เด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าไปรู้จักการสร้างเครือข่ายยาเสพติด

เมื่อเยาวชนเข้าไปอยู่ร่วมกับคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็จะมีโอกาสพบปะหรือสังสรรค์กับเพื่อนหรือคนรู้จักของบุคคลนั้น การพบปะกันทำให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักผู้คนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนของเพื่อน พี่ของเพื่อน น้องของเพื่อน เป็นต้น การรู้จักคนมากขึ้นหลายตาเป็นค่านิยมที่เด็กและเยาวชนยอมรับว่ามีความสำคัญมากในกระบวนการจำหน่ายยาเสพติด สิ่งเหล่านี้มีผลต่ออาณาเขตของการเสพยาและการค้ายาเสพติดที่จะสามารถขยายตัวมากขึ้น เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้เริ่มจากการเสพยาหรือการจำหน่าย แต่เริ่มจากการเข้าไปรู้จักและพัวพันกับกลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แน่หน่อนว่าการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เพื่อนทำด้วยการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ทำให้เยาวชนเข้าสู่วงจรยาเสพติด

4) เด็กและเยาวชนมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเช่นเดียวกับบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย

เด็กและเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างต่างยอมรับว่าเข้าใจถึงโทษของยาเสพติดดี ซึ่งความรู้ที่ได้รับมาจากสื่อต่างๆ ทีวี วิทยุ โฆษณา และจากการอบรมสั่งสอนผ่านพ่อแม่ ครู อาจารย์ แต่ในขณะเดียวกันมุมมองต่อยาเสพติดของเยาวชนเริ่มเปลี่ยนไปและสวนทางกับความรู้จริงในสังคมปกติ เด็กและเยาวชนมีมุมมองที่เชื่อว่ายาเสพติดมีประโยชน์และสามารถให้ความสุขกับเยาวชนได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าเยาวชนมีความเชื่อว่ายาเสพติดเป็นตัวช่วยให้เกิดความสุข ช่วยทำให้เยาวชนเกิดอารมณ์สนุกมากกว่าปกติ เยาวชนหลายคนยังเชื่ออีกว่าการเสพยานั้นเป็นการเรื่องปกติของวัยรุ่น การเสพยาเป็นแสดงความเป็นกลุ่มเดียวกัน การเสพยาเป็นบทสอบของลูกผู้ชาย เกิดมาเป็นผู้ชายก็ต้องลองเสพยาเสพติด เด็กและเยาวชนหญิงก็มีความเชื่ออีกว่าการที่เป็นผู้หญิงเสพยาจะทำให้ดูเท่และมีเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม สามารถดึงดูดเพศตรงข้ามให้เข้ามาสนใจได้ เป็นต้น ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเยาวชนไม่ได้

ตระหนักถึงผลกระทบของการเสพติดที่จะตามมา เยาวชนไม่ได้สนใจว่าความรู้และข้อเท็จจริงของการเสพติดนั้นเป็นเช่นใด เยาวชนยอมรับว่าได้รับความรู้เหล่านี้มาจากการถ่ายทอดจากเพื่อน ประสบการณ์ของตนเอง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเล่าสู่กันฟัง โดยเยาวชนจะเริ่มทำความเข้าใจกับสิ่งที่ได้เรียนรู้มาด้วยการเริ่มสังเกต สอบถามผู้รู้และเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจเสพติดและจำหน่าย เพื่อพิสูจน์ความเป็นจริงของสิ่งที่ได้รู้มาและเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของตนเอง

5) เด็กและเยาวชนเรียนรู้และเข้าใจโทษของยาเสพติด

อย่างไรก็ตาม ยังมีกลุ่มเยาวชนที่ไม่เสพติดหรือไม่จำหน่าย เนื่องจากเหตุผลที่มีมุมมองต่อยาเสพติดที่เข้าใจว่าโทษและผลกระทบของยาเสพติดเป็นอย่างไร จากการศึกษาพบว่าเราสามารถแบ่งประเภทของพฤติกรรมเยาวชนได้ดังนี้ เสาพออย่างเดียวไม่จำหน่าย จำหน่ายอย่างเดียวไม่เสพติด และไม่เสพติด และไม่จำหน่ายแต่อาศัยอยู่ร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเยาวชนแต่ละกลุ่มจะให้เหตุผลและมุมมองต่อยาเสพติดที่ต่างกัน สำหรับกลุ่มที่เสาพออย่างเดียวไม่จำหน่าย เยาวชนระบุว่าต้องการเสพติดเท่านั้น เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ต้องการหารายได้หรือไม่ได้ต้องการมีฐานะจากการจำหน่ายยาเสพติด และยังมีมุมมองอีกว่าการจำหน่ายยาเสพติดถือเป็นการผูกมัดตนเองกับวงจรยาเสพติดมากเกินไป ผลกระทบที่ตามมาไม่มากกว่าการเลือกเสพติดเพียงอย่างเดียว ทั้งศัตรูทางการเงิน เรื่องเงินทอง และเรื่องของอิทธิพล อีกสาเหตุหนึ่งมาจากการที่เยาวชนเข้าใจถึงบทลงโทษของการจำหน่ายยาเสพติดว่ามีมากและสูงกว่าบทลงโทษการเสพติดเพียงอย่างเดียว สำหรับกลุ่มที่จำหน่ายอย่างเดียวนั้น ส่วนใหญ่มาจากสาเหตุทางการเงินและฐานะทางเศรษฐกิจ เยาวชนมีความเดือดร้อนเรื่องเงิน ในขณะที่อีกสาเหตุหนึ่งก็มาจากการเข้าใจถึงโทษของการใช้สารเสพติดเข้าสู่ร่างกาย เยาวชนเล่าว่าเห็นสภาพลูกค้าแต่ละรายที่เข้ามาซื้อยาเสพติดก็ตั้งใจว่าจะไม่เสพติดโดยเด็ดขาด เพราะเห็นเสมอว่าลักษณะของคนที่ยาเสพติดเป็นอย่างไร ในส่วนของเด็กและเยาวชนที่ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเสพติดหรือจำหน่ายยาเสพติด (ร้อยละ 5) เด็กและเยาวชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในฐานะผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเท่านั้น เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้เล่าว่า พบเห็นการเสพติดหรือจำหน่ายยาเสพติดจนเข้าใจว่าทั้งการเสพติดและการจำหน่ายไม่มีผลดี แม้ว่าคนใกล้ตัวอย่างพ่อแม่ คู่รัก และบุคคลที่มีความสัมพันธ์ด้วยจะเกี่ยวข้องก็ตาม เยาวชนยอมรับบุคคลเหล่านี้ได้แต่ไม่ขอเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย เพราะการเรียนรู้และเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นภายหลังทั้งการโดนจับกุมและผลต่อสภาพร่างกาย

5.2.3 การติตราและภาวะกดดันที่มีผลให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพติด

เด็กและเยาวชนที่ตัดสินใจเสพติดหลายรายยอมรับว่าตัดสินใจเสพติดเพราะถูกกดดันด้วยคำพูดและพฤติกรรมจากบุคคลรอบข้างที่พยายามจะชี้ว่าเด็กและเยาวชนเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ภาวะเช่นนี้มาจากการที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่หรือใช้ชีวิตอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด คนในสังคมรอบข้างจึงคิดว่าเด็กและเยาวชนก็มีพฤติกรรมเช่นเดียวกับผู้ที่

อาศัยอยู่ด้วย จากการเก็บข้อมูลในส่วนนี้พบว่า บุคคลรอบข้างเด็กและเยาวชนที่มีบทบาทในการตีตรา และสร้างภาวะกดดันให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดนั้นมีทั้งพ่อแม่ พี่น้อง เพื่อน ญาติ และสมาชิกในชุมชน โดยที่เด็กและเยาวชนรับรู้การตีตรานี้ได้จากคำพูดและพฤติกรรมที่บุคคลนั้นๆ แสดงออก ทั้งการกีดกัน การเหยียดหยาม การไม่ยอมรับ และการพูดถึงเด็กและเยาวชนในแง่ลบ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นภาวะกดดันที่ทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกแปลกแยก รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถอยู่ในสังคมได้ รู้สึกว่าสังคมไม่ยอมรับ จึงทำให้ผลของการถูกมองตนเองในแง่ลบเช่นนี้เป็นการผลักดันให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจทำตามภาวะกดดันจนกลายเป็นเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนด้านยาเสพติด

ดาว (ดาว นามสมมุติ เยาวชนหญิง อายุ 17 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2557) เป็นเด็กและเยาวชนหญิงที่ถูกพ่อแม่คาดหวังกับการเรียนสูง ดาวมีพี่สาว 2 คน ซึ่งเป็นเด็กที่เรียนเก่งทั้งสองคน พ่อแม่ก็หวังว่าดาวจะสามารถเรียนได้แบบเดียวกับพี่สาว แต่ในขณะที่ดาวยอมรับว่าดาวไม่ชอบเรียน ผลการเรียนที่ออกมาไม่เป็นที่พอใจของที่บ้าน บวกกับดาวคบแต่เพื่อนผู้ชาย พ่อแม่จึงตำหนิว่าดาวมาตลอด “...ให้เรียนไม่เรียน อยากออกไปมีผัว ... ดิถยาใช้มัย มิงไปเสพมาใช้มัย...” ดาวเล่าว่าเวลาดาวกลับบ้านดึกแม่จะรอเปิดประตูเพื่อที่จะด่าและชอบชี้ว่าดาวไปทำผิดอย่างโน้นอย่างนี้ “...หนูบอกแม่ตั้งหลายครั้งว่าไม่เคยเสพยา เคยเห็นแต่เพื่อนเสพ แต่หนูไม่เคยเข้าไปยุ่ง หนูไม่ได้เสพจริงๆนะพี่ แต่ไม่มีใครเชื่อ แม่พยายามจับหนูสาบาน หนูก็สาบาน แต่ที่บ้านก็ไม่เคยเชื่อ...” ดาวเคยอธิบายกับที่บ้านหลายครั้งว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้านมีอะไรที่น่าสนุกกว่าการไปเสพยาเสพติด แต่ก็ไม่มีใครฟังดาว “...วันนั้นหนูตัดสินใจเลยพี่ แม่กับพ่อว่าหนูมากๆหนูก็จัดให้ เสพเลย เค้่าเชื่อว่าหนูทำหนูก็จะทำ ไม่มีอะไรจะเสียแล้ว...”

หน่อง (หน่อง นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 17 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2557) เด็กและเยาวชนชายซึ่งตัดสินใจเสพยาเสพติดเมื่ออายุ 15 ปี ซึ่งก่อนหน้านี้ก็คบเพื่อนที่มีประวัติเกี่ยวกับยาเสพติดมาโดยตลอด แต่ก็ไม่เคยเสพยา จนกระทั่งหน่องถูกพ่อว่าหลายครั้งว่าเป็นเด็กติดยา กลับบ้านมีดค้ำมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อย่างการไปชิงแข่งรถและเที่ยวกลางคืน หน่องจะกลับบ้านดึกมาก พ่อก็พยายามจะจีให้หน่องยอมรับว่าเสพและขายยาพยายามกดดันด้วยการชู้ว่าจะพาตำรวจมากจับเพื่อนๆของหน่องและหน่อง หน่องยอมรับว่าไม่ยอมอธิบายอะไรมากเพราะจริงๆไม่ค่อยลงรอยกับพ่อ แต่ในเมื่อพ่อคิดว่าหน่องเป็นเด็กติดยาจริงๆหน่องก็จะเสพ หน่องยอมรับตอนแรกก็แค่จะเสพเพื่อประชดพ่อ แต่หลังจากนั้นไม่นานหน่องก็ติดจนไม่สามารถเลิกได้ มีผลทำให้หน่องต้องแยกตัวออกมาจากบ้านย้ายมาอยู่กับเพื่อนแทนเพราะไม่กล้ากลับไปสู่หน้าพ่ออีก หน่องเคยพูดกับพ่อไว้อย่างหนักแน่นว่าไม่เคยและไม่คิดที่จะเสพยา แต่ในเมื่อหน่องทำตามคำพูดตัวเองไม่ได้ก็ไม่อยากกลับไปให้อายพ่อ

บอส (บอส นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 16 ปี ถูกจับกุมใน จ.สระแก้ว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2557) เด็กและเยาวชนชายที่ตัดสินใจเสพยาเสพติดตั้งแต่อายุ 14 ปี บอสเล่าว่า “... ”

ผมอยู่ ม.2 แต่ผมมีแต่เพื่อนที่เสพยา ในกลุ่มมีเพื่อน 10 กว่าคน มีคนที่ไม่เสพยาอยู่ 3 คน ซึ่งผมก็เห็นเพื่อนที่เสพยาเสพทุกวัน เพื่อนก็ชวนผมเสพนะแต่ผมไม่เสพ มันไม่ได้รู้สึกอย่างเสพ มันเฉยๆ เห็นเพื่อนเสพก็เฉยๆไม่เห็นมีใครต่างจากคนอื่น แค่ดูผมเท่านั้นเอง แต่คนอื่นๆในโรงเรียนและครูทุกคนเค้าก็เชื่อว่าผมเสพยา ผมเคยจับผู้หญิงคนหนึ่ง เค้าบอกเลยว่าเค้าไม่ชอบผมหรอก เพราะผมมันไอ้ขี้ยา ผมเสียใจมาก แต่ผมก็พอทำได้ จนมาเจอครูคนหนึ่ง ครูเค้าไม่สอนผมหรอก แต่ครูเค้าเปิดชมรมดนตรี ผมก็ไปสมัคร ครูเค้าไม่รับเค้าบอกว่าผมติดยา เค้าไม่รับเด็กติดยา เค้าว่าจะไปทำงานดนตรีเค้าเสียหาย ผมโมโหมาก เย็นนั้นผมไปขอยาเพื่อนเสพเลย ใครๆก็ชอบมองว่าอยู่กับเพื่อนที่เสพยาต้องเสพยาด้วย แต่ผมมองว่าเพื่อนคือเพื่อน...”

ซา (ซา นามสมมุติ เด็กและเยาวชนหญิง อายุ 15 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2557) เด็กและเยาวชนหญิงที่อาศัยอยู่กับพี่ชายและพ่อซึ่งทั้งคู่มีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซามักถูกมองว่าตนเองเป็นลูกคนติดยา มีเงินมีทองใช้เพราะจำหน่ายยาเสพติด ซายอมรับว่าตนเองก็รู้ว่าพ่อและพี่ชายจำหน่ายยาเสพติด และเงินที่ใช้ไปโรงเรียนก็คือเงินจากยาเสพติด แต่ซาไม่ต้องการให้คนในชุมชนมองว่าตนเองก็ขายและเสพยาเหมือนพ่อและพี่ “...บ้านนี้ขายยาทั้งบ้าน ติดกันทั้งบ้านเลย อย่าไปคบมันนะ...” ซารับรู้ว่าครอบครัวของเพื่อนที่โรงเรียนกล่าวถึงครอบครัวตนเองเช่นนี้ ซาได้ยินมาเองก็หลายครั้ง มีคนสนิทมาเล่าให้ซาฟังบ่อยๆ ถึงครอบครัวซาในด้านลบ แต่ซาสามารถอยู่ได้เพราะซาเชื่อว่าครอบครัวซาไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน ซาเสพและขายยาหลังจากตัดสินใจออกจากโรงเรียน เพราะในเมื่อใครๆก็เข้าใจว่าซาทำแบบนั้นไปแล้ว “...หนูคิดว่าไม่มีอะไรจะเสียแล้ว ที่แม่หนูหนีไปก็เพราะฟังข่าวบ้านมันต่ำเยอะ แม่แค้นชาวบ้านไงแต่หนูไม่แค้น มันว่าหนูขายหนูก็จะขายแบบที่มันว่า คนที่ว่าหนูมันก็ไม่รู้หรอกว่าลูกมันก็มาซื้อจากหนูนี่แหละ...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ในประเด็นการตีตราดังกล่าว พบว่าบุคคลในครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งบุคคลที่ทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาได้โดยการสร้างความกดดันหรือการตีตรา เจตนาจริงๆของคนในครอบครัวคือการแสดงความเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมลูก เพียงแต่ไม่ได้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม การพยายามจับผิดหรือการพยายามประทับตราว่าเด็กเป็นแบบนี้ใช่หรือไม่เพื่อเป็นการตอกย้ำว่าเด็กกระทำผิด ซึ่งผลที่ออกมาแทนที่จะทำให้เด็กและเยาวชนตระหนักว่าต้องปฏิบัติตัวดีกลับกลายเป็นเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เพื่อนและคนอื่นๆในชุมชนก็เป็นอีกหนึ่งแรงกดดันที่พยายามจะบอกว่าเด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวแบบใดก็ต้องเป็นแบบนั้น การตีตราจากคนรอบข้างมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะในด้านลบ แม้ว่าเพื่อนและคนในชุมชนจะเป็นคนนอกแต่ก็มีอิทธิพลในเชิงของการยอมรับ ในเมื่อเด็กและเยาวชนเห็นว่าสังคมตีตราที่จะให้เด็กเป็นแบบไหนเด็กและเยาวชนก็จะปรับตัวเป็นแบบนั้น

เด็กและเยาวชนรับรู้การตีตราจากคำพูด การแสดงอาการโต้ตอบ และการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง จากการสัมภาษณ์พบว่า คำพูดในเชิงบังคับให้เด็กและเยาวชนยอมรับว่าตนเองกระทำผิดจริง

เป็นภาวะกดดันอย่างหนึ่งที่ผลักดันให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติด เช่น การพูดว่า “ไปเสพยามาใช้มัย” “คบแต่เพื่อนติดยาใช้มัย” “มีงายยาใช้มัย” “ไอ้ขี้ยา” “ขี้ยาทั้งบ้าน” “พ่อมันติดยาอย่าไปยุ่งกับมัน” “เหมือนกันทั้งแกงค์ ขายยาทั้งแก๊ง” คำพูดเช่นนี้ทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าการกระทำผิดต่างๆที่ยังไม่เคยทำผิด เด็กและเยาวชนจะรู้สึกว่าการทำผิดของตัวเองนั้นไม่มีความน่าเชื่อถือ อีกประเด็นหนึ่งจากการศึกษาข้อมูลในส่วนนี้พบว่า การติตราและการสร้างความกดดันด้วยการโต้ตอบแบบไม่ยอมรับส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นจากคนรอบข้างที่ไม่ใช่คนในครอบครัว ตัวอย่างเช่นการกีดกันจากกลุ่มโดยคนในชุมชน การแสดงอาการไม่ยอมรับเข้ากลุ่มจากเพื่อน สาเหตุของการติตราในลักษณะนี้เป็นเพราะเด็กและเยาวชนอยู่ร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจึงถูกมองว่ามีส่วนรู้เห็นและเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเช่นเดียวกัน

โดยสรุปแล้วพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดกับประเด็นของการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการติตราของสังคมมีอิทธิพลต่อกัน โดยที่ปัจจัยที่เด็กและเยาวชนนำมาเป็นเงื่อนไขในการตัดสินใจเสพยาเสพติดเป็นสิ่งมาจากการเรียนรู้นำไปสู่พฤติกรรมและการเลียนแบบ ซึ่งเมื่อศึกษาแล้วพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการติตราจากสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติด มีดังนี้

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการตีตราจากสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจ
เสพยาเสพติด

	การเรียนรู้	การเลียนแบบ	การตีตรา
ตัวเด็กและเยาวชน	1) สังคมวัยรุ่นเชื่อว่าการเสพยาเสพติดเป็นกิจกรรมเพื่อเข้าสังคม 2) การใช้ยาเสพติดเป็นตัวช่วยให้มีความกล้ามากขึ้น	1) สังคมวัยรุ่นเชื่อว่าการเสพยาเสพติดเป็นกิจกรรมเพื่อเข้าสังคม 2) เด็กและเยาวชนเชื่อว่าการเสพยาเสพติดเป็นตัวช่วยให้ลดความเครียดและเกิดความสุขสนาน 3) ยาเสพติดสามารถทำให้อารมณ์ดี หน้าตา และผิวพรรณดูดีได้	
	การเรียนรู้	การเลียนแบบ	การตีตรา
บุคคลและสภาพแวดล้อม	1) คนในครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติด 2) เงื่อนไขของการทำงาน 3) เสพยาเสพติดเพื่อการจำหน่ายหรือการตรวจสอบคุณภาพยา	1) การเสพยาเสพติดเป็นเงื่อนไขของการเข้ากลุ่ม 2) คนในครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติด 3) การเสพยาเสพติดเป็นเรื่องธรรมดาที่สังคมวัยรุ่นยอมรับกันได้ 4) การเสพยาเสพติดเป็นแฟชั่นนิยมในกลุ่มวัยรุ่น	1) เสพยาเสพติดเพื่อประชดคนใกล้ตัว

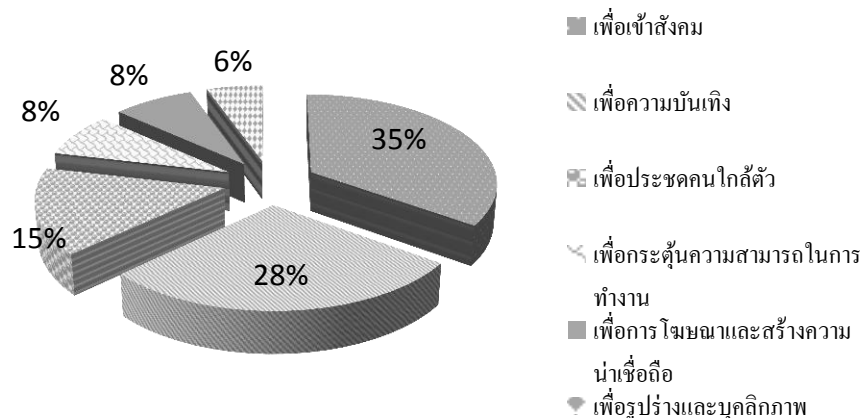
จากตารางพบว่า ปัจจัยเรื่องความเชื่อในเชิงบวกของฤทธิ์ยาเสพติดและปัจจัยเรื่องพฤติกรรมของคนในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีผลต่อการเรียนรู้และเลียนแบบต่อเด็กและเยาวชนอย่างมาก

5.3 กระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชน

5.3.1 วัตถุประสงค์ของการตัดสินใจเสพยาเสพติด

เด็กและเยาวชนแต่ละคนตัดสินใจเสพยาเสพติดเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน จากการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนชายและหญิง พบว่ามักจะกล่าวอ้างอิงถึงเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ “ผมเสฟเพราะเพื่อน ผมอยากมีสังคม...” “...หนูเสฟเพราะอยากเข้ากับเพื่อนได้...” เป็นต้น เด็กและเยาวชนอ้างว่าการเสพยาเสพติดเป็นวิธีการเข้าสังคมวิธีหนึ่งที่พวกเขาอมรับกันในสังคมวัยรุ่น นอกจากการเสพยาเสพติดเพื่อเข้าสังคมจะเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์หลักที่เด็กและเยาวชนยึดถือแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์อื่นๆที่กระตุ้นการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนอีก ซึ่งมีดังนี้

แผนภาพที่ 9 วัตถุประสงค์ของการตัดสินใจเสพยาเสพติด (N=121)

จากข้อมูลพบว่า การตัดสินใจเสพยาเสพติดนั้นมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน คือ เด็กและเยาวชนร้อยละ 35 ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพื่อเข้าสังคม ซึ่งมีทั้งเสฟเพื่อต้องการการยอมรับจากเพื่อน เสฟเพราะต้องการชื่อเสียงในสังคมออนไลน์และสังคมออฟไลน์ เสฟเพราะเป็นกิจกรรมประจำกลุ่มหรือเสฟเพราะแสดงความเป็นตัวตน เด็กและเยาวชนร้อยละ 28 ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะความบันเทิง เช่น เสฟเพราะเชื่อว่ายาเสพติดจะช่วยให้รู้สึกสนุกมากขึ้น เสฟเพราะเข้าใจว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ทำให้ความเครียดหายไป และเสฟเพราะต้องการความกล้า กล้าที่จะตัดสินใจทำกิจกรรมใดๆ เช่น การไปป्लीนหรือลักขโมย การไปมีเรื่องทะเลาะวิวาท เด็กและเยาวชนจำนวนร้อยละ 15 ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะประชดคนใกล้ตัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนหญิงที่มีสถิติตัดสินใจเสฟเพราะต้องการประชด

แฟน พ่อแม่ เพื่อน หรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพราะต้องการเรียกร้องความสนใจ ต้องการให้คนรอบข้างสนใจ และเอาใจใส่ตนเอง เด็กและเยาวชนชายยอมรับว่าเสพเพราะประชดในครอบครัวมากกว่าการประชดแฟน จากการสัมภาษณ์พบว่า เสพเพราะประชดแม่หรือผู้ปกครองที่พูดจากัดตันหรือกระตุ้นด้วยวาจา ปรีกปร่าว่าเยาวชนติดหรือใช้ยาเสพติดโดยที่เยาวชนยังไม่ได้เสพ เด็กและเยาวชนร้อยละ 8 ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะต้องการกระตุ้นการทำงานและเสพเพื่อการโฆษณาเสพติดชนิดที่จำหน่าย ในกรณีของการเสพเพื่อกระตุ้นการทำงานพบในเยาวชนทั้งชายและหญิง เด็กและเยาวชนชายที่ทำงานกลางคืนหรือทำงานหนักมากมักจะเข้าใจว่าการใช้ยาเสพติดสามารถช่วยกระตุ้นการทำงานได้และสามารถทำงานได้ดี ในส่วนของเด็กและเยาวชนหญิงมักจะเป็นเด็กหญิงที่ทำงานกลางคืน เช่น สาวบาร์ เบียร์ สาวนักร้อง โคโยตี้ และสาวขายบริการทางเพศ เพราะเชื่อว่าการเสพยาจะสามารถช่วยให้ไม่่วงและทำงานได้เต็มที่ ช่วยให้กล้าที่จะแสดงออกต่อลูกค้าได้มากขึ้น รวมไปถึงสาวขายบริการที่เชื่อว่าการเสพยาจะสามารถช่วยเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ได้ด้วย เด็กและเยาวชนที่เสพเพื่อการโฆษณาพบมากในเด็กและเยาวชนชาย เยาวชนอธิบายว่าจำเป็นต้องตอบคำถามลูกค้าว่ายาที่นำมาจำหน่ายเป็นยาเสพติดชนิดที่ลูกค้าต้องการหรือไม่ มีความเข้มข้นของฤทธิ์ยาขนาดไหน อีกทั้ง การทดลองเสพเองเป็นการพิสูจน์ว่ายาที่รับมาในแต่ละแหล่งนั้น แหล่งไหนดี ถูก หรือแพงอย่างไร ทั้งนี้เพื่อการเก็งกำไรและสร้างจุดขายให้กับยาเสพติดที่ตนเองขายด้วย เด็กและเยาวชนร้อยละ 6 ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะต้องการมีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งเป็นทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย จากการศึกษาข้อมูลพบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ต้องการมีรูปร่างที่ผอมบางและขาว เยาวชนเชื่อว่ายาเสพติดช่วยได้ ทั้งเห็นผลรวดเร็วและราคาถูกกว่ายาลดน้ำหนักและยาเสริมความงามตามท้องตลาด ทั้งนี้เด็กและเยาวชนที่มักใช้ยาเสพติดเป็นตัวช่วยเรื่องบุคลิกภาพนั้นมักเป็นเด็กและเยาวชนที่ประกอบอาชีพที่ต้องใช้ร่างกายดึงดูดลูกค้า เช่น โคโยตี้ สาวขายบริการทางเพศ และสาวนักร้อง เป็นต้น

เด็กและเยาวชนแต่ละรายมีเจตนาในการเสพที่หลากหลาย ซึ่งล้วนแต่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นสังคม ซึ่งโดยธรรมชาติของวัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับจากสังคมย่อมพยายามปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับสังคม ตัวอย่างเช่นประเด็นของการเสพยาเพื่อเข้าสังคม เพื่อพัฒนาบุคลิก เพื่อความบันเทิง เพื่อประชดคนใกล้ชิด ล้วนเป็นประเด็นที่มีนัยของความต้องการการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการเสพสามารถบ่งชี้ให้เห็นความเชื่อของเด็กและเยาวชนที่มีต่อยาเสพติด เงื่อนไขทัศนคติและมุมมองที่เด็กและเยาวชนมีต่อการเสพยาเสพติดเป็นเสมือนแรงดึงดูดระหว่างเด็กและเยาวชนกับยาเสพติด แนวคิดและความเชื่อในเชิงบวกที่มีต่อยาเสพติดล้วนสร้างแรงผลักดันให้เด็กและเยาวชนอยากลองเสพและอยากเข้าไปสัมผัสประสบการณ์ต่างๆในวงจรรยาเสพติด

5.3.2 องค์ประกอบของการตัดสินใจเสพยาเสพติดบนพื้นฐานความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชน

1) ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

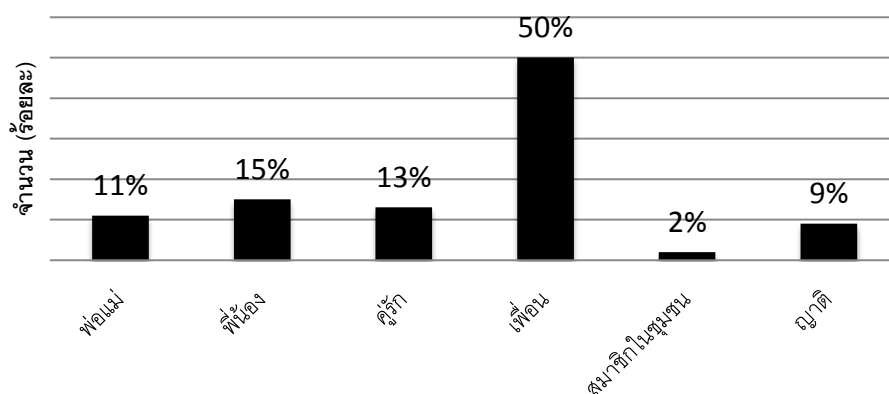
จากสถิติบุคคลในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญว่าบุคคลที่เยาวชนใกล้ชิดด้วยอย่างเช่น พ่อ แม่และพี่น้อง มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับยาเสพติดสูง นั่นหมายถึง การเรียนรู้ ความใกล้ชิดและโอกาสในการเข้าถึงยาเสพติดของเด็กและเยาวชนมีสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคนในครอบครัวที่อาศัยอยู่ด้วยกันตลอดเวลา ความต่อเนื่องในการถ่ายทอดพฤติกรรมต่างๆย่อมมีผลทำให้เยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้ไปในทิศทางเดียวกับบุคคลนั้นๆ จากการเก็บข้อมูลเชิงลึกในประเด็นนี้ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเข้าถึงยาเสพติดได้ จนกระทั่งตัดสินใจเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติด

การตัดสินใจเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติดจะรวดเร็วมากขึ้นในกรณีที่เยาวชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีความสัมพันธ์ที่ดีและความศรัทธาต่อกัน แม้ว่าพ่อแม่หรือพี่น้องก็ตามจะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่หากไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน หรือไม่มีความรู้สึกศรัทธาที่ดีต่อกัน ความใกล้ชิดสนิทใจก็เกิดขึ้นได้น้อย เยาวชนที่มีความสนิทสนมและศรัทธาในตัวบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากเท่าใดก็ยิ่งจะปรับพฤติกรรมของตนเองให้เหมือนกับบุคคลนั้นรวดเร็วมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เพราะความเชื่อใจ ความรักและความศรัทธาทำให้ความเชื่อว่าการกระทำที่บุคคลนั้นกระทำเป็นสิ่งดีและสามารถปฏิบัติได้ เยาวชนระบุว่าการทำตัวตามคนที่เยาวชนศรัทธาก็เหมือนกับการบุคคลต้นแบบ ความสำเร็จก็คือการปฏิบัติได้ตามแบบบุคคลนั้น และการตัดสินใจเสพยาและขายยาเสพติดก็เช่นกันเป็นเหมือนบทพิสูจน์ว่าเยาวชนสามารถทำได้

2) บทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอาศัยอยู่ร่วมกับเด็กและ

เยาวชน

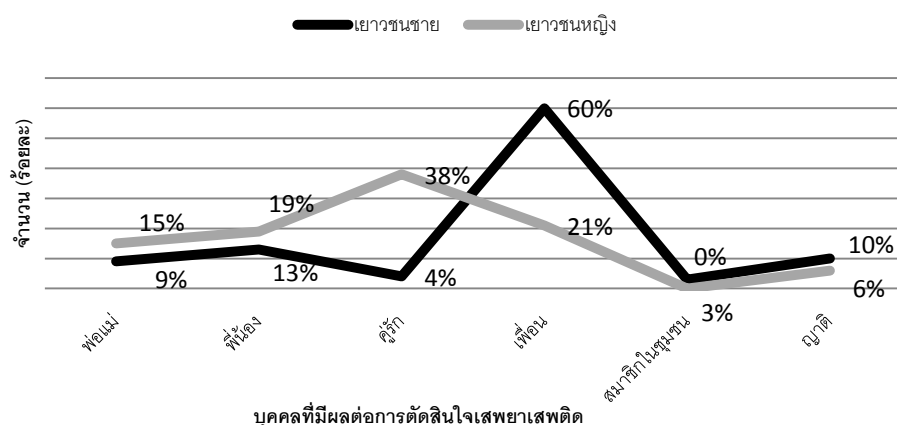
แผนภาพที่ 10 บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (N=121)

บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดมากที่สุดคือ เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 50 ของเด็กและเยาวชนที่ตัดสินใจเสพยาเสพติด เด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 15 ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะพี่น้องของตนเอง เด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 13 ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะคู่อริ และเด็กและเยาวชนร้อยละ 11 และร้อยละ 9 ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะพ่อแม่และญาติตามลำดับ จากสถิติดังกล่าวพบว่าเพื่อนเป็นบุคคลที่ทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดมากที่สุด แต่ทั้งนี้บุคคลที่เป็นคนในครอบครัวก็มีสถิติที่สูงเช่นกัน ทั้งพ่อแม่และพี่น้องคิดเป็นร้อยละ 26 ที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ญาติและคู่อริก็เช่นกัน เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับเยาวชนใช้ชีวิตและมีกิจกรรมร่วมกันเสมอ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า เด็กและเยาวชนชายและเด็กและเยาวชนหญิงจะมีเงื่อนไขบุคคลในการตัดสินใจเสพยาเสพติดที่แตกต่างกัน ดังนี้

แผนภาพที่ 11 บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนชายและหญิงกลุ่มตัวอย่าง (เด็กและเยาวชนชาย N=89, เด็กและเยาวชนหญิง N= 32)

จากข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนชายและหญิง พบว่า เด็กและเยาวชนที่ตัดสินใจเสพยาเพราะเพื่อนนั้นเป็นเด็กและเยาวชนชายมากกว่าเด็กและเยาวชนหญิงซึ่งคิดเป็นร้อยละ 60 ต่อ และร้อยละ 21 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กและเยาวชนชายจะให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าเด็กและเยาวชนหญิง เยาวชนชายมีความต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อนมากกว่าเด็กและเยาวชนหญิง ทั้งนี้เด็กและเยาวชนหญิงจะให้ความสำคัญกับคู่อริมากกว่า การปรับตัวเข้าหาคู่อริย่อมเกิดขึ้น พฤติกรรมที่โน้มเอียงตามคู่อริมีสูงในกลุ่มเด็กและเยาวชนหญิง สังเกตได้จากสถิติที่มีอัตราของการตัดสินใจเพราะคู่อริระหว่างเด็กและเยาวชนชายและหญิงเท่ากับร้อยละ 4 ต่อ ร้อยละ 38 อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนจะปรับตัวและมีพฤติกรรมตามแบบคนที่ตนเองใกล้ชิดและมีทัศนคติที่ดีด้วย บุคคลส่วนใหญ่ที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดส่วนมากจะเป็นคนในครอบครัว

แม้ว่าการตัดสินใจเสพยาเสพติดจะมาจากการตัดสินใจของเด็กและเยาวชนเอง แต่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะอ้างเสมอว่าตัดสินใจเสพยาเพราะต้องการลองและอยากรู้ว่าเมื่อเสพยาเสพติดจะเป็นอย่างไร เพื่อนชวนให้ลอง รุ่นพี่ชวนให้ลอง แต่เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่เสพยาเสพติดโดยแท้จริงนั้นพบว่าความอยากรู้อยากลองเป็นเพียงเหตุประกอบ แต่ประเด็นหลักของการตัดสินใจเสพยาจริง ๆ นั้นเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชวนและตัวเด็กและเยาวชน จากการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยของการตัดสินใจเสพยาที่มาจากความอยากรู้อยากลองจริง ๆ นั้น เด็กและเยาวชนสามารถเลิกได้และเป็นการตัดสินใจของการลองเสพยาเท่านั้น ไม่มีการเสพยาต่อเนื่อง แต่ในขณะที่เด็กและเยาวชนตัดสินใจลองเสพยาเพราะปัจจัยบุคคลนั้น มีความต่อเนื่องในการเสพยาจนกระทั่งเป็นการติดยาเสพติดในที่สุด ปัจจัยบุคคลเป็นตัวผลักดันที่สำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดได้ในเวลาอันรวดเร็วและเสพยาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนยังไม่สามารถตัดสินใจเลิกเสพยาเสพติดได้อีกด้วย

อัน (อัน นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 16 ปี ถูกจับกุมใน จ.จันทบุรี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2557) ตัดสินใจเสพยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี ตอนขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อันเล่าว่าตอนนั้นเห็นพี่ชายเสพยาที่บ้าน อันรับรู้ดีว่าเป็นสิ่งไม่ดี แต่เมื่อเห็นพี่เสพยาทุกวัน พี่มีเงินใช้ ใครในโรงเรียนก็รู้จักพี่ชายของอัน อันอยากเป็นแบบพี่ชายบ้าง เมื่อไปโรงเรียนมีเพื่อนวัยเดียวกันชวนให้เสพก็ตัดสินใจเสพเพราะเพื่อนชวน อยากจะลองว่าสิ่งที่พี่ชายเสพทุกวันรสชาติเป็นอย่างไร นั่นเป็นครั้งแรกที่อันลองเสพยา และไม่เคยลองเสพอีกเลย จนกระทั่งเมื่ออันขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อันเจอพี่ชายที่ห้องน้ำ แล้วพบว่าพี่ชายกำลังเสพยาอยู่กับเพื่อน อันรู้สึกว่พี่ชายเท่ ดุติ อันจึงตัดสินใจขอยาพี่ชายเสพ และติดมาอย่างต่อเนื่อง เพราะไปร่วมวงเสพยากับพี่ชายและเพื่อนของพี่ชายเสมอ จนเสียการเรียน พี่น้องไม่มีใครเรียนจบ จากกรณีของอัน สะท้อนให้ปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจเสพยาอยู่หลายประการ ประการแรกคือ การอาศัยอยู่ร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้นมีผลโดยตรงกับการเรียนรู้และการถ่ายทอดผ่านพฤติกรรม ประการที่สองคือความสัมพันธ์ระหว่างพี่ชายกับน้องชาย แน่นนอนว่าอันมีทัศนคติที่ดีต่อพี่ชาย อันมองพี่ชายเป็นบุคคลต้นแบบ ยกย่องพฤติกรรมของพี่ชาย ทั้งจากความพึงพอใจในการกระทำของพี่ชาย การพูดคุยถึงข้อดีของพี่ชายจากกลุ่มเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

จากครั้งแรกที่อันได้ตัดสินใจเสพเพราะอยากรู้อยากลองเสพยาเสพติด จะเห็นได้ว่าอันไม่มีการเสพต่อเนื่องเพราะสาเหตุที่ทำให้อันตัดสินใจเสพมาจากปัจจัยภายในเกิดจากความสงสัยเท่านั้น อันอยากรู้อยากลองรสชาติของยาเสพติด เมื่อได้ลองแล้วก็เกิดความเข้าใจ และไม่มีปัจจัยใดที่ดึงให้อันเสพยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อครั้งที่สองที่อันตัดสินใจเสพเป็นเพราะต้องการเข้าสังคมร่วมกับพี่ชาย เพราะมีความศรัทธาในสังคมของพี่ชาย ต้องการเป็นที่ยอมรับและต้องการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของพี่ชายจึงตัดสินใจเสพยาเสพติดต่อเนื่อง และกลุ่มสังคมนั้นก็ดึงดูดให้อันไม่คิดที่จะเลิกเสพยาเสพติด อันเองก็ยอมรับว่าหากไม่เสพยาก็คงไม่สามารถเข้าสังคมนั้นได้ ดังนั้น บุคคลที่เป็นปัจจัยในการสร้างแรงจูงใจใน

การตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนนั้นไม่ได้มีผลกระทบที่ทำให้เด็กและเยาวชนเริ่มต้นเสพยาเสพติดเท่านั้น ยังต่อเนื่องไปถึงผลกระทบของเงื่อนไขในการเลิกเสพยาอีกด้วย

3) ความถี่ของการพบเห็นพฤติกรรมการเสพยาและการจำหน่ายยาเสพติด

การอาศัยอยู่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนหลายรายพบเห็นหรือตั้งใจสังเกตพฤติกรรมการเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติดของคนในครอบครัวตั้งแต่ตนเองยังเยาว์วัย สะสมมาเรื่อย เกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ มีผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นไปตามบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย และจากการสัมภาษณ์พบว่าเด็กและเยาวชนที่มีประสบการณ์พบเห็นคนในบ้านเสพยาหรือขายยาเสพติดรับรู้และเข้าใจว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายแต่คนในบ้านสามารถกระทำได้ เยาวชนรู้สึกเฉยๆ เยาวชนบางรายยอมรับว่าเต็มใจที่จะให้คนในบ้านเสพยาหรือขายยาเสพติดเพราะเป็นอาชีพและเป็นเรื่องปกติที่คนในบ้านทำเป็นประจำและต่อเนื่องมานาน เยาวชนเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ตามลำดับเวลา ยั่งยืนและต่อเนื่องยิ่งทำให้เยาวชนรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาและตนเองก็สามารถทำได้เช่นกัน

ยาม (ยาม นามสมมุติ เยาวชนชาย อายุ 17 ปี ถูกจับกุมใน จ.ระยอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2557) ตัดสินใจเสพยาเสพติดเมื่ออายุ 17 ปี เยาวชนที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ ซึ่งมีพ่อพี่ชาย ลูกพี่ลูกน้อง เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ่อของยามเป็นพนักงานขับรถสิบล้อ ยามรับรู้มาตั้งแต่เด็กแล้วว่าพ่อเสพยาบ้าเพราะต้องการมีแรงทำงานและขับรถ พ่อทำงานอย่างหนัก ยามพยายามเข้าใจพ่อมาเสมอว่าพ่อเสพยาเพราะพ่อต้องหาเลี้ยงครอบครัว จนกระทั่งยามอายุ 17 ปี เจอเพื่อนที่ทำงานชวนเสพยาด้วยกัน ยามปฏิเสธมาตลอด จนมาวันหนึ่งยามต้องทำงานล่วงเวลา ยามกลัวทำงานไม่ไหวจึงตัดสินใจเสพยา ส่วนหนึ่งที่ทำให้ยามตัดสินใจเสพยาเพราะเข้าใจมาตลอดว่ายาเสพติดจะสามารถช่วยให้ทำงานได้นานและขยันมากขึ้นและคนที่ทำให้ยามคิดเช่นนี้ก็คือพ่อ ยามเห็นพ่อเสพยามาตั้งแต่ยามอายุ 15 ปี ยามรู้สึกว่ายาเสพติดเป็นตัวช่วยที่ดีและสามารถช่วยกระตุ้นให้ทำงานได้จริง เพราะ 3 ปีที่ผ่านมา ยามก็เห็นพ่อเสพมาตลอด

เมษ์ (เมษ์ นามสมมุติ เยาวชนหญิง อายุ 14 ปี ถูกจับกุมใน จ.สระแก้ว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2557) เด็กและเยาวชนหญิงที่ตัดสินใจเสพยาเสพติดตั้งแต่อายุ 14 ปี เมษ์ยอมรับว่ารู้จักยาเสพติดครั้งแรกจากปู่ และตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะปู่ เมษ์แอบเห็นปู่เสพยาบ้าในห้องทุกวันและปู่ก็เสพอย่างต่อเนื่อง เห็นเพื่อนปู่เอายาบ้ามาให้ปู่บ่อยครั้ง เมษ์เห็นพฤติกรรมเสพยาเสพติดของปู่ได้เพียง 2-3 เดือน เมษ์ก็ตัดสินใจเสพยาเพราะอยากรู้ว่าทำไมปู่ถึงเสพ “...ตอนนั้นหนูไป

โรงเรียนและเห็นเพื่อนผู้ชายมียาเสพติดเหมือนที่ปู่มี หนูเลยขอซื้อเสฟบ้าง แค่อยากรู้ว่าปู่เสฟแล้วรู้สึกอย่างไร...” ในกรณีนี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าจะระยะเวลาของการเริ่มพบเห็นจะไม่นานมากแต่ความบ่อยครั้งของการแสดงออกของพฤติกรรมย่อมส่งผลต่อการตอกย้ำให้เด็กและเยาวชนเข้าใจและจดจำพฤติกรรมนั้นง่ายขึ้นซึ่งมีผลต่อการเลียนแบบพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

เกมส์ (เกมส์ นามสมมุติ เยาวชนหญิง อายุ 16 ปี ถูกจับกุมใน จ.สระแก้ว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2557) เด็กและเยาวชนชายที่ตัดสินใจเสพยาเสพติดตั้งแต่อายุ 14 ปี เกมส์เล่าว่า “...ผมเห็นพี่สาวเสพยากับเพื่อนในบ้าน พี่สาวไม่เคยปิดบังและเสพยาให้ผมเห็น พอพี่สาวเสพยาเยอะๆแล้วก็เปิดเพลงดังๆ เดินกับพวกเพื่อน พี่ผมทำแบบนี้บ่อยมาก พ่อกับแม่ไม่รู้เพราะพ่อกับแม่ไปทำงานจังหวัดอื่น พวกเราอยู่กันเอง หลังๆมาผมเห็นพี่พาเพื่อนมาบ้านบ่อยมาก บางคนผมก็รู้จักเพราะอยู่โรงเรียนเดียวกัน พี่ผู้ชายคนหนึ่งเขาอยู่โรงเรียนเดียวกับผม พอผมไปโรงเรียนผมก็เห็นพี่เค้าไปเสพและขายยาในห้องน้ำ พี่เค้ารู้ว่าผมเป็นน้องชายของเพื่อน พี่เค้าก็เลยให้ผมมาเสพฟรี ผมก็เสพตั้งแต่ครั้งแรกที่พี่เค้าชวน ตอนนั้นผมไม่ได้คิดอะไรมาก คิดว่าแค่ลอง เพราะเห็นพี่สาวชอบเสพ เห็นมาสักพักก็อยากรู้เหมือนกันว่ามันดีตรงไหน...”

5.4 พฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน

ส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ เป็นเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสังคมเบี่ยงเบน สังคมที่เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม ด้วยกิจกรรมและวิถีชีวิตที่เด็กและเยาวชนเลือกทำนั้นเป็นช่องทางของการเข้าไปพบเห็น เรียนรู้ และพัฒนาพฤติกรรมกรรมด้วยการเลียนแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ทั้งเด็กและเยาวชนชายและหญิง บางคนเริ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนก่อนที่จะตัดสินใจเสพยาเสพติดและบางคนก็ตัดสินใจเสพยาเสพติดก่อนแล้วจึงมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน จุดเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมปกติไปเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นเริ่มมาจากการเรียนรู้ด้วยการอาศัยร่วมกับผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรืออยู่ในสังคมที่มีสมาชิกที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เด็กและเยาวชนบางรายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองตามคนใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ เพื่อน พี่น้อง เป็นต้น ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า การตั้งใจเปลี่ยนพฤติกรรมตามแบบคนใกล้ชิดนั้นมาจากเหตุผลสำคัญ 3 ประการคือ

- 1) เพื่อความเป็นกลุ่ม เด็กและเยาวชนยอมรับว่าการเปลี่ยนตนเองให้ดูคล้ายคนที่อาศัยอยู่ด้วย ทั้งพฤติกรรม วิถีชีวิต ทัศนคติ และมุมมองก็เพื่อความ เป็นพวกเดียวกัน
- 2) เพื่อตอบสนองความชอบส่วนตัว เยาวชนบางรายที่ชอบทะเลาะวิวาท ชอบความรุนแรง ชอบวัดความแค้นด้วยการใช้กำลัง การตัดสินใจไม่เรียนหนังสือ สิ่งเหล่านี้มาจากความชอบส่วนตัว
- 3) เด็กและเยาวชนไม่เคยรู้สึกว่าการทำเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน กิจกรรมและสิ่งที่เยาวชนเลือกที่จะแสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่เยาวชนรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติ เยาวชนไม่มีความกังวลหรือรู้สึกว

สังคมรอบข้างมองว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เยาวชนแสดงออกเป็นสิ่งผิด เช่น การสูบบุหรี่ การชกต่อย ทะเลาะวิวาท การหนีออกจากบ้านไปอยู่กับคูรักรัก

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ยังพบว่าอีกว่า พฤติกรรมที่ทั้งเด็กและเยาวชนชายและหญิงเลือกทำ นั้นสะท้อนให้เห็นคุณค่าและแนวคิดที่เด็กและเยาวชนยึดถือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ทะเลาะวิวาท การชกต่อยและทะเลาะวิวาทเป็นเรื่องที่เด็กและเยาวชนยอมรับว่าเป็นสิ่งที่จะต้องเจอเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เด็กและเยาวชนที่ชอบความท้าทาย ชอบความรุนแรง หรือใช้กำลังในการตัดสินปัญหาที่มักจะมีเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อยครั้ง เยาวชนยอมรับว่าการมีเรื่องทะเลาะวิวาทกันไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดต่อสังคม สาเหตุของการทะเลาะวิวาทแต่ละครั้งอยู่ที่ประเด็นข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่ไม่ชอบกัน คู่ริของเพื่อน หรือการแย่งชิง เป็นต้น การเอาชนะกันด้วยกำลังเป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนยอมรับได้ ในขณะเดียวกันการทะเลาะวิวาทในสังคมวัยรุ่นมีหลายระดับ เริ่มจากการไม่มีอาวุธ จนถึงมีการตั้งใจวางแผนทำร้ายฝ่ายตรงข้ามด้วยอาวุธ ซึ่งแน่นอนว่าสภาพของปัญหาก็รุนแรงมากขึ้น ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในการทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่มาจากความตั้งใจของการทำร้ายคู่ต่อสู้ ข้อขัดแย้ง แรงยุยงส่งเสริมจากเพื่อน และความสามารถในการหาอาวุธ โดยทั่วไปแล้วเด็กและเยาวชนที่เข้ามาด้วยคติทำร้ายร่างกายผู้อื่น พยายามฆ่า หรือฆ่า จะเริ่มมาจากการตั้งใจทะเลาะวิวาทโดยที่ไม่ได้ยังคิดว่าความรุนแรงของปัญหาจะสามารถกลายเป็นคดีและนำความเดือดร้อนมาถึงตนเองและครอบครัวได้

2) ลักขโมย เด็กและเยาวชนระบุว่าสาเหตุที่ตนเองต้องลักขโมยเพราะค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ ระดับความต้องการสวนทางกับรายได้ที่มี ด้วยวัยและภาวะทางสังคมทำให้เยาวชนไม่สามารถหารายได้มาตอบสนองความต้องการของตนเองได้ การลักขโมยเป็นวิธีที่คิดว่าง่าย สามารถทำได้และง่ายที่สุดสำหรับการหาเงิน เยาวชนส่วนใหญ่รับรู้ว่าการลักขโมยเป็นสิ่งผิดกฎหมายและไม่ควรทำ แต่มักอ้างว่าไม่มีทางเลือกและไม่มีทางออกสำหรับปัญหาที่เกิดขึ้น การตัดสินใจลักขโมยเพื่อหาเงินมานั้นถือเป็นทางออกที่ดีที่สุด สถานการณ์ตอนนั้น สำหรับเยาวชนบางรายตั้งใจและวางแผนที่จะลักขโมยเพราะไม่ได้รู้สึกกลัวผลที่จะเกิดขึ้น บางรายยอมรับว่ามันคือความสนุก การหลบหนีเจ้าหน้าที่หรือการซ่อนตัวถือเป็นเรื่องสนุก รู้สึกท้าทาย การได้วางแผนปล้นหรือลักขโมยแล้วได้ทรัพย์สินมาถือเป็นความสำเร็จ

3) พฤติกรรมอยู่ไม่ติดบ้าน พฤติกรรมการกลับบ้านดึกหรือกลับบ้านตอนเช้าเป็นเรื่องที่เยาวชนยอมรับว่าเป็นปกติวิสัยในช่วงเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุดมักไม่ชอบอยู่บ้าน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า สาเหตุสำคัญมาจากการเบื่อบ้าน ขาดความเชื่อมั่นในบุคคลในครอบครัว เบื่อปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้าน คนที่บ้านไม่สามารถให้ความสุขกับเด็กและเยาวชนได้ ในขณะเดียวกันเยาวชนบางรายยอมรับว่าตนเองติดเพื่อน ที่บ้านไม่มีปัญหา ไม่ใช่เพราะพ่อแม่พี่น้องไม่ให้ความอบอุ่นหรือไม่ใส่ใจ แต่ต้องการออกมาเพื่ออยู่กับเพื่อนมากกว่าเพราะเชื่อว่าเพื่อนให้ความสุขได้มากกว่าคนที่บ้าน การ

ออกนอกบ้านมีกิจกรรมทำมากกว่าการอยู่บ้าน เยาวชนต้องการกิจกรรมที่มากกว่าการนอนดูทีวีและการพูดคุยกับคนในบ้าน

4) เทียวกลางคืน ภาวะเสี่ยงเข้าสู่สังคมอาชญากรรมเริ่มขึ้นเมื่อเยาวชนเทียวกลางคืนบ่อย แม้ว่าเด็กและเยาวชนหลายรายอายุยังไม่ถึงที่กำหนดให้เข้าสถานบันเทิง แต่เมื่อเด็กและเยาวชนสามารถเข้าได้ กลับรู้สึกที่ตนเองมีความเจ๋งและเก่งพอที่จะสามารถเทียวกลางคืนได้ พฤติกรรมการจับกลุ่มเทียวกลางคืน เข้าผับ ขับขี่มอเตอร์ไซค์ของวัยรุ่นชายถือเป็นเรื่องสนุกและท้าทาย เสน่ห์ของการเทียวกลางคืนที่เยาวชนให้ข้อมูลคือ การได้เจอประสบการณ์ใหม่ๆไม่ซ้ำกันแต่ละคืน การได้พบปะผู้คนมากหน้าหลายตา สิ่งเหล่านี้ทำให้เยาวชนรู้สึกที่ตนเองเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น นอกจากนี้แฟชั่นของการเป็นสเก็ยทำให้เด็กและเยาวชนหญิงนิยมเทียวกลางคืนกันมากขึ้น การเข้าไปมีบทบาทในสังคมเด็กและเยาวชนชายถือเป็นเรื่องดีสำหรับเยาวชนหญิง การได้เป็นที่รู้จักในสังคมวัยรุ่นส่วนใหญ่มาจากการเทียวกลางคืน การได้แต่งตัวตามแฟชั่นอวดเพื่อนในสังคมเดียวกันและสังคมนักเทียวกลางคืนถือเป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนหญิงพอใจและถือเป็นความชอบ ทั้งนี้การเทียวกลางคืนถือเป็นพบปะเพื่อนซึ่งเป็นโอกาสที่จะได้เจอเพศตรงข้ามอีกด้วย

5) ออกจากการเรียนกลางเทอม แหล่งยั่วยู่ที่น่าสนใจกว่าโรงเรียน ทั้งร้านเกมส์ ร้านเหล้า และบ้านเพื่อน ซึ่งเต็มไปด้วยกิจกรรมสนุกสนานที่วัยรุ่นคิดค้นกันมาเพื่อสร้างความบันเทิงเรีงรมย์ในกลุ่มแก๊ง สิ่งเหล่านี้ดึงดูดความสนใจจากเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ เยาวชนหลายรายหลงระเริงไปกับสิ่งยั่วยู่จนขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ไม่สามารถประคับประคองตนเองให้สามารถเรียนจบได้ การออกกลางเทอมจึงมีสถิติเพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นชาย สำหรับเด็กและเยาวชนหญิงพบว่าพฤติกรรมการออกกลางเทอมการศึกษามีผลมาจากพฤติกรรมเชิงชู้สาวที่มีผลกระทบต่อการเรียน ภาวะใจแตกและการแยกไม่ออกระหว่างความสำคัญเรื่องการศึกษา กับเรื่องความรักของเด็กและเยาวชนหญิงทำให้การตัดสินใจลาออกกลางเทอมการศึกษาและการถูกไล่่ออกมีเพิ่มขึ้น เยาวชนไม่มีการตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง การออกจากโรงเรียนถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในชีวิตของเด็กและเยาวชนหญิง

6) มีครอบครัวก่อนวัยอันเหมาะสม เด็กและเยาวชนหญิงมักให้ความสำคัญกับคูรักรมากกว่าการเรียน ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชนหญิงจะเกี่ยวข้องกับเรื่องชู้สาวเป็นส่วนใหญ่ เช่น ปัญหาการท้องก่อนแต่ง การหนีออกจากบ้านไปอยู่กับคูรักร เป็นต้น ทั้งนี้มาจากการให้ความสำคัญกับคูรักรมากกว่าบุคคลอื่นๆ เด็กและเยาวชนหญิงหลายรายยอมรับว่าต้องการการปกป้องคุ้มครองและการดูแลจากคูรักร เยาวชนหญิงต้องการแสดงออกว่าตนเองเป็นเจ้าของคนรัก เพราะฉะนั้นสิ่งที่ทำได้คือการอยู่ด้วยกัน ด้วยช่วงวัยที่อยู่ในช่วงเรียนมีผลทำให้ภาวะปัญหาเด็กและเยาวชนหญิงหนีออกจากบ้านเพิ่มสูงขึ้น การออกจากโรงเรียนกลางเทอมการศึกษาก็เพิ่มสูงขึ้นด้วย

7) **พฤติกรรมการตั้งแก๊ง** ไม่ใช่เพียงแค่เด็กและเยาวชนชายเท่านั้นที่ต้องการมีกลุ่มแก๊ง ปัจจุบันกลุ่มแก๊งเยาวชนหญิงหลายรายมีการตั้งแก๊งเพื่อทำกิจกรรมต่างๆเพื่อความบันเทิงและตอบสนองความต้องการของตนเองและกลุ่มเพื่อน กิจกรรมที่ทำก็คล้ายกับเด็กและเยาวชนชาย เช่น การเสพยา การรวมตัวกันทะเลาะวิวาท เด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิงให้ความสำคัญมากกับความ เป็นกลุ่มแก๊ง เพราะพวกเขาถือว่านั้นเป็นการแสดงว่าพวกเขามีคนยอมรับและมีสังคมของพวกเขา

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการถูกตีตราจากสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนและการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน และเพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางสังคมในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสำรวจและการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชากรศึกษาคือเด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิงในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จ.ระยอง ผลการศึกษาสามารถสรุปประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

6.1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

ปัจจัยตัวเด็กและเยาวชน

จากการคัดเลือกเด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิงเพื่อสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามมีจำนวนเด็กและเยาวชนชาย 95 คน เด็กและเยาวชนหญิง 33 คน ซึ่งส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 89 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดระยอง สระแก้ว ปราจีนบุรี และจันทบุรี เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 17.1 ปี เด็กและเยาวชนชายมีอายุเฉลี่ย 17.2 ปี และเด็กและเยาวชนหญิงมีอายุเฉลี่ย 17 ปี สถานะของการสมรสในเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างพบว่าเด็กและเยาวชนชายมีสัดส่วนของการเป็นโสดมากกว่าเด็กและเยาวชนหญิง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65 ในกลุ่มเด็กและเยาวชนชาย และร้อยละ 60 ในกลุ่มเด็กและเยาวชนหญิง อันเป็นปัจจัยที่ทำให้ยากต่อการหางานทำและส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดภาวะว่างงานหรือมีรายได้น้อย เด็กและเยาวชนจึงต้องหารายได้เสริมด้วยการขายยาเสพติดกล่าวคือ ร้อยละ 84 ในกลุ่มเด็กและเยาวชนชาย และร้อยละ 90 ในกลุ่มเด็กและเยาวชนหญิงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายยาเสพติด ทั้งนี้เด็กและเยาวชนเข้ามารับการฝึกและอบรมในศูนย์ฝึกฯ ด้วยข้อหาครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่ายร้อยละ 80 ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่าไม่มีเด็กและเยาวชนร้อยละ 61 ที่กระทำผิดจนเป็นคดีความครั้งที่ 1 และอีกร้อยละ 39 กระทำความผิดและถูกดำเนินคดี 2 ครั้งขึ้นไป

เด็กและเยาวชนจัดอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วเป็นวัยที่ต้องการความสนุกสนาน ชอบความท้าทาย และชอบความเป็นอิสระ ต้องการความรัก ความอบอุ่น และต้องการการยอมรับ

จากกลุ่มเพื่อน ลักษณะของวัยรุ่นมักจะชอบลองประสบการณ์ใหม่อยู่เป็นประจำและมักชอบลองพิสูจน์ข้อสงสัยต่างๆด้วยตนเอง ถึงแม้จะถูกห้ามก็จะเอาชนะด้วยการท้าทายข้อห้ามนั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ(สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2539) ที่สรุปว่า องค์กรประกอบทางพันธุกรรม อายุ เพศ และการผลิตฮอร์โมนเกี่ยวกับการเจริญเติบโตนั้นมีผลต่อการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม (2554) เช่นกันที่พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือเสพยาเสพติดมาจากปัจจัยของช่วงวัย

ปัจจัยบุคคลและสังคมแวดล้อม

พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนมีผลมาจากการเรียนรู้พฤติกรรมของบุคคลใกล้ชิดและสภาพแวดล้อมรอบข้าง ซึ่งกลุ่มทางสังคมที่มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนก็คือ ครอบครัว เพื่อน คู่รัก และญาติ กลุ่มบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนอย่างยิ่ง อิทธิพลของบุคคลดังกล่าวย่อมมีส่วนต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

1) ครอบครัว จากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นครอบครัวและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวพบว่าเด็กและเยาวชนที่มีครอบครัวสมบูรณ์มีจำนวนร้อยละ 44 และเด็กและเยาวชนมากกว่าครึ่งหรือร้อยละ 56 มีครอบครัวไม่สมบูรณ์ โดยมีสาเหตุมาจากครอบครัวแตกแยกซึ่งมีร้อยละ 64 และเด็กและเยาวชนก็เลือกที่จะอาศัยอยู่กับแม่และญาติฝ่ายแม่เป็นหลัก โดยเฉพาะแล้วเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3-5 คน ทั้งนี้ยังพบอีกว่าเด็กและเยาวชนมีคนที่ครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากถึงร้อยละ 70 โดยมีคนที่กำลังมีคดีความเกี่ยวกับยาเสพติดร้อยละ 44 จากการเก็บข้อมูลเชิงลึกพบว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดในครอบครัว ได้แก่ พี่และพ่อ ตามลำดับ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องผลการศึกษาของ ทราฟ ดอลทอลล์ (อ้างใน พรพิมล เจริญนาครินทร์, 2539) ที่ชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว คุณภาพชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนย่อมได้รับผลกระทบจากภาวะที่ครอบครัวไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดยิ่งกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดมากเท่านั้น ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนพพร ศรีผัด (2548) ที่พบว่าปัจจัยทางครอบครัวมีส่วนสัมพันธ์กับการตัดสินใจเสพยาเสพติด ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลที่ทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดได้ เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่อบรมขัดเกลานิสัย ปลูกฝังค่านิยม สั่งสอนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี อาจกล่าวได้ว่าหน้าที่เด็กวัยรุ่นเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เหตุหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลภายในครอบครัวที่มีส่วนผลักดัน เช่น ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่เลิกร่างกัน พ่อแม่ทะเลาะกัน เด็กขาดความรักและการเอาใจใส่ดูแล เด็กขาดสิ่งยึดเหนี่ยว รวมถึงขาดแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติ เช่นเดียวกับที่นิมิต บูรพาสิทธิ (2546) สรุปเช่นกันว่าสภาพครอบครัวที่ไม่อบอุ่น ครอบครัวมีปัญหาเรื่องการเลี้ยงชีพ บางครอบครัวมี

อาชีพที่ผิดกฎหมาย ครอบครัวมีปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญของการเสพยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน จึงกล่าวสรุปได้ว่าการศึกษาคั้งนี้ได้ข้อค้นพบสำคัญว่าปัจจัยครอบครัวมีผลอย่างสำคัญกับการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

2) เพื่อน เด็กและเยาวชนร้อยละ 50 ตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะเพื่อน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนชายที่มักจะให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าบุคคลอื่น จากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเพราะมีเงื่อนงำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพื่อน ทั้งในเรื่องของการยอมรับจากสังคมเพื่อน ความต้องการเข้ากลุ่ม และความต้องการแสดงความจริงใจต่อเพื่อน เด็กและเยาวชนพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้เข้ากับเพื่อนและกลุ่มเพื่อน จะเห็นได้ว่าช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่มักให้ความสำคัญกับเพื่อนเป็นอันดับแรก เพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและมีพฤติกรรมเสพยาเสพติดจะสามารถนำไปสู่การใช้สารเสพติด ทั้งนี้จากการได้อยู่ใกล้ชิดร่วมกับเพื่อน ได้เห็นการเสพยา การถูกชักชวน ประกอบกับความอยากรู้อยากลองเป็นตัวขับเคลื่อนให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยา ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า การคบเพื่อนมีส่วนสำคัญในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติด หากคบเพื่อนที่มีประสบการณ์เสพยา เด็กและเยาวชนก็มีโอกาสในการเข้าไปเรียนรู้พฤติกรรมตามแบบเพื่อนได้ ข้อสรุปนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของประนัย ศรีสมบัติ (2551) ที่พบว่าการคบค้าสมาคมกับกลุ่มเพื่อนเป็นปัญหาของพฤติกรรมเลียนแบบเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด และทัศนคติที่มีต่อยาเสพติดเป็นสาเหตุสำคัญของการเสพยาเสพติดของเยาวชน โดยสภาพปัญหาที่พบคือ เพื่อนมีพฤติกรรมเคยเสพยามาก่อน เพื่อนของเพื่อนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด เหล่านี้มีผลต่อตัดสินใจเสพยาของเด็กและเยาวชน

3) คู่รัก อีกหนึ่งกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนคือคู่รัก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนหญิงที่มีมากถึงร้อยละ 38 ของเด็กและเยาวชนหญิงทั้งหมดที่ยอมรับว่าตนเองตัดสินใจเสพยาเสพติดเพราะคู่รัก จากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนหญิงมีคู่รักร้อยละ 84 ของเด็กและเยาวชนหญิงทั้งหมด ในขณะที่เด็กและเยาวชนชายมีคู่รักเพียงร้อยละ 57 ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่าเด็กและเยาวชนหญิงพึงพอใจกับการออกมาใช้ชีวิตหรืออาศัยอยู่กับคู่รักเพราะต้องการคนคอยดูแลปกป้องนอกเหนือจากคนในครอบครัว ทั้งนี้เพราะบ้านไม่น่าอยู่ พ่อแม่ทะเลาะกัน และรู้สึกไม่เป็นอิสระ อิทธิพลของคู่รักที่มีต่อเด็กและเยาวชนหญิงในการตัดสินใจเสพยาเสพติดคือการกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้เกี่ยวกับการเสพยาและจำหน่ายยาเสพติดผ่านพฤติกรรมของการอาศัยอยู่ร่วมกัน จากผลการศึกษาในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนภภรณ์ หะวานนท์ (2556) ซึ่งพบว่าการตกอยู่ในฐานะภรรยา คู่รัก หรือแม่ ที่ต้องอยู่ร่วมกับผู้ชายซึ่งเป็นผู้เสพยาและผู้จำหน่ายยาเสพติดนั้น อาจชักนำให้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือตั้งใจ และอาจทำให้ผู้หญิงคนนั้นกลายเป็นผู้กระทำความผิดได้ ผู้หญิงอาจเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกทำให้กลายเป็นผู้มีส่วนร่วมหรือสมรู้ร่วมคิดกับการขายยาเสพติดทั้งโดยตรงและโดยอ้อมได้ แต่ในขณะที่

ข้อสรุปของงานวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญธรรม บุญหมื่น (2545) ที่พบว่า สำหรับเด็กและเยาวชนหญิงแล้ว เพื่อนมีอิทธิพลมาก โดยเฉพาะการที่ถูกเพื่อนทำร้าย เพื่อนชวนเสพ เพื่อนพุดตูดถูก พุดต่าทำร้ายให้ลองเสพ จะมีผลให้เด็กและเยาวชนหญิงตัดสินใจเสพยาเสพติด

4) ญาติ จากการศึกษาในส่วนนี้ พบว่า ลูกพี่ลูกน้อง ลุงป้า น้าอา และปู่ย่าตายายของเด็กและเยาวชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้นมีถึงร้อยละ 30 โดยลูกพี่ลูกน้องมีบทบาทต่อเด็กและเยาวชนในฐานะเป็นเพื่อน เป็นพี่ และเป็นน้อง นั้นหมายถึงลูกพี่ลูกน้องและเยาวชนมีวัยที่ใกล้เคียงกัน และจากการสัมภาษณ์พบว่า ลูกพี่ลูกน้องที่เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ร่วมกันหรือมีเพื่อนร่วมแก๊งเดียวกัน จึงทำให้เด็กและเยาวชนกับลูกพี่ลูกน้องมีความสัมพันธ์ที่ดี มีความสนิทกัน ในส่วนของปู่ย่าตายายและลุงป้า น้าอา นั้นก็เป็นกลุ่มญาติที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในเชิงของการเข้าไปอาศัยอยู่ร่วมกัน หรือการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีครอบครัวแตกแยกและญาติต้องเป็นผู้ปกครองดูแลและเลี้ยงดูเยาวชน หรือเด็กและเยาวชนออกจากบ้านและตั้งใจอยู่กับญาติ นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าญาติที่เด็กและเยาวชนมาอาศัยอยู่ด้วยนั้นมีถึงร้อยละ 30 ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การอาศัยอยู่เป็นวิธีการถ่ายทอดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของทัตประภากร ทัตตานนท์ (2543) ที่พบว่า การอาศัยอยู่ร่วมกันของบุคคลอื่นกับเด็กและเยาวชนจะสามารถถ่ายทอดพฤติกรรมต่างๆ ให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้ได้ ทั้งวาจา การสั่งสอน หรือการแสดงพฤติกรรม ล้วนเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมโดยตรงให้กับเด็กและเยาวชน

6.1.2 การเรียนรู้ การเลียนแบบ และการถูกตีตราจากสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนและการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาประเด็นนี้พบว่า บุคคลที่มีบทบาทต่อการเรียนรู้และการเลียนแบบของเด็กและเยาวชนคือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ร่วมด้วย บุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนม บุคคลที่เด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีด้วย ซึ่งได้แก่คนในครอบครัว เพื่อน ญาติ และคนอื่นๆ ในชุมชน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น จากการเก็บข้อมูลพบว่าลักษณะของบุคคลที่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการเสพยาเสพติดมานั้นมีดังนี้

- 1) บุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่ามี เด็กและเยาวชนถึงร้อยละ 95 ที่อาศัยอยู่กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 2) บุคคลที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและเยาวชน ซึ่งอาจจะไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน ตัวอย่างเช่น รุ่นพี่ที่โรงเรียน เพื่อนสนิท คู่รัก หรือสมาชิกในชุมชนที่มีชื่อเสียงในสังคมวัยรุ่น

จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของต้นแบบการเรียนรู้และการเลียนแบบนั้นสามารถสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้คล้ายกับผู้ที่ตนเองใกล้ชิดด้วย ทั้งนี้เพื่อความไม่แตกต่างและเป็นที่ยอมรับ ข้อสรุปนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สวาง สุทธิเลิศอรุณ (2527) ที่สรุปว่าเด็กและเยาวชนจะเลียนแบบพฤติกรรมจากบุคคลที่มีศรัทธาต่อกัน บุคคลที่ใกล้ชิด และบุคคลที่เด็กและเยาวชนสนใจ

สำหรับบุคคลที่มีบทบาทในการติตราเด็กและเยาวชน พบว่าเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือบุคคลในชุมชนที่เด็กและเยาวชนให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือการเสพยาเพราะการติตรานั้นย่อมเกิดขึ้นจากการรับรู้การถูกติตราในเบื้องต้นก่อน จากนั้นเด็กและเยาวชนจะปรับตัวตามข้อกล่าวหาที่ได้รับการติตรา ซึ่งมีทั้งการตั้งใจเปลี่ยนพฤติกรรมตามข้อกล่าวหา นั้นและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยไม่รู้ตัว ข้อสรุปนี้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิชาการของเสริน ปุณณะหิตานนท์ (2523) ที่สรุปไว้ว่า การติตรามีผลเป็นด้านลบ ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปตามข้อกล่าวหาและถือเป็นการตอกย้ำให้บุคคลที่ถูกติตรากระทำ ความผิด

6.1.3 กระบวนการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางสังคมในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชน

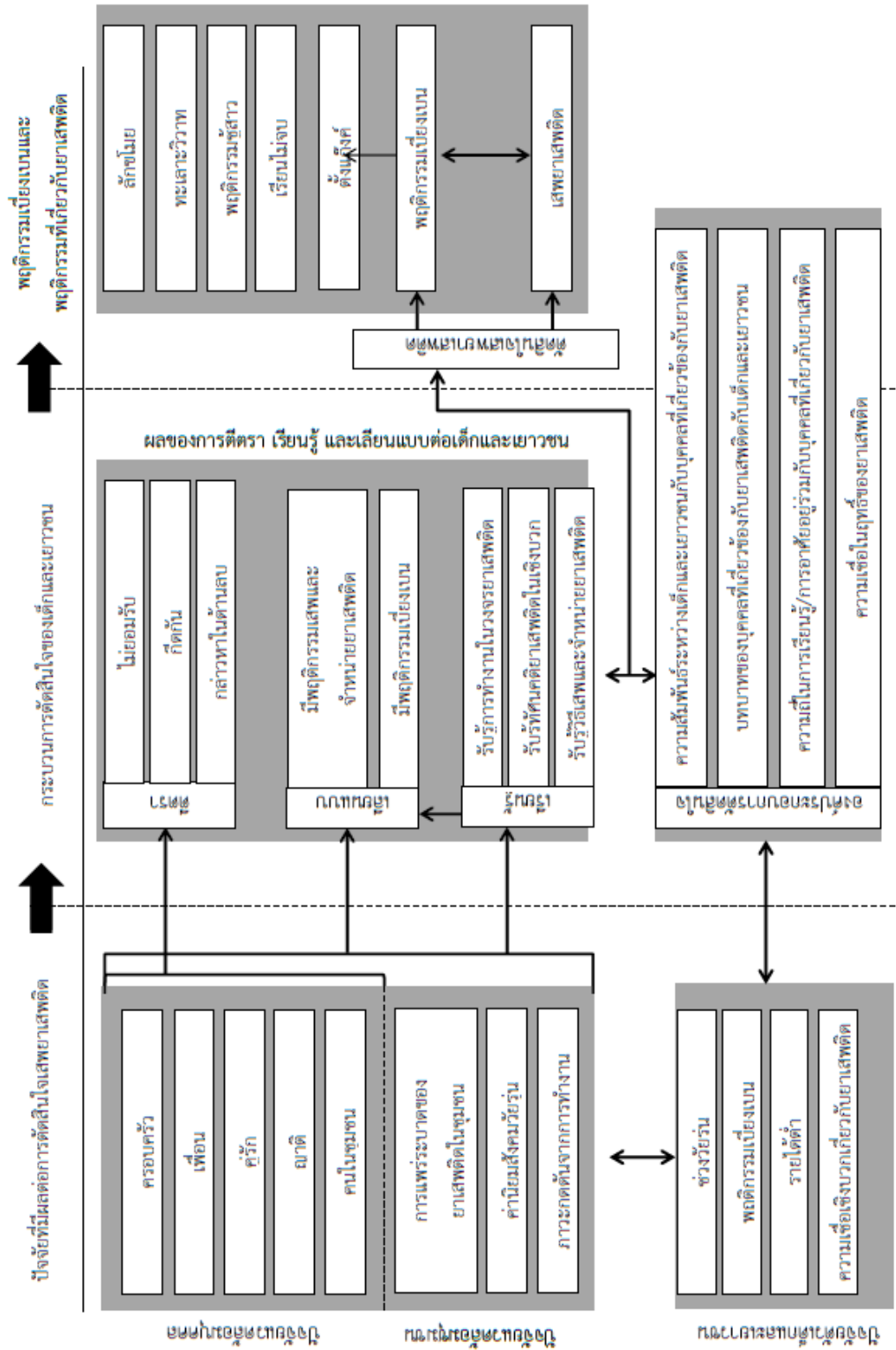
จากการศึกษาพบข้อสรุปว่า เด็กและเยาวชนเริ่มตัดสินใจเสพยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 15 ปี โดยยาเสพติดที่เด็กและเยาวชนนิยมเสพมากที่สุดถึงร้อยละ 80 คือยาบ้า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 66 เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในลักษณะของการเสพก่อนจำหน่าย โดยที่เด็กและเยาวชนจะเริ่มตัดสินใจจำหน่ายยาเสพติดเมื่ออายุเฉลี่ย 15 ปี เช่นเดียวกับที่ตัดสินใจเสพยาเสพติด จากพฤติกรรมการเสพยาเสพติดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะเป็นทั้งผู้เสพและผู้จำหน่ายในเวลาเดียวกัน

การตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเริ่มจากการได้รับอิทธิพลจากคนใกล้ชิดและสังคมรอบข้าง ทั้งคนในครอบครัว เพื่อน พี่น้อง คู่รัก และญาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด บุคคลเหล่านี้จะมีบทบาทให้การสร้างประสบการณ์และกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเข้าใกล้ยาเสพติด ทั้งจากการพบเห็นและสังเกตพฤติกรรม สะสมจนกลายเป็นความเคยชิน จนกระทั่งมีค่านิยมและความรู้สึกว่าการเสพยาเสพติดเป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคม จากการศึกษาพบว่าองค์ประกอบของการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนมีอยู่ 3 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนแรกคือความสัมพันธ์ที่ติระหว่งเด็กและเยาวชนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เด็กและเยาวชนจะมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้นจึงทำให้เด็กและเยาวชนมีความเต็มใจที่จะเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมตามบุคคลดังกล่าว ส่วนที่สอง บทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน นอกจากความสัมพันธ์ที่ดีที่มีต่อกันระหว่างเด็กและเยาวชนกับ

บุคคลรอบตัวแล้ว หากบุคคลนั้นมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตต่อเด็กและเยาวชนก็จะทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสตัดสินใจทำตามแบบบุคคลนั้นรวดเร็วและง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลพบว่าพี่และพ่อเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมมากที่สุด เพราะนอกจากจะเป็นบุคคลในครอบครัวแล้ว บทบาทของบุคคลดังกล่าวยังเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดมากกับเด็กและเยาวชนอีกด้วย ส่วนสุดท้ายคือ ความถี่ของการพบเห็นพฤติกรรมการเสพและการจำหน่ายยาเสพติด ไม่ว่าจะเด็กและเยาวชนจะอาศัยอยู่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมานานเท่าใด แต่หากบุคคลนั้นมิได้แสดงพฤติกรรมการเสพหรือจำหน่ายยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนพบเห็นบ่อยครั้งก็ไม่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ให้เกิดกับเด็กและเยาวชนได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเด็กและเยาวชนมักพบเห็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนต้นแบบบ่อยครั้ง จึงทำให้เกิดแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนอยากรู้ อยากลองในพฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมเสพและจำหน่ายยาเสพติดนั้น ซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพและจำหน่ายยาเสพติดตามพฤติกรรมต้นแบบนั้นในที่สุด

จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของปัจจัยบุคคลและสภาพแวดล้อมมีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการตีตรา และมีผลทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และจากข้อสรุปของประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำมาสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

คำอธิบายกรอบสรุปผลการศึกษา

จากแผนภาพสรุปผลการศึกษาสະท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติด กระบวนการเรียนรู้ การเลียนแบบ และการถูกตีตราจากสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนและการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ซึ่งแต่ละส่วนมีองค์ประกอบและอิทธิพลต่อกันดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนสามารถแบ่งลักษณะเป็น 2 ลักษณะคือ 1. ปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยบุคคลและสภาพแวดล้อม ซึ่งได้แก่ ครอบครัว เพื่อน คู่รัก ญาติ และคนในชุมชน บุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนในฐานะผู้ถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดในแก่เด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการอาศัยอยู่ร่วมกันซึ่งมีผลทำให้เด็กและเยาวชนรับรู้เกี่ยวกับวิธีการเสพและการจำหน่าย กระบวนการทำงานในวงจรรยาเสพติด และมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดในเชิงบวก นอกจากนี้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ยังมีบทบาทตีตราให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดด้วยวิธีการกดดันด้วยการพูดกล่าวหาเด็กและเยาวชนในด้านลบ กีดกันและไม่ยอมรับว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมปกติเหมือนเด็กและเยาวชนทั่วไป สภาพแวดล้อมก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติด ทั้งประเด็นในเรื่องของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน ค่านิยมของสังคมวัยรุ่นที่ถือว่าการเสพยาเสพติดเป็นเรื่องธรรมดาของวัยรุ่น รวมไปถึงภาวะกดดันจากการทำงานซึ่งด้วยวิวุฒิที่ไม่พร้อมทำงานแต่เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องทำงานเพราะออกจากโรงเรียนจึงส่งผลให้ตัดสินใจเสพยาเสพติดได้เช่นกัน สำหรับปัจจัยที่ 2. ปัจจัยภายในหรือปัจจัยจากตัวเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่แล้วเรียนไม่จบ มีรายได้ต่ำ และมีความเชื่อเชิงบวกเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งนี้เด็กและเยาวชนยังอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งมักมีความอยากรู้อยากลองประสบการณ์ใหม่ๆ ทำให้โอกาสของการเข้าไปลองหรือเลียนแบบพฤติกรรมที่นิยมในสังคมก็มีสูงขึ้นด้วย

กระบวนการตัดสินใจของเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนรู้ การเลียนแบบและการตีตรา มีอิทธิพลมาจากปัจจัยบุคคลและสภาพแวดล้อม โดยที่ปัจจัยกลุ่มบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการเลียนแบบและปัจจัยบุคคลมีอิทธิพลต่อการตีตราเด็กและเยาวชน ผลจากกระบวนการเหล่านี้หล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนคุ้นเคยกับยาเสพติด มีทัศนคติเชิงบวกต่อยาเสพติด และรับรู้และเข้าใจการทำงานในวงจรรยาเสพติด ทั้งนี้การตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนประกอบไปด้วยการพบเห็นการเสพและจำหน่ายยาเสพติดบ่อยครั้ง มีบุคคลใกล้ชิดเป็นผู้เสพหรือผู้จำหน่ายและมีความสัมพันธ์ที่ติดกับเด็กและเยาวชน และบุคคลนั้นมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน อีกทั้งเด็กและเยาวชนมีความเชื่อว่าฤทธิ์ของยาเสพติดสามารถตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนได้ ตัวอย่างเช่น เสพยาเพราะต้องการสนุก เสพยาเพราะต้องการลืมปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้จะผลักดันให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดในที่สุด

เด็กและเยาวชนที่ตัดสินใจเสพยาเสพติดมักจะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่นร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมลักขโมย ทะเลาะวิวาท พฤติกรรมชู้สาว ทำผิดกฎระเบียบโรงเรียนจนต้องออกจากโรงเรียน ตั้งแก๊งกวนเมือง ติดเหล้า ซึ่งรถมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้้อาจเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเรียนรู้พฤติกรรมเบี่ยงจากบุคคลใกล้ชิด เกิดขึ้นก่อนการตัดสินใจเสพยาเสพติดซึ่งมาจากความชอบของเด็กและเยาวชนเอง และเกิดขึ้นหลังจากที่ตัดสินใจเสพยาเสพติด จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนมีสาเหตุมาจากบุคคลใกล้ชิดตัวและสภาพแวดล้อม ผลกระทบคือเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและเสพยาเสพติด ซึ่งแน่นอนว่าส่งผลต่อปัญหาในการดำเนินชีวิตเด็กและเยาวชนอย่างแน่นอน รวมไปถึงคุณภาพสังคมที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ก็ย่อมต่ำลงด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะการศึกษา

6.2.1 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะต่อบุคคลและครอบครัว

1) ควรพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนด้วยการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมองเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยการเริ่มจากการสร้างบทเรียนในโปรแกรมบำบัดยาเสพติดของศูนย์ฝึกและเยาวชนให้มีกิจกรรมที่สร้างความรู้สึกภูมิใจกับสิ่งตนเองเป็นอยู่ รวมไปถึงการปลูกฝังให้รู้จักมีมุมมองที่ดีต่อบุคคลและสภาพแวดล้อมรอบข้าง ทั้งนี้เพื่อการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของความเป็นตนเองและผู้อื่น สามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนรู้จักการยอมรับ รู้จักการปรับตัว และภาคภูมิใจในความเป็นตัวเอง รวมไปถึงการปลูกฝังความเชื่อมั่นในตนเองจะสามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถแก้ไขและตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่พบเจอได้อย่างมีเหตุผลและเข้าใจสถานการณ์นั้นๆ ได้ ซึ่งควร

2) ควรจัดอบรมหรือทำโครงการในเชิงขอความร่วมมือจากครอบครัวของเด็กและเยาวชนตามโรงเรียนและศูนย์ฝึกฯ เพื่อให้ครอบครัวหรือผู้ปกครองตระหนักรู้เท่าทันปัญหาของยาเสพติดที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัว โดยเริ่มจากการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุตรหลาน พูดคุยและซักถามถึงปัญหาทั้งเรื่องเพื่อน เรื่องเรียน และความรู้สึกทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อบุตรหลานมีปัญหาพ่อแม่และผู้ปกครองควรให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุตรหลานที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่ต้องการความรักความอบอุ่นจากคนรอบข้างมากที่สุด พ่อแม่และผู้ปกครองจำเป็นที่จะต้องอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดประสบการณ์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตให้บุตรหลานฟัง เพื่อเป็นการชี้แนะแนวทางและชักจูงให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตาม นอกจากนี้พ่อแม่และผู้ปกครองก็ควรปฏิบัติตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนด้วย พ่อแม่และผู้ปกครองจำเป็นต้องสร้างความตระหนักรู้ในประเด็นของยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชน พ่อแม่และผู้ปกครองควรเฝ้าระวังและสอดส่องดูแล

พฤติกรรมเพื่อมิให้บุตรหลานเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเริ่มจากการปลูกฝังและสร้างความเข้าใจกัน ครอบครัวถึงโทษและภัยของยาเสพติด ข้อเสนอแนะในส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญข้อหนึ่งที่จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติดในเชิงป้องกันได้ เพราะครอบครัวและบุคคลที่ใกล้ชิดของเด็กและเยาวชนมีผลต่อพฤติกรรมต่างๆของเด็กและเยาวชนโดยตรง

3) คนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ควรให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนในการกลับไปใช้ชีวิตในสังคมหลังจากออกจากศูนย์ฝึกฯ โดยไม่กีดกันหรือแสดงท่าตอบโต้ในเชิงไม่ยอมรับเมื่อเด็กและเยาวชนต้องการขอความช่วยเหลือ ทั้งนี้เป็นการสร้างกำลังใจและแสดงการยอมรับ เพื่อเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขของเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐ

1) ควรให้โรงเรียนมีบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยตรง โดยมีเนื้อหาของโทษของยาเสพติด ผลกระทบของการเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติด และแนวทางการป้องกันตนเองไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งนี้อาจจะให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรงซึ่งอาจจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทำหน้าที่สอนแทนครูอาจารย์ในโรงเรียน เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างความน่าสนใจให้แก่ผู้เรียน

2) ควรให้ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนตามโรงเรียนในเขตรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดจำนวนเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าสู่วงจรยาเสพติดและลดจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมเพื่อเข้ารับการฝึกและอบรมในศูนย์ฝึกฯ ในปัจจุบัน โปรแกรมการบำบัดยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนประสิทธิภาพในการบำบัดเด็กและเยาวชนลดลง คือมีสถิติของการกลับไปเสพยาซ้ำมากขึ้น เนื่องจากมีเด็กและเยาวชนเข้ารับการบำบัดเกินจำนวนที่โปรแกรมบำบัดยาเสพติดจะทำได้ ควบคุม ติดตามและดูแลเด็กและเยาวชนได้ ตัวอย่างเช่นศูนย์ฝึกฯ เขต 1 จังหวัดระยอง มีเด็กและเยาวชนอยู่ในโปรแกรมบำบัดยาเสพติดกลุ่มติดห้อง 1 จำนวน 45 คน แต่ในความเหมาะสมควรจะเป็น 25 คน จะเห็นได้ว่ามีเด็กและเยาวชนเกินอยู่ 20 คน ซึ่งมีผลทำให้การบำบัดลดประสิทธิภาพลง

3) ตำรวจบ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ ควรให้ความร่วมมือกับศูนย์ฝึกฯ เพื่อสอดส่องดูพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนหลังจากการเข้ารับการฝึกและอบรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือจำหน่ายยาเสพติดซ้ำ ทั้งนี้รวมไปถึงสมาชิกในชุมชนจำเป็นต้องตระหนักถึงโทษและภัยของยาเสพติด เพื่อมิให้เกิดค่านิยมของการยอมรับว่าปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ในชุมชน

6.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาเสพติดในบริบทเชิงพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปรียบเทียบระหว่างเขตกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดที่เป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดสูง ทั้งนี้เพื่อจะได้สามารถสะท้อนสาเหตุและเงื่อนไขของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในบริบทที่ต่างกัน และเพื่อนำไปสู่การสร้างนโยบายแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงจุด

2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดซ้ำและเสพยาต่อเนื่อง ในงานชิ้นนี้ได้ศึกษาเงื่อนไขที่ทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเสพยาครั้งแรกแล้ว ในลำดับต่อไปควรจะศึกษาปัจจัยที่ดึงดูดไม่ให้เกิดและเยาวชนตัดสินใจเลิกเสพยาหรือจำหน่ายยาเสพติด ซึ่งคำตอบของประเด็นเหล่านี้สามารถช่วยสร้างแนวสร้างแก้ไขปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนได้ตรงจุด

3) การศึกษาเกี่ยวกับชีวประวัติและประสบการณ์ชีวิตในด้านลบเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและเปราะบาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชน จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ศึกษาต้องพึงระวังในการสัมภาษณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคำถามและข้อคิดเห็นต่อผู้ให้สัมภาษณ์ โดยคำถามจะต้องไม่เป็นการตอกย้ำอดีตหรือทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกไม่มีคุณค่า ไม่ควรแสดงท่าทางต่อต้านหรือไม่ยอมรับในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์กำลังเล่า รวมไปถึงการให้สัมภาษณ์จะต้องเป็นไปด้วยความเต็มใจและมีความพร้อมในการให้ข้อมูล ทั้งนี้เพื่อป้องกันการบิดเบือนข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์และเพื่อให้การศึกษาได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงประเด็น ผู้ศึกษาจำเป็นต้องตระหนักในข้อนี้

รายการอ้างอิง

กนกรัตน์ แจ่มวิภูกุล. (2545). การเสพยาบ้าของเด็กและเยาวชน. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กลุ่มเด็ก เยาวชน และสิ่งเสพติด สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). รายงานการศึกษาสถานการณ์การค้าและการแพร่ระบาดของข้อมูลยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถูกกักกันในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน.

กลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. (2554). การศึกษาวิจัยการเบี่ยงเบนพฤติกรรมของวัยรุ่นจังหวัดกาญจนบุรี

ประจำปี 2554. โครงการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี. เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2557, จาก <http://province.m-culture.go.th/kanchanaburi/Research/2.pdf>

ก่อ สวัสดิพานิชย์. (2519). วัยรุ่นและการปรับปรุงบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

เกตุแก้ว รักษาชาติ. (2542). การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรรยา สุวรรณทัต. (2521). พฤติกรรมศาสตร์เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

จิรุจจ์ พรหมโอบาล. (2530). ปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการกลับมาเสพยาเสพติดให้โทษ : ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในเรือนจำทัณฑสถานบำบัดพิเศษ บางเขน กรุงเทพมหานคร.

(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เข้าถึง จาก

http://202.28.199.3/tdc/browse.php?option=show&browse_type=subject&subj_id=115603&doc_type=0&display=list_subject&q=%C7%D4%B7%C2%D2%B9%D4%BE%B9

ณรงค์ เสี่ยงประชา. (2538). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ทัตประกาย ทัตตานนท์. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพพร ศรีผัด. (2548). กระบวนการตัดสินใจเสพยาบ้าของเยาวชนหญิงในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเขตภาคเหนือตอนบน. เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2558, จาก

http://library.cmu.ac.th/digital_collection/theses/fulltext.php?id=14547&word=2548&check_field=YEAR&select_study=&condition=2&search=9&philosophy=&master=

- นภาพกรณ์ หะวานนท์. (2556). สารคดีชีวิตจริง 4 ผู้ต้องขังหญิง. เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2558, จาก <http://m.dailynews.co.th/News.do?contentId=188942>
- นิมิต บุรพาสถิต. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาบ้าของนักเรียน ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนมาบข่าวิทยาคาร. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญธรรม บุญหมื่น. (2545). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาบ้าของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เข้าถึง จาก <http://cmuir.cmu.ac.th/handle/6653943832/24704>
- ประด็นันท์ อูปรมย์. (2540). เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษาหน่วยที่ 4 มนุษย์กับการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 15. . นนทบุรี : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประนัย ศรีสมบัติ. (2551). ปัญหาการเสพยาเสพติดของเยาวชน กรณีศึกษาเขตพื้นที่อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ่อน แกรมมี่ จำกัด.
- เพียงตะวัน อ่อนกำบัง. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมต่อต้านสังคม และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับการเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมูตดา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี. (วิทยานิพนธ์), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2527). เอกสารการสอนชุดวิชา : พัฒนาการวัยรุ่นและการอบรมหน่วยที่ 1 —7. เข้าถึงเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2558, จาก http://library.christian.ac.th/opac/showsearch_bk.php?pointer=T0014305
- รุจิรัชชัญญานันท์ ชัยแก้ว, และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2554). ทฤษฎีการเลียนแบบกับพฤติกรรมการปาหิน. วารสารวิทยบริการปีที่ 22 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2554 เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2558, จาก <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:cNp0yTfr55kJ:kaekae.oas.psu.ac>
- ลลิตา เดชาวุธ. (2548). ปัจจัยครอบครัวที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในเขตภาคตะวันออก. (วิทยานิพนธ์), มหาวิทยาลัยบูรพา, คณะพยาบาลศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลครอบครัว.
- วศรี คำหอม. (2552). การรับรู้ตราบาปของผู้ดูแล ทักษะชีวิต และการรับรู้ตราบาปของผู้ที่เป็นโรคจิตเภท. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เข้าถึง จาก http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2552/numhp0252ak_abs.pdf
- วิโรจน์ สุ่มใหญ่. (2546). คู่มือพ่อแม่ : เลี้ยงลูกอย่างไรไม่ให้ติดยา. ปทุมธานี : สำนักพิมพ์ โฮมสวีท โฮม.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). จิตวิทยาสังคมทฤษฎีและปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- ศิริภา จามรมาน, ปณิตดา ชำนาญสุข, และ ทรรคนะ ใจชุ่มชื่น. (2543). การศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะบุคลิกภาพ รูปแบบการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 1มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2543). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2539). ทฤษฎีและการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรทมล กรนุ้ม. (2540). การปรับพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษฯ โดยวิธีการชุมชนบำบัดของสถานฟื้นฟูบ้านอุเบกขา กองแพทย์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง กระทรวงยุติธรรม. (วิทยานิพนธ์), คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2529). การจัดการพฤติกรรมมนุษย์. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- สุจิตรา ศรีประสิทธิ์. (2541). การพัฒนาตนเองด้านวิชาการ. ยะลา : กระทรวงสาธารณสุข
- สุชา จันทรเอม. (2529). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ. (2535). ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช.
- เสริน ปุณณะหิตานนท์. (2523). การกระทำผิดในสังคม : สังคมวิทยาอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทเดอะบิสซิเนสเพรส.
- ไหมไทย ไชยพันธุ์. (2557). จิตวิทยา : แนวคิดทฤษฎีการศึกษาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1. เข้าถึงเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://journal.pnu.ac.th/ojs/index.php/huso/article/view/274/240>
- อัจฉรา ธรรมากรณ์. (2547). ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Learning Theory) เข้าถึงเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2557, จาก http://www.baanjomyut.com/library_2/psychology_of_learning/06.html
- อัมณพ ชูบำรุง. (2555). อาชญากรรมและอาชญาวิทยา, . กรุงเทพมหานคร : บริษัทบุ๊กเน็ต จำกัด.
- อุบล เสถียรปัทมกรณ์. (2540). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครู นครปฐม.

ภาคผนวก ก.

แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (interview guides)

ประกอบการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กและเยาวชนใน
ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง

1) ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและแม่หรือผู้ปกครองเป็นอย่างไร ความใกล้ชิดของคนในครอบครัวกับเยาวชน คนในครอบครัวเคยมีประวัติหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดบ้างหรือไม่ คนในครอบครัวมีใครเกี่ยวข้องกับกาพนัน ติดสุรา หรือเสพยาหรือขายยาเสพติดบ้างหรือไม่ พฤติกรรมเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อเยาวชนอย่างไร

2) มีเพื่อนที่เสพยาหรือขายยาเสพติดหรือไม่ จำนวนกี่คน ทำไมถึงเลือกคบเพื่อนกลุ่มนี้ มีเพื่อนสนิทนอกกลุ่มหรือไม่ สนิทกันเพราะอะไร ทำกิจกรรมอะไรร่วมกับเพื่อน จำนวนเพื่อนในกลุ่มมีกี่คน เพื่อนเคยบังคับให้เสพยาเสพติดหรือไม่ เยาวชนตอบรับหรือปฏิเสธการชักชวนของเพื่อนอย่างไร

3) หากเยาวชนกำลังศึกษาอยู่ มีเพื่อนในโรงเรียนเสพยาหรือขายยาเสพติดบ้างหรือไม่ รู้ได้อย่างไรว่าเพื่อนเสพยาหรือขาย เพื่อนที่เสพยาเสพติดถูกเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนกีดกันหรือขัดขวางการทำกิจกรรมที่โรงเรียนหรือไม่ เพื่อนที่เสพยามีอิทธิพลอย่างไรกับตัวเยาวชน เคยเกี่ยวข้องกับกลุ่มเพื่อนที่เสพยาหรือไม่ เกี่ยวข้องอย่างไร

4) ชุมชนและสภาพแวดล้อมที่เยาวชนอาศัยอยู่ ชุมชนที่ทำงานเป็นอย่างไร ลักษณะของวิถีชีวิตของคนในชุมชนประกอบอาชีพอะไร มีคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ ในชุมชนมีการค้าหรือเสพยาเสพติดมากน้อยเพียงใด ลักษณะพื้นที่ในชุมชนใกล้บ้าน ใกล้โรงเรียน และที่ทำงานเอื้อต่อการเสพยาหรือขายยาเสพติดหรือไม่ อย่างไร

5) ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมาจากใคร ที่ไหน อย่างไร ใช้เวลานานแค่ไหนกว่าจะตัดสินใจเสพยา เพราะเหตุใดจึงเสพยา คิดว่าใครเป็นคนที่กระตุ้นให้เสพยา ก่อนที่จะตัดสินใจเสพยา มีมุมมองอย่างไรต่อคนที่เสพยาเสพติด

6) มุมมองของคนในครอบครัว เพื่อน และคนในชุมชนที่มองคนเสพยาเป็นอย่างไร มีคนในครอบครัว เพื่อน ญาติหรือบุคคลใดที่ทราบว่าเยาวชนเสพยาเสพติด กลุ่มคนเหล่านั้นสนับสนุนหรือกีดกันการเสพยาเสพติดของเยาวชนหรือไม่ อย่างไร

7) เยาวชนเสพยาเพราะต้องการเลียนแบบครอบครัว เพื่อน คนในชุมชน หรือบุคคลอื่นหรือไม่ อย่างไร เพราะอะไร รสนิยม แฟชั่น และกระแสวัยรุ่นมีผลทำให้เยาวชนตัดสินใจเสพยาหรือไม่ อย่างไร

8) สามารถหายาเสพติดได้ในบ้าน โรงเรียน ชุมชนได้หรือไม่ อย่างไร และหาได้จากใคร ปกติซื้อยาเสพติดจากใคร เพราะอะไร

9) การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดทั้งด้านบวกและด้านลบ วัตถุประสงค์ของการเสพยาเสพติด

10) ก่อนที่เด็กและเยาวชนจะตัดสินใจเสพยาเสพติด มีลักษณะพฤติกรรมเป็นอย่างไรใช้เวลานานเท่าใดกว่าจะตัดสินใจเสพยาเสพติด ตัดสินใจเสพในครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่ออายุเท่าไร อย่างไร หากเยาวชนเคยถูกเพื่อนชักชวนเสพยา เคยปฏิเสธจำนวนกี่ครั้ง เพราะเหตุใด และเหตุใดจึงตอบรับการชักชวน

แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง : การตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษาเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและ
อบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่สัมภาษณ์ชื่อเล่นผู้ให้สัมภาษณ์.....ชื่อผู้สัมภาษณ์

เดือนที่เข้าฝึกอบรม.....พ.ศ.....

ข้อมูลประเมินสถานการณ์ปัญหาเสพยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ก. ลักษณะทางประชากร

1.เพศ..... 2. อายุ..... ปี 3. สัญชาติ..... 4. ศาสนา.....

5. สถานภาพสมรส

1.โสด 2.สมรส 3.แยกกันอยู่ 4.หย่า/หม้าย 5.มีคู่อยู่ด้วยกัน อายุ.....ปี

6. การศึกษาก่อนถูกจับกุม

0.ไม่ได้เรียน 1.กำลังเรียนชั้น 2.เรียนจบชั้น เมื่ออายุ.....ปี

7. อาชีพก่อนถูกจับ

0.นักเรียน 1.ว่างงาน
 2.ทำงาน
 งานประจำ ระบุ.....รายได้เฉลี่ย..... บาท/วัน
 งานชั่วคราว ระบุ.....รายได้เฉลี่ย.....บาท/วัน
 งานในครอบครัว ระบุ.....รายได้เฉลี่ย..... บาท/วัน

9. งานที่ทำให้เกิดรายได้พิเศษ (รวมถึงงานที่ผิดกฎหมาย เช่น ขายยาเสพติด ค้าประเวณี ฯลฯ)

0.ไม่มี

1. มี งานที่ถูกต้องกฎหมาย ระบุ.....รายได้เฉลี่ย..... บาท/วัน

งานที่ผิดกฎหมาย ระบุ.....รายได้เฉลี่ย..... บาท/วัน

10. ภูมิลำเนา.....ที่อยู่ปัจจุบัน (ก่อนถูก
จับกุม).....

11. อธิบายลักษณะ/สภาพแวดล้อมของที่อยู่ที่ได้ติดต่อได้

.....

12. อธิบายลักษณะ/สภาพแวดล้อมของที่อยู่ กรณีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง

.....

ค.ประวัติการถูกดำเนินคดีของเยาวชน

13. จำนวนคดีที่เคยถูกจับกุมทั้งหมด คดี

จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด..... คดี

14. ถูกควบคุมตัวครั้งนี้ในข้อหา..... เหตุการณ์ที่ถูกจับกุมในครั้งนี้

.....

15. ศาลตัดสิน.....

ข.ความสัมพันธ์ทางครอบครัว

16. ลักษณะของครอบครัวก่อนถูกจับ

ครอบครัวสมบูรณ์ (พ่อและแม่อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว)

อยู่ร่วมกับพ่อแม่ อยู่ร่วมกับพ่อแม่และพี่น้อง

ครอบครัวไม่สมบูรณ์ (.....เสียชีวิต/หย่าร้าง/แยกกันอยู่/แตกแยก)

อยู่กับแม่ อยู่กับแม่และพ่อเลี้ยง อยู่กับพ่อ อยู่กับพ่อและแม่เลี้ยง

อยู่กับปู่ย่า อยู่กับตายาย อยู่กับญาติ อยู่คนเดียว

อยู่กับคู่ อยู่กับเพื่อน อื่นๆระบุ.....

17. จำนวนสมาชิกในครอบครัว คน จำนวนพี่น้อง..... คน

เป็นบุตรคนที่

18. จำนวนบุคคลอื่นในครอบครัวที่เคยมีคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด คน

กำลังมีคดีมีคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด คน เคยมีคดีหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด คน

เกี่ยวข้องกับเยาวชนเป็น.....

19. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

.....

20. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพ่อแม่และพี่น้อง

.....

.....

.....

.....

21. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกันก่อนถูกจับกุม

.....

.....

.....

22. อธิบายพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกัน (การเล่นการพนัน การดื่มสุรา เสพยาเสพติด)

.....

.....

.....

23. อธิบายลักษณะสภาพแวดล้อมของชุมชนที่อาศัยอยู่ ที่มีภาวะเสี่ยงเรื่องยาเสพติด (แหล่งอบายมุข ผับ บาร์ คีโตะสนุกๆ)

.....

.....

.....

ค. ลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

24. ลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

- เสพอย่างเดียว ขายอย่างเดียว เสพก่อนขาย ขายก่อนเสพ
- เสพและขายพร้อมกัน ขน/ส่ง ยาเสพติดอย่างเดียว ติดต่อผู้ค้าหรือผู้เสพอย่างเดียว

ง. การตัดสินใจเสพหรือขายยาเสพติด

25. ก่อนถูกจับกุมเยาวชนอยู่อาศัยอยู่ร่วมกับ ผู้เสพ ผู้ขาย ผู้เสพและผู้ขาย
- เกี่ยวข้องกับเยาวชนเป็น พ่อแม่ ญาติ..... คู่รัก
- เพื่อน สมาชิกในชุมชน อื่นๆ.....

26. ผลกระทบของการอยู่อาศัยในกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยง หรือเสพหรือขายยาเสพติด

.....

.....

.....

27. บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพหรือขายยาเสพติด

- พ่อแม่ ญาติ..... คู่รัก เพื่อน สมาชิกในชุมชน
- อื่นๆ.....

.....

.....

.....

28. ข้อมูล ข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแบบใดที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

.....

.....

.....

.....

29. วัตถุประสงค์ของการเสพยาเสพติด ก่อนการตัดสินใจเสพยาเสพติด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เพื่อเข้าสังคม เพื่อกระตุ้นความสามารถในการทำงาน
- เพื่อรูปร่างและบุคลิกภาพ เพื่อความบันเทิง
- เพื่อการโฆษณาและสร้างความน่าเชื่อถือ (กรณีจำหน่ายด้วย)
- เพื่อประชดคนใกล้ตัว เกี่ยวข้องกับเยาวชนเป็น..... อื่น.....

.....

.....

.....

จ. พฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเยาวชน

30. ประวัติการเสพยาเสพติด (จนถึงก่อนถูกจับกุม)

ชนิดสารเสพติด	ประสบการณ์การใช้ยาเสพติด			เคยใช้แต่เลิกแล้ว		ก่อนจับกุม ยังใช้อยู่			
	ไม่เคยใช้	เคยใช้	ยังใช้อยู่	อายุเริ่มใช้	เลิกเพราะ	ความถี่*	ปริมาณเสพ/ต่อวัน	ราคา	วิธีการเสพ
ยาบ้า									
กัญชา									
ไอซ์									
สารระเหย									
เฮโรอีน									
ยาอี/ยาเลิฟ									
ยาเค/คีตา									
มีน									
กระ ท่อม									
น้ำกระท่อม									
.....									

* เลิกเพราะ (1) ถูกจับ (2) เข้ารับการบำบัด (3) สงสารพ่อแม่ (4) ปัญหาสุขภาพ (5) อื่นๆ

ความถี่ (1) 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ (2) 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ (3) 5-6 ครั้ง/สัปดาห์ (4) ทุกวัน วิธีการเสพ (1) ฉีด (2) กิน (3) สูบ (4) ดม (5) อื่นๆ

31. ความรู้สึกและพฤติกรรมหลังเสพยาเสพติด

.....

.....

.....

.....

๓. พฤติกรรมการจำหน่ายยาเสพติด

32. เคยจำหน่ายยาเสพติดหรือไม่

0.ไม่เคย 1. เคยแต่เลิกแล้ว 2. เคยและก่อนถูกจับยังขายอยู่

33. อายุที่เริ่มจำหน่าย..... ปี

34. วัตถุประสงค์ของการขายยาเสพติด ก่อนการตัดสินใจขายยาเสพติด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เพื่อหารายได้พิเศษ เพื่อสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ
 เพื่อแบ่งยาเสพติดจากจำนวนที่ซื้อมาเพื่อเสพ
 เพื่อเข้าสังคม เพื่อจำหน่ายต่อเนื่องแทนพ่อแม่/พี่น้อง/คู่รัก/ญาติ/เพื่อน อื่นๆ

35. ชนิดยาเสพติดที่จำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ กรณีจำหน่ายมากกว่า 1 ชนิด)

- 1.ยาบ้า 2.กัญชา 3.ไอซ์ 4.สารระเหย 5.เฮโรอีน
 6.ยาอี/ยาเลิฟ 7.ยาเค 8.ใบกระท่อม 9.น้ำกระท่อม 10. อื่นๆ

36. ยาเสพติดชนิดหลักที่จำหน่ายเพราะ.....

37. ลักษณะการจำหน่าย

- 0.ขายปลีก 1.ขายส่ง 2.ขายทั้งปลีกและส่ง

38. สิ่งผิดกฎหมายที่ขายพร้อมกับการขายยาเสพติด

39. ลักษณะกลุ่มลูกค้า อายุ อาชีพ เพศ และอื่นๆ

ข. ภาวะกีดตันทางสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจเสพหรือขายยาเสพติด

40. ครอบครัว

41. คู่สมรสหรือคู่ที่อยู่ด้วยกัน

42. เพื่อน

ภาคผนวก ข.

กรณีศึกษาที่ 1 อัน

สัมภาษณ์ วันที่ 3 กันยายน 2557 ที่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและประวัติการกระทำผิดของเยาวชน

อัน (นามสมมติ) เยาวชนหญิงอายุ 22 ปี เป็นคนกรุงเทพมหานครผู้กระทำผิดคดีจำหน่ายยาเสพติดชนิดยาบ้า จำนวน 4,000 เม็ด ศาลตัดสินให้จำคุก 4 ปี พร้อมกับการฝึกวิชาชีพ 2 หลักสูตรที่บ้านปรางค์เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553 และมีคำสั่งย้ายเยาวชนเข้ารับการฝึกและอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยองในเดือนมกราคม พ.ศ. 2557

อันเรียนจบชั้น ปวช. สาขาคอมพิวเตอร์ สถานะแต่งงานแล้วเมื่ออายุ 15 ปี กับแฟนหนุ่มอายุ 28 ปี อันนับถือศาสนาอิสลามตามธรรมเนียมของศาสนาฝ่ายชายมีบุตรด้วยกันสองคน คนแรกเป็นเด็กชายคลอดเมื่ออันอายุ 16 ปี แม่สามีเป็นผู้เลี้ยงดู คนที่สองเป็นเด็กหญิงคลอดระหว่างฝึกและอบรมในศูนย์ฝึกที่บ้านปรางค์และขณะนี้แม่ของอันเป็นผู้เลี้ยงดู ก่อนโดนจับอันมีอาชีพเป็นแม่ค้าขายเสื้อผ้าตามตลาดนัดเปิดท้าย สามีเปิดกิจการแต่งรถมอเตอร์ไซด์ และทั้งสองคนก็หารายได้จากการขายยาเสพติดเป็นงานหลักไปพร้อมๆกับการประกอบชีพสุจริตนั้นๆด้วย เยาวชนกล่าวว่า รายได้จากการเปิดร้านแต่งรถบวกกับรายได้จากการขายเสื้อผ้าของตนซึ่งไม่ได้ทำอย่างจริงจังเฉลี่ยเดือนละ 15,000 บาท ซึ่งไม่พอใช้จ่าย เพราะสามีเป็นคนชอบแต่งรถมากๆ อะไหล่ที่ซื้อมาต้องเกรดเอเท่านั้น ตัวเยาวชนชอบซื้อกระเป๋า รองเท้า เสื้อผ้าที่ทันสมัย ทำให้รายได้ไม่เพียงพอ การหารายได้พิเศษจากการขายยาเสพติดจึงเป็นช่องทางหาเงินที่เยาวชนคิดว่าดีที่สุดแล้ว

เยาวชนและแฟนหนุ่มโดนจับกุมพร้อมกันในขณะเดินทางไปส่งยาเสพติดให้ลูกค้า เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อต้นเดือน ตุลาคม ปี 2553 เช้าวันนั้นเยาวชนตกลงกับแฟนหนุ่มว่าต้องการเวลาจะพักผ่อนขอเวลาอยู่ด้วยกัน ไปเดินห้าง ไปกินข้าว อยากไปใช้เงิน เพราะช่วงที่ผ่านมาหลายวันที่ผ่านมาเยาวชนกับแฟนหนุ่มโหมขายยาเสพติดอย่างหนักทั้งช่วงกลางวันและกลางคืนซึ่งขณะนั้นอันกำลังตั้งครรภ์ได้ 4 เดือน เยาวชนเล่าว่า ทำเองทุกขั้นตอนเพราะไม่ไว้ใจใคร งานที่ทำเป็นงานใหญ่จำเป็นต้องควบคุมเองทั้งหมด มูลค่าการส่งการรับซื้อยาเสพติดแต่ละครั้งไม่เคยต่ำกว่า 10,000 - 20,000 บาทต่อครั้ง อันและแฟนหนุ่มเตรียมเงินก้อนหนึ่งเพื่อใช้จ่ายในวันนี้พร้อมกับเตรียมปิดมือถือและเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดเพื่อปิดช่องทางการติดต่อจากเครือข่ายลูกค้าและเจ้านาย แต่ก่อนออกจากบ้านมีลูกค้าเจ้าประจำโทรศัพท์มาหลายสายจนแฟนหนุ่มตัดสินใจรับสายแล้วพยายามจะบอกว่าวันนี้ไม่สามารถไปส่งของให้ได้ แต่เยาวชนเองรู้สึกว่าจะเอาของไปให้ลูกค้าคนนี้ก็เส้นทางเดียวกันกับทางที่จะไปห้างสรรพสินค้าจึงตัดสินใจขอยุกับลูกค้าด้วยตนเอง อันเล่าว่าลูกค้าคนนี้ชื่อฟิล์ม (นามสมมติ) อายุ

ราว 20 ปี เป็นลูกค้าที่รับซื้อยาเสพติดแบบรายย่อย รับครั้งละ 1 ถุง เท่านั้น แต่อาศัยเป็นลูกค้าประจำจึงมีสิทธิในการต่อรองมากกว่าลูกค้าคนอื่น ๆ ปกติแล้วฟิล์มเป็นคนที่ชอบกดราคามาก ชอบอ้างว่าคุณภาพยาไม่ดี ชอบหาเหตุผลมาอ้างเพื่อขอลดราคา แต่วันนั้นฟิล์มตกลงรับราคาที่เสนอง่ายมากจนเยาวชนเริ่มสงสัยในพฤติกรรมการพูดคุยแบบลึกลับ ลึกลับ อันและแฟนนัทยาเสพติดไปให้ฟิล์ม 1 ถุง (200 เม็ด) เป็นราคา 12,000 บาท ทั้งสองคนขับรถแท็กซี่ออกจากหมู่บ้านไปจุดที่นัดพบกับฟิล์ม ซึ่งเป็นพื้นที่หมู่บ้านย่านนนทบุรี เยาวชนเริ่มสังเกตเห็นว่าบรรยากาศเริ่มผิดปกติ แฟนหนุ่มก็เริ่มจับพิรุจน์ได้ว่าฟิล์มไม่รับสายโทรศัพท์ แต่ทั้งสองคนก็ยังใจดีสู้เสียดชีวิตไปให้ถึงจุดหมาย เพียงเสี้ยววินาทีที่มองหน้าแฟนหนุ่ม มีรถแท็กซี่มาด้วยความเร็วฉวัดเฉวียนตัดหน้าตัดหลังรถจำนวน 5 คัน ตำรวจกว่า 20 นายพร้อมอาวุธครบมือพุ่งมาที่รถของอันและเปิดประตูจับแฟนหนุ่มและอันขึ้นรถแท็กซี่ของตำรวจไป โดยแยกนั่งคนละคัน วินาทีนั้นอันคิดอยู่อย่างเดียวคือลูกในท้องและแม่ของอัน ตำรวจพาอันและแฟนอันไปที่ลานจอดรถไกลๆที่หนึ่งในจังหวัดนนทบุรีเพื่อไปสอบสวนและให้เยาวชนสารภาพว่าไปรับงานมากใคร เป็นเครือข่ายไหน แต่แฟนหนุ่มปฏิเสธทุกข้อกล่าวหาทำให้ตำรวจต้องใช้วิธีรุนแรงเป็นการบีบบังคับให้พูด แต่อันเห็นแฟนตนเองทรามานไม่ไหวตัดสินใจบอกเรื่องราวทั้งหมดกับเจ้าหน้าที่และพาไปค้นหลักฐานที่บ้าน อันและแฟนเป็นคู่คิดกัน โดนจับกุมซื้อหามียาเสพติดไว้ในครอบครองจำนวน 4,000 เม็ด ศาลสั่งให้แฟนหนุ่มจำคุก 25 ปี และอันซึ่งเป็นเยาวชน 4 ปี มาจนถึงปัจจุบันนี้แฟนหนุ่มของอันโดนเพิ่มโทษเป็น 30 ปี เนื่องจากกระทำผิดซ้ำในเรือนจำข้อหาจำหน่ายสารเสพติด ส่วนอันศาลมีคำสั่งให้ฝึกและอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเขต 1 จ.ระยอง เพิ่มอีก 1 ปี เนื่องจากสภาพแวดล้อมและครอบครัวไม่มีความพร้อมต่อการรองรับเยาวชน

ส่วนที่ 2 ครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว

ครอบครัวของเยาวชนมีสมาชิก 5 คน ประกอบไปด้วยพ่อ แม่ พี่สาว 2 คน และตัวเยาวชน ซึ่งเป็นลูกคนสุดท้อง พ่อเป็นพนักงานชั่วคราวของเทศบาลแห่งหนึ่ง แม่มีอาชีพดูแลผู้สูงอายุและทำงานแม่บ้านในโรงงาน พี่สาวคนแรกว่างงาน แต่งงานแล้ว และมีลูก 1 คน พี่สาวคนที่สองมีธุรกิจส่วนตัวเปิดร้านรักษาผิวหน้าและมีอาชีพเสริมเป็นพริตตี้และตัวเยาวชนเองก็ขายเสื้อผ้า ในครอบครัวอันสนิทกับแม่มากที่สุด เวลามีปัญหาจะปรึกษาแม่เป็นคนแรก รองลงมาจะเป็นพี่สาวคนโต ครอบครัวของอันเป็นคนกรุงเทพมหานคร พ่อและแม่เปิดกิจการร้านเบเกอรี่ในย่านธุรกิจ จนเมื่ออันอายุ 10 ขวบ อันย้ายไปอยู่บ้านเดิมของแม่ที่จังหวัดนนทบุรีเพราะแม่จำเป็นต้องกลับไปดูแลยาย จากนั้นอีกไม่นานพ่อก็ตัดสินใจปิดกิจการที่กรุงเทพฯ และย้ายมาอยู่กับแม่ ครอบครัวของอันอยู่กันอย่างมีความสุข

พ่อแม่ไปทำงานตั้งแต่เช้า พี่สาวก็เลี้ยงหลานอยู่บ้าน พี่สาวคนที่สองก็ไปเรียนหนังสือ และตัวอันเองก็ตั้งใจเรียนหนังสือตามสาขาวิชาที่ชอบและถนัด

ช่วงชีวิตแห่งความผาสุกเริ่มต้นจากการได้รู้จักและสนิทกับคนสองคน คนแรกคือแฟนหนุ่ม “บังเน” เป็นเพื่อนสนิทมาตั้งปวช. 1 สนิทกันมากจนเพื่อนๆ เริ่มพูดหยอกล้อให้เป็นแฟนกัน เพราะอันเองเป็นผู้หญิงรูปร่างอ้วนแต่บังเนเป็นวัยรุ่นหนุ่มที่หน้าตาดี เพื่อนๆ ต่างสนับสนุนให้คบกันจริงจัง ภาวะกดดันจากเพื่อนที่ต้องการให้อันมีแฟนและอันเองก็เห็นว่าบังเนเป็นคนดีและรู้จักกันมานานจึงตัดสินใจคบกัน คนที่สองคือ พี่ชายของอันเป็นชายหนุ่มอายุ 30 ปี เคยมีประวัติการใช้ยาเสพติดแต่ในขณะที่คบกับพี่สาวคนโตนั้นเลิกเสพติดแล้ว แต่สิ่งที่ยังทำอยู่อย่างต่อเนื่องคือการขายยาเสพติด ทำให้พี่สาวคนโตต้องร่วมขายไปด้วย อันรับรู้ว่าพี่สาวและพี่ชายขายเพราะเห็นพฤติกรรมการหลบซ่อนส่งของบางอย่างให้เพื่อนๆ ที่มาเที่ยวที่บ้าน เห็นพี่สาวและพี่ชายมีเงินใช้แบบไม่ขาดมือโดยไม่ต้องทำงานหนัก

สมัยเป็นเพื่อนกับบังเนอันก็รู้มาโดยตลอดว่าเพื่อนคนนี้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่ตอนนั้นไม่คิดอะไรนอกจากการอยากมีแฟน อยากมีคนดูแลสักคน เพื่อนๆ คนอื่นก็พยายามเตือนว่าบังเนขายยาเสพติดแต่อันคิดว่ามันเป็นเรื่องเล็กน้อยขอเพียงบังเนรักและซื่อสัตย์กับอันเท่านั้นพอ เมื่อคบกันนานขึ้นความรู้สึกก็เริ่มดีขึ้นจากรักกลายเป็นรักมาก เพราะบังเนเอาใจใส่ดูแลอันทุกอย่าง เงินที่ขายยาเสพติดมาแม้ไม่มากก็ให้อันทุกบาททุกสตางค์ ในช่วงแรกๆ ที่บังเนขายเสพติดนั้นได้เพียงวันละ 500 บาทเท่านั้น อันเล่าว่าบังเนขายเพราะหารายได้เสริมเท่านั้น ไม่ได้ตั้งใจขายจริงจัง บังเนขายอย่างมีสติและไม่ขาดทุนเหมือนเพื่อนคนอื่นๆ เพราะบังเนไม่เสพ ทุกอย่างลงตัวมากอันรู้สึกมีความสุขกับการใช้ชีวิตช่วงนั้น อันและแฟนหนุ่มเริ่มขายกันอย่างจริงจังมากขึ้นถึงขั้นให้ลูกค้ามารับยาที่บ้านทำให้พี่สาวคนที่สองสงสัยและถามอันตรงๆ ว่าขายยาเสพติดหรือไม่ ไปรับยาเสพติดมาจากใคร ราคาเท่าไร ตอนแรกอันยอมรับว่าตกใจที่พี่สาวรู้เพราะกลัวว่าพี่สาวจะไปบอกแม่ แต่กลับกันพี่สาวคนที่สองเสนอราคาขายยาเสพติดที่ถูกกว่าให้อันและแฟน โดยรอบแรกจะให้เครดิตก่อนในปริมาณ 200 เม็ดหรือ 1 ถุง แฟนอันดีใจมากและบอกกับอันว่า “ตัวเองรู้ไหม แค่นี้ดีใจมากนะ ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยจับงานถุงเลยสักที” ทุกอย่างไปได้ดี อันและแฟนมีเงินไม่ขาดมือ ใช้เงินเพลินจนติดหนี้พี่สาวคนที่สอง 40,000 บาท พี่สาวเริ่มไม่แน่ใจว่าอันและแฟนหนุ่มจะสามารถใช้หนี้ได้หมดหรือไม่จึงตัดสินใจตัดสินตัดยอดงาน (ไม่ให้เครดิตยาเสพติดจนกว่าจะนำเงินสดมาใช้หนี้หมด) อันและแฟนทะเลาะกับพี่สาวคนที่สองเพราะจำเป็นต้องเอางาน

ไปส่งลูกค้า ภาวะตอนนั้นอันเครียดมาก เงินขาดมือ ยาก็ไม่มี ลูกค้าก็โทรมาตาม ขาดรายได้ไปมาก ทุกอย่างมันหยุดชะงัก จนกระทั่งพี่สาวคนโตและพี่เขยรู้เรื่องจากพี่สาวคนที่สองว่าอันและแพนก็ขาย ยาเสพติดจึงเป็นช่องทางให้พี่เขยยื่นมือเข้ามาช่วย

อันเริ่มคิดแล้วว่า “นี่เราขายยากันทั้งสามคนพี่น้องเลยเธอ” ความกังวลและความกลัวว่า พ่อและแม่จะรู้ อันและพี่สาวทั้งสองคนตกลงกันว่าไม่ว่ายังไงก็แล้วแต่ ห้ามให้พ่อและแม่รู้เด็ดขาด สำหรับพี่สาวคนโตก็ปลื้มตัวไปซื้อบ้านอยู่คนละหมู่บ้านกับบ้านพ่อและแม่ พี่สาวคนที่สองก็ตัดสินใจ ตั้งใจเรียนและย้ายไปเรียนวิทยาลัยไกลบ้านส่วนอันที่ยังอยู่ที่บ้านกับพ่อและแม่

ทุกอย่างกำลังดีขึ้นหลังจากที่อันได้รับความช่วยเหลือจากพี่เขยการเข้าไปเป็นผู้ค้ายาเสพติด รายใหญ่ก็เริ่มต้นขึ้นอย่างไม่รู้ตัว “บังเนมันรู้จักคนเยอะไหมล่ะ ใครเอางานกับมันบ้าง ยังไงถ้าอยาก ขยายงานก็ลองไปคุยกับพี่นั่นดู” พี่สาวคนโตอันถามอันและแนะนำให้ไปคุยพี่เขย จริงๆแล้วอันเคย เห็นหน้าพี่เขยไม่กี่ครั้งเพราะพี่เขยอันถูกจับข้อหาค้ายาเสพติดและมีโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำ 30 ปี อัน รับรู้ว่าพี่เขยเป็นคนส่งเสียเงินให้พี่สาวและหลานชายทุกคนซึ่งจำนวนเงินแต่ละเดือนที่พี่สาวคนโต ได้จากพี่เขยก็เป็นเงินจำนวนมาก อันปรึกษากับบังเนและตกลงกันว่าจะเข้าไปทำงานให้พี่เขย งานชุด แรกที่พี่เขยให้มาเป็นงานเครดิต จำนวน 4,000 เม็ด หรือ 2 ลูก เมื่อบังเนเห็นงานชุดแรกที่ได้มาก็พูด กับอันเหมือนเดิมว่า “ตัวเองรู้ไหม ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยจับงานลูกขนาดนี้เลยนะ” ทั้งสองคนตื่นเต้นกับ งานของพี่เขยมาก อันยอมรับว่าช่วงนั้นกดแต่เครื่องคิดเลข คิดแต่เรื่องทำกำไร เพิ่มจำนวนยาเสพติด เรื่อยๆ ใช้เงินกับบังเนอย่างสนุกสนาน ความสุขเริ่มกลับมา เพื่อนฝูงมีมากขึ้น ทำให้อันและบังเน จำเป็นต้องออกไปซื้อบ้านที่ห่างจากบ้านพ่อและแม่เพราะกลัวพ่อและแม่จะทราบเรื่องขายยาเสพติด

อันและบังเนซื้อของตามแฟชั่นทุกอย่างที่สังคมเพื่อนนิยมใช้กัน ทั้งเสื้อผ้า มือถือ โน้ตบุ๊ก รถ มอเตอร์ไซด์ รถเก๋ง และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลาย เยาวชนกล่าวว่าเหมือนจะมีความสุขมากแต่ ความระแวงก็มีอยู่มากเหมือนกัน ต้องคอยหลบหนีหรือหลีกเลี่ยงเส้นทางและสถานที่ที่มีตำรวจอยู่ แต่ ตอนนั้นก็ยอมแลกเพราะมีความสุขกับเงินมากกว่าสิ่งอื่นใด อันใช้ชีวิตอยู่กับบังเนอย่างมีความสุข อยู่ บ้านเดียวกันโดยที่ยังเรียนไม่จบจนกระทั่งอันตั้งท้องตอน ปวช. 3 ซึ่งเป็นช่วงสอบและใกล้จะจบ ตอน นั้นยอมรับว่าเสียใจมากที่ทำให้พ่อและแม่เสียใจ ยิ่งพ่อและแม่ดูเป็นห่วงอันมากเท่าไรพรอันก็ยิ่งรู้สึกผิด

เมื่อลูกชายคนโตอันคลอดก็ส่งให้แม่ของบังเนเลี้ยง เพราะเห็นใจพ่อและแม่ของอันที่ทำงานหนักแล้วก็ ไม่อยากให้มาเหนื่อยกับการเลี้ยงหลานอีกคน

ส่วนที่ 3 กระบวนการตัดสินใจเสพและขายยาเสพติด

หลังจากที่อันและบังเนเรียนจบก็เริ่มหาช่องทางขยายงานให้โตกว้างเดิมด้วยกลวิธีต่างๆ ขึ้นตอนการซื้อขายยาเสพติดของอันและบังเนเริ่มจากจุดเล็กๆ คือการขายกับลูกค้ารายย่อย เพิ่มมาเป็นขายเป็นถุงหรือวันละไม่ต่ำกว่า 200 เม็ด และภายใน 1 ปีก็พัฒนาการมาขายระดับมากกว่า 1,000 เม็ดต่อวัน ยอดเงินหมุนเวียนในแต่ละวันมากกว่า 100,000 บาท ช่วงหลังๆ มีลูกค้าเพิ่มขึ้น จำนวนยาเสพติดก็ต้องการเพิ่มขึ้น งานที่รับจากพี่เขยเริ่มไม่พอ ส่งยอดไม่ทันตามที่ลูกค้าต้องการ อันและบังเนจำเป็นต้องทำงานอีกเครือข่ายหนึ่งเพื่อเพิ่มจำนวนยาเสพติดให้ได้ตามที่ลูกค้าสั่ง และสามารถนำมาเพิ่มกำไรให้กับยาเสพติดของพี่เขยได้ด้วย

วิธีการซื้อขายยาเสพติดที่อันและบังเนใช้คือการ “ไขว้งาน” เป็นลักษณะของการเอายาเสพติดของสองเครือข่ายมาไขว้กันซึ่งมี 2 วัตถุประสงค์หลักคือ 1. เพื่อเพิ่มกำไรจากเครือข่ายของพี่เขย เพราะยาที่รับจากพี่เขยเป็นยาเสพติดชนิดที่ลูกค้าต้องการ ราคาจะสูงกว่ายาเสพติดอีกสายหนึ่ง 2. เพื่อนำยาเสพติดทั้งสองสายมารวมกันเป็นการเพิ่มจำนวนให้ได้ตามที่ลูกค้าต้องการ อันยอมรับว่าตั้งใจขายอย่างจริงจัง พยายามทุกวิธีให้ได้กำไรมากที่สุด ไม่เคยคิดจะจ้างใครและไม่เคยคิดชักชวนใครให้มาช่วยทำ ทุกขั้นตอนอันและบังเนจัดการเอง ตั้งแต่การขับรถไปรับงาน การแจกแจงยาให้ลูกค้า และการวางแผนเส้นทางหรือวิธีการขนย้ายยาเสพติด ยิ่งนานวันอันจะทำหน้าที่ติดต่อกับลูกค้าเอง มากกว่าบังเนเพราะอันเน้นกำไร ทำให้การต่อรองราคาหรือการสร้างกำไรอันจะทำได้ดีกว่าบังเน บางครั้งบังเนไปรับหรือส่งของไม่ทันอันก็ทำหน้าที่แทนแม้ว่าช่วงนั้นกำลังตั้งครรภ์ที่สองอยู่ก็ตาม อาการเหนื่อยเริ่มเพิ่มขึ้นบวกกับการแพ้อ่างอย่างหนักที่ต้องย้ายกลับไปนอนกับแม่ที่บ้านอยู่เป็นอาทิตย์ แต่อันก็ไม่หยุดที่จะขายยา ลูกค้าคนไหนต้องการของด่วนมากก็จะให้ไปรับที่บ้านโดยช่วงนั้นอันไม่คิดเลยว่าแม่เริ่มจะสงสัยแล้วว่าอันกำลังทำอะไรอยู่

คนรอบข้างอันและญาติๆ ก็เริ่มถามและมองอันด้วยสายตาสงสัยในพฤติกรรมการใช้เงินของอันและบังเน จนกระทั่งมีเพื่อนบ้านคนหนึ่งเดินเข้ามาถามอันว่าทำอาชีพอะไร ไม่เห็นทำอะไร นอกจากขับรถไปเที่ยว” อันตอบไปด้วยอยากตัดบทสนทนาว่าขายเสื้อผ้าและกีฬซื้อไป หลังจากวันนั้นอันก็เริ่มคิดแล้วว่าต้องทำอะไรทำเป็นชิ้นเป็นอันให้หน้าเชื่อถือ อันปรึกษากับบังเนว่าจะต้องเริ่มสร้าง

อาชีพเพราะอยู่บ้านใช้เงินไปวันๆก็เบื่อ อันต์ัดสินขายเสื้อผ้าและกีฟซื้อไปตามที่บอกไปกับเพื่อนบ้าน อันเล่าว่าความรู้สึกตอนนั้นก็ตอบไปแบบไม่คิดแต่ต้องมาขายจริงๆ “จริงๆแล้วก็ชอบนะพี่ ขายของที่เรชอบ เป็นอาชีพที่คิดไว้แล้วว่าเรียนจบก็จะทำ” อันกล่าว

ร้านขายเสื้อผ้าและกีฟซื้อของอันเป็นร้านระดับดี เน้นสินค้าคุณภาพและสินค้าที่เป็นแฟชั่น ทันสมัย ช่วงแรกๆขายสนุกมาก ขายดีจนสามารถขยายร้านได้และย้ายไปขายตลาดนัดแฟชั่นแถวรังสิต อันไม่เคยจดรายการเสื้อผ้า ราคาต้นทุนกำไร ต้องขายเท่าไร อันขายตามอารมณ์ วันนี้อันขาย 250 บาท พรุ่งนี้อันขาย 200 บาท “บางคนมาหน้าตาไม่มีเงิน แต่พูดดีก็ลดให้เค้าเยอะๆ ใครมาหน้าตา กวนๆหนูก็ขายมัน 350 บาท ไม่สนใจอะตอนนั้นเน้นความสนุกอย่างเดียว” อันเล่าต่อว่า “บางทีก็นั่งคิดเหมือนกันว่าขายเสื้อผ้าก็รายได้ดีนะ ทำไมไม่มาทำมันอย่างจริงจัง อีกใจก็คิดว่าจะมานั่งเหนื่อย แบบนี้ทำไมถึงเวลาแพ็ททองด้วยก็ยังไม่อยากขายเลย” ส่วนบังเนก็เปิดร้านแต่งรถมอเตอร์ไซด์กับเพื่อนสนิท กำไรและรายได้ก็มีพอสมควร เยาวชนเล่าว่าการทำอาชีพขายเสื้อผ้าและการที่แฟนเปิดร้านแต่งรถนั้นเป็นแค่กิจกรรมที่เข้ามาเสริมเพื่อคลายเครียดเท่านั้นเพราะรายได้หลักจริงๆก็คือการขายยาเสพติด แต่เมื่อคิดจะขายจริงจังแล้วก็จำเป็นต้องมีอะไรที่น่าจะสร้างความน่าเชื่อถือได้บ้างว่ามีเงินเพราะทำงาน

เยาวชนเล่าว่า สาเหตุที่ทำให้เยาวชนเข้ามาค้ายาเสพติดอย่างเป็นทางการจริงจังส่วนหนึ่งก็มาจากบังเนอันเล่าว่าครั้งแรกที่เห็นยาเสพติดก็เพราะแฟน บังเนไม่เคยปกปิดอันว่าขายยาเสพติด อันยอมรับได้เพราะบังเนไม่เสพและไม่เคยเสพ เมื่อคบกันและใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันก็เห็นพฤติกรรมการซื้อขายของกลุ่มเพื่อนแฟน จนมารู้ตัวอีกทีก็เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในวงการยาเสพติดแล้ว เหตุผลต่อมาที่ตัดสินใจเริ่มขายอย่างจริงจังขึ้นก็เพราะหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบชีวิตตนเอง อยากแบ่งเบาภาระพ่อแม่ที่ต้องหาเงินเลี้ยงครอบครัวซึ่งในส่วนนี้เป็นสาเหตุที่เริ่มขายกับแบบย่อยๆ “ไม่ต้องการมาขอเงินพ่อแม่เวลาวิทยาลัยมีกิจกรรม บังเนทำหน้าที่จ่ายให้ อันก็โอเคนะพี่ ก็เลยช่วยกันหาตังค์ ช่วยกันขายสองคน” แต่เมื่อเรียนจบขายยาเสพติดได้มากขึ้นสังคมก็เริ่มเปลี่ยน เห็นเพื่อนมีของใช้ดีๆ มีบ้านมีรถอันก็ต้องการมีบ้าง “เวลาพี่สาวคนโตมาบ้านนะ มันใส่ทองเส้นโต อันก็อยากมีเหมือนมันบ้าง พี่เขยขายยาเค้าถึงซื้อทองให้มันได้” ความคิดอันเริ่มเปลี่ยนจากการหารายได้เสริมมาเป็นการขายยาเสพติดเพื่อหารายได้หลักและอยากสร้างฐานะเหตุผลอีกส่วนหนึ่งที่ตัดสินใจขายยาเสพติดคือไม่รู้จะประกอบอาชีพอะไรจริงๆ

ระยะเวลาไม่น้อยเลยสำหรับการขายยาเสพติดมานานได้ถึง 3 ปีอันแล้วว่าเหตุผลข้อหนึ่งคืออันและบังเนไม่มีใครเสพยาและไม่เคยมีประวัติการเสพยา เพราะฉะนั้น ลักษณะท่าทางและรูปร่างก็เหมือนคนปกติทั่วไปทำให้มีโอกาสรอดพ้นจากสายตาเจ้าหน้าที่ได้ อันยอมรับว่าด้วยรูปลักษณ์ภายนอกเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างอ้วนและหน้าตาสดใสก็เป็นข้อได้เปรียบ ข้อที่สองคือเครือข่ายงานที่ทำอยู่นั้นมีเส้นสายที่พอจะสอดส่องดูแลความปลอดภัยของคนในเครือข่ายได้ และยังสามารถเตาสถานการณ์ต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้คนในเครือข่ายส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ที่อยู่ในวงการยาเสพติดมานานอายุประมาณ 30 – 50 ปีขึ้นไป การฉ้อโกงเกิดขึ้นได้น้อยมากเพราะไม่มีใครกล้า อันทุกอย่างจะเสี่ยงมากถ้าไม่ทำงานตามขั้นตอนและแผนงานที่เข้าใจตรงกัน ทุกขั้นตอนต้องทำตามที่ตกลงไว้กับคนในเครือข่าย การซื้อขายกันแต่ละครั้งจะมีคนมาเกี่ยวข้องอย่างน้อย 4 คนนั่นคืออัน เจ้าของงานที่อันไปรับมา ลูกค้า และคนรับงาน ซึ่งทั้ง 4 คนนี้ไม่เคยมีโอกาสเห็นหน้ากัน ตั้งแต่อันเริ่มทำงานให้เครือข่ายของพี่เขยก็ไม่เคยเห็นหน้าลูกค้าเลย มีเพียง 2-3 คนเท่านั้นซึ่งก็เป็นอีกสายงานหนึ่งที่บังเนรับยาเสพติดมา การซื้อขายยาเสพติดแต่ละครั้ง อันและบังเนจะได้กำไรครั้งละไม่ต่ำกว่า 10,000 – 20,000 บาท และแต่ละวันก็ไม่เคยจ่ายงานต่ำกว่า 5 ครั้ง หากลองคำนวณแล้วมูลค่ายาได้แต่ละวันเป็นหลักแสนแต่อย่างไรก็ตามอันก็ต้องโอนเงินจำนวนไม่น้อยเข้าบัญชีพี่เขยซึ่งมีไม่ต่ำกว่า 5 บัญชีและชื่อของบัญชีก็จะเปลี่ยนไปทุกๆเดือน อันเล่าว่าบางครั้งเจ้าหน้าที่ธนาคารก็ถามว่าธุรกิจอะไร สนใจจะกู้เงินกับธนาคารบ้างหรือไม่ อันต้องโกหกไปว่าที่บ้านมีธุรกิจรถตู้ รถรับส่งนักเรียน เยวชนให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่าการทำงานกับเงินของยาเสพติดซับซ้อนมาก จำเป็นมากกับการเปิดบัญชีธนาคารหลายๆบัญชีเพื่อวัตถุประสงค์หลายอย่าง ประการแรกคือการฟอกเงิน ทำเหมือนฝากประจำมีเข้าออกตลอดให้เป็นไปในลักษณะของการทำธุรกิจ ประการที่สองเพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าที่ใช้วิธีการโอนเงินเพื่อชำระหนี้ ประการที่สามเพื่อโอนเงินเข้าบัญชีของพี่เขยหรือเจ้าของงานอีกสายหนึ่ง ประการที่สี่เพื่อเก็บเงินเป็นเงินออมให้ลูกและครอบครัวทางบ้าน และประการที่ห้าซึ่งอันบอกว่าจะสำคัญมากที่สุดคือปกปิดเจ้าหน้าที่ธนาคารและเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าเงินที่ได้มานั้นเป็นเงินผิดกฎหมาย

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำผิดอื่นๆ

การดำเนินชีวิตของอันเปลี่ยนไปหลังจากที่ได้รู้จักกับบังเนค่านิยมในการดำเนินชีวิตสูงขึ้น ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มมากขึ้น การใช้ชีวิตในสังคมก็เปลี่ยนไป จากที่เคยมีเพื่อนเป็นเด็กเรียนมากกว่าเด็กเที่ยวก็กลายเป็นมีแต่เพื่อนเที่ยวและเพื่อนที่ขายยาเสพติด ยิ่งช่วงหลังที่แต่งงาน

และชายยาเสพติดแบบจริงจังก็ยังมีเพื่อนเลย จากที่เคยออกจากบ้านไปเดินเที่ยวเล่นตามห้างสรรพสินค้าบ่อยครั้งก็ต้องคอยหลบซ่อนอยู่แต่บ้าน อันบอกว่า “ขนาดไม่ค่อยมีเพื่อนนะ แต่ความอยากได้อยากมีให้เท่าคนอื่นในสังคมก็ยังมีอยู่ เพราะมีเงินไง มีเงินก็จะซื้อทุกอย่าง” ชีวิตส่วนใหญ่อยู่แต่บ้านของตัวเองและบ้านของพ่อกับแม่ นอกจากจะไปขายของที่ตลาด ชีวิตตอนนั้นดูเหมือนจะมีความสุขแต่จริงๆแล้วเวลาไปไหนก็ระแวงตลอดเวลา โดยเฉพาะช่วงหยุดขายยาซึ่งเป็นช่วงที่มีนโยบายการปราบปรามยาเสพติดแบบเชิงรุกก็ยิ่งหวาดกลัวและระแวงมากกว่าปกติ บางครั้งก็หลอนมากเวลามิรถยนต์วิ่งผ่านและชะลอที่หน้าบ้านก็จะรีบหลบ หรือบางช่วงที่กลัวหนักๆก็ไม่เปิดใช้งานไฟฟ้าในบ้านเลย “จริงๆแล้ว ความสุขที่มีในตอนนั้นมันก็คือความสุขปลอมๆนั่นเอง” อันกล่าว

การดำรงชีวิตอยู่ในวงการยาเสพติดให้ได้เป็นเวลานานต้องรู้จักเรียนรู้และปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ต้องคิดอยู่เสมอว่าไม่มีใครจริงใจกับเราร้อยเปอร์เซ็นต์ ทุกคนพร้อมที่จะทำลายเราได้ตลอดอยู่โอกาสและจังหวะ เขาขณเล่าว่า อันตรายเกิดขึ้นทุกวินาที โดยเฉพาะเวลาออกไปส่งหรือรับยาเสพติดต้องระวังตัวเป็นพิเศษ การทำงานกับเครือข่ายงานที่ใหญ่โตเป็นข้อดีอย่างหนึ่ง ยิ่งใครก็ตามที่คิดจะขายเป็นงานใหญ่หรือขายอย่างจริงจังก็ต้องระวังตัวและต้องรู้จักเลือกสายงาน ไม่แปลกเลยที่ผู้ค้ายาเสพติดต้องมีคติความหรือความผิดเกี่ยวกับอาวุธสงคราม นั้นเป็นวิธีการป้องกันตนเองและพยายามสร้างความน่าเกรงขามให้สายงานตรงข้ามและเจ้าหน้าที่เกรงกลัว ในกรณีของอันซึ่งเป็นสายงานใหญ่ในจังหวัดนนทบุรี มีผู้ใหญ่คอยสอดส่องดูแลความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนความปลอดภัยของตนเองนั้นต้องดูแลตนเอง อันเล่าว่าทั้งอันและบังเนไม่ถนัดในเรื่องนักเลง การไปข่มขู่หรือถือปืนไปจ่อใครเพื่อเรียกเก็บหนี้หนี้ทำไม่ได้เพราะด้วยนิสัยที่ไม่กล้าเผชิญหน้ากับความรุนแรง อันและบังเนเลือกใช้วิธีตีสนิทกับ “คนโต” หรือผู้มีอิทธิพลในสายงาน ซึ่งวิธีดังกล่าวอันเป็นผู้ทำ

ทุกอย่างมันเริ่มต้นมาจากพี่เขย ซึ่งได้แนะนำอันว่าต้องรู้จักระวังตัวเอง มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นต้องรีบโทรศัพท์มาแจ้ง พี่เขยแนะนำให้รู้จักคนโตในเรือนจำหนึ่งคนแล้วบอกอันว่าให้รู้จักเอาใจและใส่ใจที่เค้า เค้าจะช่วยอันได้ทุกอย่าง อันเล่าว่า วิธีการเข้าหาคนโตที่พี่เขยแนะนำคือ การโทรศัพท์ไปคุยกับคนโตทุกวัน คุยทุกเรื่องที่อยู่อยากปรึกษา ทำอย่างนี้หนึ่งอาทิตย์ก็จะมีรายได้ 20,000 บาท เขาขณไม่ปฏิเสธว่าเป็นการเล่น Sex Phone และพูดคุยกันเรื่องซู้สาว ความถี่ในการคุยกันขึ้นอยู่กับคนโตว่าจะโทร.มาเมื่อไหร่ อันไม่สนิทโทร.ไปก่อนเพราะต้องเข้าใจว่าการลักลอบมีโทรศัพท์ในเรือนจำเป็น

ความผิดของนักโทษ การโทรศัพท์หาคนทางบ้านโดยไม่ผ่านเจ้าหน้าที่เป็นความผิดถึงขั้นเพิ่มโทษจำคุก อันยอมรับว่า เริ่มคุยโทรศัพท์และติดต่อกับคนในเรือนจำตั้งแต่อายุ 15 ปี ถึง อายุ 18 ปี ระยะเวลาของการเริ่มต้นคุยเริ่มหลังจากที่รู้จักกับพี่ชายได้ไม่นาน

การเล่น Sex Phone ไม่ใช่ความต้องการจริงๆของคนโตในเรือนจำ แต่คนเหล่านั้นต้องการคนกลาง ซึ่งทำหน้าที่ต่างๆในสายงายยาเสพติดของพวกเขา ผู้หญิงบางคนทำหน้าที่เป็นคนติดต่อลูกค้า บางคนทำหน้าที่เปิดบัญชี บางคนทำหน้าที่โอนเงิน และบางคนทำหน้าที่รับส่งยาเสพติด สำหรับอันแล้วอันเคยทำอยู่หลายหน้าที่ทั้งเปิดบัญชี โอนเงิน รับยามาขาย หรือแม้แต่การไปหาคนโตเหล่านั้นที่เรือนจำเพื่อเป็นการผ่อนคลาอารมณให้คนโต อีกประเด็นคือเป็นการสร้างความไวเนื้อเชื่อใจว่าอันจริงใจที่จะรู้จักและพร้อมที่จะทำงานให้คนโตเหล่านั้นจริงๆ อันเล่าว่าผู้หญิงที่รับงานแบบนี้มีวัตถุประสงค์หลายอย่าง ทั้งต้องการเงิน ต้องการยาเสพติด แต่สำหรับอัน อันต้องการอิทธิพลและต้องการความปลอดภัย ผลพลอยได้ที่ตามมาคือเงินนั่นเอง เยาวชนเพิ่มเติมว่า “ไม่ต้องลงทุนอะไร นอกจากค่าโทรศัพท์และค่าน้ำมันที่จะไปเปิดบัญชี รายจ่ายอย่างอื่นคนโตจัดการให้ทุกอย่าง เราเปิดบัญชีไว้ สมัครสมาชิกการทำธุรกรรมในมือถือให้เรียบร้อย คุยกับคนโตนิดหน่อยก็ได้เงินแล้ว หมิ่นสองหมิ่น” อันทำแบบนี้โดยที่บังเนกัทราบ แต่ไม่ทราบว่าแอบไปหาคนโตที่เรือนจำและไม่ทราบว่าคุยแบบนี้กับคนโตหลายคน อันติดต่อกับคนโตในเรือนจำทั้งหมด 6 คน ภายในเวลา 2 ถึง 3 ปี โดยวิธีการคุยโทรศัพท์ ติดต่อกันจดหมาย ส่งรูป หรือช่วงหลังๆมาก็ติดต่อใช้ Facebook ซึ่งสะดวกกว่าการติดต่อแบบอื่น ที่สำคัญสามารถใช้ Video Call ได้อีกด้วย รายไหนให้เงินอันเยอะอันก็จะไปหาที่เรือนจำ อันเคยได้รับเงินมากที่สุดจากการคุยโทรศัพท์มากกว่า 100,000 บาทเพราะไปหลอกว่าที่บ้านจำเป็นต้องใช้เงินมาก หมุนเงินไม่ทัน พุดจาอดอดอันทุกอย่างและก็ได้เงินมาสมใจ คนโต 6 คนนั้นอยู่ที่เรือนจำคลองเปรม 2 คน ซึ่งเป็นเรือนจำเดียวกับที่พี่ชายอยู่ เรือนจำจังหวัดนนทบุรี 1 คน เรือนจำบางขวาง 1 คน และเรือนจำเขาบิน 2 คน อันยอมรับว่าคนแรกที่รู้จักก็เพราะพี่ชายแต่คนอื่นๆมาจากการที่อันพยายามติดต่อทาง Facebook บ้าง หรือมีลูกค้าแนะนำให้บ้าง ส่วนใหญ่แล้วอายุประมาณ 40 ปีขึ้นไป ถึง 50 ปีขึ้นไป ซึ่งแต่ละคนนั้นมีโทษจำคุกมากกว่า 20 ปีขึ้นไปหรือบางคนก็ตลอดชีวิต

การรู้จักกับคนโตเหล่านี้ทำให้การทำงานของอันง่ายขึ้น มีคนรายงานอันตลอดว่าช่วงไหนมีเจ้าหน้าที่ลงตรวจย่านไหน ควรหยุดหรือควรเร่งระบายงาน มีลูกค้ามากขึ้นและจัดว่าเป็นลูกค้าชั้นดีไม่มีการต่อรองหรือโกงเงิน แต่ความยุ่งยากและซับซ้อนก็มีเพิ่มมากขึ้นทั้งเรื่องคู่อริของคนโตก็จะเหมือน

คู่อริของเรา การวางตัวหรือคำพูดหากล้ำเส้นคนโตมากเกินไปก็จะมีมาถึงตัวและครอบครัวได้ อันเล่าว่า แม้ว่าคนโตจะอยู่ในเรือนจำแต่เขาสามารถเห็นพฤติกรรมของเราได้ทุกอย่าง ต้องเข้าใจว่าไม่มีมีเพียงเราที่คุยกับเขาเท่านั้น มีอีกหลายคนที่คุยกับเขาและทำหน้าที่สอดส่องดูแลคนในเครือข่ายอยู่ด้านนอก “การโกหกมีได้แต่อย่าให้กระทบต่อเครือข่าย ไปหลอกลวงคนโตเพราะอยากได้เงินซื้อความสบายทำได้ คนโตเขาเข้าใจ แต่เราต้องรู้จักทำประโยชน์ให้เขา แต่ถ้าเราไปโกงเขาเรื่องยาเสพติด บิดเบียนแผนงานทำให้เครือข่ายเข้าเสีย อันตรายถึงชีวิต” อันกล่าว

ส่วนที่ 5 ผลกระทบต่อชีวิตและครอบครัว

ตั้งแต่วันที่อันโดนจับจนถึงปัจจุบันก็นับเป็นเวลา 4 ปีแล้ว แต่ความเสียหายและผลกระทบของความผิดยังคงเกิดขึ้นอยู่ หลายคนอาจขายยาเสพติดเพราะเพื่อน พ่อแม่ หรือคู่รัก แต่สำหรับอันแล้วกลับเป็นคนที่ทำให้คนในครอบครัวเป็นคนขายยาเสพติด แรกเริ่มเดิมทีพ่อและแม่อันเป็นคนดี ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่และไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับการพนัน ทุกอย่างเกิดขึ้นก็เพราะช่วงที่อันขายยาเสพติดหนักๆและเป็นช่วงที่กำลังตั้งท้องที่ 2 อันกลับไปอยู่บ้านกับพ่อและแม่ อันเริ่มให้ลูกค้าไปรับยาที่บ้าน พ่อและแม่คงเริ่มเห็นพฤติกรรมอันตั้งแต่ตอนนั้น ซึ่งอันมั่นใจว่าแม่คงคอยสังเกตพฤติกรรมอันเวลาที่เพื่อนมาที่บ้าน เหตุการณ์วันหนึ่งที่อันออกไปซื้อของนอกบ้าน พอกลับมาถึงบ้านแม่ส่งเงินให้อันจำนวนหนึ่งแล้วบอกว่า “มีเพื่อนมาซื้อยาเสพติด แม่ขายให้ไป เหนื่อยไหม นี่แม่ไม่ได้เก็บไว้เลยนะ ขายได้เท่านี้จริงๆ” อันตกใจมากที่แม่พูดแบบนั้น อันคุยกับแม่แบบเปิดใจ แม่ยอมรับว่าตอนแรกก็รับไม่ได้แต่เมื่อเห็นว่าลูกได้เงินมีเงินใช้จ่ายในบ้านแม่ก็ไม่อยากขัดขวาง ประเด็นสำคัญคือแม่ขายยาเสพติดจากอันไปขายที่โรงงานบ้าง เพราะมีคนชอบมาขอซื้อกับแม่ อันคิดว่าคนที่โรงงานน่าจะรู้ว่าอันขาย จึงคิดรวมไปว่าแม่อันก็ขายยาเสพติดเช่นกัน ช่วงก่อนโดนจับอันยอมรับว่าเอายาให้แม่ไปขายบ้างแต่ไม่มากครั้งละไม่ถึง 10 เม็ด ให้แม่แบบฟรีแล้วกำชับแม่เสมอว่าไม่ต้องไปขอซื้อจากคนอื่นมาขายเด็ดขาดและตกลงร่วมกับแม่ว่าอย่าให้พ่อรู้เด็ดขาด

เวลาผ่านไปไม่นานอันได้มีโอกาสคุยกับพ่อและทราบว่าพ่อก็คิดอยากจะทำขายยาเสพติด เพราะพ่อบ่นให้ฟังเสมอว่าไม่รู้ทำไมคนที่เทศบาลถึงชอบถามซื้อยาเสพติดกับพ่อบ่อยมาก ตอนนั้นอันคิดเพียงว่าพ่อคงไม่ขาย คงมาบ่นให้อันฟังเพื่อให้อันรู้ว่าพ่อรู้เสมอว่าอันกำลังทำอะไรอยู่ แต่แล้ววันหนึ่งพ่อโทรศัพท์มาหาอันให้ไปรับที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง อันไปตามที่พ่อบอกและตกใจกับเหตุการณ์ที่เห็นตรงหน้า พ่อขนทีวีจ้อ 60 นิ้วมาตั้งไว้แล้วบอกว่า “ขนไปเลยลูก ขนไปดูที่บ้านเรา มันไม่ยอมจ่ายตั้งค์

ค่ายา เราต้องยึดของมันไป” อันตั้งตัวไม่ถูกกับพฤติกรรมของพ่อ พ่อดูทะเลเยอทะเลยานคิดว่ามีอำนาจมีเงิน จะทำอะไรใครก็ได้ซึ่งอันตรายมากสำหรับวงการยาเสพติดและง่ายต่อการโดนจับกุม อันยอมรับว่าพ่อและแม่ขายยาเสพติดโดยไม่ต้องลงทุนมีแต่ได้กับได้เพราะยาเสพติดที่ขายเป็นยาเสพติดของอันที่แบ่งจากสายงานอันมาให้เสมอ อันรู้ตัวดีที่กำลังทำลายครอบครัวแต่ตอนนั้นมันไม่รู้จะเริ่มแก้ไขปัญหายังไง หลังจากที่อันโดนจับได้ไม่นาน พ่อก็โดนจับ พ่อขายยาเสพติดได้เพียง 1 – 2 เดือนก็โดนจับ ส่วนแม่ก็เลิกขายเด็ดขาดเพราะกลัวโดนจับเหมือนพ่อ อันยอมรับว่ารายได้หลักของทางบ้านตอนนี้มาจากพี่เขยคือเงินที่ค่ายาเสพติดในเรือนจำและเงินของบังเนที่ขายยาแก้ไอในเรือนจำ จากแม่ที่เคยเป็นคนขยันทำงานก็ใช้ชีวิตเดียวกับอัน โทรศัพท์ไปหลอกพี่เขยและบังเนว่าต้องใช้เงินไปสร้างบ้านไปส่งหลานเรียน แม่ไม่ทำงานแล้วออกมาอยู่บ้านเลี้ยงหลานเท่านั้น อันเป็นห่วงก็ลูกสองคนที่จะเรียนรู้พฤติกรรมเหล่านี้จากอันและคนในครอบครัว เวลาว่างแทนที่จะไปเที่ยวสวนสนุกก็ต้องไปเยี่ยมพ่อแม่ที่เรือนจำหรือศูนย์ฝึกฯซึ่งอันไม่ต้องการให้เป็นอย่างนั้น ครอบครัวอันยังไม่พร้อมที่จะรับอันเข้าไปอยู่ด้วย ศาลจึงมีคำสั่งเพิ่มระยะเวลาให้เป็นขั้นสูงจาก 4 ปีเป็น 5 ปี เพื่อรอความพร้อมของครอบครัวและสังคม สำหรับตัวอันเองมีความพร้อมที่จะออกไปใช้ชีวิตแบบคนดีทั่วไปแล้ว แต่สังคมรอบข้างยังมีความเสี่ยงอยู่ เพราะฉะนั้นทางที่ดีที่สุดตอนนี้คือปล่อยให้ไปไปตามกระบวนการที่ศาลสั่ง

กรณีศึกษาที่ 2 โม่

สัมภาษณ์ วันที่ 2 กรกฎาคม 2557 ที่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและประวัติการกระทำผิดของเยาวชน

โม่ นามสมมุติของเด็กและเยาวชนหญิง อายุ 18 ปี โม่เป็นเยาวชนจังหวัดสระแก้ว ระดับการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โม่เรียนต่อในระดับชั้นมัธยมตอนต้นแต่ถูกเชิญออกในขณะที่กำลังเรียนม.3 เทอม 1 เนื่องจากการขาดเรียนบ่อยครั้ง ผลการเรียนตกต่ำ และขาดสอบหลายวิชาในเทอมนั้น โม่มีประวัติย้ายโรงเรียนบ่อย ทั้งโรงเรียนเอกชน โรงเรียนรัฐบาล แต่โม่ไม่สามารถประคับประคองตนเองให้เรียนจบได้ โม่จึงตัดสินใจเลิกที่เรียนต่อและออกมาอยู่บ้านเพื่อช่วยงานที่บ้าน โม่เข้ารับการฝึกและอบรมเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2557 ที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนด้วยข้อหาซื้อขายยาเสพติดไว้ครอบครองเพื่อจำหน่ายจำนวน 50 เม็ด ศาลสั่งให้ฝึกและอบรมเป็นเวลา 1 ปี ก่อนหน้านี้ตอนอายุ 15 ปี โม่ถูกจับดำเนินคดีขโมยออกทรัพย์แต่ศาลสั่งเพียงแค่ให้บำเพ็ญประโยชน์ โม่เริ่มกระทำผิดกฎหมายมาตั้งแต่อายุ 15 ปี หลังจากออกจากโรงเรียนและเคยโดนเจ้าหน้าที่จับกุมหลายครั้ง แต่โม่มี “คนโต” ที่ทำหน้าที่ประกันให้ทุกครั้ง โม่โดนจับคนเดียว ไม่มีผู้ร่วมคดี โม่ยอมรับ

ว่าเป็นต้องการเป็นผู้ค้ายาเสพติดด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาใครไม่ว่าจะเป็นแฟนหรือพ่อก็ตาม “... ถ้าหนูไม่โดนจับก่อนก็คงขายกิจการค้ายาของหนูให้ใหญ่กว่านี้ ยาหนูส่งทั่วอำเภอ งานกำลังเดินไปได้ดี ยิ่งเป็นช่วงที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เข้มงวดด้วยนะ หนูรวยมากเลยนะ คิดแล้วมีความสุข...” โมยอมรับว่าการตั้งตนเองเป็นผู้ค้ารายใหญ่ในอำเภอเป็นความตั้งใจตั้งแต่ที่ตัดสินใจขายยาเสพติด ทั้งนี้เพราะโมต้องการพิสูจน์ตนเองให้พ่อและย่าเห็นว่าโมดูแลตัวเองได้ ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยไม่ต้องพึ่งพาย่าและค้ายาเสพติดได้โดยไม่ต้องเดือนร้อนใคร

ส่วนที่ 2 ครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว

พ่อโมมีประวัติและกำลังมีคดีเกี่ยวกับยาเสพติด พ่อของโมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมานาน ก่อนที่โมจะเกิด ก่อนหน้าที่โมจะเกิดพ่อโมมีอาชีพเป็นมือปืนจนกระทั่งโมโตขึ้นมีอายุ 3 ขวบ พ่อก็เปลี่ยนตัวเองมาเป็นผู้ค้ายาเสพติด ตั้งแต่โมจำความได้ก็รู้ว่าพ่ออยู่ในเรือนจำมาตลอด ย่าพาไปเยี่ยมพ่อที่เรือนจำบ่อยครั้ง โมกับพ่อสนิทกันมากแม้ว่าพ่อจะอยู่ในเรือนจำตลอดแต่ก็มีโอกาสคุยกันตลอด จนเมื่อโมมีอายุ 7 ขวบ พ่อพันโทขอกมาใช้ชีวิตอยู่กับโม พ่อตามใจโมทุกอย่าง โมอยากได้อะไรพ่อจะซื้อให้ โมได้เข้าเรียนโรงเรียนดีๆ ในอำเภอ มีหน้ามีตาในโรงเรียน ทั้งครูและเพื่อนนักเรียนต่างรับรู้ว่าเป็นคนมีฐานะ โมเล่าว่าความรู้สึกตอนนั้นคือรักพอมากๆ พ่อไม่เคยดุ ดูแลเอาใจใส่โมทุกเรื่อง โมและพ่ออาศัยอยู่บ้านย่า ซึ่งย่าทำอาชีพค้าขาย ในบ้านอาศัยอยู่ด้วยกัน 5 คน มีย่า พ่อ พี่สาวอีก 2 คน ซึ่งเป็นพี่สาวคนละแม่ และตัวโมเอง ย่าเป็นคนมีฐานะเพราะย่าขยันทำมาหากิน ทำงานสุจริต ค้าขายทุกอย่าง ร้านขายของของย่าเป็นร้านใหญ่ โมยอมรับว่าชีวิตโมดีขึ้นตั้งแต่พ่อออกมาจากเรือนจำ จนเมื่อโมอายุ 13 ปี พ่อโดนจับด้วยคดียาเสพติดอีกครั้ง โมเล่าว่า “...วันนั้นพ่อบอกโมว่าจะไปทำธุระที่พัทยาและจะรีบกลับมาหาโม โมก็รอ รอพ่ออยู่ 2-3 วัน เพื่อนพ่อก็โทร.มาบอกว่าย่าว่าพ่อโดนจับ ย่าโมโหมากวันนั้น ตอนนั้นโมยังไม่เข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าทำไมพ่อต้องโดนจับอีกจึงตัดสินใจถามย่า ย่าก็อธิบายให้หนูฟังว่าพ่อดีเงินเพราะพ่อขายยาเสพติด พ่อขายยาที่เป็นเม็ดๆ มันแพง แต่มันผิดกฎหมาย...” จากนั้นไม่นานย่าก็พาโมไปเยี่ยมพ่อที่เรือนจำอีกครั้ง โมร้องไห้เสียใจมากกับการเห็นพ่อต้องเข้าไปอยู่ที่นั่นอีกครั้ง นับตั้งแต่วันที่พ่อเข้าไปอยู่ในเรือนจำครั้งที่ 2 นั้น ทำให้ชีวิตโมเปลี่ยนไปมาก จากที่เคยมีคนตามใจก็ไม่มี อยากได้อะไรก็ไม่ได้ จากที่เคยเรียนโรงเรียนเอกชนระดับแพงก็ต้องออกมาเรียนโรงเรียนใกล้บ้านซึ่งไม่เป็นโรงเรียนที่โมไม่อยากจะเรียน ย่าก็ไม่เคยตามใจโม ย่าบอกเสมอว่าเงินหายากให้รู้จักประหยัดจึงทำให้จากที่โมเอาเงินไปโรงเรียนวัน 300 – 500 ก็เหลือวันละร้อย “... ตอนหนูอยู่.1 หนูพกตังค์ไปโรงเรียนวันละ 500 เพื่อนๆก็นับหน้าถือตาว่าหนูนี้เป็นลูกคนรวย พ่อพ่อติดคุกเท่านั้นแหละชีวิตหนูเปลี่ยนทันที ย่าให้ย้ายออกจากโรงเรียนเอกชนเพราะจะได้ประหยัด ตังค์ที่เคยได้วันละ 300 – 500 ก็เหลือ 100 เดียว ไปโรงอาหารหนูไม่ยากล้างตังค์ออกมาเลย เมื่อก่อนเคยมีแบงค์ 500 ตอนนี้มีแต่แบงค์ 100 เลี้ยงเพื่อนก็ไม่ได้...”

ตั้งแต่พ่อโดนจับที่บ้านโมก็มีแต่ผู้หญิง ยาและพี่สาวคนละแม่อีก 2 คน โมและพี่สาวทั้ง 2 เป็นพี่น้องคนละแม่ พ่อโมเป็นคนเจ้าชู้มากเพราะนอกจากพี่สาวทั้งคนนี้ก็ยังมีพี่น้องคนอื่นอีกที่โมไม่เคยเห็นหน้า พี่สาวคนโตที่อยู่ที่บ้านยาเป็นลูกภรรยาคนแรกของพ่อ และพี่สาวคนรองเป็นลูกของภรรยาคนก่อนหน้าแม่ของโม ซึ่งทั้งสองคนมีนิสัยขยันทำมาหากิน ช่วยยาทำงานในร้าน จนกระทั่งเก็บเงินได้ มีทองใส่ มีเงินเก็บ เมื่อโมเห็นพี่สาวทั้งสองมีเงินมีทองก็อยากมีบ้างจึงตัดสินใจของทองยามาใส่ แต่ยาปฏิเสธและยังดำ่ว่าโม “...งานการไม่ทำ เรียนก็ไม่ขยัน ยังจะมาขออีก หัดทำตัวให้ดีเหมือนพี่สาวบ้าง...” โมรู้สึกตนเองถูกเปรียบเทียบกับพี่สาวมาตลอดจนรู้สึกอึดอัดในบางเรื่อง ตัวอย่างเช่น เรื่องเรียน โมไม่ชอบเรียนและรู้ว่าตนเองเรียนไม่เก่ง โมไม่ชอบขายของเพราะไม่ชอบคุยกับคนโน้นคนนี่ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าโมจะถูกยาเปรียบเทียบกับแต่โมก็ไม่เคยรู้สึกว่ายาไม่รัก ยาดูแลโมเท่าๆกับที่พ่อดูแลเพียงแต่ไม่ได้ตามใจอย่างที่พ่อตามใจเท่านั้น อย่างเวลาที่โมอยากไปหาพ่อ ยาก็จะพาไปเสมอ

ส่วนที่ 3 กระบวนการตัดสินใจเสพและขายยาเสพติด

ช่วงชีวิตนับตั้งแต่พ่อโดนจับทำให้โมต้องย้ายโรงเรียนหลายครั้ง โรงเรียนแรกย้ายเพราะยาไม่ยอมจ่ายค่าเทอมแพง โรงเรียนที่ 2 ย้ายเพราะโมมีผลการเรียนต่ำมาก และโรงเรียนที่สุดท้ายเป็นโรงเรียนไกลบ้านที่โมไม่ยอมไปเรียนที่นั่นเลยเนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกน้อย และห่างไกลในเมืองแต่ยาต้องการให้โมไปเริ่มตั้งใจเรียนใหม่ที่นั่น โมย้ายไปเรียนที่นั่นตอนม.3 เทอม 1 โมยอมรับว่าตนเองทำตัวอึดอัดกับเพื่อน เพราะโมรู้สึกว่าตนเองมีฐานะดีที่สุดในโรงเรียน มีเงินไปโรงเรียนมากกว่าเพื่อนๆ เสื้อผ้าที่ใส่ก็ดูสะอาดและใหม่กว่าทุกคน “...หนูคิดว่าตอนนั้นในโรงเรียนหนูรวยสุดแล้ว ตอนเข้าไปเทอมแรกเพื่อนๆก็ตื่นตื่นว่ามีเด็กใหม่เข้ามา ใครๆก็เข้ามาคุย แต่หนูไม่ยอมรับจุกกับใครเลย แต่พออยู่ไปเรื่อยๆหนูก็เริ่มชินและเริ่มเข้ากับเพื่อนได้ จนรู้สึกว่าต้องเรียนที่โรงเรียนให้จบให้ได้...”

ตลอดระยะเวลาที่โมย้ายโรงเรียนยากก็บอกให้พ่อรับรู้ตลอด จนกระทั่งย้ายมาโรงเรียนที่ 3 พ่อก็ให้สัญญากับโมว่าถ้าเรียนจบจะให้เงินใช้ จะหาซื้อสิ่งของตามที่โมอยากได้ โมติดต่อกับพ่อบ่อยมากขึ้น บางครั้งโมก็ให้เพื่อนพ่อที่เคยอยู่เรือนจำด้วยกันพาไปหาพ่อโดยที่ไม่บอกยา เพราะกลัวว่ายาจะขอเงินพ่อ โมเริ่มมีเงินไปโรงเรียนเยอะขึ้น ชีวิตเริ่มกลับมามีความสุขอีกครั้ง โมสามารถเลี้ยงขนมเพื่อนได้ จ้างเพื่อนทำการบ้าน จ่ายเงินค่ากิจกรรมต่างๆจำนวนมากกว่าเพื่อนคนอื่น จ้างรุ่นน้องล้างจาน เป็นต้น โมยอมรับว่าตนเองมีนิสัยรักสบายจึงจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากตั้งแต่นั้นเป็นต้น “...หนูเป็นนักเรียนคนแรกที่มีโทรศัพท์ไอโฟนในโรงเรียน เพื่อนๆก็จะมองว่าเรารวย คนที่เค้าอยากมีเพื่อนรวยก็จะมาคบกับหนู หนูเริ่มมีเพื่อนเยอะขึ้น...” หลังจากที่โมสามารถปรับตัวกับเพื่อนใหม่ได้โมก็เริ่มมีเพื่อนสนิท มีกลุ่มเพื่อนที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่วงจรยาเสพติด

กลุ่มเพื่อนในโรงเรียนของโมส่วนใหญ่เป็นเพื่อนผู้ชาย มีพฤติกรรมติดบุหรี่และดื่มเหล้า เพื่อนเคยชวนโมหนีเรียนเพื่อไปเที่ยวนอกโรงเรียนหลายครั้ง โมก็ปฏิเสธมาตลอดเพราะตอนนั้นกลัวว่าย่าจะจับได้และผิดสัญญากับพ่อ แต่เย็นวันนั้นเพื่อนชวนโมไปร้านเหล้าโมจึงตอบตกลงเพราะเห็นว่าเป็นเวลาหลังเลิกเรียนและวันนั้นเป็นวันศุกร์ โมจะมาสารทกลับบ้านช้ากว่าปกติได้ เพื่อนผู้ชายประมาณ 12 คนและเพื่อนผู้หญิงอีก 4 คนรวมโมด้วยไปนั่งที่ร้านเหล้าแห่งหนึ่งในอำเภอ เพื่อนส่งแก้วเหล้าให้โมลองดื่ม โมก็ดื่ม เพื่อนส่งบุหรี่ให้โมสูบโมก็สูบ โมยอมรับว่าตัดสินใจจะดื่มเหล้าและหัดสูบบุหรี่ตั้งแต่เพื่อนชวนไปเที่ยวแล้ว เพราะคิดว่ามันคงเท่และคิดว่าเป็นสิ่งที่เพื่อนก็ทำกันทุกคนซึ่งโมก็ต้องทำได้ โมเล่าว่าโมเริ่มเที่ยวบ่อยขึ้น จากที่ไม่เคยโดดเรียนก็โดดเรียนบ่อยขึ้น 1 อาทิตย์ โมมาเรียนแค่ 1 วัน การบ้านไม่ทำ จากที่เคยจ้างทำก็ไม่ทำเลย กลับบ้านดึกและในบางวันก็กลับเช้า โมยอมรับว่าตอนนั้นมีความสุขกับการเที่ยวมาก โมเที่ยวสนุกและกลับบ้านดึกอย่างนี้มาเป็นเวลา 1 เดือน จนย่าจับได้ว่าแอบไปกินเหล้าสูบบุหรี่และโดดเรียน เนื่องจากทางโรงเรียนส่งหนังสือมาฟ้องย่า โมเล่าว่าย่าเองก็ตำโมตั้งแต่วันแรกๆที่โมกลับบ้านดึกแล้วแต่โมก็โกหกตลอดว่าไปทำรายงาน โมเล่าว่า “...คืนวันนั้นหนูกลับมาถึงบ้านตีสอง ย่าก็มาตักจับหนูที่หน้าต่าง เพราะทุกคืนหนูจะแอบปีนเข้าบ้านหน้าต่าง ย่ามายืนรอดាំหนู หนูตกใจมากแต่ก็ทำใจแล้วว่าต้องโดนย่าด่า ย่าด่าหนูว่า “เป็นผู้หญิงกลับบ้านดึกตื่นใครเค้าทำกัน นี่ไปเที่ยวมาขนาดนี้ ดิทยาไซ้ไหม ยอมรับมานะว่าไปเสพยามา เองมันก็เหมือนพ่อ ทำตัวเลวๆ สร้างแต่เรื่องเดือดร้อนให้ รู้ไหมว่าเวลาไปตลาดถูกแทบเอาปั๊บคลุมหัว ชายเค้าไหม ทั้งพ่อทั้งลูกเล่นยาเหมือนกันหมด จนเค้าจะคิดว่ากูนี้รู้เห็นด้วยอยู่แล้ว” ย่าหนูชอบด่าหนูแบบนี้บ่อยๆ มันกตัญญูมาก หนูเองก็ย้อนถามย่าประจำว่านิสัยเหมือนพ่อแล้วผิดตรงไหนก็หนูเป็นลูกพ่อ...”

ต่อมาจากนั้นไม่นานโมก็ตัดสินใจลาออกจากโรงเรียนโดยที่พ่อและย่าก็รับรู้และไม่ได้ห้าม โมเล่าว่าหลังจากออกจากโรงเรียนโมก็เที่ยวหนักกว่าเดิมจนบางวันไม่กลับบ้าน นอนหลับที่บ้านเพื่อน โมยอมรับว่าตอนนั้นโมเป็นเหมือนเด็กใจแตกที่เที่ยวเตร็ดเตร่ไปเรื่อยๆโดยไม่มีเป้าหมายแต่ไม่เคยเสพยา ไม่มีแฟน แต่เค้าไม่อยากกลับบ้าน กลับบ้าย่าก็ด่าและคิดว่าโมไปเสพยา ช่วงที่ออกจากโรงเรียนแรกๆ โมไม่เคยใช้ยาเสพติด นอกจากดื่มเหล้าและติดบุหรี่เท่านั้น แต่ย่าก็กล่าวหาบ่อยครั้งที่เจอหน้าว่าโมติดยา ติดเพื่อน โมยอมรับตนเองชอบเที่ยวกลางคืน ชอบสนุกกับเพื่อน แต่ไม่เคยคิดที่จะเสพยา จนกระทั่งคืนนั้นโมไปเที่ยวผับแห่งหนึ่งกับเพื่อนของเพื่อนซึ่งเป็นรุ่นพี่ “...พี่เค้าบอกว่าพี่เค้ารู้จักหนู เพราะหนูเป็นลูกพ่อ พ่อโต้งดั่งมากในเรื่องของอิทธิพล พี่เค้าบอกว่าพี่เค้าสนิทกับพ่อ หนูก็ไว้ใจและตัดสินใจไปเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนของพี่คนนี้ หลังจากผับปิดพี่เค้าก็พาหนูไปโรงแรมซึ่งมีเพื่อนๆคนอื่นรออยู่แล้ว พี่เค้าบอกว่ามีงานปาร์ตี้สังสรรค์ ตอนแรกหนูก็นึกว่าทุกคนก็ดื่มเหล้าปกติแต่พอชวนหนูคุยไปสักพักพี่เค้าก็เริ่มเอาอุปกรณ์เสพยาออกมาและถามหนูว่า “ทำเป็นไหม” หนูก็ตอบไปตามความจริงว่าทำไม่เป็น พี่เค้าก็โห่กันว่าเป็นลูกพ่อ ทำไม่ทำไม่เป็น หนูก็ได้แต่คิดในใจว่าใครๆก็เข้าใจว่าหนูเสพยา ย่าที่อยู่กับหนูทุกวันก็คิดว่าหนูเสพยา พี่ๆที่เพิ่งเคยรู้จักก็คิดว่าหนูเสพยา ทั้งหมดที่ทุกคนคิด

แบบนี้เป็นเพราะพ่อหนูชายและเสพยาเสพติดหรือ หนูคิดกับตัวเองไม่นานก็ได้คำตอบว่าในเมื่อทุกคนเข้าใจอย่างนั้นหนูก็ควรเป็นอย่างนั้น พ่อก็คงไม่ว่าอะไรในเมื่อพ่อก็ทำ อีกอย่างคือพ่อทำแล้วพ่อก็รวย หนูอยากสบายหนูก็จะทำ หลังจากพี่เค้าถามหนู เค้าก็เตรียมอุปกรณ์และเอามาให้หนูเสพโดยที่หนูไม่ต้องทำอะไรเลย ความรู้สึกครั้งแรกของการเสพยาบ้ารู้สึกเฉยๆแต่เมื่อฤทธิ์ยาออกก็รู้สึกนอนไม่หลับและอยากสนุก อยากเต้นกับพี่ๆ นับตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมาหนูก็เสพยามาตลอดโดยที่ยังไม่บอกให้พ่อรู้จนกระทั่งหนูไปเยี่ยมพ่อและพ่อก็ถามว่าเสพยามาใช่ไหม หนูถึงยอมรับว่าเสพยา พ่อก็ถามหนูต่อว่าจะเอางานไปทำไหม หนูตกใจไม่คิดว่าพ่อจะเห็นด้วยกับการที่หนูเสพยา แต่ก็ตอบรับพ่อไปเพราะพ่อบอกว่าถือว่าเป็นการช่วยพ่ออีกทางหนึ่ง...” โมอธิบายเพิ่มเติมว่าหลังจากที่ได้รู้จักกับเพื่อนของพ่อกลุ่มนั้นทำให้ไม่มีโอกาสได้ลงยาเสพติดชนิดอื่นๆด้วย ไม่ว่าจะเป็นกัญชาซึ่งไม่ชอบจึงไม่เสพต่อ และไอซ์ที่โมพอใจกับรสชาติและตัดสินใจที่จะเสพต่อ โมบอกว่าตั้งแต่ตัดสินใจเสพยาชีวิตดูเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีคนรู้จักมากขึ้น ยาส่วนใหญ่ที่ไม่ได้มาเสพนั้นก็ล้วนเป็นยาเสพติดที่ได้มาฟรีจากรุ่นพี่ที่รู้จักพ่อ และหลังจากไม่นานรุ่นพี่เองก็ต้องมาขอยาเสพติดฟรีจากโม เพราะหลังจากวันที่โมไปเยี่ยมพ่อเพื่อนของพ่อก็เอายาเสพติดมาให้โมขายโดยที่โมเรียนรู้วิธีการขายจากรุ่นพี่ที่เป็นเพื่อนพ่อคอยแนะนำ ช่วงแรกที่โมขายจะแบ่งเงินคนละครึ่งเงินเมื่อโมสามารถไปรับไปส่งยาเสพติดได้ด้วยตัวเองแล้วรุ่นพี่คนนั้นก็เพียงมาขอยาโมไปเสพเท่านั้น โมเล่าว่าโมสามารถซื้อยาเสพติดมาขายได้ในราคาที่สูงกว่าผู้ค้ายาเสพติดรายอื่นๆ เนื่องจากคนที่ขายยาให้โมเป็นเพื่อนของพ่อโม

ช่วงอายุตั้งแต่ออกจากโรงเรียน (15 ปี) ถึงอายุ 18 ปี โมเสพและจำหน่ายยาเสพติดมาตลอด โดยพักอาศัยอยู่ตามโรงแรมและย้ายไปเรื่อยตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โมเริ่มรับยาเสพติดมาขายตั้งแต่ 200 เม็ดต่อวัน และเคยทำได้สูงสุด 5,000 เม็ดต่อวัน รายได้ต่อวันของโมไม่ต่ำกว่า 40,000 บาท สำหรับโมแล้วช่วงชีวิตตอนเป็นทั้งผู้เสพและผู้ค้าคือมีความสุขมาก “...หนูมีเพื่อน หนูมียา หนูมีเงิน เพียงแต่ว่าหนูไม่มีอิสระ ไม่ใช่ใครมาบังคับให้หนูหลบอยู่แต่ในโรงแรม แต่ยาเสพติดนี้แหละค่ะที่ทำให้วิถีชีวิตหนูเป็นแบบนี้...” โมยอมรับว่าไม่ได้ทุกอย่างที่อยากได้ รถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ มือถือ และสิ่งของอื่นๆที่แสดงให้เห็นคนอื่นเห็นว่ารวย “...ตอนขายได้ตั้งค้มาครั้งแรกหนูเอาเงินก้อนนั้นไปซื้อทองมาใส่ เห็นพี่สาวใส่มานานละ อยากจะใส่บ้าง และหนูก็หามาใส่จนได้จริง ๆ ...”

โมติดยาเสพติดประเภทยาบ้าและไอซ์ โมจะเสพยาเสพติดทั้งสองชนิดนี้ร่วมกัน โดยจะแบ่งให้ลูกน้องและเพื่อนเสพด้วยทุกครั้ง โมไม่ชอบเสพคนเดียว

โมยอมรับว่าตั้งแต่ตัดสินใจเสพและจำหน่ายยาเสพติดก็ตั้งใจว่าถ้าทำแล้วต้องทำให้ถึงที่สุด “...หนูตั้งใจไว้ตั้งแต่วันที่พ่ออนุญาตให้หนูเสพและขายแล้วว่าจะทำให้ได้แบบพ่อ พ่อเป็นผู้ขายรายใหญ่ระดับอำเภอ หนูจะเป็นให้ใหญ่กว่าพ่อ หนูไม่เคยกลัวอะไรทั้งนั้น หนูมีพ่อ เพื่อนพ่อหนูก็เยอะ พ่อหนูบอกว่าอยากจะทำอะไรก็ทำเลยแต่ขออย่างเดียวอย่าฆ่าคนอย่าฆ่าใคร มันเป็นบาป หนูจะทำให้พ่อเห็นว่าถึงหนูเป็นผู้หญิงหนูก็เก่งแบบพ่อได้...” โมยอมรับว่าตนเองดำเนินชีวิตตามแบบพ่อ โมเห็น

ว่าพ่อมีคนรู้จักเยอะ มีเงิน มีอำนาจ โมก็อยากทำได้อย่างนั้น โมเล่าว่าการเป็นผู้หญิงแล้วเป็นคนขายยาเสพติดมันดีตรงที่ไม่เป็นที่จับตามองของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่อย่างไรก็ตามโมก็ไม่มีอิสระในการไปเดินเที่ยวพักผ่อนเหมือนวัยรุ่นคนอื่นๆ โมรับรู้ดีว่าวันหนึ่งโมก็ต้องมีชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในเรือนจำแบบพ่อ แต่โมก็ไม่คิดที่จะหยุด โมยอมรับว่ามันเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งในชีวิต จะทำอะไรก็ขอทำให้สุดตัว

ส่วนที่ 4 ผลกระทบต่อชีวิตและครอบครัว

การเข้าไปเป็นผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดทำให้โมไม่มีที่อยู่ที่เป็นหลักแหล่ง อยู่ตามโรงแรมไม่ถึงเดือนก็ต้องย้ายไปอยู่ที่ใหม่ทั้งนี้เพื่อเป็นการหลบหนีเจ้าหน้าที่และการตรวจค้น วิธีชีวิตที่เคยเที่ยวเล่นสนุกสนานแบบวัยรุ่นก็น้อยลงเพราะไม่ต้องคอยจัดการเรื่องรับ-ส่งยาให้ลูกค้าซึ่งโมเป็นคนควบคุมเองทั้งหมด โมไม่สามารถไปเดินซื้อของตามตลาดได้อย่างสบายใจเหมือนตอนอยู่โรงเรียนทั้งนี้เพราะความกังวลและความหวาดกลัวที่ไม่คิดเองและฤทธิ์ยาที่โมเสพก็มีผลทำให้โมคิดระแวงกับบุคคลแปลกหน้า โมเล่าว่า “...ตอนมียาทุกอย่างก็ดีหมด มีเพื่อน มีตังค์ แต่พอยาหมด เพื่อนก็หาย คือคิดง่ายๆว่ายาเสพติดลิดชีวิตเรา จากเด็กที่สบายมาตลอด ย่าคอยดูแลเอาใจใส่ทุกอย่าง มีโรงเรียนดีๆให้เรียน มีของดีๆใช้ได้ไปอวดคนโน้นคนนี้ พอเสพยาเท่านั้นแหละทุกอย่างก็เปลี่ยนไป จะเอาไปอวดใครได้ก็แล้วเค้าจับได้ว่าขายยา รวยก็จริงนะแต่ไม่มีความสุข จะสุขก็เฉพาะเสพยา พอยาหมดฤทธิ์ทุกอย่างก็กลับมาเป็นเหมือนเดิม...” โมยอมรับว่าการก้าวเข้ามาเป็นผู้เสพและผู้ค้ามันเปลี่ยนชีวิตโมไปอย่างมาก จากที่มีผู้ปกครองคอยดูแลก็ต้องออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านคนเดียว มีเพื่อนแต่ไม่เหมือนมียา แม้จะมีคูรักรที่อยู่ร่วมกันก็ตามแต่เหมือนจะมีภาระเพิ่มขึ้นมากกว่า “...หนูมีแฟนมาก็หลายคนแต่ละคนก็เข้ามาเพื่อหวังประโยชน์ทั้งนั้น ไม่อยากได้ยากก็อยากได้เงิน ผู้ชายที่แต่ละคนก็เสพยาทุกคนคะ หนูเคยมีคูนอนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 คน แต่ละคนก็เคยติดคุกทั้งนั้น บางคนก็เป็นเพื่อนพ่อ บางคนก็รู้จักเพราะไปส่งยา แต่ส่วนใหญ่หนูจะเลือกคบคนที่โตกว่าหนู อายุ 30 กว่าเกือบทุกคน เพราะอย่างน้อยเค้าก็มีประสบการณ์อยู่ในวงการนี้มากกว่าหนู ลูกค้าเค้าก็เยอะ สุดท้ายพอแฟนหนูโดนจับลูกค้าพวกนั้นก็ เป็นของหนูหมด...” โมมองว่าการมีคูรักรเป็นคนที่มีประวัติและเคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นผลดีต่อการเสพและจำหน่ายยาเสพติด โมยอมรับว่าคนที่เข้ามาอยู่ในวงจรยาเสพติดก็ต้องหาคูรักรที่มีแนวโน้มพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกัน ไม่เสพก็ต้องจำหน่ายหรือทั้งเสพทั้งจำหน่าย ที่ผ่านมามีคูรักรที่ไม่มีประวัติด้านยาเสพติดเนื่องจากคนที่รู้จักส่วนใหญ่ก็เป็นคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งสิ้น ทั้งนี้โมเองก็ยอมรับว่าตนเองไม่สามารถไปรักกับคนที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ โดยโมให้เหตุผลว่า “...ไม่มีคนดีๆที่ไหนเค้ารักผู้หญิงที่ดูโหดร้ายอย่างหนูหรอก มีพ่อเป็นมือปืน มีพ่อเป็นคนขายยา หนูคิดกับตัวเองเสมอว่าจะไปรักคนดีๆไม่ได้หรอกเพราะหนูคงทำให้เค้าดูเลวไปด้วย ขนาดจะหาเพื่อนดีๆไม่เสพยาสักคนยังหาไม่ได้เลย อีกอย่างคือพวกผู้ชายที่มันเสพยา เพื่อนที่เสพยา เค้าก็ต้องการที่จะคบหนู

เพราะหนูมียา มีเงิน ปกป้องพวกเค้าได้ หนูไม่ได้เป็นเอเย่นตัวเล็กๆนะ หนูคุมทั้งอำเภอ นี่ยังไม่รวมที่ปอนฝิ่งเขมรอีก...”

จะเห็นได้ว่าตั้งแต่โมตัดสินใจเสพยาเสพติด สังคมรอบข้างก็เปลี่ยนไป จากที่มีเพื่อนเป็นเด็กที่เรียนหนังสือ มีพี่สาวคอยดูแล มีย่าคอยห่วงใย โมก็ต้องออกจากบ้านมาใช้ชีวิตอยู่บนเส้นทางยาเสพติดที่แวดล้อมไปด้วยผู้คนที่ใช้ยาเสพติด ชีวิตความเป็นอยู่ก็เปลี่ยนจากวัยรุ่นที่เที่ยวตามใจชอบไปเป็นผู้ค้ายาเสพติดที่ต้องคอยระแวงเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ตลอดเวลา โมอธิบายเพิ่มเติมว่าเวลาไปเยี่ยมพ่อก็ต้องระวังตัวเป็นพิเศษกลัวคนจับตามอง โมคุยและปรึกษาเรื่องยาเสพติดกับพ่อตลอด โมเองก็สารภาพว่าพ่อเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้โมตัดสินเข้ามาอยู่ในวงจรยาเสพติด โดยกล่าวว่า “...หนูยอมรับนะคะว่าอยากเป็นแบบพ่อ คือสามารถดูแลตัวเองได้ มันดูเท่ๆ เป็นผู้หญิงแล้วใจถึง ถึงไหนถึงกัน มีหน้ามีตาในสังคมนั้แหละ แต่อย่างหนึ่งที่หนูคิดคืออยากเลิกทะเลาะวิวาทแล้ว เพราะพ่อหนูเองก็ไม่ได้เห็นด้วย การมีเรื่องไปทั่วมันทำงานลำบาก จะปล่อยงานตรงไหนก็ยากหน่อย...” โมเป็นเยาวชนที่มีความมุ่งมั่นในการตั้งตนเองเป็นเครือข่ายยาเสพติดรายใหญ่ ต้องการเป็นเยาวชนหญิงที่ถูกพูดถึงมากที่สุด ในวงการยาเสพติด ทั้งนี้เพราะมีพ่อเป็นคนสนับสนุน อิทธิพลของพ่อมีต่อโมมากและเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้โมต้องดำเนินชีวิตอยู่บนความหวาดระแวงในเส้นทางยาเสพติด

เยาวชนสารภาพว่าวันที่โดนจับกุมรู้ตัวเองดีว่าโทษที่ต้องได้รับคือการถูกคุมขัง แต่โมก็ไม่ดีใจ คดีของโมสามารถประกันตัวออกได้แต่โมบอกกับย่าและพี่สาวว่าไม่ต้องการเข้ามารับโทษของการกระทำของตัวเองในศูนย์ฝึกฯ โมยอมรับทำใจกับตนเองมาตั้งแต่ที่ตัดสินใจเสพยาเสพติดแล้วว่าผลของการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็ต้องติดคุก แต่อีกสาเหตุหนึ่งที่โมยอมรับว่าไม่ต้องการให้ประกันตัวคือ โมต้องการเข้ามาหาประสบการณ์ในศูนย์ฝึกฯ โมอยากรู้ว่าคนที่ทำผิดจะต้องได้รับโทษอย่างไร และเป็นไปตามที่รุ่นพี่เคยเล่าสู่กันฟังหรือไม่ ทั้งนี้โมยังมีความเชื่อว่าการเข้ามาฝึกและอบรมนั้นเป็นการทำให้โมเข้มแข็งและแข็งแกร่งขึ้นและดูน่าเชื่อถือเมื่ออยู่สังคมนั้แหละที่เคยผ่านการติดคุกมาก่อน

ส่วนที่ 5 แนวโน้มและความคาดหวังหลังออกจากศูนย์ฝึกฯ

โมยอมรับว่าตนเองตั้งใจจะเลิกเสพยาเสพติด แต่คิดว่าไม่สามารถเลิกจำหน่ายได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากพ่อยังขายยาเสพติดอยู่ก็คงต้องช่วยพ่อ และอีกอย่างคือตัวเองมีวุฒิการศึกษาน้อยเป็นคนรักสบาย อยากทำงานที่สบาย เยาวชนคิดว่าหลังจากพ้นโทษออกไปแล้วจะเริ่มค้นหาเงินด้วยการไปช่วยเมียพ่อที่เคยรู้จักกันเก็บค่าเช่าบ่อนที่ฝิ่งเขมรซึ่งเป็นงานที่เยาวชนสามารถทำได้ เป็นงานสบาย รายได้เฉลี่ยอาทิตย์ละ 7,000 บาทไทย และงานที่สองที่โมตั้งใจว่าจะหาโอกาสทำแน่นอนคือเป็นผู้หญิงที่รับเยี่ยมผู้ชายในเรือนจำ โมจะต้องทำหน้าที่คุยโทรศัพท์กับคนในเรือนจำ คอยพูดเอาใจ เล่น SEX PHONE และคอยไปเยี่ยม ชื่อของไปฝาก และที่สำคัญคือต้องทำหน้าที่ส่งยาเสพติด และจัดการเรื่องเงินให้กับคนในเรือนที่คุยด้วย รายได้เฉลี่ยอาทิตย์ละ 20,000 – 30,000 หรือแล้วแต่เยาวชนจะขอ โมเล่าว่าเป็นอาชีพที่กำลังนิยมกันในหมู่วัยรุ่นหญิง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนหญิงที่

เคยรู้จักกับคนในเรือนจำจะมีโอกาสทำอาชีพนี้ได้มากกว่าเด็กและเยาวชนหญิงทั่วไป ทั้งนี้เพราะต้องอาศัยความไวใจและความเต็มที่จะเข้ามาทำงานนี้

โมตั้งใจว่าอยากไปขอโทษย่า ขอโทษพี่ และหากมีโอกาสจะไปขอโทษแม่และยายที่ทำให้ทุกคนเดือนร้อนและเป็นห่วง โมตั้งใจว่าจะพยายามเลิกให้ได้แม้ว่าจะยากก็ตาม จะพยายามเลิกเสฟให้ได้ทั้งหมดนี้ไม่ขอให้ความดีทั้งหมดที่เคยทำมอบให้ย่า และความเลวที่เคยทำมาลงโทษที่ตัวตัวเองเท่านั้น เยาวชนยังกล่าวอีกว่าถ้าเรื่องราวของตนได้ถูกนำไปเขียนขอให้เรื่องราวนี้ได้เป็นอุทาหรณ์ให้เยาวชนรุ่นหลังเห็นว่าการเข้ามาอยู่ในวงจรยาเสพติดนี้มีแต่โทษและทุกข์ “...ใครที่คิดว่าเทหรือเพียว มันคิดได้แค่ช่วงแรกๆ ที่หนีออกจากวงจรนี้ได้เพราะพ่อ พ่อหนูยังทำ หนูก็ต้องช่วยพ่อ หนูภูมิใจอย่างหนึ่งว่า หนูเป็นลูกกตัญญู อย่างน้อยๆหนูคิดว่าหนูตายแทนพ่อได้ หนูทำเพื่อพ่อ แต่วัยรุ่นคนอื่นๆ หนูอยากให้เข้าใจว่าการมาเป็นคนขายยา มันไม่ได้มีความสุข พอยาไม่มี เราก็ไม่มีเงิน ไม่มีเพื่อน ไม่มีอำนาจ ของพวกนี้มันคือของปลอม หลอกให้เราสนุกแล้วมันก็กลับมาทำร้ายเรา หนูมาอยู่ที่นี่ 8 เดือน หนูบอกคนที่บ้านเลยว่าไม่ต้องมาเยี่ยมปล่อยให้หนูรับกรรมเถอะ มันเป็นเรื่องจริงๆ ทุกอย่างที่เคยมีก็ไม่มี แต่หนูพยายามทำใจยอมรับ เพราะหนูเลือกเส้นทางนี้เอง...”

กรณีศึกษาที่ 3 วา

สัมภาษณ์ วันที่ 30 มิถุนายน และ 30 สิงหาคม 2557 ที่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 1 จังหวัดระยอง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและประวัติการกระทำผิดของเยาวชน

วา เด็กและเยาวชนชายวัย 18 ปี เข้ามารับการฝึกและอบรมด้วยคดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย ยาบ้าจำนวน 90 เม็ด และไอซ์ 2 จี โดยศาลสั่งให้ฝึกและอบรมเป็นระยะเวลาขั้นต่ำ 2 ปี และขั้นสูง 3 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 เนื่องจากवादัดสติใจลาออกกลางเทอมการศึกษาเมื่อตอนอายุ 14 ปี ซึ่งตอนนั้นอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เทอม 1 ด้วยสาเหตุของการทะเลาะวิวาทชกต่อยแบบใช้อาวุธกับเพื่อนที่โรงเรียน วานับถือศาสนาอิสลาม และพักอาศัยอยู่ในเขตที่มีแต่ชาวมุสลิมแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง ละแวกบ้านวาแวดล้อมไปด้วยบ้านพี่น้องที่รู้จักสนิทสนมกัน วาอาศัยอยู่กับพ่อแม่และพี่น้องที่บ้านเดียวกันโดยที่บ้านมีสมาชิกทั้งหมด 6 คน โดยวาพี่น้องรวมตัววาเองด้วย 4 คนซึ่งวาเป็นลูกคนที่ 4 วามีพี่สาว 2 คนและน้องชายอีก 1 คน พ่อและแม่ว่าทำอาชีพรับจ้างซักรีดเสื้อผ้า พี่สาวทั้งสองคนของวามีครอบครัวแล้วทั้งคู่

ส่วนที่ 2 ครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว

วายเป็นที่ปรึกษาว่าเวลามีปัญหาไม่เคยปรึกษาคนในครอบครัวเลย มีเพียงลูกพี่ลูกน้องที่สนิทกันเท่านั้นที่คอยเป็นที่ปรึกษา วายอมรับว่าพ่อแม่ของยาทำงานจนไม่มีเวลาดูแลลูก ว่าต้องคอยช่วยเหลือตนเองทุกเรื่อง ทั้งเรื่องเรียน เรื่องเงิน และเรื่องอื่นๆ จนบางครั้งตัวเองก็ต้องรับหน้าที่ดูแลน้อง ฐานะทางบ้านว่าค่อนข้างยากจน วารับรู้มาตลอดว่ารายรับที่เข้ามาไม่เพียงพอต่อรายจ่าย วาเองก็คิดว่าตัดสินใจจากที่ออกจากโรงเรียนเพื่อลดภาระการจ่ายเงินค่าเทอมและค่าขนมที่จะต้องไปโรงเรียน วารับรู้มาตลอดว่าพ่อแม่ต้องมีค่าใช้จ่ายอะไรบ้างและอยากหางานทำเพื่อช่วยพ่อแม่หาเงิน ส่วนพี่สาวทั้งสองคนแม้ว่าจะออกไปมีครอบครัวแล้วแต่พี่เขยก็ไม่สามารถช่วยหารายได้มาให้พ่อกับแม่ได้เลย ยิ่งไปกว่านั้นบางครั้งก็มาขอหยิบยืมเงินจากแม่ไปอีกด้วย

ส่วนที่ 3 กระบวนการเข้าสู่วงจรยาเสพติดบนพื้นฐานของการเรียนรู้และการเลียนแบบทางสังคม

เยาวชนเล่าว่าฐานะทางบ้านน่าจะเป็นปัจจัยที่ผลักดันทำให้เค้าตัดสินใจขายยาเสพติด เพราะต้องการหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว วาเป็นลูกชายต้องทำหน้าที่หาเงินมาให้ที่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามจุดเริ่มต้นของการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของวาไม่ได้เริ่มจากการที่ครอบครัวยากจนแต่เริ่มจากพี่สาว ยายอมรับว่าเห็นยาเสพติดครั้งแรกจากพี่สาว ตอนนั้นยาอายุได้ 9 ขวบ พี่เขยส่งยาบ้าให้พี่สาวต่อหน้าวา วารับรู้ได้ว่านั่นคือยาบ้าซึ่งเป็นสิ่งผิดกฎหมายเพราะวาเคยเห็นที่โรงเรียนสอนและมีโครงการมาอบรม วาเห็นพี่เขยเอายามาให้พี่สาวครั้งเดียวแล้วก็ไม่เห็นอีกเลย แต่ก็รับรู้มาตลอดว่าพี่สาวและพี่เขยต้องเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแน่ๆ จนกระทั่งอยู่ชั้น ป.6 อายุ 10 ขวบ วาได้รู้จักและสนิทสนมกับลูกพี่ลูกน้องที่อาศัยอยู่ในละแวกบ้าน ซึ่งมีอายุใกล้เคียงกันในตอนนั้น วาเริ่มสนิทกับพี่ชายลูกพี่ลูกน้องคนนี้มากขึ้น เสาร์อาทิตย์ก็ไปวิ่งเล่นที่บ้านพี่ชาย จนกระทั่งวันนั้นวาเห็นพี่ชายสูบบุหรี่ วาสนใจมากกว่าทำไมพี่ชายถึงสูบบุหรี่ พี่ชายอธิบายให้ฟังว่า “...คนที่โตแล้วเค้าก็สูบบุหรี่ทั้งนั้น เราจะขึ้นม. 1 เรายังโตแล้วไง วัยรุ่นแถวบ้านเราก็กินสูบกินทั้งนั้น...” วายอมรับว่าตนเองรู้สึกอยากลองสูบบุหรี่ขึ้นมาทันทีแต่ไม่มีเงินซื้อ จนวันต่อมาก็ตัดสินใจขอพี่ชายสูบบุหรี่ พี่ชายก็ไม่ปฏิเสธและยังเล่าต่ออีกว่ามียาอีกชนิดหนึ่งที่สูบลแล้วโตกว่าสูบบุหรี่ วาสนใจมากและอยากรู้ว่ายาชนิดนั้นเป็นอย่างไร แต่พี่ชายก็ยังไม่ให้ลอง วาพยายามไปเที่ยวเล่นที่บ้านพี่ชายบ่อยขึ้น จนบางครั้งก็ไปนอนค้างที่นั่นจนไม่ได้ไปโรงเรียน วาไปมาหาสู่กับพี่ชายจนสนิทกับเพื่อนทุกคนในกลุ่มของพี่ชาย เพื่อนพี่ชายที่ชอบมาที่บ้านพี่ชายมีประมาณ 40 - 50 คน ซึ่งในขณะนั้นวายุ่น้อยที่สุด คือ 12 ปี วาเริ่มสังเกตเห็นว่าพี่ๆหลายคนมีพฤติกรรมแปลก ตัวอย่างเช่นชอบหลับไปทำอะไรเงียบๆบนห้องนานหลายชั่วโมง ชอบคุยแต่โทรศัพท์แล้วขับรถออกไปสักพักก็กลับมาคุยโทรศัพท์อีกแล้วก็ออกไปอีก เป็นอย่างนี้เป็นประจำ แต่วาก็ไม่ได้ตั้งใจอะไรนอกจากขอแค่อายุอยู่กับพวกเขา พี่ ๆ เท่านั้นพอ

วาเริ่มพบเห็นพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของพี่ๆตอนกลางคืนก่อนที่จะออกไปเที่ยวซึ่งรถมอเตอร์ไซด์ทุกคัน ก่อนออกไปเที่ยวข้างนอกซอยพี่ๆจะสูมหัวกันเสพยา สักพักพี่ๆก็ไปที่ที่เปลี่ยนไป

บางคนก็เจ็บไปเลย บางคนก็ดูสนุกสนานขึ้น บางคนก็ดูลนลานอยากจะออกไปข้างนอก วารับรู้ว่าอาการต่างๆที่พวกพี่ ๆ เป็นนั้นมาจากการเสพยาเสพติด แต่ไม่เคยมองว่าการเสพยาเป็นเรื่องผิดเลย แต่กลับมองว่าการเรื่องที่ทำให้เป็นวัยรุ่นเต็มตัวมากขึ้น วาเล่าว่าวาเรียนรู้กระบวนการเสพยาและการจำหน่ายยาเสพติดจากการเล่าสู่กันฟังแบบปากต่อปากของรุ่นพี่ เวลาตอนเย็นที่สมาชิกในกลุ่มมาจกันครบ ทุกคนก็จะชอคุยกันเรื่องขายยาเสพติด มีทั้งประเด็นเรื่องเงิน ราคายาเสพติด ลูกค้า และการขายยาเสพติดของคู่แข่ง นอกจากนี้เวลารุ่นพี่รวมตัวกันเสพพาก็ยังพูดคุยกันเรื่องวิธีการเสพ พี่ๆชอคอดคั้นวิธีการเสพที่แตกต่างจากนักเสพทั่วไปทั้งนี้เพราะรุ่นพี่บางคนต้องการความแรงของฤทธิ์ยา บางคนต้องการแสดงให้นักเสพด้วยกันเห็นว่าป็นนักเสพที่เสพยาเป็น อิทธิผลจากการอาศัยอยู่ร่วมกันของวาและรุ่นพี่คือการได้เข้าไปเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับยาเสพติดโดยที่มีผลต่อทัศนคติของวาให้เป็นไปในเชิงยอมรับว่าการเสพยาเสพติดเป็นเรื่องของแพชชั่นวัยรุ่นและเป็นกิจกรรมหลักของกลุ่ม วาเล่าอีกว่า พี่ๆจะมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเสพยา รวมตัวตั้งแก๊งไปทะเลาวิวาทกับคู่อริ และเล่นเกม

การตัดสินใจเสพยาเสพติดของวาเริ่มจากการเรียนรู้และคุ้นเคยกับยาเสพติดโดยตรงมาตลอด 2 ปี จนเมื่อวันหนึ่งตอนนั้นวายุเพียง 12 ปี หรือกำลังศึกษาอยู่ชั้น ป.6 วาเล่าว่า “...เย็นวันนั้นหลังเลิกเรียนผมก็ไปบ้านพี่ชายตามปกติ ผมก็เห็นพี่ๆนั่งอยู่กันครบทุกคน พี่คนหนึ่งบอกผมว่าวันนี้เราจะต้องไปเอาคีนคู่อริอีกชอยหนึ่งให้เตรียมตัว ผมเองก็ไม่ได้ตื่นเต้นอะไรเพราะผมก็ตามพี่ๆไปตีคนอื่นบ่อยครั้ง พอเริ่มตีกันหน่อย พี่ๆก็เริ่มเอายามาเสพกันบนบ้าน ผมก็ไปนั่งข้างๆด้วยเหมือนทุกครั้ง รุ่นพี่คนหนึ่งที่อยู่ใกล้ที่สุดในกลุ่มหันหน้ามาหาผมแล้วถามผมว่า เอาบ้างไหม ผมนั่งไปพักหนึ่งเพราะอยู่กันมา 2 ปี พี่เค้าไม่เคยชวน แต่ผมเองก็คิดในใจว่าเค้าคงเห็นผมโตแล้วถึงชวนผมเสพ ผมตอบตกลงในทันที สำหรับการเสพครั้งแรกของผม ผมสามารถเสพเองได้โดยไม่ต้องมีใครสอนเพราะผมเห็นมาตลอด ผมรู้สึกเฉยๆกับการเสพยาคั้งนั้น จนผมมาเสพครั้งที่ 2 3 4 ผมถึงรู้สึกถึงฤทธิ์ยา...” เขาขวนมีความพร้อมจะเสพเสมอเพียงแต่รอโอกาสของการชักชวนจากรุ่นพี่เท่านั้น จากการสัมภาษณ์วารายภาพว่าจริงๆก็อยากลองเสพนานแล้วแต่ด้วยความเกรงใจรุ่นพี่ที่ดูจะเป็นการล้ำเส้นเกินไป เพราะวารู้ดีว่ายาเสพติดมีราคาแพงและเป็นของชื้อขาย ทั้งนี้เพราะวาเคยเอายาไปส่งให้ลูกค้าและรับเงินมาให้รุ่นพี่เป็นจำนวนมาก วาอธิบายว่าในพื้นที่อาศัยอยู่ชอยที่วาและรุ่นพี่อยู่นั้นเป็นพื้นที่สีแดงหรือที่เรียกว่าพื้นที่ที่มีแหล่งยาเสพติดกระจายทั่วพื้นที่ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะมีวัยรุ่นส่วนใหญ่เสพและขายยาเสพติด

หลังจากที่ว้าย้ายเข้าเรียนในระดับมัธยม วาก็เปลี่ยนตนเองมาเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย ซึ่งวาเล่าว่าสาเหตุที่ตัดสินใจขายเพราะไม่ยากกลับบ้านไปชอเงินพ่อแม่มาเรียนและไม่อยากรบกวนเงินพี่ๆเวลาออกไปเที่ยวกลางคืน “...ผมเบื่อกับการที่พี่ๆต้องออกเงินชวยกันเลี้ยงข้าวผม เวลาไปเที่ยวกลางคืน ซึ่งรถมอเตอร์ไซด์พี่ๆต้องเวียนกันจ่ายเงินให้ผม ผมอยากมีเงินเป็นของตัวเอง ผมเลย

ตัดสินใจขายยา อีกอย่างผมยังเอาเงินไปโรงเรียนและเอาเงินไปให้แม่ได้อีกด้วย...” วามองว่าการขายยาเสพติดเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้เขาและสามารถแบ่งเบาภาระของคนรอบข้างได้ วาจำหน่ายยาเสพติดประเภทยาบ้าและไอซ์แต่ว่าไม่เสฟไอซ์เพราะยอมรับว่าร่างกายไม่แข็งแรงพอที่จะเสฟไอซ์ วาขายยาเสพติดตั้งแต่อายุ 13 ปี จนมาถึงอายุ 18 ปี วาไม่เคยโดนจับ วาเล่าว่าวาได้วางแผนการขายอย่างรัดกุม ไม่พยายามดึงคนนอกเข้ามาช่วยขาย ทั้งการจัดหีบห่อ การรับหรือส่งยา วาจะพยายามทำเองโดยไม่พึ่งพาใคร ทั้งนี้เพื่อให้ได้กำไรมากยิ่งขึ้นและปลอดภัยจากสายตาเจ้าหน้าที่ วาเล่าว่าช่วงที่รู้ว่าที่บ้านไม่มีเงินวาจะขายแรงงานคนงาน ทั้งนี้เพื่อหาเงินส่งให้แม่ วายอมรับว่าช่วงชั้นม. 2 วาสนุกกับการขายยาเสพติดมากจนไม่ค่อยไปโรงเรียนและตัดสินใจลาออกกลางเทอมในที่สุด โดยที่ทางบ้านมารู้ภายหลังและไม่ว่าอะไร ในตอนแรกที่ว่าเอาเงินไปให้แม่ แม่ก็สงสัยว่าวาเอาเงินมาจากไหน วาก็โกหกว่าทำงานโรงงานแถวบ้านที่ แม่ก็เชื่อมาตลอดและรับเงินจากวาทุกเดือน วาเองรับหน้าที่เอาเงินให้น้องชายไปโรงเรียนแทนพ่อและแม่เพราะว่ารู้ดีว่าพ่อแม่คงไม่มีเงินแล้ว

ส่วนที่ 4 ผลกระทบต่อชีวิตและแนวโน้มหลังพ้นโทษ

“...สำหรับกลุ่มเพื่อนของผมแล้ว หากใครได้เข้ามาอยู่ในเรือนจำหรือคุก ก็จะต้องทำใจไว้เลย ว่าออกไปยังไงก็ไม่รอด อย่างน้อยๆก็ต้องวิ่งเก็บเงินให้เค้า หรือไม่ก็ต้องไปรับยาเสพติดมาขายให้คนในเรือนจำ เพราะเค้าถือว่าเราเข้ามาเรียนรู้ทางหนีทีไล่แล้ว อย่างผมนี้ไม่ต้องคิดจะเลิกขายเลย เลิกเสฟยังพอได้ แต่ไม่สามารถเลิกขายได้เพราะรุ่นพี่เค้าฉลาด ตอนนั้นเค้าส่งเงินให้แม่ผมแทนผมแล้วเค้ามัดมือชกด้วยการบอกผมว่าออกไปให้ไปทำงานใช้หนี้คืน...” จากการสัมภาษณ์วาเล่าว่าคนที่เสฟยาด้วยกันจะมองว่าคนที่โดนจับแล้วไม่ต้องงานนั้นเป็นคนที่มีความน่าเชื่อถือ คนที่เคยเข้ามาอยู่ในศูนย์ฝึกฯ มักจะรู้จักคนเยอะจะสามารถสร้างเครือข่ายยาเสพติดได้เพิ่ม นอกจากนี้ยังถูกมองว่าเคยมีประสบการณ์การถูกคุมขังมาแล้ว กลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านี้จะตกเป็นเหยื่อของผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่หลังจากพ้นโทษออกจากศูนย์ฝึกฯ สำหรับวาแล้วการเลิกเสฟไม่ใช่ปัญหาแต่ความต้องการหาเงินมากกว่าเพราะวาเองก็ยอมรับว่าพี่สาวและพี่เขยก็ไม่มีงานทำยังทิ้งหลานไว้เป็นภาระแม่อีก วาจึงยอมจำนนให้พี่ส่งเงินให้ที่บ้านแทนวาไปก่อนในช่วงที่วาโดนจับ

วาเองก็มีความเชื่อมาตลอดว่าการเป็นคนขายยาตั้งแต่เด็กๆมันดูแล สามารถดึงดูดความสนใจจากสาว ๆ ได้ เวลาไปเดินเที่ยวตามตลาด เด็กๆก็เรียกชื่อและตามด้วยชื่อแก๊งของวา วายอมรับว่ารู้สึกดีมาก รู้สึกว่าตนเองเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของสังคมนักเลงและสังคมวัยรุ่น ยายอมรับว่าการเข้ามาอยู่วงการในวงการนี้ว่าไม่นับเป็นข้อผิดพลาดในชีวิตแต่ถือเป็นประสบการณ์ชีวิต เพราะอย่างน้อยวาก็เข้ามาด้วยความเต็มใจและไม่มีใครบังคับ ครอบครัวมีเงินใช้เพราะวาขายยาเสพติด เงินที่น้องเรียนก็เป็นเงินของยาเสพติด แต่วาก็ถือว่าวาได้หน้าที่รับผิดชอบของการเป็นลูกชายแล้ว

ภาคผนวก ค.

ตารางแสดงข้อมูลจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเด็กและเยาวชน (ข้อมูลจากกลุ่มงาน
บำบัด ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จ.ระยอง ข้อมูลล่าสุดเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2557)

เดือน	จำนวนในโปรแกรมบำบัดยาเสพติด ¹			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
	กลุ่มติด	กลุ่มเสพ	กลุ่มเสี่ยง	ชาย	หญิง
กรกฎาคม 2556	20	3	2	6	1
สิงหาคม 2556	29	2	5	4	2
กันยายน 2556	36	2	8	4	1
ตุลาคม 2556	31	8	13	6	2
พฤศจิกายน 2556	50	4	4	2	2
ธันวาคม 2556	38	3	4	13	4
มกราคม 2557	29	-	1	7	3
กุมภาพันธ์ 2557	19	2	1	8	3
มีนาคม 2557	25	1	4	3	1
เมษายน 2557	15	-	4	7	4
พฤษภาคม 2557	25	2	3	16	4
มิถุนายน 2557	29	-	1	19	6
รวม	346	27	50	95	33
	423			128	

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นางสาวระพีพรรณ บัวผัน

วัน/เดือน/ปี เกิด 18 มกราคม พ.ศ.2532

ภูมิลำเนา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วุฒิการศึกษา

2551 ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1)

สาขาการจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2555 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา)

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย